KARA AYRINTI

OPERADA CİNAYET

Donna Leon

İngilizceden çeviren: Nilüfer Gürdal

AYRINTI

KARA AYRINTI

OPERADA CİNAYET

Donna Leon

İngilizceden çeviren: Sitem Gündal

AYRINTI

ingilizceden çeviren Sinem Gürdal

DONNA LEON

28 Eylül 1942'de Amerika'nın New Jersey eyaletinde doğdu. Üniversite öğrenimini burada tamamladı. 1965'ten beri yurtdışında yaşıyor. Roma'da turist rehberi, Londra'da reklam yazarı, isviçre, iran, Çin ve Suudi Arabistan'da öğretmen olarak çalıştı. Şimdi Venedik yakınlarındaki bir üniversitede İngiliz edebiyatı profesörü. Opera hayranı olan Leon, bir Heandel uzmanıdır. Polisiye kitapları, Venedikli Komiser Brunetti'nin serüvenlerini anlatır.

Donna Leon, 1991 'de Operada Cinayet adlı romanıyla en iyi polisiye dalında Japon Suntory Ödülü'nü kazanmıştır.

Eserleri: Death at La Fenice, 1992 (Operada Cinayet, Çev.: Sinem Gürdal, Ayrıntı Yayınları, 2001); Death in a Strange Country, 1993 (Yaban Ellerde Ölüm, Çev.: A. Semih Bilencan, Ayrıntı Yayınları, 2001); Dressed for Death, 1994 (Kırmızı Pabuçlar, Çev.: A. Semih Bilencan, Ayrıntı Yayınları, 2001); Death and Judgment, 1995; Acqua Alta, 1996; Death of Faith, 1997; A Noble Radiance, 1998; Fatal Remedies, 1999; Friends in High Places, 2000.

Anneme

Ah, signor, son rea di morte E la morte io sol vi chiedo;

Il mio fallo tardi vedo;

Con quel ferro un sen ferite Che non merita pietâ.

Ah, bayım, suçluyum ölesiye Ve ölümdür tek istediğim;

Çok geciktim günahımı görmekte;

Deşin haydi kılıcınızla Merhameti hak etmeyen şu kalbimi.

-Cosî Fan Tutte

1

Temsilin devam etmek üzere olduğunu bildiren üçüncü zil, Teatro La Fenice'nin fuayeleriyle barlarında hafifçe çınladı. Dinleyiciler sigaralarını söndürdüler, kadehlerindeki içkileri yudumladılar, sohbetlerine son verip ağır adımlarla içeri girmeye başladılar. Perde arasında pırıl pırıl aydınlatılmış olan salon, yerlerine dönenlerin uğultusuyla doldu. Bir mücevher pırıldadı, vizon bir etol çıplak bir omza yerleştirildi, minik bir toz zerresi saten yakadan fiskeyle uzaklaştırıldı. Önce üst balkondaki yerler doldu, arkasından salondakiler, son olarak da üç loca katı.

Işıklar kısıldı, salon karanlığa büründü ve dinleyiciler orkestra şefinin tekrar podyumdaki yerini almasını beklerken, antraktlardan sonra salonu dolduran gerginlik arttı. Uğultu yavaş yavaş kesildi, orkestra elemanları iskemlelerinde kıpırdanmayı bıraktılar, herkesin üçüncü ve son perdeye hazır olduğunu gösteren genel bir sessizlik ortalığı kapladı.

Sessizlik uzadı, ağırlaştı. Birinci balkondan bir öksürük sesi yükseldi, biri yere bir kitap ya da çanta düşürdü, ama orkestra çukurunun

arkasındaki koridorun kapısı açılmadı.

Konuşmalar önce orkestra elemanları arasında başladı. İkinci kemanlardan biri, yanındaki kadına dönüp tatilini nerede geçireceğini sordu. İkinci sıradaki fagot, yanındaki obuaya ertesi gün Benetton'da mevsim sonu indiriminin başlayacağını haber verdi. Birinci sıradaki localarda orkestraya en yakın oturanlar, müzisyenlerin fısıldaşmalarından etkilenerek çok geçmeden aralarında alçak sesle konuşmaya başladılar. Sonra balkonda oturanlardan mırıltılar yükseldi. Hali vakti yerinde olanlar bu tür densizliklere en son teslim olurmuş gibi, son olarak da ön sıralardaki dinleyiciler konuşmaya başladılar.

Fısıltılar mırıltılara dönüştü. Dakikalar geçti. Birdenbire, koyu yeşil kadife perdenin katları geriye doğru çekildi ve tiyatronun sanat direktörü Amadeo Fasini ortadaki dar aralıktan acemi adımlarla dışarı çıktı. İkinci balkonun üstündeki odasında görev yapan ve olup bitenden haberi bile olmayan ışık teknisyeni, güçlü beyaz bir projektörü sahnedeki kişinin üstüne çevirmeye karar verdi. Fasini'nin gözleri kamaştı, kolunu kaldırıp gözlerine siper etti. Kendini bir darbeden korumak istercesine, kolunu havada tutarak konuşmaya başladı. "Sayın seyirciler" deyip durdu, ışık teknisyenine doğru sol elini delicesine salladı, beriki hatasını anlayıp projektörü söndürdü. Sahnedeki adam, geçici körlüğünden kurtulduktan sonra sözlerine yeniden başladı: "Sayın seyirciler, Maestro Wellauer'in orkestrayı yönetmeye devam edemeyeceğini üzülerek bildirmek zorundayım." Seyircilerden fısıltılar, sorular yükseldi, başlar çevrilirken ipekli kumaşlar hışırdadı, ama adamın sesi gürültüyü bastırdı. "Kendisinin yerine Maestro Longhi göreve devam edecektir." Mırıltılar sözlerini boğmadan, özellikle sakin bir sesle sordu: "Seyirciler arasında doktor var mı?"

Uzun bir sessizlik oldu, insanlar çevrelerine bakınmaya başladılar: Kim ayağa kalkacaktı? Aradan neredeyse bir dakika geçti. Sonunda, ön sıralardan bir el yavaşça yükseldi, bir kadın oturduğu koltuktan kalktı. Fasini, arkadaki üniformalı yer göstericilerden birine el salladı ve genç adam, kadının ayakta durduğu sıranın başına geldi. "Lütfen

Dottoressa" dedi Fasini, canı açıyormuş ve doktora kendisinin ihtiyacı varmış gibi bir sesle; "lütfen görevliyle sahne arkasına gidin."

At nalı biçimindeki karanlık salona doğru bakıp gülümsemeye çalıştı, beceremedi ve bu çabasından vazgeçti. "Bu gecikmeden ötürü hepinizden özür diliyoruz, sayın seyirciler. Opera az sonra devam edecek."

Sanat direktörü, çıktığı aralığı hemen bulamayıp perdenin kat yerleriyle boğuşmaya başladı. Görünmez eller arkadan perdeyi araladılar, müdür içeri geçti ve Violetta'nın az sonra öleceği köhne tavan arasında buldu kendini. Dinleyicilerin podyumda yerini alan yedek şefi isteksizce alkışladıklarını duydu.

Opera sanatçıları, koro elemanları ve sahne işçileri dört bir yandan çevresini sardılar. Dinleyiciler kadar meraklı, ama onlardan çok daha gürültücüydüler. Sanat direktörü genellikle, mevkii sayesinde, bunlar gibi topluluğun en alt kademelerinde bulunan elemanlarla konuşmak zorunda kalmazdı, oysa şimdi onlardan, sorularından, fısıltılarından kaçamıyordu. "Bir şey yok, bir şey yok" dedi ortaya konuşurcasına. Birden elini kolunu sallayarak sahneye toplanan kalabalığı uzaklaştırmaya çalıştı. Dışarıda üçüncü perdenin uvertürü sona ermek üzereydi; çok geçmeden perde açılacak, sahnenin ortasındaki yatağın kenarında oturmuş heyecanla bekleyen o gecenin Violetta'sı görünecekti. Fasini, hareketlerinin dozunu iki katına çıkardı, sanatçılar ve görevliler aralarında fısıldaşmaya devam ederek sahnenin kenarlarına doğru çekildiler. Fasini öfkeyle "Silenzio" diye tısladı ve bu sözün etkisini göstermesini bekledi. Perdenin iki yana doğru yavaşça açılmaya başladığını görünce, sağ yandaki kuliste, doktorun yanında duran sahne amirine doğru hızla ilerledi. Doktor, kısa boylu, esmer bir kadındı. "Sigara içilmez" tabelasının tam altında, elinde yanmamış bir sigarayla duruyordu.

"İyi akşamlar doktor" dedi Fasini, zorla gülümseyerek. Kadın sigarasını ceketinin cebine koyup başını salladı. Arkalarında kalan sahnede Violetta, Monsieur Germont'tan gelen mektubu okumaya başlarken, "Ne oldu?" diye sordu doktor.

Fasini ellerini sertçe ovuşturdu. Ne diyeceğine karar vermek için bu hareketten medet umar gibiydi. "Maestro Wellauer..." diye söze başladı, ama cümlesine uygun bir son bulamadı.

"Hasta mı?" diye sordu doktor sabırsızlıkla.

"Hayır, hayır, hasta değil" dedi Fasini. Yine sustu ve ellerini ovuşturmaya devam etti.

"Onu görsem iyi olur herhalde" dedi doktor, sorar gibi bir ses tonuyla. "Burada, operada mı?"

Fasini'nin dili çözülmeyince, kadın, "Yoksa başka bir yere mi götürüldü?" diye sordu.

Bu sözler direktörü harekete geçirdi. "Hayır, hayır. Maestro soyunma odasında."

"Biz de oraya gitsek daha iyi olmaz mı?"

"Evet, tabii doktor" diye onayladı Fasini, bu öneriye sevinmişti. Kadına sağ tarafa doğru yol gösterdi, tam kuyruklu bir piyanoyla soluk yeşil renkli kılıfla kaplanmış bir harpın yanından geçerek dar bir koridordan ilerlediler. Fasini, koridorun sonundaki kapalı kapının önünde durdu. Kapıda uzun boylu bir adam bekliyordu.

"Matteo" diye söze başladı Fasini, arkasındaki doktora dönerek; "hanımefendi doktor..."

"Zorzi" dedi kadın kısaca. Resmiyetin hiç sırası değildi.

Sahne amiri yardımcısı Matteo, müdürüyle doktor olduğu söylenen birinin gelmesi üzerine memnuniyetle kapının önünden çekildi. Fasini onun yanından geçti, kapıyı araladı, omzunun üzerinden geriye baktı, sonra küçük odaya girmesi için doktora yol verdi.

Ölüm, odanın ortasındaki koltuğa çökmüş adamın yüz hatlarını çarpıtmıştı. Gözleri boşluğa dikiliydi; dudakları vahşi bir katılmayla aralanmıştı. Gövdesi iyice yana yatık, başı koltuğun arkasına yaslı

duruyordu. Kolalı, bembeyaz gömleğinin göğsünde koyu renk bir sıvının bıraktığı iz görülüyordu. Doktor, bir an için bunun kan lekesi olabileceğini düşündü. Bir adım daha yaklaştı, lekenin görünüşünden değil, kokusundan kahve lekesi olduğunu anladı. Kahveye karışmış olan ikinci koku da aynı ölçüde ayırt edilebiliyordu; doktorun o güne kadar sadece kitaplarda okuduğu, keskin, ekşimsi acıbadem kokuşuydu bu.

Doktor o güne kadar o kadar çok ölü görmüştü ki adamın nabzını yoklaması bile gerekmiyordu, ama yine de sağ elinin parmaklarını geriye yatmış çenenin altına dayadı. Nabız hissedilmiyordu, ancak cilt hâlâ sıcaktı. Doktor gerileyip çevresine bakındı. Yerde, adamın önünde, ufak bir fincan tabağıyla gömleğini lekeleyen kahvenin bulunduğu fincan durmaktaydı. Doktor yere diz çöküp elinin tersiyle fincana dokundu ve soğumuş olduğunu fark etti.

Tekrar doğruldu, ölümle uğraşmayı memnuniyetle ona bırakarak kapının önünde duran adamlara döndü. "Polis çağırdınız mı?" diye sordu.

"Evet, evet" diye kekeledi Fasini, ne sorulduğunu duymamıştı bile.

"Signore." dedi doktor, Fasini'nin de duyabilmesi için sesini yükseltip anlaşılır bir şekilde konuşarak; "burada benim yapabileceğim bir şey yok. Olay polisi ilgilendirir. Onlara haber verdiniz mi?"

"Evet" diye tekrarladı Fasini, ama hâlâ doktorun sözlerini duymuş ve anlamış gibi görünmüyordu. Durduğu yerde, bakışlarını adamın cesedinden ayırmadan, bunun yaratacağı dehşet ve skandalın boyutlarını kestirmeye çalışıyordu.

Doktor ani bir hareketle Fasini'nin yanından geçip koridora çıktı. Sahne amiri yardımcısı onu izledi. "Polise telefon edin" diye emretti doktor. Adam başıyla onaylayıp buyurulanı yerine getirmek üzere uzaklaşınca, doktor az önce cebine koymuş olduğu sigarayı çıkardı. Dumanı derin bir nefesle içine çekti ve kol saatine baktı. Miki'nin sol eli onla on bir arasında, sağ eli de tam yedinin üstünde duruyordu. Doktor, sırtını duvara dayayıp polisin gelmesini beklemeye başladı.

2

Olay yeri Venedik olduğu için polis, ön kamarasının üstünde mavi ışık yanıp sönen bir deniz motoruyla geldi. Motor, tiyatronun arka cephesindeki dar kanala yanaştı; üçü mavi üniformalı, biri sivil giyimli dört erkek karaya çıktı. Tiyatronun arkasındaki calle'yi, dar sokağı hızlı adımlarla geçip sahnenin giriş kapısına ulaştılar. Geleceklerini önceden haber almış olan kapı görevlisi portiere, bir düğmeye basarak sahne arkasına geçmelerini sağlayan döner kapıyı açtı ve konuşmadan başıyla merdivenleri işaret etti.

Adamlar birinci kata çıktıklarında, şaşkınlıktan hâlâ ağzını açamayan müdürle karşılaştılar. Fasini, önce grubun yetkilisi olduğu anlaşılan sivil giyimli adama elini uzattı, ama ardından el sıkmayı unutup çabucak arkasını döndü ve omzunun üzerinden bakarak, "Bu taraftan" dedi. Önden ilerleyerek kısa koridora girdi, orkestra şefinin soyunma odasının kapısında durdu. Durdu ve sessiz bir el hareketiyle içerisini gösterdi.

Kent polis örgütünün komiserlerinden Guido Brunetti önden içeri girdi. Koltuktaki bedeni görür görmez elini kaldırdı ve üniformalı polis memurlarına odaya girmemelerini işaret etti. Adam kesinlikle Ölmüştü, gövdesi arkaya doğru gerilmiş, yüzü dehşet uyandıracak bir şekilde çarpılmıştı. Hayat belirtisi aramanın herhangi bir yararı olamazdı, bulunamayacağı belli oluyordu.

Ölünün yüzü, Batı dünyasında yaşayan insanların çoğu gibi Brunetti'nin de bildiği bir yüzdü. Onu podyumda görmüş olmasalar bile, keskin hatlı, tipik Alman çenesini, altmış yaşını geçtiği halde kuzguni siyah kalmış, fazlaca uzun saçlarını dergilerin kapak resimlerinden ve gazetelerin birinci sayfalarından kırk yılı aşkın bir süredir tanıyorlardı. Brunetti yıllar önce iki kez onun orkestra yönetişini görmüş, konser sırasında bütün dikkatiyle orkestrayı değil, şefi izlemişti. Wellauer'in bedeni, kötü bir ruhun ya da ilahi bir varlığın etkisindeymiş gibi podyumda ileri geri hareket etmiş, sol elinin parmakları kemanların sesini koparıp alacakmışçasına kasılmıştı. Sağ elinde tuttuğu değnek bir silaha dönüşerek ses dalgalarını

toplayan bir yıldırım gibi kâh orada kâh burada çakmıştı. Oysa şimdi ölüm, ilahi varlığın bütün izlerini silip götürmüş, geride sadece kötü ruhun maskesi kalmıştı.

Brunetti, gözlerini cesetten ayırıp çevresine bakındı. Yerdeki kahve fincanını ve biraz ötesindeki tabağı gördü. Adamın gömleğindeki koyu renk lekelerle korkunç bir biçimde çarpılmış yüz hatlarının bu bulgularla açıklanabileceğinden emindi.

Odada daha fazla ilerlemeden durduğu yerde bakışlarını çevrede dolaştırdı, ne anlama gelebileceğini henüz çıkaramadığı her ayrıntıyı merakla belleğine işledi. Şaşılacak kadar zarif bir adamdı: Kravatı özenle bağlanmış, saçları günün modasından daha kısa kesilmişti; kulakları bile, sanki dikkat çekmemek için başına iyice yapışmıştı. Giyiminden İtalyan olduğu anlaşılıyordu. İtalyancayı Venedik lehçesiyle konuşuyordu. Polis olduğu gözlerinden belliydi.

Brunetti elini uzatıp ölünün bileğine dokundu, ama ceset soğumaya başlamıştı, cildi ele kuru geliyordu. Son olarak bir daha dikkatle çevresine baktıktan sonra arkasında ayakta duran adamlardan birine döndü. Adli tabiple fotoğrafçıyı çağırmasını istedi. İkinci memura, aşağıya inip portiere ile konuşmasını, o akşam sahne arkasında bulunanların listesini yaptırmasını söyledi. Üçüncü memuru, akşam boyunca temsilden önce ya da antraktlarda maestro ile konuşanların listesini yapmakla görevlendirdi.

Sol tarafa doğru ilerledi, kapıyı açıp küçük bir banyoya girdi. Banyonun tek penceresi de soyunma odasındaki pencere gibi kapalıydı. Dolapta koyu renk bir pardösüyle kolalı, beyaz üç gömlek asılıydı.

Brunetti, soyunma odasına dönüp cesede yaklaştı. Parmaklarının tersiyle cesedin ceketini aralayarak iç cebini açtı. Bulduğu mendili bir köşesinden tutup yavaşça çıkardı. Cepte başka birşey bulamadı. Aynı işlemi ceketin dış ceplerine de uyguladı ve sıradan bazı şeyler buldu: ufak banknotlar halinde birkaç bin liret, plastik bir anahtarlığa takılmış, soyunma odasının anahtarı olabilecek bir anahtar, bir tarak,

ikinci bir mendil. Resimleri çekilmeden cesedi yerinden oynatmak istemediği için pantolon ceplerini aramayı erteledi.

Üç polis memuru, ortada bir cinayet kurbanı olduğunu görmekle yetinerek Brunetti'nin talimatlarını yerine getirmek üzere çıktılar. Operanın müdürü gözden kaybolmuştu. Brunetti adamı bulmak umuduyla dışarı çıktı, cesedin ne zaman bulunduğu konusunda bilgi almak istiyordu. Müdürün yerine ufak tefek, esmer, duvara dayanmış sigara içen bir kadın gördü. Geri plandaki müzik dalga dalga yükselmekteydi.

"Bu nedir?" diye sordu Brunetti.

"La Traviata" diye karşılık verdi kadın sadece.

"Biliyorum" dedi Brunetti; "Yani temsil devam mı ediyor?"

"Dünya yıkılsa bile" dedi kadın, ünlü sözlere uygun düşen önem ve vurguyla.

"Traviata'dan mı?" diye sordu Brunetti.

"Hayır, Turandot'dan" dedi kadın sakin bir sesle.

"Evet, ama yine de" diye karşı çıktı komiser, "adama saygı göstermek gerekirdi."

Kadın omuz silkti, sigarasını beton döşemeye atıp üstüne basarak söndürdü.

"Ya siz kimsiniz?" diye sordu komiser dayanamayıp."

"Barbara Zorzi" dedi kadın, ardından komiser sesini çıkarmadığı halde düzeltti. "Dr. Barbara Zorzi. Doktor arandığı sırada seyirciler arasındaydım, buraya gelip onu gördüm, saat tam on buçuğu beş geçe. Bedeni henüz sıcaktı, kanımca öleli yarım saati geçmiş olamazdı. Yerdeki kahve fincanı soğumuştu."

"Elinizi mi sürdünüz?"

"Parmaklarımın dışıyla dokundum. Fincanın sıcak olup olmadığının önemli olabileceğini düşündüm. Değildi." Kadın çantasından bir sigara daha çıkardı, komisere de ikram etti, onun kabul etmemesine şaşırmış görünmeden kendi sigarasını yaktı.

"Başka bir şey var mı, doktor?"

"Siyanür kokusuna benziyor" dedi doktor; "Kitaplardan biliyorum, bir kere de farmakoloji laboratuvarında deney yapmıştık. Profesör koklamamıza izin vermedi, buharının bile tehlikeli olduğunu söyledi."

"Gerçekten o kadar zehirli mi?" diye sordu komiser.

"Evet. Bir insanı öldürmek için gereken miktarı unuttum, ama bir gramdan çok daha azdı. Üstelik hemen etkisini gösteriyor. Bütün organlar felce uğruyor; kalp, ciğerler. Fincan daha yere düşmeden adam ölmüş, hiç değilse kendini kaybetmiş olmalı."

"Onu tanır mıydınız?" diye sordu Brunetti.

Kadın başını iki yana salladı. "Opera seven biri kadar ancak. Ya da Gente okuyan" diye ekledi. Brunetti kadının bu dedikodu dergisini okuduğuna inanmakta güçlük çekti.

Doktor, bakışlarını Brunetti'nin yüzüne çevirdi. "Bu kadar mı?"

"Evet doktor, sanırım bu kadar. Gerekirse sizi bulabilmemiz için adamlarımdan birine adınızı verir misiniz?"

"Zorzi, Barbara" dedi kadın, komiserin sesinden ve resmi tavırlarından hiç etkilenmemişti. "Rehberde benden başka Zorzi yok."

Sigarasını yere atıp söndürdükten sonra komisere elini uzattı. "İyi geceler. Umarım bu olay çirkin boyutlara ulaşmaz." Brunetti, kadının bu dileğiyle maestroyu mu, yoksa operayı, kenti ya da kendisini mi kastetmiş olabileceğini bilemedi, teşekkür anlamında başını sallayıp uzatılan eli sıktı. Doktor uzaklaştıktan sonra Brunetti, mesleğinin

doktorluğa çok benzediğini fark etti. Cesedin başında karşılaşıyorlar ve "Neden?" diye soruyorlardı. Ancak bu soruya karşılık bulunduğunda yolları ayrılıyordu; doktor, ölümün fiziksel nedenini ortaya çıkarmak üzere zaman akışı içinde geriye dönüyor, Brunetti ise suçluyu bulmak için ileriye yöneliyordu.

Adli tabip on beş dakika sonra geldi. Yanında bir fotoğrafçıyla, görevleri cesedi devlet hastanesine götürmek olan beyaz önlüklü iki yardımcı getirmişti. Brunetti, Dr. Rizzardi'yi içtenlikle selamladı ve ölüm saati konusunda öğrenebildiklerini anlattı. Birlikte soyunma odasına gittiler. Titiz giyimli Dr. Rizzardi lastik eldivenlerini ellerine geçirdi, otomatik olarak kol saatine baktı ve cesedin yanına diz çöktü. Brunetti, doktorun ölüyü muayene etmesini izledi. Doktorun, bu cansız bedeni yaşayan bir hastaya gösterdiği saygıyla incelemesi, özenle tutması, gerektiğinde dikkatle çevirmesi ve sertleşmekte olan bedeni alışkın hareketlerle idare etmesi Brunetti'yi tuhaf bir şekilde etkilemişti.

"Ceplerini boşaltabilir misiniz doktor?" diye sordu Brunetti. Eldiven giymediği için, bulunabilecek herhangi bir parçada parmak izi bırakmak istemiyordu. Doktor bu isteğe uydu, ama sadece timsah derisinden, ince bir cüzdan bulabildi, ucundan tutup çıkardı ve yanındaki masaya koydu.

Doktor ayağa kalktı, eldivenlerini çıkardı. "Zehir. Kesinlikle. Siyanür olduğunu tahmin ediyorum, aslında eminim, ama otopsinin sonucunu almadan kesin bir şey söyleyemem. Siyanürden başka bir şey olamayacağı gövdenin arkaya doğru gerilmesinden de anlaşılıyor." Brunetti, doktorun cesedin gözlerini kapamış olduğunu ve çarpık ağzını düzeltmeye çalıştığını gördü. "Wellauer, değil mi?" diye sordu doktor. Aslında oldukça gereksiz bir soruydu bu.

Brunetti başıyla onaylayınca, "Maria Vergine" diye bağırdı doktor; "belediye başkanı bundan hiç hoşlanmayacak."

"Öyleyse katili de o bulsun" diye terslendi Brunetti.

"Evet, aptallık ettim, kusura bakmayın Guido. Aileyi düşünmemiz gerekir."

Üniformalı üç polis memurundan biri, bu sözlerden replik almış gibi tam o anda kapıda belirdi ve Brunetti'ye işaret etti. Brunetti koridora çıktığında, Fasini'nin, maestronun kızı olduğunu tahmin ettiği bir kadınla beklemekte olduğunu gördü. Kadın uzun boyluydu; Fasini'den, hatta Brunetti'den de daha uzundu, yetmiyormuş gibi sarı saçlarını da tepesinde topuz yapmıştı. Elmacık kemikleri tıpkı maestronunkiler gibi Slav tipli, gözleri buz mavisi denecek kadar duru mavi renkliydi.

Kadın, Brunetti'nin odadan çıktığını görünce müdürün yanından hızla iki adım uzaklaştı. "Ne var?" diye sordu aksanlı bir İtalyancayla; "Ne oldu?"

"Üzgünüm, signorina" diye söze başladı Brunetti.

Kadın komiseri dinlemek niyetinde değildi, hemen atılıp sözünü kesti. "Kocama ne oldu?"

Brunetti, şaşırdığı halde, sağa doğru bir adım atarak kadının soyunma odasına girmesine engel oldu. "Signora, üzgünüm, ama içeri girmeseniz daha iyi olacak." Böyle durumlarda söylemek istediğini karşısındaki nasıl olup da hemen anlıyordu? Sesinin tonundan mı belli oluyordu, yoksa dinleyen, hayvansı bir içgüdüyle bu seste bir ölüm haberi mi sezinliyordu?

Kadın tokat yemiş gibi sendeledi, kalçası piyanonun tuşlarına çarptı, koridor ahenksiz bir akorla çınladı. Kolunu uzatıp avucuyla piyanoya dayanınca, tuşlardan yeni bir ahenksizlik yükseldi. Brunetti'nin anlamadığı bir dilde bir şeyler söyledi, yapmacık olamayacak kadar melodramatik bir hareketle elini ağzına götürdü.

Brunetti o anda, bütün hayatını insanlara bu haberi vererek, sevdikleri birinin öldüğünü, daha da kötüsü, öldürüldüğünü söyleyerek geçirdiğini düşündü. Kardeşi Sergio röntgen teknisyeniydi, yakasına küçük madeni bir kart takıyor, bu kart tehlikeli

ölçüde radyasyon etkisine girdiğinde renk değiştiriyordu. Brunetti'nin de buna benzer, acı, keder ya da ölüm ölçen bir kartı olsa, asıl rengine bir daha dönmemek üzere çoktan renk değiştirmiş olurdu.

Kadın gözlerini açıp komisere baktı. "Onu görmek istiyorum."

"Bence görmeseniz daha iyi" dedi Brunetti, sözlerinin doğru olduğunu bilerek.

"Ne oldu?" Kadının sakinleşme çabaları olumlu sonuç vermişti.

"Sanırım zehir" dedi Brunetti, kesin olarak bildiği halde.

"Onu öldürdüler mi?" diye sordu kadın. Gerçekten şaşırmış görünüyordu. Ya da rolünü iyi oynamaktaydı.

"Üzgünüm signora. Şu anda size cevap veremeyeceğim. Burada sizi eve götürebilecek biri var mı?" Geri planda ani bir alkış patladı, dalga dalga yükseldi. Kadının, alkışı ya da Brunetti'nin sorusunu duyup duymadığı anlaşılmıyordu; bakışlarını ona dikmiş, dudaklarını sessizce kıpırdatmaktaydı.

"Tiyatroda sizi eve götürebilecek biri var mı, signora?"

Sonunda anlamıştı, başıyla onayladı. "Evet, evet" dedi, sonra daha yumuşak bir sesle ekledi: "Oturmak istiyorum." Brunetti, ilk şoktan sonra insana bir tokat gibi çarpan bu ani gerçek şokuna hazırlıklıydı. Asıl yıkıcı olan bu darbeydi.

Kadının koluna girip onu sahne arkasına götürdü. Kadın uzun boylu olduğu halde çok zayıftı, Brunetti ona kolaylıkla destek olabiliyordu. Sol tarafta, ışık panoları ve ne işe yaradığım bilmediği birtakım aletlerle dolu küçük bir girintiyi uygun buldu. Kadını panonun önündeki iskemleye oturttu ve kulisten yaklaşmakta olan üniformalı memurlarından birine işaret etti. Kulisleri doldurmaya başlayan kostümlü kalabalık sahnede eğilip selam veriyor, perde kapandıktan sonra bir araya toplanıyordu.

"Aşağıdaki bara gidip bir kadeh konyakla bir bardak su getirin" dedi Brunetti polis memuruna.

Signora Wellauer, düz arkalıklı tahta iskemleye oturmuş, elleriyle iki yandan iskemleyi tutmuş, gözlerini yere dikmişti. Hayır demek istercesine ya da sessizce sürdürdüğü konuşmaya karşılık verircesine başını iki yana sallıyordu.

"Signora, signora, arkadaşlarınız tiyatroda mı?"

Kadın, komiseri duymadan sessiz konuşmasını sürdürdü.

"Signora," diye tekrarladı Brunetti, bu defa elini kadının omzuna koyarak; "Arkadaşlarınız burada mı?"

"Welti" dedi kadın, başını kaldırmadan; "Beni burada, sahne arkasında bulmalarını söylemiştim."

Memur elinde iki bardakla döndü. Brunetti bardaklardan ufağını alıp kadına uzattı. "Bunu için signora" dedi. Kadın dalgın bir tavırla kadehi alıp içti, arkasından komiserin uzattığı bir bardak suyu da içti, ikisinin arasında hiç fark yoktu sanki.

Brunetti, boş bardakları alıp kenara koydu.

"Onu ne zaman gördünüz signora?"

"Nasıl?"

"Onu ne zaman gördünüz?"

"Helmut'u mu?"

"Evet, signora. Onu ne zaman gördünüz?"

"Birlikte geldik. Bu gece. Sonra ben..." Sesi titredi.

"Sonra ne oldu, signora?" diye sordu Brunetti.

Kadın cevap vermeden önce bir süre Brunetti'nin yüzüne dikkatle baktı. "İkinci perdeden sonra tekrar geldim. Ama konuşmadık. Geç kalmıştım. O sadece, hayır, hiçbir şey söylemedi." Brunetti, kadının şaşkınlığının şoktan mı, yoksa lisan zorluğundan mı kaynaklandığını anlayamamıştı, ama onun artık sorulara cevap verecek durumda olmadığından emindi.

Arkalarında bir alkış dalgası daha patladı. Solistler tek tek selam verirken alkışlar yükseliyor, sonra tekrar hafifliyordu. Kadın gözlerini Brunetti'den ayırıp başını önüne eğdi, ama sessiz konuşmasını bitirmiş gibi görünüyordu.

Brunetti memura kadının yanında beklemesini söyledi, arkadaşlarının gelip onu bulacaklarını ekledi. Arkadaşları geldiğinde kadın onlarla birlikte gidebilirdi.

Kadının yanından ayrılıp soyunma odasına döndü. Brunetti'nin Signora Wellauer'le konuştuğu sırada olay yerine gelmiş olan fotoğrafçı ile adli tabip gitmeye hazırlanıyorlardı.

Brunetti içeri girince Dr. Rizzardi, "Başka bir şey var mı?" diye sordu.

"Hayır. Otopsi ne zaman?"

"Yarın."

"Siz mi yapacaksınız?"

Rizzardi cevap vermeden önce bir an düşündü. "Görevli değilim, ama cesedi ben muayene ettiğime göre, questore herhalde benim yapmamı isteyecektir."

"Saat kaçta?"

"On bire doğru. Öğleden sonra bitirmiş olurum."

"Geleceğim" dedi Brunetti.

"Gereği yok, Guido. San Michele'ye gelmeniz gerekmez. Telefon edin, ya da ben sizi ofisinizden ararım."

"Sağ olun Ettore, ama gelmek istiyorum. San Michele'ye gitmeyeli epey oldu. Babamın mezarını ziyaret etmek istiyorum."

"Siz bilirsiniz." El sıkıştılar, Rizzardi kapıya yöneldi. Bir an durakladıktan sonra, "Son ustalardan biriydi, Guido" diye ekledi: "Böyle ölmemeliydi. Üzüldüm."

"Ben de Ettore, ben de." Doktor gitti, arkasından fotoğrafçı da odadan çıktı. Onlar gider gitmez, pencerenin önünde durmuş, sigara içerek aşağıdaki dar campo'dan geçenleri seyreden sağlık görevlilerinden biri arkasını döndü ve yerdeki sedyeye konulmuş cesede doğru yaklaştı.

"Götürebilir miyiz?" diye sordu ilgisiz bir tavırla.

"Hayır" dedi Brunetti; "tiyatronun boşalmasını bekleyin."

Pencerenin yanında kalmış olan sağlık memuru sigarasını camdan dışarı attı ve sedyenin öteki ucuna geçti. "Bu uzun sürecek, değil mi?" diye sordu, sinirlendiğini gizlemeye gerek görmeden. Kısa boylu, tıknaz bir adamdı ve belirgin bir Napoli lehçesiyle konuşuyordu.

"Ne kadar süreceğini bilemem, ama tiyatro boşalana kadar bekleyin."

Napolili, beyaz gömleğinin kolunu geri çekerek saatine baktı. "Bakın, görevimiz gece yarısı bitiyor, daha fazla bekleyecek olursak gece yarısına kadar hastaneye varamayız."

Birinci sağlık memuru söze karıştı: "Sendika kurallarına göre, fazla mesai yapacağımızı yirmi dört saat öncesinden haber almamız gerekiyor. Bu durumda ne yapmamız gerektiğini bilmiyorum." Ayağının ucuyla, az önce sokakta buldukları bir şeymiş gibi, sedyeyi gösterdi.

Brunetti bir an için onlarla tartışmaya girmeyi düşündü, ama hemen vazgeçti. "İkiniz de burada kalacaksınız ve ben söyleyene kadar bu odanın kapısını açmayacaksınız." Adamlardan ses çıkmayınca, "Anladınız mı?" diye sordu. "İkiniz de anladınız mı?" Yine cevap vermediler. "Anladınız mı?" diye tekrarladı.

"Ama sendika kuralları..."

"Sendikanızın da canı cehenneme, kurallarının da" diye patladı Brunetti. "Benden haber almadan cesedi buradan çıkaracak olursanız, kaldırıma tükürdüğünüz ya da topluluk içinde küfrettiğiniz dakikada hapsi boylarsınız. Onu götürürken dikkat çekmenizi istemiyorum. Ben gidebileceğinizi söyleyene kadar burada bekleyeceksiniz." Brunetti, adamların bu sözleri anlayıp anlamadıklarını sormaya gerek duymadan arkasını döndü, dışarı çıkıp kapıyı çarptı.

Koridorun ucundaki alan ana baba günüydü. Kostümlü kostümsüz birçok insan ortalıkta dolaşmaktaydı; Brunetti soyunma odasının kapalı kapısına yönelmiş heyecanlı bakışlardan ölüm haberinin duyulmuş olduğunu anladı. Haber, gözle görülür bir şekilde yayılmaktaydı: İki kişi baş başa veriyor, sonra biri ani bir hareketle başını çevirip koridorun ucundaki kapıya bakıyordu. Bunun ardında ancak tahmin edebilecekleri bir şey gizliydi. Cesedi mi görmek istiyorlardı? Yoksa ertesi günkü bar sohbetlerine konu olacak bir şey mi arıyorlardı?

Brunetti, Signora Wellauer'in yanına döndüğünde, ondan daha yaşlı bir kadınla bir adamın başında beklediklerini gördü. Yabancı kadın, diz çökmüş, hıçkırarak ağlayan Signora Wellauer'i kollarına almıştı. Üniformalı memur Brunetti'ye yaklaştı. "Gidebileceklerini söylemiştim" dedi Brunetti.

"Onlara refakat etmemi ister misiniz efendim?"

"Evet. Nerede oturduğunu söylediler mi?"

"San Moise yakınlarında efendim."

"Güzel, oldukça yakın sayılır" dedi Brunetti; sonra gazetecilerin olayı haber almış olacağını düşünerek, "Kimseyle konuşmalarına izin vermeyin" diye ekledi: "Sahne kapısından çıkarmayın. Tiyatronun içinden geçerek çıkmaya çalışın."

"Baş üstüne efendim" diye karşılık verdi memur. Bunu söylerken öyle bir selam çaktı ki, Brunetti, sağlık memurlarının bu selamı görmediklerine hayıflandı.

"Efendim?" dedi arkasından bir ses. Geri döndüğünde, birlikte getirdiği memurlardan en genci olan Onbaşı Miotti'yi gördü.

"Ne var Miotti?"

"Bu akşam buraya gelenlerin listesini getirdim: Koro ve orkestra elemanları, sahne görevlileri, solistler."

"Kaç kişi?"

"Yüzden fazla efendim." Miotti, bu listenin gerektireceği yüzlerce iş saati için özür diler gibi hafifçe iç geçirdi.

"Eh" dedi Brunetti, önemsemez gibi omuz silkerek; "kapı görevlisine gidin ve kapıdaki turnikelerden nasıl geçildiğini öğrenin. Giriş çıkış için ne tür bir kimlik gerekiyormuş?" Brunetti konuşurken onbaşı not almaktaydı. "Acaba içeri başka yoldan girilebiliyor mu? Tiyatronun içinden buraya gelmek mümkün mü? Maestro bu akşam kiminle gelmiş? Saat kaçta? Temsil sırasında kimse soyunma odasına girmiş mi? Kahve bardan mı gönderilmiş, yoksa dışarıdan mı getirilmiş?" Bir an duralayıp düşündü. "Ayrıca ona herhangi bir mesaj, mektup, telefon gelip gelmediğini de araştırın."

"Hepsi bu kadar mı efendim?" diye sordu Miotti.

"Questura'ya telefon edin, Alman polisini arasınlar." Miotti'nin karşı çıkmasına fırsat vermeden devam etti: "Almanca çevirmenini çağırsınlar; neydi kadının adı?"

"Boldacci, efendim."

"Evet. Onu çağırıp Alman polisine telefon etmesini isteyin. Saatin kaç olduğu umurumda değil. Wellauer hakkında eksiksiz bir dosya istesin. Mümkünse yarın sabah görmek istiyorum."

"Evet efendim."

Brunetti başıyla onayladı. Memur selam verip elinde not defteriyle sahne girişine inen merdivenlere doğru yürüdü.

"Onbaşı" diye arkasından seslendi Brunetti.

"Buyurun efendim?" diyerek merdiven başında durdu Miotti.

"Kibar davranın."

Miotti başını salladı, arkasını dönüp gözden kayboldu. Ters bir cevap almadan adamlarından birine böyle bir şey söyleyebilmesi, Napoli'de beş yıl görev yaptıktan sonra yeniden Venedik'e tayin olduğuna bir kez daha sevindirmişti Brunetti'yi.

Perde son kez kapanalı yirmi dakikadan fazla olduğu halde sahne arkasındakiler dağılmaya niyetli görünmüyordu. Pratik düşünceli birkaç kişi ortalıkta dolaşarak kostüm parçalan, kemer, baston, peruk gibi malzemeleri topluyorlardı. Elinde hayvan ölüsüne benzeyen bir şey taşıyan biri, Brunetti'nin önünden geçti. Brunetti dikkatle bakınca, adamın ellerinin kadın peruklarıyla dolu olduğunu gördü. Perdenin arkasında, Brunetti'nin adli tabibe haber gönderdiği Follin belirdi.

Brunetti'ye yaklaşarak, "Solistlerle konuşmak isteyeceğinizi düşündüm efendim" dedi; "Yukarıda beklemelerini söyledim. Müdür de orada. Pek hoşlarına gitmedi, ama olanları anlattım, sonunda kabul ettiler. Yine de memnun olduklarını söyleyemem."

"Opera sanatçıları" diye düşündü Brunetti kendi kendine. "Opera sanatçıları" diye tekrarladı içinden. "İyi düşünmüşsünüz. Neredeler?"

"Üst katta efendim" dedi Follin, tiyatronun üst katlarına çıkan kısa bir merdiveni göstererek. Brunetti'ye o akşamın programını uzattı.

Brunetti programdaki isimlere göz attı, aralarından birkaçını hatırladı, sonra merdivenlere doğru ilerledi. "Aralarında en çok sabırsızlananı kimdi Follin?" diye sordu Brunetti, üst basamağa ulaştıklarında.

"Soprano Signora Petrelli" diye karşılık verdi memur, koridorun ucunda, sağ taraftaki kapıyı işaret ederek.

"Güzel" dedi Brunetti sola dönerek; "O halde Signora Petrelli'yi en sona bırakalım." Follin'in yüzündeki gülümsemeyi görünce, gayretkeş memurla aksi primadonna arasındaki karşılaşmanın nasıl geçmiş olabileceğini düşündü.

"Francesco Dardi Giorgio Dermont." Koridorun solundaki ilk soyunma odasının kapısında asılı, dört köşe bir karta daktiloyla yazılmıştı bu adlar. Kapıyı iki kere vurur vurmaz, içeriden biri, "Avanti!" diye bağırdı.

Brunetti'nin adını program dergisinden hatırladığı bariton, küçük masanın başına oturmuş, makyajını silmekteydi. Francesco Dardi kısa boyluydu, aynada ne yaptığını görebilmek için koca göbeğini masanın kenarına yaslayıp öne doğru eğilmişti. Sol gözündeki siyah boyayı dikkatle havluya silerken, "Beyler, sizi selamlamak üzere ayağa kalkamadığım için özür dilerim" dedi.

Brunetti başını salladı, ama karşılık vermedi.

Biraz sonra Dardi, bakışlarını aynadan polislere çevirdi. "Eee?" diye sordu ve yine makyajına döndü.

"Bu akşam olanları duydunuz mu?" diye sordu Brunetti.

"Wellauer'i mi kastediyorsunuz?"

"Evet."

Dardi, sorusuna böyle kısa bir karşılık alınca elindeki havluyu bırakıp polislere baktı. "Size herhangi bir yardımım dokunabilir mi beyler?" diye sordu Brunetti'ye dönerek.

Brunetti bu sorudan hoşlanmıştı, gülümseyip yumuşak bir sesle cevapladı: "Evet, belki yardım edebilirsiniz." Adamın adını hatırlamak istercesine elindeki kâğıda baktı. "Signore Dardi, bildiğiniz gibi, Maestro Wellauer bu akşam öldü."

Bariton, bu haber üzerine başını hafifçe eğmekle yetindi.

Brunetti devam etti: "Bu akşamla ilgili olarak bütün bildiklerinizi anlatmanızı istiyorum. Temsilin birinci ve ikinci perdelerinde neler olduğunu." Bir an duraladı, Dardi yine başını salladı, ama sesini çıkarmadı.

"Bu akşam maestroyla konuştunuz mu?"

"Bir ara gördüm" diye karşılık verdi Dardi. İskemlesinde dönüp tekrar makyajını silmeye koyuldu. "Tiyatroya geldiğimde ışıkçılardan biriyle birinci perdeyle ilgili bir konuyu konuşuyordu. Ona 'Buona sera' deyip soyunma odama geldim ve makyajıma başladım. Gördüğünüz gibi" aynadaki aksini gösterdi "oldukça uzun süren bir iş."

"Saat kaçtaydı?" diye sordu Brunetti.

"Yediye doğru sanırım. Belki biraz daha sonra. En çok yediyi çeyrek geçe, ama daha geç değil."

"Onu daha sonra da gördünüz mü?"

"Burada mı, yoksa sahne arkasında mı?"

"Her ikisi de."

"Sözünü ettiğim karşılaşmadan sonra onu sadece sahneden gördüm, podyumdaydı."

"Bu akşam maestroyu başkasıyla gördünüz mü?"

"Işıkçılardan biriyle konuştuğunu söylemiştim."

"Evet, biliyorum. Başka biriyle?"

"Franco Santore'yle. Barda gördüm. Birkaç kelime konuştular, ama ben o sırada bardan çıkıyordum."

Brunetti bu adı bildiği halde sordu: "Signore Santore kim?"

Dardi, komiserin cehalet gösterisine şaşırmış görünmedi. Bir polis memuru, İtalya'nın en önemli tiyatro rejisörlerinden birinin adını nereden bilecekti?

"Rejisör" diye açıkladı Dardi. Makyajını silmeyi bitirip havluyu önündeki masaya attı. "Bu temsil onun eseri." Masanın en sağında duran ipek kravata uzandı, yakasının altından geçirip özenle bağladı. "Başka sorunuz var mıydı?" diye sordu tarafsız bir ses tonuyla.

"Hayır, sanırım hepsi bu kadar. Yardımlarınıza teşekkür ederim. Signore Dardi, tekrar konuşmak istersek sizi nerede bulabiliriz?"

"Gritti'de" dedi bariton, Brunetti'ye şaşkın, kaçamak bir bakış fırlatarak. Sanki Venedik'te gerçekten bundan başka bir otel olup olmadığını merak ediyor, ama sormaktan çekiniyor gibiydi.

Brunetti teşekkür edip Follin'le birlikte koridora çıktı. "Şimdi tenoru görelim, olur mu?" diye sordu, elindeki program dergisine bakarak.

Follin, başıyla onaylayarak koridorun karşı tarafındaki odalardan birine doğru ilerledi.

Brunetti kapıyı vurdu, bir süre bekledi, ama içeriden ses gelmedi. Tekrar vurdu, bu sefer odadan yükselen sesi içeriye girmeye davet olarak yorumladı. Kapıyı açtığında, üstünü değiştirmiş, paltosunu da koltuğunun kenarına koymuş, kısa boylu, zayıf bir adamın tiyatro sınıflarında herhalde "öfkeli sabırsızlık" olarak öğretilen bir pozda oturmakta olduğunu gördü.

"Ah, Signore Echeveste!" Brunetti, yapmacık bir coşkuyla elini uzatıp adamın yerinden kalkmasına fırsat vermeden hızla ona doğru ilerledi. "Sizinle tanışmak ne büyük bir şeref!" Brunetti de aynı tiyatro sınıfına devam ediyor olsa, bu gösterisi "büyük bir dehaya duyulan hayranlık" rolü olarak kabul edilebilirdi.

Echeveste'nin öfkesi, Brunetti'nin sıcak övgüsü karşısında ilkbahar güneşi görmüş buzlar gibi eriyiverdi. Genç tenor biraz zorlanarak yerinden kalkıp Brunetti'ye doğru resmi bir şekilde hafifçe eğildi.

"Kiminle müşerref oluyorum?" diye sordu, hafif aksanlı bir İtalyancayla.

"Commissario Brunetti efendim. Bu son derece talihsiz olayda polisi temsil ediyorum."

"Ah, evet" dedi beriki, sanki uzun süre önce bir kere polis sözünü duymuş, ama ne yaptıklarını unutmuş gibi. "Demek siz bu., bu..." diyerek zayıf bir el hareketi yaptı, birinin ona aradığı sözcüğü söylemesini bekledi. Sonunda, "...maestroyla ilgili bu talihsiz olay yüzünden burada bulunuyorsunuz," diye tamamladı.

"Evet. Çok talihsiz ve çok üzücü bir olay." Brunetti, gözlerini tenordan ayırmadan gevezeliğini sürdürdü. "Acaba birkaç soruma karşılık vermenizin herhangi bir sakıncası var mı?"

"Hayır, yok tabii" dedi Echeveste. Zarif bir hareketle kendini koltuğa bırakmadan önce, cetvelle çizilmiş kadar düzgün ütü çizgilerini bozmamak için pantolonunun paçalarını dizlerinden tutup hafifçe yukarı çekmeyi de ihmal etmedi. "Yardımcı olmak isterim.

"Maestronun ölümü müzik dünyası için büyük bir kayıp."

Bu olağanüstü sıradan ve yavan sözler karşısında Brunetti bir an için başını saygıyla önüne eğdi, sonra tekrar kaldırıp sordu: "Tiyatroya saat kaçta geldiniz?"

Echeveste cevap vermeden biraz düşündü. "Galiba yedi buçuk sularındaydı. Geç kalmıştım. Alıkondum. Anlıyor musunuz?" Bu soruyla Brunetti'nin zihninde, buruşuk çarşaflardan ve çekici bir dişinin kollarından istemeyerek ayrıldığı izlenimini yaratmayı başarmıştı.

"Peki, neden geç kaldınız?" diye sordu Brunetti. Bunun beklenmedik bir soru olduğunun farkındaydı ve adamın hayal gücünü nasıl çalıştıracağını merak ediyordu.

"Saçımı kestiriyordum" diye karşılık verdi tenor.

"Berberinizin adı ne?" diye sordu Brunetti kibarca.

Tenor, tiyatrodan birkaç sokak ötedeki bir berber dükkânının adını verdi. Brunetti göz ucuyla Follin'e baktı. Memur not alıyordu, söylenenleri ertesi gün kontrol edecekti.

"Tiyatroya geldiğinizde maestroyu gördünüz mü?"

"Hayır, hayır. Kimseyi görmedim."

"Saat yedi buçuğa doğru geldiniz, öyle mi?"

"Evet. Hatırladığım kadarıyla."

"Tiyatroya geldikten sonra gördüğünüz ya da konuştuğunuz kimse oldu mu?"

"Hayır, olmadı. Hiç kimse."

Brunetti'nin bu durumun tuhaflığından dem vurmasına fırsat kalmadan Echeveste açıkladı: "Aslında, sahne kapısından girmedim. Orkestra bölümünden geçtim."

"Bunun mümkün olduğunu bilmiyordum" dedi Brunetti. Sahne arkasına bu yolla geçilebileceğini duymak ilgisini çekmişti.

"Şey" dedi Echeveste, ellerine bakarak; "aslında mümkün değildir, ama yer göstericilerden biri iyi dostumdur, sahne kapısını kullanmak zorunda kalmayayım diye beni buradan geçirdi."

"Bunu neden yaptığınızı söyler misiniz, Signore Echeveste?"

Tenor sabırsız bir hareketle elini kaldırdı ve bir süre havada hafifçe salladı; bu hareketiyle soruyu yok etmek ya da cevaplamak istiyordu sanki. Bunların ikisini de beceremedi. Ellerini üst üste koyarak basit bir karşılık verdi: "Korktum."

"Korktunuz mu?"

"Maestrodan korktum. Provalardan ikisine geç kalmıştım. Çok sinirlenmiş, bağırmıştı. Sinirlenince çekilmez olurdu. Bunların tekrar başıma gelmesini istemedim." Brunetti, tenorun orkestra şefi hakkında 'çekilmez' yerine daha ağır bir kelime kullanmamasının sırf ölüye saygı gösterme kaygısından kaynaklandığım sezinledi.

"Yani onunla karşılaşmamak için bu yoldan içeri girdiniz, öyle mi?"

"Evet."

"Sahnede bulunduğunuz süre dışında maestroyu herhangi bir yerde gördünüz ya da onunla konuştunuz mu?"

"Hayır."

Brunetti ayağa kalktı ve yapmacık gülümsemesini tekrar takındı. "Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim, Signore Echeveste."

"Rica ederim" dedi tenor, yerinden kalkarken. Önce Follin'e, sonra Brunetti'ye baktı. "Artık gidebilir miyim?"

"Tabii! Nerede kaldığınızı söyler misiniz?"

"Gritti'de" dedi adam, yüzünde tıpkı Dardi'ninki gibi şaşkın bir bakışla. Brunetti, bu kentte başka otel olup olmadığını gerçekten

merak etmeye başlamıştı.

3

Brunetti soyunma odasından çıktığında Miotti'nin kendisini beklemekte olduğunu gördü. Genç memur, rejisör Franco Santore'nin beklemek istemediğini, kendisiyle görüşmek isteyen olursa onu operanın yanındaki Fenice Oteli'nde bulabileceklerini söyleyerek ayrıldığını anlattı. Brunetti başıyla onayladı, kentte başka otel olduğunu duyduğuna neredeyse memnun olmuştu.

"Geriye soprano kaldı" dedi Brunetti, koridorda ilerlerken. Bu soyunma odasının kapısında da bir isim kartı asılıydı: "Flavia Petrelli Violetta Valery." Adın altına, ince uçlu siyah bir kalemle yazılmışa benzeyen, Çin yazısını hatırlatan bir satır eklenmişti.

Brunetti kapıyı vurdu, iki adamına başıyla dışarıda beklemelerini işaret etti.

"Avanti!" diye seslenildiğini duyunca kapıyı açtı.

Soyunma odasında kendisini iki kadın beklemekteydi. Brunetti, bunlardan hangisinin soprano olduğunu ilk bakışta anlayamadığına şaşırdı. Her İtalyan gibi o da "La Petrelli"yi tanırdı. Onu birkaç yıl önce bir kere sahnede izlemişti, gazetelerdeki resimlerini de ancak hayal meyal hatırlıyordu.

Kadınlardan esmerce olanı makyaj masasına sırtını vermiş olarak ayakta duruyor, diğeri karşı duvara dayalı tahta bir iskemlede oturuyordu. Brunetti içeri girdiğinde ikisi de bir şey söylemediler. Brunetti, bu sessizlikten yararlanıp onları dikkatle süzdü.

Ayakta duran kadının otuz yaşlarında olduğunu tahmin etti. Kadın, siyah çizmelerinin hemen üstüne kadar inen siyah, uzun bir etek ve mor bir kazak giymişti. Alçak topuklu çizmelerin derisi eldiven kadar yumuşaktı; Brunetti, karısıyla birlikte Fratelli Rossetti'nin vitrininin önünden geçerken karısının, bir çift çizmeye yarım milyon liret vermenin ne büyük bir çılgınlık olduğunu söylediğini hatırladı. Vitrinde bu çizmeleri gördüğünden emindi. Kadının, bahçe makasıyla

bile kesilse düzgün görünecek kadar kendinden dalgalı, siyah saçları omuzlarına kadar iniyordu. Gözlerinin, buğday rengi tenine uymayacak kadar berrak yeşilini Brunetti, önce cam rengine, çizmeleri hatırladıktan sonra da zümrüte benzetti.

İskemlede oturan kadın birkaç yaş daha büyük görünüyordu. Tek tük kır düşmüş saçları Roma imparatorlarının çöküş dönemi yıllarındaki saç biçimi gibi kısacık kesilmişti. Bu sıra dışı kesim, kadının yüz hatlarının inceliğini iyice ortaya çıkarmıştı.

Brunetti, iskemledeki kadına doğru birkaç adım yaklaştı ve reverans sayılabilecek bir hareketle "Signora Petrelli?" diye sordu. Beriki başıyla onayladı, ama bir şey söylemedi. "Sizinle tanışmaktan şeref duydum, böyle talihsiz bir nedenden ötürü karşılaştığımız için üzgünüm." Brunetti, çağın en ünlü opera sanatçılarından birinin karşısında sahneye çıkmış gibi, operaya uygun düşen ağdalı bir dille konuşmadan edememişti.

Kadın tekrar başını salladı, ama Brunetti'yi konuşma sıkıntısından kurtarmak için herhangi bir girişimde bulunmadı.

"Sizinle Maestro Wellauer'in ölümü hakkında konuşmak istiyordum." Odanın öbür ucundaki kadına bakarak, "Sizinle de" diye devam etti. Birinden birinin ikinci kadının kimliğini kendisine açıklamasını bekliyordu.

"Brett Lynch" diye açıkladı soprano; "arkadaşım ve sekreterim."

"Amerikan adı mı?" diye sordu Brunetti ikinci kadına.

"Evet" dedi Signora Petrelli ötekinin yerine.

"O halde İngilizce konuşsak daha uygun olmaz mı?" diye sordu Brunetti, bir dilden ötekine böylesine rahat geçebildiği için epeyce gururlanarak.

"İtalyanca konuşsak daha iyi olur" dedi Amerikalı. Bunlar ilk sözleriydi ve kesinlikle aksansız bir İtalyancayla söylenmişti.

Brunetti'nin ister istemez gösterdiği tepkiyi kadınların ikisi de fark ettiler. "İsterseniz Veneziano da konuşabiliriz tabii" diye ekledi Amerikalı, kusursuz bir Venedik lehçesine dönerek. "Ama Flavia konuştuklarımızı anlamakta zorlanırdı." Bu sözlerde en ufak bir duygu belirtisi yoktu, ama Brunetti, İngilizcesiyle kolay kolay caka satamayacağını anlamıştı.

"Tamam, o halde İtalyanca" diyerek tekrar Signora Petrelli'ye döndü. "Birkaç soruma cevap verir misiniz?"

"Tabii" dedi Petrelli; "Oturmak istemez misiniz; signore..."

"Brunetti" diye tamamladı komiser; "Commissario."

Soprano bu rütbeden etkilenmiş gibi görünmedi. "Oturmak istemez misiniz, Dottor Brunetti?"

"Hayır, teşekkür ederim." Brunetti cebinden not defterini çıkardı, sayfaların arasına iliştirilmiş kalemini aldı ve not alıyormuş gibi görünmeye hazırlandı. Oysa genellikle pek ender not tutar, ilk sorgu sırasında gerek bakışlarını gerekse düşüncelerini kısıtlamamayı yeğlerdi.

Signora Petrelli, Brunetti'nin dolmakaleminin kapağını açmasını bekledi; ardından, "Ne öğrenmek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Bu akşam maestroyu gördünüz ya da onunla konuştunuz mu?" Kadının karşılık vermesini beklemeden devam etti: "Tabii sahnede bulunduğunuz süre dışında."

"Sadece tiyatroya geldiğimde kendisine 'Buona sera dedim. Sonra birbirimize 'in boca al lupo' diyerek iyi şanslar diledik, o kadar."

"Bunun dışında onunla konuşmadınız mı?"

Soprano cevap vermeden önce odanın öbür ucundaki kadına baktı. Brunetti gözlerini sopranodan ayırmıyordu, bu yüzden ötekinin yüz ifadesini görememişti. Sessizlik uzadı, ama Brunetti'nin soruyu

tekrarlamasına gerek kalmadan soprano karşılık verdi: "Hayır, bir daha görmedim. Sizin de az önce söylediğiniz gibi, sahnedeyken gördüm tabii, ama tekrar konuşmadık."

"Hiç mi?"

"Hiç" dedi soprano çabucak.

"Ya perde aralarında? Neredeydiniz?"

"Burada. Signorina Lynch'le birlikteydim."

"Ya siz, Signorina Lynch?" diye sordu Brunetti. Bütün dikkatini toplayıp kadının adını hiç aksansız söylemeyi başarmıştı. "Temsil sırasında siz neredeydiniz?"

"Birinci perdenin büyük bölümünü burada, soyunma odasında geçirdim. 'Sempre libero' aryasını dinlemek üzere aşağıya indim, sonra tekrar buraya döndüm. Temsilin geri kalan bölümünü burada geçirdim" dedi soğukkanlılıkla.

Brunetti, kadının bunca zamanı sıkılmadan geçirmesine yarayacak bir şey olup olmadığını arayan gözlerle boş odada çevresine bakındı. Kadın, Brunetti'nin bakışlarını fark etmişti, eteğinin cebinden küçük bir kitap çıkardı. Brunetti, kitabın kapağında kapıdaki kartta dikkatini çeken Çin harflerini gördü.

"Kitap okudum" dedi kadın, kitabı uzatarak. Brunetti'ye isterse kitap hakkında konuşmaya hazır olduğunu belli etmek istercesine içten ve dostça bir tavırla gülümsedi.

"Maestro Wellauer'le bu akşam konuştunuz mu?"

"Signora Petrelli'nin söylediği gibi, tiyatroya geldiğimizde konuştuk, ama ondan sonra kendisini görmedim." Brunetti, Signora Petrelli'nin tiyatroya birlikte geldiklerinden söz etmediğini söyleyecekken vazgeçti, kadının sözünü kesmedi. "Sahne arkasında bulunduğum

yerden orkestra şefini göremiyordum. Perde aralarının her ikisinde de burada, soyunma odasındaydım."

"Signora Petrelli'yle birlikte miydiniz?"

Bu sefer Amerikalı kadın cevap vermeden önce odanın öbür ucundaki sopranoya baktı. "Evet, Signora Petrelli'yle birlikteydim, onun da söylediği gibi."

Brunetti not defterini kapadı. Deftere, beş sessiz harften oluşan bir kelimenin korkunçluğunu kayda geçirmek ister gibi, Amerikalı kadının soyadından başka bir şey yazmış değildi. "Başka bir şey sormak istersek sizi nerede bulabileceğimizi söyler misiniz, Signora Petrelli?"

"Cannaregio 634" dedi soprano. Brunetti, kentin sıradan bir mahallesinin adını duyunca şaşırdı.

"Burası sizin daireniz mi signora?"

"Hayır, benim" diye araya girdi Amerikalı; "Ben de orada oturuyorum."

Brunetti not defterini tekrar açıp adresi yazdı. Hemen ardından, "Ya telefon numaranız?" diye sordu.

Kadın telefon numarasını da verdi, numaranın rehberde bulunmadığını söyledi ve evin SS Giovanni e Paolo basilikasına yakın olduğunu ekledi.

Brunetti yine resmi tavrını takındı ve hafifçe eğilerek, "Her ikinize de teşekkür ederim signore," dedi; "Bu tatsızlıklara katlanmak zorunda kaldığınıza üzüldüm."

Kadınlar bu sözleri garipsemiş de olsalar belli etmediler. Brunetti, kibarca vedalaştıktan sonra soyunma odasından çıktı ve kapının dışında beklemekte olan iki memurunu peşine takıp dar merdivenlerden sahne arkasına indi.

Üçüncü memur merdivenlerin dibinde bekliyordu.

"Ne var?" diye sordu Brunetti.

Memur, yeni bir haber verebilmenin sevinciyle gülümsedi. "Hem rejisör Santore hem de La Petrelli orkestra şefiyle soyunma odasında konuşmuşlar. Santore temsilden önce içeri girmiş, soprano ise birinci perdeden sonra."

"Kim söyledi?"

"Sahne işçilerinden biri. Santore odadan çıkarken öfkeli görünüyormuş, ama bu sadece adamın edindiği izlenim. İçeriden bağrışma falan duymamış."

"Ya Signora Petrelli?"

"Adam, gördüğü kişinin soprano olup olmadığından emin değil, ama mavi kostümlü birini gördüğünü söylüyor."

Miotti araya girdi: "Petrelli, birinci perdede mavi bir elbise giyiyor."

Brunetti soran gözlerle ona baktı.

Miotti cevap vermeden önce başını hafifçe öne mi eğmişti sanki? "Geçen hafta provalardan birini izledim, efendim. Birinci perdede mavi bir elbise giyiyor."

"Teşekkür ederim Miotti" dedi Brunetti, ölçülü bir sesle.

"Kız arkadaşım yüzünden efendim. Kuzini koroda görevli ve bize bilet buluyor."

Brunetti gülümseyerek başını salladı, ama Miotti bunu söylememiş olsa daha memnun olacaktı.

Haberi getiren memur kol saatine baktı. "Devam edin" dedi Brunetti.

"Soprano, perde arasının sonuna doğru odadan çıkmış, çok ama çok sinirliymiş."

"Birinci antraktın sonunda mı?"

"Evet efendim. Adam, bundan kesinlikle emin olduğunu söyledi."

Brunetti, memurunun yorgunluğunu sezerek "Artık geç oldu" dedi; "burada yapacağımız başka bir şey olduğunu sanmıyorum." Polisler boş tiyatroda çevrelerine bakındılar. "Yarın sopranonun ya da başkasının maestronun soyunma odasına girdiğini gören başka biri olup olmadığını araştırırsınız." Komiser ertesi günden söz edince adamları canlanmıştı. "Bu akşamlık bu kadar. Gidebilirsiniz." Memurlar uzaklaşırken Brunetti arkalarından seslendi: "Miotti, ceset hastaneye götürüldü mü?"

"Bilmiyorum efendim" dedi Miotti adeta suçlu bir tavırla. Bu sözleriyle az önce aldığı iznin tehlikeye düştüğünden korkmuş gibiydi.

"Burada bekleyin. Ben gidip bakayım" dedi Brunetti.

Soyunma odasına dönüp kapıyı vurmaya gerek görmeden içeri girdi. Sağlık memurları koltuklara oturup ayaklarım ortadaki masaya uzatmışlardı. Yüzyılın en büyük müzisyenlerinden birinin üstü çarşafla örtülü cesedi, en ufak bir ilgi görmeksizin yerde yatıyordu.

Brunetti içeri girince memurlar kapıya doğru bakmakla yetindiler. "Cesedi artık hastaneye götürebilirsiniz" dedi komiser; arkasını dönüp odadan çıktı ve kapıyı dikkatle kapattı.

Miotti, bıraktığı yerde durmuş, Brunetti'ninkine benzeyen not defterini karıştırmaktaydı. "Birer kadeh içki içelim" dedi Brunetti. "Bu saatte açık olan tek yer oteldir herhalde." Yorgunlukla iç geçirdi. "İçki iyi gelecek." Sol tarafa yöneldi, ama sahneye geri dönmek üzere olduğunu fark etti. Merdiven yok olmuştu sanki. Saatlerdir tiyatroda koşuşturmaktan, merdiven inip çıkmaktan, koridorlardan geçip geri dönmekten yönünü kaybetmişti, dışarıya nasıl çıkabileceği hakkında en ufak bir fikri yoktu.

Miotti hafifçe koluna dokunarak, "Bu taraftan efendim" dedi. Önden yürüyerek, iki saati geçkin bir süre önce çıktıkları merdivenlerden komiseri aşağıya indirdi.

Alt kattaki portiere, Miotti'nin üniformasını görünce, masasının altındaki düğmeye basıp tiyatronun girişindeki döner kapıyı açtı. Eliyle turnikeyi döndürmelerini işaret etti. Brunetti, Miotti'nin adamı sorguya çekip o akşam turnikeden tiyatroya girip çıkanları öğrendiğini bildiğinden soru sorma gereğini duymadı; tiyatrodan doğruca dışarıdaki bomboş campo'ya çıktı.

Dar sokaktan otele doğru ilerlemeden önce Miotti, "Bana ihtiyacınız olacak mı efendim?" diye sordu.

"Üniformalı olarak içki içmekten çekinmenize gerek yok" dedi Brunetti.

"Ondan değil efendim." Çocuk sadece yorgundu belki de.

"Öyleyse neden?"

"Portiere babamın arkadaşı efendim. Geri dönüp onu birlikte bir kadeh içmeye davet edersem, belki az önce anlatmadığı bir şeyler söyler diye düşündüm." Brunetti hemen cevap vermeyince Miotti atıldı: "Öylesine aklıma gelmişti efendim. Sakıncası varsa..."

"Hayır, iyi fikir. Çok iyi. Dönüp onunla konuşun. Yarın sabah görüşürüz. Saat dokuzdan önce gelmenize gerek yok sanırım."

"Teşekkür ederim efendim" dedi Miotti canlı bir gülümsemeyle. Keskin bir selam çaktı, Brunetti gelişigüzel bir el hareketiyle selamına karşılık verdi, genç adam tiyatroya ve polislik mesleğine geri döndü.

4

Brunetti, bütün kentin karanlığa bürünüp uykuya daldığı bu saatte bile hafifçe aydınlatılmış olan otele doğru yürüdü. Bir zamanlar bütün bir kıtanın zevk ve eğlence başkenti olan Venedik, artık akşam saat dokuzdan, ondan sonra adeta yok olan uyuşuk bir taşra kasabası haline gelmişti. Yaz aylarında, turistler para harcadığı ve hava iyi olduğu sürece kent, renkli geçmişini hatırlayıp pırıldıyor, ama kış geldiğinde erkenden yatağına girmek isteyen bir kocakarıya dönüp boş sokaklarını kedilerle geçmişin anılarına terk ediyordu.

Brunetti'ye göre bu saatler, kentin en güzel olduğu saatlerdi. Gerçek bir Venedikli olan komiser, kentin geçmişteki parlaklığının birazını ancak bu saatlerde sezinleyebiliyordu. Gecenin karanlığı, Canal Grande boyunca sıralanan palazzi'lerin merdivenlerini kaplayan yosunları gizliyor, kiliselerin duvarlarındaki çatlakları görünmez hale getiriyor, resmi binaların dış yüzeylerindeki dökülmüş sıvaları kapatıyordu. Belli bir yaşı geçmiş kadınların çoğu gibi Venedik de kaybolmuş güzelliğine tekrar ulaşabilmek için ışık hilelerinin yardımına muhtaçtı. Gündüzleri sabun tozu ya da lahana taşıyan bir tekne, hava kararınca esrarengiz bir hedefe doğru yol alan sihirli bir gemi oluveriyordu. Kış günlerinde pek sık görülen sis insanları ve nesneleri değiştiriyor, köşe başlarında başıboş gezerek bir sigarayı paylaşan uzun saçlı gençleri bile geçmişten kalma garip hayaletlere benzetiyordu.

Brunetti, karanlık sokağın tepesinde açıkça görülen yıldızlara baktı, çok güzel olduklarını düşündü, zihninde yıldızların hayaliyle otele doğru yürümeye devam etti.

Otelin boş lobisi, topluma açık yerlerin gece geç saatlerdeki terk edilmiş havasına bürünmüştü. Resepsiyondaki gece nöbetçisi iskemlesini geriye doğru iterek arkalığını duvara dayamış, pembe renkli günlük spor gazetesini önüne açmıştı. Yeşilbeyaz çizgili önlük bağlamış yaşlı bir adam, lobinin mermer döşemesine talaş serpip süpürerek temizliyordu. Brunetti, talaşlara basarak yürüdüğünü ve

temizlenmiş yerlerde ayak izi bırakmadan lobiyi geçemeyeceğini görünce, yaşlı adama bakıp "Scusi" dedi.

"Ziyanı yok" diye karşılık verdi yaşlı adam, Brunetti'nin ardı sıra ayak izlerini süpürerek. Gazetenin ardındaki resepsiyonist başını kaldırma zahmetine bile girmemişti.

Brunetti lobide yoluna devam etti. Alçak masaların çevresine yerleştirilmiş rahat koltuklardan oluşan altı yedi oturma grubunun yanından geçti ve tek başına oturmakta olan adamın yanına yaklaştı. Gazetelerin yazdığına bakılacak olursa, orada oturan adam şu sıralarda İtalya'nın en iyi tiyatro rejisörlerinden biriydi. Brunetti, iki yıl önce Goldoni Tiyatrosu'nda onun sahneye koyduğu Pirandello'nun bir eserini görmüş, oyuncularının vasat gösterisinden çok, oyunun sahneye konulusundan etkilenmişti. Santore'nin homoseksüel olduğu bilinirdi. Erkekle kadın arasındaki evliliklerin garipsendiği tiyatro dünyasında özel hayatı başarısını hiçbir zaman etkilememişti. İşte bu kişinin soyunma odasını öfkeyle terk ettiği adam, çok geçmeden bir cinayete kurban gitmişti.

Brunetti masaya yaklaşınca Santore ayağa kalktı. El sıkışıp kendilerini takdim ettiler. Santore orta boylu ve orta yapılı bir adamdı, ama yüzü talihsiz meslek hayatının sonuna gelmiş bir boksörün yüzüne benziyordu. Yassı bir burnu ve iri gözenekli bir cildi vardı; ağzı geniş, dudakları kalın ve ıslaktı. Brunetti'ye içki isteyip istemediğini sorarken bu ağızdan Floransa lehçelerinin en temiziyle dökülen sözcükler bir aktöre yakışacak kadar berrak ve zarifti. "Dante de böyle konuşuyordu herhalde" diye düşündü Brunetti.

Komiser birer konyak içme önerisini kabul etti ve Santore içkileri almaya gitti. Brunetti yalnız kalınca rejisörün açık olarak masaya bıraktığı kitaba bakıp önüne doğru çekti.

Santore, cömertçe doldurulmuş iki konyak kadehiyle masaya döndü.

"Teşekkür ederim" dedi Brunetti, kadehini alıp içkisini yudumlayarak. Kitabı işaret etti; rejisöre, olay sırasında nerede olduğu ve ne yaptığı

gibi beylik ve beklenen sorular sormak yerine kitapla söze girmeye karar vermişti. "Aeschylus mu?"

Santore gülümsedi, bir polis komiserinin kitabın Yunanca adını okuyabilmesine şaşırmış olsa da bunu belli etmedi.

"Zevk için mi okuyorsunuz, yoksa iş için mi?"

"Sanırım iş için denebilir" diye karşılık verdi Santore ve konyağından bir yudum aldı. "Üç hafta sonra Roma'da Agamemnon'u yeniden sahneye koymak üzere çalışmalara başlayacağım."

"Yunancasını mı?" diye sordu Brunetti, ama bunun samimi bir soru olmadığı anlaşılıyordu.

"Hayır, çevirisini." Santore bir an durakladı, ama sonra merakı üstün geldi. "Bir polis nasıl oluyor da Yunanca okuyabiliyor?"

Brunetti konyağını bardakta döndürdü. "Dört yıl okudum. Ama aradan çok zaman geçti. Hemen hemen hepsini unuttum."

"Ama yine de Aeschylus'u çıkarabildiniz?"

"Harfleri okuyabiliyorum. Korkarım hepsi bu." İçkisinden bir yudum daha alıp ekledi: "Yunanlıların kaba kuvveti sahneden uzak tutmaları oldum olası hoşuma gitmiştir."

"Bizim gibi değil, öyle mi?" diye sordu Santore. Ardından, "Bu akşamki gibi değil yani" diye tekrarladı.

"Evet, bu akşamki gibi değil" diyerek hak verdi Brunetti: Ölüm nedeninin cinayet olduğunu Santore'nin nasıl öğrenmiş olabileceğini merak bile etmedi. Tiyatro ufaktı, Santore cinayeti herhalde polisten önce, belki de polise haber bile verilmeden önce öğrenmişti.

"Bu akşam onunla konuştunuz mu?" Ölünün adını söylemek gereksizdi.

"Evet. Birinci perdeden önce aramızda tartışma çıktı. Barda karşılaştık ve onun soyunma odasına gittik. Tartışma orada başladı." Santore duraklamadan konuşuyordu. "Birbirimize bağırıp bağırmadığımızı hatırlamıyorum, ama seslerimizi yükselttik."

"Neden tartıştınız?" diye sordu Brunetti. Eski bir dostuyla konuşurcasına rahattı ve doğru karşılık alacağından da aynı ölçüde emindi.

"Bu prodüksiyonla ilgili sözlü bir anlaşmaya varmıştık. Ben üzerime düşeni yaptım. Helmut sözünü tutmadı."

Brunetti, Santore'den açıklama talep etmek yerine konyağını bitirip kadehini aralarındaki sehpaya bırakarak rejisörün sözüne devam etmesini bekledi.

Santore, kadehini avuçlarının arasına alıp yavaşça yuvarladı. "Helmut bu yaz Halle Festivali'nde bir arkadaşıma rol vermeyi kabul ettiği için bu prodüksiyonun yönetimini üstlenmiştim. Büyük bir festival sayılmaz, rol de önemli değildi, ama Helmut yöneticilerle konuşup arkadaşıma bu rolü vermelerini isteyecekti. Helmut, Halle'de sadece bir opera yönetecekti." Santore kadehini dudaklarına götürüp bir yudum içti. "Tartışmanın konusu buydu."

"Neler söylediniz?"

"Söylediklerimin ya da onun sözlerinin hepsini hatırlayabileceğimden emin değilim, ama bana düşen görevi yerine getirdiğim için bu davranışını şerefsizce ve ahlâksızca bulduğumu söyledim." iç geçirdi. "İnsan, Helmut'la her görüşmenin sonunda onun gibi konuşmaya başlardı."

"Peki, o ne dedi?"

"Güldü."

"Neden?"

Santore, cevap vermeden önce, "Bir içki daha ister misiniz?" diye sordu; "Ben alacağım."

Brunetti memnunlukla başını salladı. Bu defa yalnız kaldığında başını koltuğun arkalığına yaslayıp gözlerini kapattı.

Santore'nin ayak seslerinin yaklaştığını duyunca gözlerini açtı. Rejisörün uzattığı kadehi aldı ve konuşmaya hiç ara verilmemişçesine, "Neden güldü?" diye sordu.

Santore, kadehini tek avucuyla alttan kavrayarak koltuğuna çöktü. "Bence nedenlerden biri, Helmut'un kendini genel ahlâk kurallarının dışında tutması olabilir. Daha doğrusu, kendine özgü, bizimkilerden farklı ve üstün düsturlar yarattığını sanıyordu." Brunetti sesini çıkarmayınca Santore devam etti. "Neredeyse, ahlâkın ne demek olduğunu tanımlama hakkını yalnız kendisinde görüyordu, bu sözcüğü kendinden başkasının kullanmaya hakkı yoktu sanki. Hele benim hakkım olmadığından kesinlikle emindi." Santore omuz silkip içkisini yudumladı.

"Neden böyle düşünüyordu?"

"Eşcinselliğim yüzünden" dedi Santore, hangi gazeteyi okuduğu sorusuna karşılık verir gibi yapmacıksız bir tavırla.

"Arkadaşınıza yardımcı olmayı bu yüzden mi reddetti?"

"Sonuç oraya varıyor" dedi Santore; "Önce, Saverio'nun role uygun olmadığını, yeterince sahne tecrübesi bulunmadığını söyledi. Ama gerçek neden sonradan, beni sevgilime torpil yaptırmak istemekle suçladığında ortaya çıktı." Santore öne doğru eğilip kadehini sehpaya bıraktı. "Helmut kendini hep toplumsal ahlâkın bekçisi olarak gördü" dedi. Sonra, "Görürdü" diye düzeltti.

"Gerçekten öyle mi?" diye sordu Brunetti.

"Kim ne mi?" diye sordu Santore, şaşkınlıkla bütün dilbilgisi kurallarını unutmuştu.

"O opera sanatçısı sevgiliniz mi?"

"Oh, hayır. Değil. Ne yazık ki değil."

"Eşcinsel mi?"

"Hayır, o da değil."

"Öyleyse Wellauer neden yardımı reddetti?"

Santore bakışlarını Brunetti'nin yüzüne dikip sordu: "Onun hakkında neler biliyorsunuz?"

"Pek az bir şey, bütün bildiklerim de müzik hayatıyla ilgili, yıllardır gazetelerde, dergilerde çıkan haberler. Ama karakteri hakkında hiçbir bilgim yok." Ancak Brunetti, bu konuyla gittikçe daha çok ilgilenmeye başladığını fark ediyordu, çünkü cinayetin çözümü her zaman olduğu gibi yine burada aranmalıydı.

Santore sesini çıkarmayınca Brunetti onu harekete geçirmek için, "Ölülerin arkasından kötü konuşmamalı, vero?" diye sordu. "Öyle değil mi?"

"İleride tekrar birlikte çalışabileceğiniz birinin arkasından da" diye ekledi Santore.

Brunetti, "Bu durum pek söz konusu gibi görünmüyor" derken sözlerine kendisi de şaşırdı. "Nedir bu söylenmemesi gerekenler?"

Santore komisere baktı, bir aktörü ya da ses sanatçısını gösteride nasıl kullanacağını düşünür gibi yüzünü dikkatle inceledi. "Çoğu dedikodu" dedi sonunda.

"Ne tür dedikodu?"

"Nazi geçmişiyle ilgili dedikodular. Kimse kesin bir şey bilmiyor, bilenler de söylemiyor. Geçmişteki söylentiler unutulmuş, belleğin ulaşamayacağı bir yere kaldırılmış. Naziler iş başındayken onlar için konserler yönetirdi. Hatta Führer'e bile konser verdiği söylendi. Ama

o, orkestrasındaki birkaç Yahudi'nin hayatını kurtarmak için bunu yaptığını ileri sürdü. Yahudiler gerçekten de savaş boyunca onun orkestrasında çalışarak canlarını kurtarmayı başardılar. Kendisi de aynı şeyi yaptı, müzik sayesinde hayatta kaldı. Savaş yılları da Führer'e verdiği özel konserler de her nasılsa şerefine leke süremedi. Savaştan sonra" diye devam etti Santore, garipsenecek kadar sakin bir sesle, "manevi baskı gördüğünü ve istemediği halde çalışmak zorunda kaldığını söyledi." İçkisinden ufak bir yudum aldı. "Ne kadarının doğru olduğu hakkında en ufak bir fikrim yok, parti üyesi olup olmadığını, ilgisinin derecesini de bilmiyorum. Sanırım beni ilgilendirmiyor."

"Öyleyse neden sözünü ediyorsunuz?" diye sordu Brunetti.

Santore, boş lobiyi çınlatan bir kahkaha attı. "Herhalde doğru olduğuna inandığım için."

Brunetti gülümsedi. "Olabilir."

"Belki de ilgilendiğim için."

"Bu da olabilir" diye onayladı Brunetti.

Bir süre konuşmadan oturdular. Sonunda Brunetti, "Kesin olarak neler biliyorsunuz?" diye sordu.

"Savaş yılları boyunca konserler verdiğini biliyorum. Bir seferinde müzisyenlerinden birinin kızının onunla özel olarak görüştüğünü ve babasına yardım etmesini rica ettiğini biliyorum. Bu müzisyenin savaştan sağ kurtulduğunu da biliyorum."

"Ya kızı?"

"O da kurtuldu."

"Başka?" diye sordu Brunetti.

"O kadar, sanırım." Santore omuz silkti. "Zaten onun geçmişini unutup sadece dehasını görmek her zaman daha kolay olmuştur.

Onun gibi biri yoktu, galiba benzeri bir şef de kalmadı."

"Onun geçmişini unutmak kolayınıza geldiği için mi bu prodüksiyonun yönetimini kabul ettiniz?" Bu hakaret değil, basit bir soruydu, Santore de aynı şekilde kabul etti.

"Evet" dedi yumuşak bir sesle; "Arkadaşımın onun yönettiği bir operada rol almasını sağlamak üzere yönetimi üstlendim. Bildiklerimi ve kuşkulandıklarımı unutmak ya da en azından önemsememek işime geldi. Bunun önemli olduğunu sanmıyorum, artık önemli değil."

Brunetti, Santore'nin aklına bir şey geldiğini yüzünden okur gibi oldu. "Ama arkadaşım artık Helmut'un yönettiği bir operada rol alamayacak" dedi Santore, konuşmalarının asıl amacının başından beri çok da gizli olmadığını Brunetti'ye anlatmak istercesine; "dolayısıyla onu benim öldürmüş olmam için herhangi bir neden olmadığı ortaya çıkıyor."

"Evet, böyle bir sonuç çıkarılabilir" dedi Brunetti, ilgilenmez gibi görünerek. Ardından, "Onunla daha önce çalışmış mıydınız?" diye sordu.

"Evet. Altı yıl önce. Berlin'de."

"Eşcinselliğiniz o zaman sorun çıkarmamış mıydı?"

"Hayır. Benimle çalışmasını isteyecek kadar ün kazanmamdan sonra bu konu aramızda ciddi bir sorun olmadı. Helmut'un Batı dünyası ahlâkının ya da İncil normlarının koruyucusu olduğu herkesçe bilinirdi, ama eşcinsellerle çalışmayı reddederseniz sanat dünyasında uzun süre barınamazsınız. Helmut, sadece kendine göre bir anlaşma yapmıştı bizlerle."

"Siz de onunla aynı anlaşmayı mı yapmıştınız?"

"Kesinlikle. Müzisyen olarak kusursuzluğa, bir insanın yaklaşabileceği kadar yaklaşmıştı. Müzisyenle çalışabilmek için insanı sineye çekmek gerekiyordu."

"Beğenmediğiniz başka yönleri de var mıydı?"

Santore bu soruya karşılık vermeden önce uzun uzun düşündü. "Hayır, onun hakkında bildiğim ve tatsız bulduğum başka bir şey yok. Gerçi Almanlardan pek hoşlanmam, o da fazlasıyla Almandı. Ama birinden hoşlanıp hoşlanmamaktan söz etmiyorum. Bir tür ahlâki üstünlük havasına bürünürdü, sanki karanlıkta bir ışıkmış gibi." Santore bu sözlerden sonra yüzünü buruşturdu. "Hayır, doğru değil bu. İlerlemiş saatin ya da konyağın etkisi. Üstelik yaşlı bir adamdı, şimdi de ölüp gitti."

Brunetti önceki sorularından birine dönerek, "Tartışma sırasında ona ne dediniz?" diye sordu.

"Tartışırken ne söylenirse" dedi Santore yorgun bir tavırla. "Ben ona yalancı dedim, o bana ibne dedi. Ardından prodüksiyonla, müzikle ve onun orkestra yönetimiyle ilgili hoşa gitmeyecek birçok şey söyledim, o da benim sahne yönetimim konusunda benzer sözler söyledi. Bilinen şeyler." Santore sözlerine ara verdi, arkasına yaslandı.

"Onu tehdit ettiniz mi?"

Santore'nin bakışları Brunetti'ye döndü. Bu soruya ne kadar şaşırdığı yüzünden okunuyordu. "Yaşlı bir adamdı."

"Ölümüne üzüldünüz mü?"

Rejisör bu soruyu da beklemiyordu. Cevap vermeden önce bir süre düşündü. "Hayır, adamın ölümüne üzülmedim. Karısına üzüldüm. Bundan sonra..." diye başladı, ama sözünü tamamlamadı. "Müzisyenin ölümüne üzüldüm, hem de çok üzüldüm. Yaşlanmıştı ve kariyerinin sonuna gelmişti. Sanırım bunun farkındaydı."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Orkestra yönetimi eski parlaklığını kaybetmişti. Ben müzisyen değilim, bu yüzden neyin değiştiğini kesin olarak söyleyemeyeceğim, ama bir eksiklik vardı." Santore durdu, başını iki yana salladı.

"Hayır, belki de sadece öfkelendiğim için böyle konuşuyorum."

"Bunu başkalarına da söylediniz mi?"

"Hayır, Tanrı'yı kimseye şikâyet edemezsiniz." Santore durakladı, sonra "Evet, söyledim" diye devam etti; "Flavia'ya sözünü ettim."

"La Signora Petrelli'ye mi?"

"Evet."

"O ne dedi?"

"Flavia, daha önceleri de birçok kez onunla çalışmıştı. Helmut'taki değişiklikten rahatsız oluyordu, bir keresinde bunu bana da söyledi."

"Ne dedi?"

"Önemli bir şey değil, daha genç ve tecrübesiz şeflerden biriyle çalışmaya benzetti."

"Bunu başkaları da söyledi mi?"

"Hayır, hiç kimse, en azından bana söyleyen olmadı."

"Arkadaşınız Saverio bu akşam tiyatroda mıydı?"

"Saverio Napoli'de" dedi Santore soğuk bir edayla.

"Anlıyorum." Brunetti, gereksiz bir soru sorduğunu fark etti. Aralarındaki rahat ve samimi hava birden yok olmuştu. "Venedik'te ne kadar kalacaksınız Signore Santore?"

"Genellikle, prima, ilk temsil başarıyla atlatıldıktan sonra ayrılırım. Ama Helmut'un ölümü durumu değiştirecek. Yeni orkestra şefi prodüksiyona iyice alışana kadar birkaç gün daha kalacağım herhalde." Brunetti sesini çıkarmayınca Santore sordu: "Floransa'ya gitmeme izin verilecek mi?"

"Ne zaman?"

"Üç dört gün içinde. Yeni şefin yönettiği en az bir temsili daha izlemem gerekir. Ama sonra evime dönmek istiyorum."

"Dönmemeniz için hiçbir neden yok" dedi Brunetti ayağa kalkarak. "Size ulaşabileceğimiz bir adres vermeniz yeterli, ama bunu yarın tiyatrodaki adamlarımdan birine de verebilirsiniz." Elini uzattı. Santore de ayağa kalkıp uzatılan eli tuttu. "Konyağa teşekkürler. Agamemnon için iyi şanslar dilerim." Santore gülümseyerek teşekkür etti, Brunetti başka bir şey söylemeden ayrıldı.

5

Brunetti, yıldızlarla bezeli gökyüzünün ve boş sokakların keyfini çıkarmak için eve yürüyerek dönmeye karar verdi. Otelin önünde durup hangi yoldan gideceğini düşündü. Her Venedikli gibi o da kentin planını ezbere bildiğinden, en kısa yolun Rialto Köprüsü'nden geçtiğini hatırladı. Campo San Fantin'i geçti ve Rialto Köprüsü'ne çıkan daracık sokakların oluşturduğu labirente daldı. Yol boyunca kimseye rastlamadı, uykudaki kent sadece kendisine aitmiş gibi garip bir duyguya kapıldı. San Luca'daki eczanenin önünden geçti. Burası, evsiz barksızlarla delilerin yattığı tren istasyonu dışında bütün gece açık olan ender yerlerden biriydi.

Çok geçmeden kendini kanalın kıyısında buldu, köprü sağında kalıyordu. Tipik bir Venedik köprüsüydü bu; uzaktan hafif ve narin görünüyor, yakından bakıldığında kentin çamur temeline sıkıca oturduğu anlaşılıyordu.

Brunetti köprüden karşıya geçip gecenin bu saatinde terk edilmiş çarşıya ulaştı. Bu sokakta, bir yanda sebze tezgâhları, öte yanda akla gelebilecek en anlamsız hediyelik eşya dükkânları arasına sıkışmış turist kafilelerinin arasından geçmek aslında son derece güç bir işti, ama şimdi bütün yol onun emrindeydi ve istediği gibi yürüyebiliyordu. Biraz ileride, sokağın orta yerinde, birbirlerine sımsıkı sarılmış, tepelerindeki güzelliğe bakmayan, ama belki gene de o güzelliğin etkisine kapılmış bir çift gördü.

Meydan saatine varınca, eve yaklaştığına sevinerek sola döndü. Beş dakika sonra en sevdiği dükkânın önüne geldi. Çiçekçi Biancat'ın vitrinleri, kente her gün rengârenk bir güzellik yağmuru sunmaktaydı. Bu akşam, buğulanmış vitrin camlarının ardında sarı gonca güller duruyor, güllerin ardında uçuk renkli bir yasemin bulutu gizleniyordu. Brunetti, ikinci vitrinin önünden hızla geçip gitti. Burası da ona nedense hep yamyamları hatırlatan kızıl orkidelerle doluydu.

Brunetti, oturduğu palazzo'nun dış kapısını açıp içeri girdi ve eve yorgun argın geldiğinde her zaman yaptığı gibi, dördüncü kattaki

dairesinin doksan dört basamağını çıkabilmek için kendi kendini yüreklendirdi. Dairenin bir önceki sahibi bu katı izinsiz olarak çıkmış, herhangi bir ruhsat alma zahmetine katlanmamıştı. Brunetti daireyi on yıl kadar önce satın aldığında ruhsatsızlık konusu nasılsa ortaya çıkmamıştı; Brunetti eve taşındığından beri, bu apaçık kanunsuzluğu ortadan kaldırması için günün birinde resmi dairelerin harekete geçeceğini düşünerek zaman zaman korkuya kapılıyordu. Gerek dairenin gerçekten var olduğunu gerekse kendisinin orada oturma hakkına sahip olduğunu gösteren izinleri almak gibi insanüstü bir işe kalkışması gerektiğini aklına getirdikçe adeta titriyordu. Ortada gözle görülür dört duvar bulunması ve kendisinin bu duvarlar arasında yaşıyor olması durumu açıklamaya yetmeyecekti. Üstelik, vermesi gereken rüşvet de belini bükecek kadar ağır olacaktı.

Brunetti kapıyı açıp kendisini eviyle bağdaştırdığı sıcaklığa ve kokulara bıraktı: Lavanta çiçeği, cila ve koridorun ucundaki mutfakta pişmekte olan yemeğin kokusu. Açıklayamadığı bir biçimde, iş hayatının günlük çılgınlıkları içinde normal bir dünyanın varlığını temsil eden bir karışımdı bu.

"Guido, sen misin?" diye seslendi Paola oturma odasından. Brunetti, karısının sabahın ikisinde başka kimi bekliyor olabileceğini merak ettiyse de sormadı.

"Evet" diye karşılık verdi. Ayakkabılarını ve pardösüsünü çıkarırken yorgunluğunu hissetmeye başlamıştı.

"Çay ister misin?" Paola hole çıkıp kocasını yanağından hafifçe öptü.

Brunetti, yorgunluğunu karısından gizlemeye gerek görmeden başını sallamakla yetindi. Onun peşi sıra holden geçip mutfağa girdi, karısı çaydanlığa su doldurup ocağa koyarken o da bir iskemleye oturdu. Paola üst dolapların birinden bir kesekâğıdı çıkardı, açıp içindekini kokladı, "Mineçiçeği ister misin?" diye sordu.

"Olur, olur" dedi Brunetti, çayın cinsiyle ilgilenemeyecek kadar yorgundu.

Paola, Brunetti'nin büyükannesinden kalma toprak demliğe bir avuç kurumuş mineçiçeği koydu, kocasına yaklaşıp iskemlesinin arkasına geçti. Başının arkasına, saçlarının azalmaya başladığı yere bir öpücük kondurdu. "Ne oldu?"

"La Fenice'de biri orkestra şefini zehirlemiş."

"Wellauer'i mi?"

"Evet."

Paola, ellerini kocasının omuzlarına koyup onu yüreklendirmek istercesine hafifçe sıktı. Herhangi bir yorumda bulunmak gerekmiyordu; basının bu cinayeti sansasyon haline getirip katilin bir an önce bulunması için kıyameti koparacağım ikisi de biliyordu. Ertesi günkü gazetelerde yer alacak ve belki de o dakikalarda yazılmakta olan başyazıları Brunetti de, Paola da yazabilirlerdi.

Çaydanlıktaki su kaynamaya başlamıştı, Paola demliğe su koydu. Brunetti, her zaman olduğu gibi şimdi de karısının yanında olmaktan huzur duyuyor, onun rahat ve becerikli hareketlerini izledikçe sinirleri yatışıyordu. Venedikli kadınların çoğu gibi Paola da açık renk tenliydi, saçları, on yedinci yüzyılın kadın portrelerinde pek sık görülen kızıl sarı rengindeydi. Uzunca burnu ve fazlaca keskin hatlı çenesiyle sıradan güzellik ölçütlerine uyduğu söylenemezdi, ama Brunetti her ikisini de beğeniyordu.

"Herhangi bir ipucu var mı?" diye sorup demlikle iki fincanı masaya koydu. Kocasının karşısına oturdu, fincanlara çay doldurdu, sonra tekrar kalktı, dolaptan koca bir kavanoz bal çıkarıp masaya getirdi.

"Henüz erken" dedi Brunetti, fincanına bir kaşık bal koyarak. Çayını karıştırırken kaşığı fincanın kenarlarına değdiriyor, kaşığın çıkardığı tıkırtının ritmine uyarak konuşuyordu. "Ortada adamın genç karısı var, sonra ölümünden önce şefi görmediğini iddia ederek yalan söyleyen bir soprano var, adam öldürülmeden kısa bir süre önce onunla kavga etmiş eşcinsel bir rejisör var."

"Bence bu hikâyeyi satmaya çalışsan iyi edersin. Televizyonda gördüğümüz filmlerin konusuna benziyor."

"Bir de ölü dâhi var" diye ekledi Brunetti.

"Evet, bu da işe yarar" dedi Paola. Bir yudum içtikten sonra çayını üfleyerek soğuttu. "Karısı kendisinden ne kadar genç?"

"Rahatlıkla kızı olabilecek yaşta. Otuz yaş kadar diyebilirim."

"Okey" dedi Paola, arada bir Amerikanca sözcükler kullanmak eğilimindeydi. "Bence karısı yapmıştır."

Brunetti yapmamasını defalarca rica ettiği halde Paola, kocasının soruşturmaya başladığı her olayda hemen bir suçlu buluverir, akla en yakın kişiyi seçtiği için de genellikle yanılırdı. Brunetti, bir seferinde iyice çileden çıkıp karısına neden ısrarla böyle yaptığını sormuş, Paola da tezini Henry James konusunda yazdıktan sonra onun eserlerinde bulamadığı açıklığı gerçek hayatta bulmayı hakkı olarak gördüğünü açıklamıştı. Brunetti ne yaparsa yapsın, Paola bu huyundan vazgeçmiyor, seçiminde biraz daha incelikli davranmaya da kesinlikle yanaşmıyordu.

"Demek ki katil korodan biri çıkacak" dedi Brunetti, çayını karıştırmaya devam ederek.

"Ya da uşak."

"Hmm" diyerek çayını yudumladı Brunetti. Çaylarını bitirinceye kadar birlikte konuşmadan oturdular. Brunetti fincanları lavaboya götürdü, demliği de kazaya uğramaması için musluğun yanındaki tezgâha koydu.

6

Orkestra şefinin ölümünün ertesi sabahı Brunetti saat dokuza doğru bürosuna geldiğinde, orada da en az bir gün önceki cinayet kadar hayret verici bir olayın gerçekleşmiş olduğunu gördü:

Brunetti'nin şefi, Emniyet Müdür Yardımcısı Giuseppe Patta çoktan ofisine gelmiş, yarım saattir Brunetti'yi aratmaktaydı. Brunetti bu durumu önce girişte duran kapıcıdan, ardından merdivenlerde rastladığı bir memurdan, son olarak da kendisiyle birlikle başka iki komiserin işlerini yapan sekreterden öğrendi. Hiç acele etmeden günlük postayı gözden geçirdi, santrala telefon edip kendisini arayan olup olmadığını sordu, sonra merdivenlerden inip şefinin odasına yöneldi.

Cavaliere Giuseppe Patta, Venedik polis örgütüne taze kan getirebilmek amacıyla üç yıl önce buraya tayin edilmişti. Ne var ki, Patta'nın Sicilya kanının Venedik'le hiç uyuşmadığı kısa sürede anlaşılmıştı. Patta lületaşı ağızlıkla sigara içerdi, arada bir gümüş saplı bir baston kullandığını da gören olmuştu. Brunetti, ağızlığa şaşıp bastona da güldüğü halde, adamın bu sivriliklerinin hoşgörüyle karşılanıp karşılanamayacağına kesin karar vermeden önce bir süre birlikte çalışmaları gerektiğini düşünmüştü. Aradan bir ay geçmeden, Patta'nın bu gösterişi kendine yakıştırdığına, ancak hak etmediğine karar vermişti. Yaz sabahları Gritti'nin terasında, kış günlerinde de Florian'da saatlerce kahve içmek, vicequestore'nin günlük iş programının vazgeçilmez bir parçasıydı. Öğle yemeklerini genellikle Cipriani'de havuz başında ya da Harry'nin barında yer, saat dört sularında mesaisini hakkıyla bitirdiğine karar verirdi. Bu görüşe katılanlar kesinlikle azınlıktaydı. Brunetti, Patta'nın kendisine her zaman "vicequestore" hatta dahası, nereden çıktığı belli olmayan"cavaliere" rütbesiyle hitap edilmesini istediğini de çabucak anlamıştı. Patta, kendisine sadece rütbeleriyle değil, mutlaka siz anlamına gelen lei sözcüğüyle hitap edilmesinde de diretiyor, daha samimi tu sözünü kullanmayı ayaktakımına bırakıyordu.

Patta, cinayet ya da benzeri tatsızlıkların can sıkıcı ayrıntılarıyla rahatsız edilmemeyi yeğlerdi. Onu çileden çıkarıp parmaklarını şakaklarındaki zarif buklelerin arasından geçirmeye zorlayacak pek ender durumlardan biri, basında polisin görevini ihmal ettiği yolunda haberlerin çıkmasıydı. İster bir çocuk, polis kordonunu geçerek kenti ziyaret eden önemli kişiye çiçek vermiş olsun, isterse Afrikalı sokak satıcılarının kentte açıkça uyuşturucu madde sattıklarının gözlemlendiği belirtilsin, eleştiriye neden olan haberin içeriği hiç önemli değildi. Polisin kent sakinlerini sıkıca boyunduruk altında tutamadığını ima eden en ufak haber bile Patta'nın suçlama krizleri geçirmesine neden olur, suçlamaların büyük çoğunluğu üç komiserine yönelirdi. Patta, öfkesini komiserlerine gönderdiği uzun iç yazışmalarda dile getirir, bu yazılarında polisin ihmalini suçluların eyleminden çok daha korkunçmuş gibi gösterirdi.

Patta, gazetelerde yayımlanan önerilerden birini benimseyerek çeşitli "suç alarmları" ilan etmeye başlamıştı. Restorandaki beyaz örtülü tatlı arabasından özellikle göz dolduran bir tabak tatlı seçer gibi rastgele bir suç seçiyor, basına açıklama yaparak söz konusu suçun o hafta içinde kökünün kazınacağını, hiç değilse en alt sınıra indirileceğini bildiriyordu. Brunetti, genellikle gazetelerde yayımlandıktan sonra haber alabildiği en son "suç alarmı"nı okurken her seferinde Casablanca filmindeki "bilinen suçluları toparlama" emrini hatırlardı. Gerçekten de böyle yapılıyor, birkaç genç bir iki ay süreyle hapse atılıyor ve basın yeni bir "alarm"a neden olana kadar işler normale dönüyordu.

Brunetti, Venedik'teki suç oranının düşük olmasını gerçekten de Venedik, Avrupa ülkeleri arasında alt sıralarda, İtalya içinde ise kesinlikle en alt sırada yer almaktaydı işlenen suçların çoğunluğunun hırsızlık olmasına ve suçlunun nereye kaçacağını bilememesine bağlıyordu. Daracık calle'lerden oluşan örümcek ağında yol bulmak, hangisinin çıkmaz sokak olup hangisinin kanala bağlandığını önceden bilebilmek ancak doğma büyüme Venediklilerin harcıydı. Kentin yerlileri ise belki de sadece gelenekleriyle tarihlerinden kaynaklanan aşırı bir özel mülkiyet saygısı ve bunun kayıtsız şartsız korunması inancı yüzünden yasalara uymaya özen gösteriyorlardı.

Bu yüzden suç oranı düşüktü; ağır suç, pek ender olarak da cinayet işlendiğinde suçluyu bulmak zor olmuyordu, kurbanın ya eşi, ya komşusu ya da suç ortağı çıkıyordu. Genellikle "bilinen suçlular"ı toplamakla sorun çözülmüş oluyordu.

Ancak, Brunetti'nin de bildiği gibi, Wellauer'in ölümü farklıydı. Wellauer ünlü bir kişiydi, çağın hiç kuşkusuz en ünlü orkestra şefiydi ve Venedik'in gözbebeği sayılan opera binasında öldürülmüştü. Soruşturmayı Brunetti üstlendiği için, vicequestore polise yöneltilebilecek her türlü eleştiriden onu sorumlu tutacaktı.

Brunetti kapıyı vurup içeriden çağırılmayı bekledi. Sesi duyunca kapıyı açtı ve tahmin ettiği gibi, Patta'yı dev boyutlu yazı masasının ardında oturmuş, yapmacık bir ilgiyle önündeki yazıyı incelerken buldu. Yakışıklı erkekler ülkesi İtalya'da bile dikkati çekecek kadar yakışıklı bir erkekti Patta. Keskin hatlı Roma profili, delici bakışlı iri gözleri vardı, ellisini geçtiği halde atletik yapılıydı. Gazetecilere resim çektirirken profilini soldan göstermeyi yeğlerdi.

"Nihayet gelebildiniz" dedi Patta, Brunetti tam zamanında değil de saatlerce geç gelmişti sanki. "Öğleye kadar sizi bekleyeceğimi sanmıştım" diye ekledi. Brunetti bu sözleri oldukça abartılı buldu. Sesini çıkarmayınca Patta sordu: "Ne var?"

Brunetti cebinden o günkü Gazzettino'yu çıkardı. "Gazete, efendim. Burada, birinci sayfada." Patta'nın sözünü kesmesine fırsat vermeden okudu: "Ünlü orkestra şefi ölü bulundu. Cinayetten kuşkulanılıyor." Gazeteyi şefine uzattı.

Patta sesini yükseltmeden elini sallayarak gazeteyi reddetti. "Okudum. Bir şey bulabildiniz mi demek istemiştim."

Brunetti elini ceketinin cebine sokup not defterini çıkardı. Defterde Amerikalı kadının adı, adresi ve telefon numarasından başka bir kayıt yoktu, ancak yerinde oturan Patta'nın karşısında ayakta durduğu sürece adamın boş sayfaları görmesi mümkün değildi. Brunetti özenle işaret parmağını yalayıp sayfaları ağır ağır çevirmeye başladı. "Odanın kapısı kilitli değildi, kapıda anahtar da yok

Yani temsil sırasında herhangi biri odaya girip çıkmış olabilir."

"Zehir neredeydi?"

"Sanırım kahvesinde. Ancak otopsiden ve laboratuvar raporunu aldıktan sonra kesin bilgi verebilirim."

"Otopsi ne zaman?"

"Bu sabah. Saat on birde."

"Güzel. Başka ne var?"

Brunetti defterde bir sayfa daha çevirip yeni bir boşluk açtı. "Tiyatrodaki solistlerle konuştum. Bariton onu görmüş, ama yalnızca merhabalaşmışlar. Tenor onu görmediğini, soprano da sadece tiyatroya girerken gördüğünü söyledi." Bakışlarını Patta'ya çevirdi, beriki beklemekteydi. "Tenorun sözleri doğru, sopranonunkiler yalandı."

"Neden böyle söylüyorsunuz?" diye tersledi Patta.

"Doğruluğuna inandığım için efendim."

Patta, geri zekâlı bir çocuğa hitap edercesine özellikle yavaş konuşarak, "Peki, neden doğru olduğuna inanıyorsunuz Commissario?" diye sordu.

"Çünkü sopranonun birinci perdeden sonra şefin soyunma odasına girdiğini gören olmuş." Brunetti, bunun sadece bir tanığın henüz doğrulanmamış ifadesine dayandığını açıklama zahmetine girmedi. Sopranoyla konuşurken kadının bu ya da başka bir konuda gerçeği söylemediği izlenimine kapılmıştı.

"Rejisörle de konuştum" diye devam etti Brunetti. "Temsilden önce orkestra şefiyle tartışmış, ama onu daha sonra görmemiş. Sanırım gerçeği söylüyor." Patta bu sefer neden böyle düşündüğünü sormadı.

"Başka bir şey var mı?"

"Dün gece Berlin polisine bir mesaj gönderdim." Brunetti not defterinin sayfalarında uzun uzadıya bir şeyler aradı. "Tam saatini söyleyeyim..."

"Önemli değil" diye araya girdi Patta; "Ne dediler?"

"Wellauer'le karısı konusunda ellerindeki bütün bilgileri bugün fakslayacaklar."

"Ya karısı? Onunla konuştunuz mu?"

"Birkaç kelime. Çok etkilenmişti. Sanırım kimseyle konuşacak durumda değildi."

"Neredeydi?"

"Konuşmamız sırasında mı?"

"Hayır, temsil sırasında."

"Salonda, ön sıralardan birinde oturuyormuş. İkinci perdenin sonunda kocasını görmeye gitmiş, ama geç kalmış, konuşamamışlar."

"Yani adam öldürüldüğü sırada karısının sahne arkasında olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?" Patta bu soruyu öyle büyük bir merakla sormuştu ki, kadını neredeyse bu yüzden hemen tutuklatacağını düşündü Brunetti.

"Evet, ama soyunma odasına girip onu görmüş mü, bilmiyorum."

"O halde öğrenin." Patta bile fazlasıyla kaba davrandığını fark etmişti. "Oturun, Brunetti" diye ekledi.

"Sağ olun efendim" dedi Brunetti. Şefinin karşısına oturmadan önce not defterini kapayıp cebine yerleştirdi. Patta'nın iskemlesinin kendisininkinden birkaç santim daha yüksek olduğunu biliyordu ve

vicequestore'nin bunu ufak bir psikolojik avantaj olarak gördüğünden emindi.

"Kadın sahne arkasında ne kadar kalmış?"

"Bilmiyorum efendim. Konuştuğumuzda çok kötü durumdaydı, sözlerinden pek bir şey anlaşılmıyordu."

"Soyunma odasına girmiş olabilir mi?" diye sordu Patta.

"Olabilir. Bilmiyorum."

"Onu himaye ediyor gibisiniz" dedi Patta. Hemen ardından, "Güzel mi?" diye ekledi. Orkestra şefiyle karısı arasındaki yaş farkını biliyor olmalıydı.

"Uzun boylu sarışınlardan hoşlananlar için güzel sayılır" dedi Brunetti.

"Siz hoşlanır mısınız?"

"Karım izin vermez efendim."

Patta, konuya dönebilmek için uygun bir yol arıyordu. "Temsil sırasında soyunma odasına giren başka kimse olmuş mu? Kahve nereden gelmiş?"

"Tiyatronun giriş katında bir bar var. Herhalde oradan gelmiştir."

"Araştırın."

"Baş üstüne efendim."

"Şimdi beni iyi dinleyin Brunetti." Brunetti başıyla onayladı. "Dün gece o soyunma odasında ya da yakınlarında bulunan herkesin adım istiyorum. Ayrıca maestronun karısı hakkında ayrıntılı bilgi istiyorum. Kaç yıldır evli olduklarını, kadının nereden geldiğini falan." Brunetti başını salladı.

"Brunetti?" diye sordu Patta birdenbire.

"Efendim?"

"Neden not almıyorsunuz?"

Brunetti belli belirsiz gülümsemekten kendini alamadı. "Sizin sözlerinizin hiçbirini unutmam efendim."

Patta her nedense bu sözlere inanmayı yeğledi. "Kadının size söylediği gibi kocasını görmediğine aklım yatmadı. İnsan bir şey yapmak üzere harekete geçerse yarı yolda fikrini değiştirmez. Bu işte bir tuhaflık olduğundan eminim. Belki aralarındaki yaş farkıyla ilgilidir." Söylentilere bakılırsa Patta, hukuk tahsilinden önce Palermo Üniversitesi'nde iki yıl psikoloji okumuştu. Sönük bir öğrencilik hayatı geçirip diplomasını aldıktan hemen sonra, babasının Hıristiyan Demokrat Partisi'ndeki pek parlak kariyerinin etkisiyle emniyet örgütüne vicecommissario olarak atandığı ise kesin bir gerçekti. Aradan yirmi yılı aşkın bir süre geçtikten sonra bugün, Venedik polisinin vicequestoresi'ydi.

Patta'nın talimatları sona ermişe benziyordu. Brunetti kaçınılmaz sona, şefinin kentin şerefi konusunda vereceği söyleve kendini hazırlamaya çalıştı. Daha düşüncesini tamamlamadan Patta söze girdi: "Belki anlamamış olabilirsiniz commissario, ama söz konusu kişi çağımızın en ünlü sanatçılarından biri. Ve burada, bizim kentimizde öldürüldü, Venedik'te." Patta'nın Sicilya lehçesiyle söylediği Venedik adı her seferinde kulağa hafifçe gülünç geliyordu. "Elimizdeki olanakların hepsini seferber edip bu cinayeti aydınlatmak zorundayız; kentimizin adına, şerefine leke sürmesine izin vermemeliyiz." Brunetti zaman zaman adamın sözlerini kâğıda dökme fikrine kapılıyordu.

Patta sözlerini sürdürürken Brunetti, Venedik'in şanlı müzik tarihinden söz edildiğini duyacak olursa, öğleden sonra Paola'ya çiçek götürmeye karar verdi. "Burası Vivaldi'nin kenti, Mozart burada bulunmuş. Müzik dünyasına karşı sorumluyuz."

"Süsen" diye düşündü Brunetti, Paola'nın en sevdiği çiçek. Paola buketi ince uzun, mavi Murano vazosuna koyacaktı.

"Elinizdeki bütün işleri bırakıp sadece bu olayla uğraşmanızı istiyorum. Görev planlarını inceledim" diye devam etti Patta, bu planların varlığından haberdar olması bile Brunetti'yi son derece şaşırtmıştı; "size iki yardımcı ayırdım." Ne olur, Alvise'yle Riverre olmasın, Paola'ya iki düzine süsen götüreyim. "Alvise'yle Riverre. İyi, sağlam adamlar." Başka bir deyişle Patta'nın adamları.

"Bu konuda ilerleme görmek istiyorum. Anladınız mı?"

"Evet efendim" diye karşılık verdi Brunetti sakin bir sesle.

"Tamam. Hepsi bu kadar. Yapacak bir sürü işim var, sizin de boş kalmayacağınızdan eminim."

"Evet efendim" diye tekrarladı Brunetti, ayağa kalkıp kapıya doğru ilerlerken. Şefinin son olarak ne söyleyeceğini merak ediyordu. Patta son tatilini Londra'da geçirmemiş miydi?

"O halde 'good hunting' Brunetti."

Evet, Londra. Brunetti alçak sesle, "Sağ olun efendim" dedi; dışarı çıkıp arkasından kapıyı kapattı.

7

Brunetti, bundan sonraki bir saat boyunca ülkenin dört büyük gazetesinde cinayet konusunda yayımlanan haberleri okudu. Tahmin ettiği gibi, Il Gazzettino, birinci sayfanın tümünü bu habere ayırmış, cinayetin Venedik'in şerefine leke sürdüğünü ve kenti tehlikeye soktuğunu iddia etmişti. Başyazıda polisin, suçluyu adalete teslim etmekten de önemlisi, kentin saygınlığını yeniden sağlayabilmek için bütün gücüyle çalışıp katili en kısa zamanda bulması gerektiği ileri sürülüyordu. "Patta, saat ondan önce bayilere gelmeyen L'Osservatore Romano'yu beklemeden bu yazıyı okumuş olmalı" diye düşündü Brunetti.

La Repubblica, cinayeti son politik gelişmelerin ışığı altında ele alıyor ve bu ilişkiye ancak yazarın kendisinin ya da bir psikologun anlayabileceği bir incelikle değiniyordu. Corriere della Sera, orkestra şefi sanki evindeki yatağında ölmüş gibi davranarak, onun müzik tarihine katkılarını ve bazı modern bestecilere yardımlarını vurgulayan tam sayfalık nesnel bir inceleme yayımlamış

Brunetti, L'Unitâ'yı sona saklamıştı. Tıpkı tahmin ettiği gibi, burada akla ilk gelenin bu durumda öç almanın çığırtkanlığı yapılıyor, yine tahmin ettiği gibi intikamla adalet kavramları birbirine karıştırılıyordu. Başyazıda, devletin en yüksek katlarındaki bilinen sırlara tekrar gönderme yapılıyor, hücresinde ölü bulunan zavallı Sindona'nın hikâyesi beklendiği gibi yeniden gündeme getirilerek, "korkunç ölçüde" birbirine benzeyen bu olaylar arasında karanlık bir bağ olup olmadığı konusunda cevapsız kalacak etkileyici bir soru ortaya atılıyordu. Korkunç olsa da olmasa da Brunetti'ye göre bu olaylar arasında, her iki adamın da siyanür zehirlenmesinden ölmüş yaşlı adamlar olması dışında pek bir benzerlik yoktu.

Brunetti, meslek hayatında daha önceleri de yaptığı gibi, basında sansürün yararlı olup olmayacağını düşünmeye koyuldu. Almanlar geçmişte sansür yanlısı bir hükümetle pekâlâ yönetilebilmişti; Amerika'da da yönetim, sansür isteyen bir halkla işleri yürütebiliyordu.

Brunetti tekrar Corriere'deki uzun incelemeye dönüp diğer üç gazeteyi çöp sepetine attı. Arada bir not alarak yazıyı baştan okudu. Wellauer dünyanın en ünlü orkestra şefi değilse bile kesinlikle en üst sıralarda yer alıyordu. Berlin konservatuarının harika çocuğu olarak orkestra yönetmeye İkinci Dünya Savaşı'ndan önce başlamıştı. Savaş yılları hakkında, ülkesi Almanya'da çalışmaya devam ettiği dışında fazla bilgi verilmiyordu. Yıldızı ancak ellili yıllarda parlamış, yüksek sosyeteye katılıp bir tek konser vermek üzere bir kıtadan ötekine, ardından bir opera yönetmek için üçüncü bir kıtaya uçmaya başlamıştı.

Bunca gösterişe ve şöhrete rağmen, yönettiği her orkestradan yüzde yüz dakiklik ve duyarlılık bekleyen, aynı zamanda eserin orijinaline kesinlikle bağlı kalan kusursuz bir müzisyen olma özelliğini koruyabilmişti. Sanatına olan kayıtsız şartsız bağlılığıyla bütün dünyada topladığı övgüler karşısında, adının despota ya da geçimsize çıkmış olması bile unutulmuştu.

Gazetedeki incelemede, Wellauer'in özel hayatına fazla önem verilmemişti. Şimdiki eşinin üçüncü eşi olduğu, ikincisinin yirmi yıl önce intihar ettiği, Wellauerlerin Berlin, Gstaad, New York ve Venedik'te oturdukları belirtiliyordu.

Gazetenin birinci sayfasındaki resim oldukça eski tarihliydi, Wellauer, sahne kostümü içinde görülen ve fotoğrafın asıl konusu olduğu anlaşılan Maria Callas'la konuşurken profilden görünüyordu. Brunetti, gazetenin en az otuz yıllık bir resim basmış olmasını garipsedi.

Çöp sepetine uzanıp Gazzettino'yu çıkardı. Gazetede, her zamanki gibi olay yerinin fotoğrafı, Teatro La Fenice'nin tekdüze, simetrik cephesi yer alıyordu. Yandaki küçük resimde üniformalı iki adamın sahne kapısından dışarıya bir şey taşıdıkları görülmekteydi. Sayfanın altındaki fotoğraf maestronun yüzünü cepheden gösteren daha yeni tanıtım resimlerinden biriydi: Wellauer beyaz kravat takmış, hâlâ gür, yer yer kırlaşmış saçlarını köşeli yüzünden geriye doğru taramıştı. Hafifçe çekik olan gözleri kapkara kaşlarına yakışmayacak kadar açık renkti. Burnu, yüzüne oranla fazlasıyla

uzundu, ama bakışları öylesine etkileyiciydi ki, bu ufak kusur hiç göze batmıyordu. Geniş ağzı, etli ve dolgun dudakları, gözlerinin yalınlığıyla adeta şehvetli bir tezat oluşturuyordu. Brunetti, önceki gece gördüğü, ölümle kasılıp çarpılmış çehreyi hatırlamaya çalıştı, ama fotoğrafın etkisi bir gece öncesinin izlenimini silip götürmüştü. O açık renk gözlere bakarak, birini bu adamı öldürmeye itecek kadar güçlü bir nefretin nasıl bir şey olacağını hayal etmeye çalıştı.

Sekreterlerden birinin Berlin polisinden gelen ve İtalyancaya çevrilmiş olan raporu getirmesiyle düşüncelerinden sıyrıldı.

Brunetti okumaya başlamadan önce, Wellauer'in adeta bir müzik anıtı sayıldığını, Almanların da kahraman yaratmaya pek meraklı olduklarını kendi kendine hatırlatarak raporu incelerken bunları da göz önünde tutmaya karar verdi. Başka bir deyimle, bazı gerçekleri satır aralarında, bazılarım da yazılmamış satırlarda bulabilecekti. Sanatçıların çoğu Nazi partisine üye olmamış mıydı? Ama aradan bunca yıl geçtikten sonra bunu artık kim hatırlayabilirdi?

Raporu açıp İtalyanca metni okumaya başladı, Almanca bilmiyordu. Wellauer'in herhangi bir suç kaydı bulunmuyordu, trafik suçu bile işlememişti. Gstaad'daki evine iki kez hırsız girmiş, her ikisinde de çalman mallar bulunamamış, kimse tutuklanamamıştı. Malların değeri korkunç rakamlara ulaştığı halde sigorta zararı karşılamıştı.

Brunetti, Alman kusursuzluğunu sergileyen iki paragraf daha okuduktan sonra Wellauer'in ikinci karısının intiharı konusuna geldi. Kadın, raporda "uzun bir depresyon dönemi" olarak adlandırılan süreçten sonra 30 Nisan 1968 günü Münih'teki evlerinin bodrumunda kendini asmıştı. Ölümünden sonra herhangi bir mektup bulunmamıştı. Geride üç çocuk bırakmıştı; ikiz oğlanlar o zamanlar yedi yaşında, kız ise on ikisindeydi. Kadının cesedini Wellauer bulmuş, cenaze töreninden sonra altı ay süreyle dünyadan elini eteğini çekmişti.

Wellauer, iki yıl önce Elizabeth Balintffy'le evlenene kadar polisin merakını uyandırmamıştı. Kadın Macar asıllı bir doktordu, ilk evliliği dolayısıyla Alman vatandaşlığına geçmiş, Wellauer'le evlenmeden

üç yıl önce eşinden boşanmıştı. Gerek Almanya'da gerekse Macaristan'da suç kaydı bulunmuyordu. İlk evliliğinden Alexandra adlı on üç yaşında bir kızı vardı.

Brunetti, Wellauer'in savaş yıllarındaki çalışmalarıyla ilgili bir ipucu aradıysa da bulamadı. Wellauer'in 1936 yılında Alman sanayicilerinden birinin kızıyla yaptığı ilk evlilik ve savaştan sonraki boşanmaları kayıtlarda belirtiliyordu. Bu tarihler arasında adam sanki yaşamamıştı. Brunetti, bu bilgi yokluğunu, Wellauer'in o yıllarda ne yaptığını ya da en azından neyi desteklediğini açıkça gösteren bir ipucu olarak yorumladı. Ne var ki, kuşkularını onaylayacak bilgileri bulması, hele Alman polisinin resmi raporlarında bulması biraz zor gibi görünüyordu.

Kısacası Wellauer'in örnek sayılacak bir sicili vardı. Buna rağmen birisi kahvesine siyanür koymuştu. Brunetti, tecrübelerine dayanarak, insanların birbirlerini başlıca iki nedenle, para ya da seksyüzünden öldürdüklerini biliyordu. Bunların sırası önemli değildi ve ikincisine genellikle aşk deniyordu, ama komiser, caniler ve cinayetlerle uğraştığı on beş yıl içinde bu kuralın dışında kalan pek az olay görmüştü.

Brunetti, saat on bir olmadan Alman polisinin raporunu okumayı tamamladı. Laboratuvara telefon etti, ancak henüz hiçbir şey yapılmadığını öğrendi. Soyunma odasındaki fincandan ya da başka yüzeylerden henüz parmak izi alınmamıştı; oda hâlâ mühürlüydü; bu yüzden tiyatrodan üç kere telefon etmişlerdi. Brunetti, fayda etmeyeceğini bildiği halde biraz bağırıp çağırdı. Ardından Miotti'yle konuştu, o da önceki gece portiere'den fazla bir şey öğrenememiş

"Neredeydi?"

"Konuşmamız sırasında mı?"

"Hayır, temsil sırasında."

"Salonda, ön sıralardan birinde oturuyormuş. İkinci perdenin sonunda kocasını görmeye gitmiş, ama geç kalmış,

konuşamamışlar."

"Yani adam öldürüldüğü sırada karısının sahne arkasında olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?" Patta bu soruyu öyle büyük bir merakla sormuştu ki, kadını neredeyse bu yüzden hemen tutuklatacağını düşündü Brunetti.

"Evet, ama soyunma odasına girip onu görmüş mü, bilmiyorum."

"O halde öğrenin." Patta bile fazlasıyla kaba davrandığını fark etmişti. "Oturun, Brunetti" diye ekledi.

"Sağ olun efendim" dedi Brunetti. Şefinin karşısına oturmadan önce not defterini kapayıp cebine yerleştirdi. Patta'nın iskemlesinin kendisininkinden birkaç santim daha yüksek olduğunu biliyordu ve vicequestore'nin bunu ufak bir psikolojik avantaj olarak gördüğünden emindi.

"Kadın sahne arkasında ne kadar kalmış?"

"Bilmiyorum efendim. Konuştuğumuzda çok kötü durumdaydı, sözlerinden pek bir şey anlaşılmıyordu."

"Soyunma odasına girmiş olabilir mi?" diye sordu Patta.

"Olabilir. Bilmiyorum."

"Onu himaye ediyor gibisiniz" dedi Patta. Hemen ardından, "Güzel mi?" diye ekledi. Orkestra şefiyle karısı arasındaki yaş farkını biliyor olmalıydı.

"Uzun boylu sarışınlardan hoşlananlar için güzel sayılır" dedi Brunetti.

"Siz hoşlanır mısınız?"

"Karım izin vermez efendim."

Patta, konuya dönebilmek için uygun bir yol arıyordu. "Temsil sırasında soyunma odasına giren başka kimse olmuş mu? Kahve nereden gelmiş?"

"Tiyatronun giriş katında bir bar var. Herhalde oradan gelmiştir."

"Araştırın."

"Baş üstüne efendim."

"Simdi beni iyi dinleyin Brunetti." Brunetti başıyla onayladı. "Dün gece o soyunma odasında ya da yakınlarında bulunan herkesin adını istiyorum. Ayrıca maestronun karısı hakkında ayrıntılı bilgi istiyorum. Kaç yıldır evli olduklarını, kadının nereden geldiğini falan." Brunetti başını salladı.

"Brunetti?" diye sordu Patta birdenbire.

"Efendim?"

"Neden not almıyorsunuz?"

Brunetti belli belirsiz gülümsemekten kendini alamadı. "Sizin sözlerinizin hiçbirini unutmam efendim."

Patta her nedense bu sözlere inanmayı yeğledi. "Kadının size söylediği gibi kocasını görmediğine aklım yatmadı. İnsan bir şey yapmak üzere harekete geçerse yarı yolda fikrini değiştirmez. Bu işte bir tuhaflık olduğundan eminim. Belki aralarındaki yaş farkıyla ilgilidir." Söylentilere bakılırsa Patta, hukuk tahsilinden önce Palermo Üniversitesi'nde iki yıl psikoloji okumuştu. Sönük bir öğrencilik hayatı geçirip diplomasını aldıktan hemen sonra, babasının Hıristiyan Demokrat Partisi'ndeki pek parlak kariyerinin etkisiyle emniyet örgütüne vicecommissario olarak atandığı ise kesin bir gerçekti. Aradan yirmi yılı aşkın bir süre geçtikten sonra bugün, Venedik polisinin vicequestoresi'ydi.

Patta'nın talimatları sona ermişe benziyordu. Brunetti kaçınılmaz sona, şefinin kentin şerefi konusunda vereceği söyleve kendini hazırlamaya çalıştı. Daha düşüncesini tamamlamadan Patta söze girdi: "Belki anlamamış olabilirsiniz commissario, ama söz konusu kişi çağımızın en ünlü sanatçılarından biri. Ve burada, bizim kentimizde öldürüldü, Venedik'te." Patta'nın Sicilya lehçesiyle söylediği Venedik adı her seferinde kulağa hafifçe gülünç geliyordu. "Elimizdeki olanakların hepsiniseferber edip bu cinayeti aydınlatmak zorundayız; kentimizin adına, şerefine leke sürmesine izin vermemeliyiz." Brunetti zaman zaman adamın sözlerini kâğıda dökme fikrine kapılıyordu.

Patta sözlerini sürdürürken Brunetti, Venedik'in şanlı müzik tarihinden söz edildiğini duyacak olursa, öğleden sonra Paola'ya çiçek götürmeye karar verdi. "Burası Vivaldi'nin kenti, Mozart burada bulunmuş. Müzik dünyasına karşı sorumluyuz."

"Süsen" diye dua etti. Adam sadece Wellauer'i "soğuk biri" olarak tarif etmiş, oysa karısını pek sevimli ve cana yakın bulduğunu, La Petrelli'den ise hiç hoşlanmadığını söylemişti. Portiere bunun nedenini açıklamamış, LaPetrelli'nin antipatica olduğunu söylemekle yetinmişti. Kendince bu açıklamayı yeterli buluyordu.

Laboratuvar kahve fincanında şefinkilerden başka parmak izi olup olmadığını belirlemeden önce, Alvise ya da Riverre'yi parmak izi almak üzere olay yerine göndermenin yararı olmayacaktı.

Bu konuda acele etmek gerekmiyordu.

Öğle yemeğini kaçıracağını düşününce Brunetti'nin canı sıkılmıştı. Saat on ikiden hemen sonra ofisinden çıkıp köşedeki bara kadar yürüdü, bir sandviçle bir bardak şarap söyledi, ikisi de bir şeye benzemiyordu. Bardakiler Brunetti'nin kim olduğunu bildikleri halde kimse cinayetle ilgili bir şey sormadı, sadece yaşlı bir müşteri anlamlı bir şekilde gazetesini hışırdattı. Brunetti, San Zaccaria İskelesi'ne inip mezarlığın bulunduğu San Michele Adası'na gitmek üzere beş numaralı motora bindi. Tekne Arsenale'den geçip adanın arkasından dolaştıktan sonra San Michele'ye yanaşacaktı. Brunetti mezarlığı

pek ender ziyaret ederdi; İtalyanların çoğunda görülen ölülere adeta tapınırcasına bağlılığı nedense benimsememişti.

Buraya daha önceleri de gelmişti; çocukluğunun ilk anılarından biri, İkinci Dünya Savaşı'nda, müttefiklerin Treviso bombardımanında ölen büyükannesinin mezarım ziyaret etmek için buraya getirilmesiydi. Baştan başa çiçeklerle kaplı mezarların çarpıcı renkleri hâlâ gözünün önündeydi; bu bakımlı dörtgenlerden her biri, cetvelle çizilmişçesine düzgün, çim şeritlerle birbirinden ayrılmıştı. Kucak dolusu çiçekle mezarlığa gelen insanların, çoğunlukla kadınların ne kadar suratsız olduğunu da hatırlıyordu. Nasıl da kasvetli ve pejmürde görünüyorlardı; sanki renklere ve temizliğe duydukları bütün sevgiyi toprağa verdikleri yakınlarının bakımına adamış, kendilerine birazını bile ayırmamışlardı.

Aradan otuz beş yıl geçmişti. Mezarlar yine bakımlı, çiçekler yine çarpıcı parlak renkliydi, ama mezarların arasında dolaşan insanlar yaşayanların dünyasına ait görünüyor, savaş sonrası yıllarının hayaletlerine benzemiyordu. Babasının mezarı kolaylıkla bulunacak bir yerde, Stravinsky'nin yakınındaydı. Rus müzisyen emin ellerdeydi; mezarlık var oldukça ya da insanlar onun müziğini hatırladıkça el değmeden burada kalacaktı. Brunetti'nin babasının mezarı ise böyle bir gelecek garantisine sahip değildi; belli bir süre sonra açılacak, kemikler çıkarılacak, mezarlığın uzun duvarlarındaki sıkışık bölmelerden birine yerleştirilecekti.

Mezar yine de bakımlıydı, kardeşi bu konuda Brunetti'den daha titiz davranıyordu. Toprağa gömülmüş vazodaki karanfiller yeni konulmuş olmalıydı, yoksa üç gece önceki dona dayanamazlardı. Brunetti eğildi, rüzgârla vazonun kenarlarına birikmiş olan yaprakları temizledi. Doğrulurken uzanıp mezar taşının yanındaki izmariti yerden aldı. Ayağa kalkıp taşın ön yüzündeki resme baktı. Kendi gözlerini, kendi çenesini gördü; fazlasıyla büyük kulaklar kardeşiyle kendisini atlayıp bir göbek sonraki erkek çocuklara geçmişti.

"Ciao Papa" dedi, ama söyleyecek başka söz bulamadı. Mezar sırasının sonuna kadar gidip elindeki izmariti toprağa gömülü çöp bidonuna attı.

Mezarlığın bürosuna girip adını ve rütbesini söyledi, görevli küçük bir bekleme odasını göstererek biraz oturmasını, doktorun az sonra geleceğini söyledi. Odada okuyacak bir şey yoktu. Brunetti, odanın tek penceresinden dışarıya, mezarlık binalarının arasında yer alan manastıra bakarak vakit geçirmeye çalıştı.

Meslek hayatının başlarında, ele aldığı ilk cinayet dosyasında, simsarı tarafından öldürülen sokak kadınının otopsisinde bulunmak istemişti. Cesedin tekerlekli sedyeyle otopsi salonuna getirilişini dikkatle izlemiş, kusursuz sayılabilecek bedeni örten beyaz çarşafın kaldırılmasını büyülenmiş gibi seyretmişti. Doktor, bisturiyi eline alıp cesedi açmak üzere eğildiğinde Brunetti öne doğru devrilerek birlikte oturduğu tıp öğrencilerinin arasında bayılıvermişti. Öğrenciler onu soğukkanlılıkla dışarı taşıyıp yarı baygın halde bir iskemleye oturtmuş, otopsiyi izlemek üzere hemen salona dönmüşlerdi. O günden bu yana sayısız cinayet kurbanı görmüş; bıçakla, kurşunla, hatta bombayla parçalanmış insan bedenleri görmüş; ama onlara etkilenmeden bakmayı bir türlü öğrenememiş, cesedin otopsiyle sistemli bir şekilde tahrip edilmesine bir daha katlanamamıştı.

Küçük bekleme odasının kapısı açıldı ve tıpkı bir akşam önceki gibi iki dirhem bir çekirdek giyinmiş olan Rizzardi içeri girdi. Brunetti'nin ister istemez bu meslekle bağdaştırdığı gibi asit fenik değil, pahalı bir sabun kokuyordu.

"Merhaba Guido" diyerek elini uzattı; "zahmet edip buraya kadar gelmenize üzüldüm. Edinebildiğim birkaç parça bilgiyi size telefonla da iletebilirdim."

"Ziyanı yok Ettore, zaten gelmek istiyordum. Laboratuvardaki geri zekâlılar raporu hazırlayana kadar yapabileceğim başka bir şey yok. Maktulün eşiyle görüşmek için de henüz çok erken."

"Öyleyse öğrenebildiklerimi söyleyeyim" diyerek gözlerini kapayıp ezbere sıralamaya başladı doktor. Brunetti cebinden not defterini çıkardı ve duyduklarını yazmaya koyuldu. "Adamın genel sağlık durumu çok iyiymiş. Yetmiş dört yaşında olduğunu bilmesem, en az on yaş daha genç, altmış başı, belki de elli sonu olduğunu tahmin

ederdim. Kasları mükemmel, genel olarak sağlıklı bir bedenin yanı sıra sporla geliştirilmiş. İç organlarında herhangi bir hastalık belirtisi yok. İçkiye düşkün değilmiş, karaciğeri kusursuz durumda, bu yaştaki erkeklerde ender görülen bir durum. Sigara da içmiyormuş, sanırım yıllar önce içmiş, sonra bırakmış. Daha on yıl, belki de yirmi yıl ömrü varmış." Doktor sözlerini bitirdi, gözlerini açıp Brunetti'ye baktı.

"Ya ölüm nedeni?" diye sordu Brunetti.

"Potasyum siyanür. Kahvesindeymiş. Tahminimce otuz miligram kadar almış, öldürmeye yeter de artar bile." Bir an duraladı; sonra, "Daha önce hiç görmemiştim. Dikkate değer bir etki" diye devam etti. Sesini alçaltmış, Brunetti'yi tedirgin eden bir hayal âlemine dalmıştı.

Brunetti biraz bekledikten sonra, "Gerçekten de kitaplarda okuduğum kadar çabuk mu etki ediyor?" diye sordu.

"Evet, kanımca öyle" diye karşılık verdi doktor; "Söylediğim gibi, daha önce gerçek etkisini görmemiştim, ben de sadece kitaplarda okumuştum."

"Anında mı etki ediyor?"

Rizzardi cevap vermeden önce bir an düşündü. "Sanırım öyle ya da buna çok yakın. Son anda bir şeyler olduğunu fark etmiş olabilir, ama inme ya da kalp krizi geçirdiğini düşünmüştür herhalde. Ne olduğunu anlamadan öldüğü ise kesin."

"Ölümünün asıl nedeni nedir?"

"Her şey duruyor. Bütün organlar duruyor: Kalp, ciğerler, beyin."

"Birkaç saniye içinde mi?"

"Evet. Beş saniye. En çok on."

"Neden kullandıkları anlaşılıyor" dedi. Brunetti.

"Kimlerin?"

"Romanlardaki casusların. Diş kovuklarına siyanür kapsülleri saklıyorlar."

"Hmm" dedi Rizzardi. Brunetti'nin verdiği örneği garipsemiş olsa da hiç belli etmedi. "Evet, çabuk etki ettiğim kesinlikle biliyoruz, ama bundan çok daha öldürücü olanlar da var." Brunetti'nin kaşlarını kaldırdığını görünce açıkladı: "Botulizm. Bakteriyel gıda zehirlenmesi. Onu öldüren doz, İtalya'nın yarısını öldürebilirdi."

Bu konudan, doktorun duyduğu belirgin hayranlık dışında başka bir sonuç çıkarmanın mümkün olmadığını anlayan Brunetti, "Başka bir şey var mıydı?" diye sordu.

"Son birkaç haftadır tedavi görmüş olabilir. Herhangi bir soğuk algınlığı ya da grip falan geçirip geçirmediğini biliyor musunuz?"

"Hayır" dedi Brunetti başını iki yana sallayarak; "henüz hiçbir şey bilmiyoruz. Neden sordunuz?"

"Enjeksiyon izleri var. Uyuşturucu kullandığını gösteren herhangi bir ipucu bulunmadığı için antibiyotik ya da vitamin iğnesi gibi olağan bir neden akla geliyor. Aslında izler o kadar hafif ki, belki iğne izi bile değil, basit bir berelenmedir."

"Ama uyuşturucu değil, öyle mi?"

"Hayır, büyük olasılıkla değil" dedi doktor; "Sağ elini kullandığına göre kolaylıkla sağ kalçasına iğne yapabilirdi, ama sol kalçasına ya da sol koluna değil. İzleri buralarda gördüm. Dediğim gibi, sağlık durumu son derece iyiydi. Uyuşturucu kullanıyor olsa mutlaka izlerini bulurdum." Bir an duraladıktan sonra devam etti: "Ayrıca iğne izi olduklarından da emin değilim. Raporumda bunlardan derialtı kanamaları olarak söz edeceğim." Brunetti, doktorun ses tonundan bu izlere önem vermediğini, konuyu açtığına pişman olduğunu anlamıştı.

"Başka bir şey var mı?"

"Hayır, yok. Cinayeti her kim işlediyse adamın ömrünün en az on yılını çalmış demektir."

Rizzardi, her zaman olduğu gibi şimdi de katilin kim olabileceği konusunda en ufak bir merak belirtisi göstermiyor, anlaşılan merak da etmiyordu. Brunetti, doktoru tanıdığı yıllar boyunca onun suçlu konusunda herhangi bir soru sorduğunu duymamıştı. Doktor bazen ilginç cinayet yöntemleriyle ilgilenmiş, hatta etkilenmişti,; ama cinayeti kimin işlediğini ya da katilin yakalanıp yakalanmadığını hiç merak etmemişti.

"Teşekkürler Ettore" dedi Brunetti, doktorun elini sıkarken. "Keşke laboratuvardakiler de bu hızla çalışsalar."

"Onlar benim kadar meraklı olmasa gerek" dedi Rizzardi, Brunetti'nin bu adamı asla anlayamayacağı inancını bir kez daha pekiştirerek.

8

Brunetti, motorla kente dönerken önceden haber vermeden Flaovia Petrelli'ye uğrayıp, bir gece önce maestro ile konuşup konuşmadığı konusunda kadının hafızasını yoklamaya karar verdi. Yapacak bir iş bulduğu için keyiflenmişti. Fondamente Nuove'de motordan indi ve SS Giovanni e Paolo Kilisesi'nin hemen yanındaki hastaneye doğru yürüdü. Sokak adlarının sayısı altıyı geçmeyen ve numaralama sistemi herhangi bir plana ya da mantığa dayanmayan Venedik gibi bir kentte Amerikalı kadının verdiği adresin hiçbir anlamı yoktu. Eve ulaşmanın tek yolu, kiliseye kadar gidip çevrede oturan birine adres sormaktı. Brett Lynch'i bulmak pek zor olmayacaktı. Yabancılar genellikle kentin böyle orta halli mahallelerinde değil, lüks bölgelerinde oturur, içlerinden pek azı Brett Lynch gibi burada doğup büyümüşçesine kusursuz bir İtalyanca konuşabilirdi.

Brunetti kilisenin önünde rastladığı kadına önce kapı numarasını, sonra Amerikalıyı sordu, ama kadın iki soruya da cevap veremedi. Maria'ya sormasını önerdi; hangi Maria'yı kastettiğinin anlaşıldığından emin bir tavırla söylemişti bu adı. Sonunda Maria'nın yakınlardaki ilkokulun karşısındaki gazete bayii olduğu anlaşıldı. Amerikalının nerede oturduğunu Maria bilmiyorsa kadın buralarda oturmuyor demekti.

Brunetti, Maria'yı kilisenin karşısındaki köprünün başında buldu. Kendisi kâhin, gazeteler de birer kehanetmiş edasıyla gazete dağıtan, kır saçlı, yaşı belli olmayan bir kadındı. Brunetti aradığı numarayı söyleyince kadın gülümseyerek, "Ha, Signorina Lynch," diye karşılık verdi; bu adı İtalyancanın gerektirdiği gibi iki hecede söylemişti Calle della Testa'dan doğru aşağı, sağdaki köşebaşı, dördüncü zil. Acaba giderken signorinanın gazetelerini de götürür müydü?

Brunetti apartmanı kolayca buldu. Zilin yanında, zamanla çizilip matlaşmış bir pirinç levhada Brett Lynch'in adı yazılıydı. Brunetti zili bir kere çaldı. Biraz sonra dahili telefondan bir ses kim olduğunu sordu. Brunetti bir an gazeteleri getirdiğini söylemek istediyse de

vazgeçti, sadece adını ve rütbesini bildirdi. Karşıdaki ses her kimse başka bir şey söylemedi, ama kapı açıldı ve Brunetti içeri girdi. Sağdaki merdivenlerden yukarı çıkmaya başladı. Merdivenin her basamağı yüzyıllardır kullanılmanın etkisiyle aşınmış, ortaları çukurlaşmıştı. Yüzeyin meyiline uyarak ayağını basamakların tam orta yerine yerleştirmek zorunda kalması hoşuna gitti. İki kat, ardından bir üçüncü kat merdiveni çıktı. Dördüncü katın başında merdivenler genişledi, orta yerleri aşınmış orijinal mermer basamaklar yerlerini düzgün kesilmiş İstria mermeri parçalarına bıraktı. Binanın bu bölümü kısa süre önce köklü bir tamir görmüş olmalıydı.

Merdivenler madeni, siyah bir kapıda sona erdi. Brunetti kapıya doğru yaklaşırken, üst kilidin tepesindeki ufacık göz deliğinden izlendiğini hissetti. Kapıyı vurmak için elini kaldırmak üzereyken Brett Lynch kapıyı açtı, kenara çekilip Brunetti'ye içeri girmesini söyledi.

Brunetti, her İtalyan gibi, yabancı birinin evine izinsiz girmemek için geleneksel olarak "Permesso" diye mırıldandı. Brett Lynch gülümsedi, ama elini uzatmadı. Komisere yol göstermek üzere arkasını dönüp holden salona doğru yürüdü.

Komiser, en az on metreye on beş metre boyutlarında koca bir salona girdiğinde şaşaladı. Salonun zemini, kentin en eski evlerinin çatılarını taşıyan kalın meşe kirişlerle kaplanmıştı.

Duvarlardaki boya ve sıva kazınmış, orijinal tuğlalar ortaya çıkarılmıştı. Salonun en ilginç özelliği, sivri, yüksek tavanın iki yanında üçerli sırayla yer alan altı pencereden içeri giren parlak gün ışığıydı. Bu kadar eski bir binayı böylesine değiştirebilmek için gerekli izinleri alan birinin ya yüksek yerden torpili vardır, ya da hem belediye reisine hem de planlama müdürüne şantaj yapmıştır diye düşündü Brunetti. Taze ahşap kokusuna bakılacak olursa inşaat kısa süre önce bitmişti.

Dikkatini evden ayırıp ev sahibine çevirdi. Kadının ne kadar uzun boylu olduğunu bir gece önce fark edememişti. Amerikan zevkine uygun, sert vücut hatları vardı. Ama uzun boylularda sık sık görülen

o narin yapıya sahip değildi. Sağlıklı ve zinde görünüyordu, pürüzsüz cildi ve parlak gözleri de bu görüntüsünü vurgulamaktaydı. Brunetti, gözlerini ondan ayıramadığını fark etti. Kadının zeki bakışlarından fazlasıyla etkilenmiş, aynı zamanda bu bakışlarda bir kurnazlık belirtisi aradığına şaşırmıştı. Onu olduğu gibi, çekici ve akıllı bir kadın olarak kabullenemediğine hayret ediyordu.

Flavia Petrelli, salonun sonunda, uzaktan San Marco çan kulesine bakan pencerelerden birinin önünde, oldukça yapmacık bir pozda oturmaktaydı. Başını hafifçe eğerek Brunetti'yi selamlamakla yetindi. Komiser de aynı şekilde karşılık verdikten sonra Brett Lynch'e dönerek, "Gazetelerinizi getirdim" dedi.

Baş sayfalardaki resimlerle iri puntolu manşetlerin üste gelmesine özen göstererek gazeteleri uzattı. Kadın haberlere kısaca göz attı, "Teşekkür ederim" dedi ve gazeteleri katlayıp sehpanın üzerine attı.

"Sizi tebrik ederim, eviniz çok güzel Miss Lynch."

"Teşekkür ederim" dedi kadın kısaca.

"Böylesine eski bir binada bu kadar çok ışık, bunca çatı penceresi oldukça alışılmamış bir durum" dedi Brunetti merakla.

"Gerçekten de öyle" diye karşılık verdi kadın.

"Bakın, commissario" diye araya girdi Flavia Petrelli, "buraya herhalde iç mimari konusunda tartışmaya gelmediniz, değil mi?"

Brett Lynch, arkadaşının kabalığını telafi etmek istercesine, "Lütfen oturun Dottor Brunetti" dedi, odanın ortasında duran uzun cam sehpanın yanındaki alçak divanı işaret ederek. "Kahve içer miydiniz?" Ev sahibeliğinde kusur etmemek için, sırf nezaketten sorulmuş bir soruydu bu.

Brunetti, canı hiç kahve istemediği halde, bir süre daha kalma niyetine sopranonun nasıl tepki göstereceğini görmek için teklifi kabul etti. Arkadaşı kahve yapmak üzere mutfağa gidince Petrelli,

komiseri görmezlikten gelerek dikkatini kucağındaki partisyona çevirdi.

Ev sahibi kahve yapmakla, soprano da Brunetti'yle ilgilenmediğini göstermekle meşgulken komiser dikkatle çevresine bakındı. Karşısındaki duvar baştan başa kitap raflarıyla kaplıydı. Adları aşağıdan yukarı doğru yazılmış kitapların İtalyanca, yukarıdan aşağı doğru yazılmış olanların ise İngilizce oldukları kolayca belli oluyordu. Ancak kitap sırtlarının yarısından çoğunda, Brunetti'nin Çince olabileceğini tahmin ettiği birtakım işaretler vardı. Kitapların hepsi birçok kez okunmuş gibi görünüyordu. Kitap sıralarının aralarında, Brunetti'ye uzaktan uzağa Doğu sanatını hatırlatan küçük seramikler, kâseler ve minik insan heykelleri yer almaktaydı. Raflardan biri, komple opera kayıtları olduğu anlaşılan CD kutularıyla doluydu. Sol tarafta, son derece karmaşık görünen bir stereo müzik seti, köşelerde de tahta sehpalar üzerinde iki büyük hoparlör göze çarpıyordu. Duvarlarda Brunetti'nin hiç de hoşuna gitmeyen, parlak renkli modern tablolar asılıydı.

Miss Lynch, çok geçmeden mutfaktan salona döndü. Elindeki gümüş tepside iki küçük espresso fincanı, iki kaşık ve gümüş bir şekerlik duruyordu. Üstünde, Amerika'nın adını bile duymamış bir blucin, ayaklarında yine o çizmelerden vardı; bu seferkiler kızıl kahverengiydi. Acaba haftanın her günü ayrı renkte bir çizme mi giyiyordu? Bu kadın neden Brunetti'nin huzurunu kaçırıyordu? Yabancı olduğu halde İtalyancayı onun kadar iyi konuştuğu ve Brunetti'nin hayal bile edemeyeceği bir evde oturduğu için mi?

Miss Lynch fincanlardan birini Brunetti'nin önüne bıraktı, komiser teşekkür edip kadının oturmasını bekledi. Onun fincanına da şeker koymaya davranınca kadın hafifçe başını sallayarak reddetti. Brunetti, kahvesine iki kaşık şeker koyduktan sonra yeniden kanepeye oturup arkasına yaslandı. "San Michele'den geliyorum" diye söze başladı; "Ölüm nedeni siyanürmüş." Miss Lynch fincanını dudaklarına götürüp kahvesinden bir yudum aldı. "Kahvesine karıştırılmış."

Miss Lynch kahve fincanını tabağına koyup sehpaya bıraktı.

Flavia Petrelli başını notalardan kaldırdı, ama sözler Miss Lynch'ten geldi: "Hiç değilse hızlı bir ölüm. Katil ince düşünceli biriymiş doğrusu." Arkadaşına döndü. "Kahve istiyor muydun Flavia?"

Brunetti bütün bunları biraz fazla yapmacık bulduğu halde üstünde durmadı ve Miss Lynch'in beklediği soruyu sordu: "Bu sözlerinizden maestrodan pek hoşlanmadığınız sonucunu çıkarmak doğru olur mu, Miss Lynch?"

"Evet" diye karşılık verdi kadın, komiserin gözlerinin içine bakarak; "Ne ben ondan hoşlanırdım, ne de o benden."

"Bunun özel bir nedeni var mıydı?"

Kadın küçümser bir tavırla elini salladı, "Birçok konuda farklı görüşlerdeydik." Anlaşılan bunu yeterli bir neden olarak görüyordu.

Komiser, Petrelli'ye döndü. "Sizin maestroyla ilişkiniz arkadaşınızınkinden farklı mıydı?"

Petrelli cevap vermeden önce elindeki partisyonu kapatıp dikkatle ayaklarının dibine bıraktı. "Evet, öyleydi. Helmut'la her zaman uyum içinde çalışırdık. Mesleki açıdan birbirimize saygımız büyüktü."

"Ya kişisel olarak?"

"Tabii, kişisel olarak da saygılıydık" diye karşılık verdi Petrelli çabucak; "Ama ilişkimiz öncelikle meslekiydi."

"Sakıncası yoksa, maestro hakkındaki kişisel duygularınızı öğrenebilir miyim?" Flavia Petrelli hazırlıklı olmasına rağmen bu sorudan hiç hoşlanmamış gibi görünüyordu. Oturduğu yerde kıpırdanmaya başladı. Brunetti ise kadının sorudan rahatsız olduğunu bu kadar açıkça belli etmesine şaşırmıştı. Yıllar boyu onun hakkında okuduklarından kadının çok iyi bir oyuncu olduğunu biliyordu. Petrelli, Wellauer'le ilişkisinin bazı yönlerini saklamak istese bunu nasıl yapacağını bilirdi; ilk sevgilisiyle ilgili soruları

cevaplandırmak zorunda kalan bir genç kız gibi oturduğu yerde kıvranmazdı.

Brunetti, sessizliği uzatmak için sorusunu özellikle tekrarlamadı.

Petrelli sonunda, "Onu sevmezdim" dedi gönülsüzce.

Soprano başka bir şey söylemeyince Brunetti, "Miss Lynch'e sorduğum soruyu tekrarlamama izin verirseniz, bunun özel bir nedeni var mıydı?" diye sordu. "Birbirimize ne kadar da saygılı davranıyoruz" diye düşündü Brunetti. Yaşlı adam, laguna'ın karşı yakasında kaskatı kesilmiş, iç organları çıkarılmış bir halde yatarken biz burada kibarlıktan kırılıyoruz. Lütfen söyler miydiniz? Acaba sorabilir miyim? Bir an için tekrar Napoli'de olmak istedi; korkunç yıllar geçirdiği bu kentte karşılaştığı insanlar, dilin inceliklerinden değil, kaba kuvvetten anlarlardı.

Signora Petrelli, "Belli bir nedeni yoktu" diyerek dalgınlığından sıyrıldı. "Sadece antipatico buluyordum."

"Ya" dedi Brunetti kendi kendine, bu sözcüğü yeniden duyduğunda. Uzun cümleler kurmaktan çok daha iyi doğrusu; her türlü ikili uyuşmazlıkta birinin antipatico olduğunu söyleyivermekle, iki kişi arasında o ne olduğu belirsiz kimyanın oluşmadığını belirtmekle, her şey mucizevi bir şekilde açıklanmış oluyordu. Belirsiz ve yetersiz bir cevaptı bu, ama anlaşılan Brunetti bundan fazlasını beklememeliydi.

"Karşılıklı mıydı?" diye sordu istifini bozmadan; "Maestro da sizi antipatik mi buluyordu?"

Petrelli, kahvesini yudumlamakta olan Brett Lynch'e baktı. Komiser, ikisinin bakışlarıyla anlaşıp anlaşmadıklarını kestiremedi.

Sonunda Signora Petrelli, oynadığı rolden hiç memnun değilmiş gibi, bir elini kaldırıp parmaklarını açtı; Brunetti, sopranonun sabah gazetelerinde yayımlanan Norma rolündeki fotoğrafında da elini böyle uzattığını hatırladı. Kadın dramatik bir hareketle elini sallayarak, "Basta. Yeter artık" dedi. Komiser, sopranodaki değişikliği

hayranlıkla izlemekteydi, çünkü bu hareket Petrelli'yi birkaç yıl birden gençleştirmişti. Kadın ani bir hareketle ayağa kalktı ve yüzündeki sertlik ortadan kayboldu.

Petrelli dönüp komisere baktı. "Bütün bunları nasıl olsa öğreneceksiniz. İyisi mi, ben size anlatayım." Brunetti, porselen tıkırtısından öteki kadının fincanını tabağına yerleştirdiğini duydu, ama gözlerini sopranodan ayırmadı. "Beni lezbiyenlikle, Brett'i de sevgilim olmakla suçladı." Petrelli durakladı, Brunetti'nin tepki göstermesini bekledi. Komiser ses çıkarmayınca soprano sözüne devam etti. "Her şey provaların üçüncü gününde başladı. Doğrudan doğruya ya da kesin bir şey söylemedi, ama benimle konuşmasından, Brett'ten söz ediş tarzından anlaşılıyordu." Yine durakladı, yine tepki bekledi ve alamadı. "Birinci haftanın sonunda bir sözüm üzerine aramızda tartışma çıktı ve sonunda kocama mektup yazmak istediğini söyledi." Kısa bir aradan sonra, "Eski kocama" diye düzeltti. Kadın yine Brunetti'nin tepkisini bekledi.

Komiser meraklanmıştı. "Neden böyle bir şey yaptı?" diye sordu.

"Kocam İspanyol'dur, ama İtalya'da boşandık. İtalyan yasalarına göre çocukların velayeti bana verildi. Bu ülkede kocam bana böyle bir suçlama yöneltecek olsa..." Çocuklarını yanında tutabilmesinin ne kadar zayıf bir olasılık olduğunu göstermek istercesine sözünü yarıda bıraktı.

"Ya çocuklar?" diye sordu komiser.

Petrelli şaşkınlıkla başını iki yana salladı, soruyu anlamamıştı.

"Çocuklar nerede?"

"Okuldalar tabii. Milano'da oturuyoruz, orada okula gidiyorlar. İş için gittiğim her yere onları da sürüklemeyi uygun bulmuyorum." Komisere birkaç adım yaklaşıp kanepenin öbür ucuna oturdu. Brunetti, Brett Lynch'e göz attığında, onun arkasını dönmüş, konuşmanın kendisini hiç ilgilendirmediğini göstermek istercesine çan kulesine doğru bakarak oturduğunu gördü.

Uzun bir sessizlik oldu. Brunetti az önce duyduklarını tekrar aklından geçirdi; Amerikalı kadından içgüdüsel olarak çekinmesinin bu bilgilere bağlanıp bağlanamayacağını düşündü. Ama bu suçlama doğru bile olsa, Paola'yla arkadaş çevrelerinde değişik cinsel eğilimlerde birçok tanıdıkları bulunduğu göz önüne alınırsa, Brett Lynch'ten çekinmesinin nedeni bu olamazdı.

"Haydi" dedi soprano sonunda.

"Haydi ne?" diye sordu komiser.

"Doğru olup olmadığını sormayacak mısınız?"

Brunetti başını iki yana salladı. "Doğru olup olmadığı önemli değil. Sadece tehdit etmekle kalmayıp gerçekten kocanıza haber verir miydi, önemli olan bu." Brett Lynch komisere doğru dönmüştü ve dikkatle onun yüzüne bakmaya başlamıştı.

Sakin bir sesle söze girdi. "Yapardı. Onu iyi tanıyan herkes bilirdi bunu. Flavia'nın kocası da çocukların velayetini alabilmek için her çareye başvururdu." Arkadaşının adını söylerken göz ucuyla ona baktı, bakışları bir an için kenetlendi. Brett Lynch oturduğu koltuğa iyice gömülerek ellerini pantolonunun ceplerine soktu ve bacaklarını uzattı.

Brunetti onu dikkatle incelemeye koyuldu. Kadından bu kadar çekinmesinin nedeni, bu parlak çizmeler ya da evde kayıtsızca gözler önüne serilen zenginlik miydi? Düşüncelerini toparlamaya, onu önyargısız olarak görmeye çalıştı. Kendisine konukseverlik gösteren, anlaşılan şimdi de güven besleyen, otuz yaşlarında bir kadındı Brett Lynch. İşvereninin aksine eğer Petrelli'yi işveren olarak görmek doğruysa Lynch dramatik hareketlerden kaçmıyor, yüzünün Anglosakson güzelliğini vurgulamak için herhangi bir girişimde bulunmuyordu.

Brunetti, Brett Lynch'in ensesindeki kusursuzca kesilmiş saçların nemli olduğunu fark etti, kadın sanki az önce banyo ya da duş yapmıştı. Dikkatini Flavia Petrelli'ye çevirdiğinde, onun da kısa süre

önce banyodan çıkmış bir kadının temiz kokusunu saçtığını fark etti. Kadınları duşun altında çıplak, sarmaş dolaş olmuş, göğüslerini birbirlerine bastırmış olarak gözünün önüne getirip kendini birdenbire erotik bir fantezinin orta yerinde buluverdi ve bu hayalden ne kadar etkilendiğini fark ederek şaşaladı. Brunetti, her şeyin bir tekme ya da omuz darbesiyle kolayca halledildiği Napoli'yi özlemle hatırlamaktan kendini alamadı.

Amerikalı kadının sorusuyla hayallerinden sıyrıldı. "Yoksa bunu Flavia'nın yaptığına mı inanıyorsunuz? Ya da benden mi kuşkulanıyorsunuz?"

"Böyle bir varsayımda bulunmak için henüz çok erken" diye karşılık verdi komiser, sözlerinin doğru olmadığını bildiği halde; "Zanlılardan söz etmek için henüz çok erken."

"Ama cinayetin nedeninden söz etmek için çok erken değil" dedi soprano.

"Hayır, değil" diye onayladı Brunetti. Sopranonun geçerli bir nedeni olduğunu özellikle vurgulaması gerekmiyordu.

"Sanırım bu, benim de bir nedenim olduğu anlamına geliyor" diye söze girdi arkadaşı. Brunetti o güne kadar böyle garip bir aşk ilanı duymamıştı. Yoksa dostluk gösterisi miydi bu? Ya da işverene bağlılık mı? Bir de İtalyanları anlaşılmaz olmakla suçlarlardı.

Brunetti kesin bir şey söylememeye karar verdi. "Dediğim gibi, zanlılardan söz etmek için henüz çok erken." Konuyu değiştirmeyi uygun buldu. "Burada daha ne kadar kalacaksınız, signora?"

"Temsillerin sonuna kadar" dedi soprano. "Daha iki hafta var. Ay sonunda bitecek. Gerçi hafta sonlarında Milano'ya dönmek isterdim." Bu sözleri bir saptama yaparcasına vurgulamıştı, ama izin istediği belli oluyordu. Brunetti, hem anlayış belirtisi hem de kadının kentten ayrılmasında sakınca görmediğinin işareti olarak salladı. Soprano, "Sonra ne olacağını bilemiyorum" diye söze devam etti: "Bundan

sonraki ilk angajmanım..." Susup arkadaşına baktı, beriki hemen, "Covent Garden, 5 ocak" diye tamamladı.

"O zamana kadar İtalya'da mı olacaksınız?" diye sordu komiser.

"Kesinlikle. Ya burada ya da Milano'da."

"Ya siz Miss Lynch?" diye sordu Brunetti ona dönerek.

Brett Lynch'in bakışları da karşılığı kadar soğuktu. "Ben de Milano'da olacağım." Hiç gerekmediği halde, "Flavia'yla" diye ekledi.

Komiser cebinden not defterini çıkarıp Milano'daki adreslerini sordu. Flavia Petrelli hem adresi hem de istenmediği halde telefon numarasını verdi. Brunetti her ikisini de not etti; not defterini cebine yerleştirip ayağa kalktı.

"Bana zaman ayırdığınız için ikinize de teşekkür ederim" dedi resmi bir tavırla.

"Benimle tekrar konuşmanız gerekecek mi?" diye sordu soprano.

"Başkalarından alacağım ifadelere bağlı" diye karşılık verdi komiser. Sözlerindeki tehdit havasına canı sıkılmış, ama dürüst biri karşılık verdiği için de memnun olmuştu. Petrelli sadece tehdidin farkına vardı; notalarını açıp kucağına yerleştirdi. Komiser artık ilgisini çekmiyordu.

Brunetti kapıya doğru bir adım attı ve çatı pencerelerinden süzülerek döşemeyi aydınlatan ışık huzmelerinden birinin altında durdu. Başını kaldırıp ışığın kaynağına baktı, sonra Amerikalı'ya dönerek, "Bu pencereleri yaptırmayı nasıl başardınız?" diye sordu.

Brett Lynch komiserin yanından geçip hole çıktı, kapının önünde durdu ve sordu: "Pencereleri nasıl yaptırdığımı mı, yoksa gerekli ruhsatı nasıl aldığımı mı soruyorsunuz?"

"İkincisi."

Kadın gülümseyerek karşılık verdi: "Planlama dairesine rüşvet verdim." .

"Ne kadar?" diye sordu Brunetti otomatik olarak, bir yandan pencerelerin toplam alanını hesaplarken: Her biri birer metre kareden altı pencere.

Kadın anlaşılan bu uygunsuz sorudan rahatsız olmayacak kadar uzun süredir Venedik'te yaşamaktaydı. Bütün yüzünü kaplayan bir gülümsemeyle, sanki dışarıdaki hava sıcaklığını bildirir gibi, "On iki milyon liret" dedi. Demek pencere başına yarım aylık, diye düşündü Brunetti.

"Ama bu iki yıl önceydi" dedi kadın; "Duyduğum kadarıyla o günden bu yana fiyatlar artmış." Komiser başını salladı. Venedik'te rüşvet bile enflasyona ayak uyduruyordu.

Kapıda el sıkıştılar. Brunetti kadının içten gülümsemesine şaşırmıştı, rüşvetten söz etmekle gizli bir işbirliğine girmiş gibiydiler. Brett Lynch hiç gereği olmadığı halde komisere ziyareti için teşekkür etti. Komiser de gerçekten samimi bir ses tonuyla karşılık verdi. Bu kadar çabuk mu pes etmişti? Rüşvet verdiğini açıkça itiraf etmesi Brett Lynch'i daha sevimli mi yapmıştı? Brunetti vedalaşıp ayrıldı ve engebeli merdiven basamaklarından keyifle inerken bu son soru üzerinde düşünceye daldı.

9

Brunetti Questura'ya döndüğünde, emrine verilen Alvise ve Riverre adlı memurların orkestra şefinin evine gidip özel eşyasını gözden geçirdiklerini ve bazı belgelerle geri döndüklerini, bu belgelerin İtalyancaya çevrilmekte olduğunu öğrendi. Laboratuvara telefon etti, ama parmak izleri konusunda herhangi bir sonuca varılmadığını haber aldı. Laboratuvardakiler sadece bilinen bir gerçeği, zehrin kahveye karıştırılmış olduğunu onayladılar. Miotti ortalıkta görünmüyordu, herhalde hâlâ tiyatrodaydı. Yapacak başka bir iş bulamayan komiser, maestronun eşiyle bir an önce görüşmesi gerektiğini düşünerek telefon edip öğleden sonra ziyaretine gitmesinin uygun olup olmadığını sordu. Kadın başlangıçta doğal olarak biraz direndiyse de sonunda komiseri saat dörtte beklediğini söyledi. Brunetti yazı masasının üst çekmecesinde yiyecek bir şey aradı ve yarım paket bussolai buldu. Venedik'e özgü bu tuzlu bisküvileri pek severdi. Bisküvi atıştırarak, Alman polisinden gelen raporla ilgili notlarını gözden geçirmeye koyuldu.

Signora Wellauer'le randevusuna yarım saat kala ofisinden ayrıldı, ağır adımlarla San Marco meydanına doğru yürümeye başladı. Arada bir durup vitrinlere bakıyor, kent merkezindeki dükkânların ne kadar sık değiştiğine her zamanki gibi şaşırıyordu. Eczane, ayakkabı tamircisi, bakkal gibi kentin yerli halkına hizmet vereni dükkânlar karşı konulmaz bir şekilde yavaş yavaş ortadan kaybolup yerlerini Tayvan malı fosforlu plastik gondollarla HongKong'dan gelme karton maskeler satan turistik hediyelik eşya mağazalarına ve cafcaflı butiklere bırakıyorlardı. Şehir esnafı yerlilerin gereksinmelerine değil, turistlerin isteklerine cevap vermekteydi. Brunetti, günün birinde bütün kentin oturulacak bir yer olmaktan çıkıp sadece ziyaret etmeye uygun, yaşayan bir müze haline geleceğini düşündü.

Düşüncelerini onaylamak istercesine, yanından havaya kaldırılmış bir şemsiyeyi izleyen bir grup sezon dışı turist geçti. Brunetti kanalı soluna aldı, güvercinleri kiliseden daha ilginç bulan insanlara hayretle bakarak San Marco meydanından geçti.

Campo San Moise'nin arkasındaki köprüden sağa, sonra tekrar sağa döndü ve koca bir ahşap kapıda biten dar, çıkmaz sokağa girdi.

Zile basıp bekledi. Kapıdaki hoparlörden mekanik bir ses kim olduğunu sordu. Brunetti adını söyledikten birkaç saniye sonra otomatik çalıştı ve kapı açıldı. Apartmanın holü yeni restore edilmiş, tavan kirişlerinin boyaları kazınarak orijinal ahşap ortaya çıkarılmış ve vernikle parlatılmıştı. Döşemenin gömme mermer karolarla yapılmış dalgalı, spiralli geometrik deseni, Venedikli komiserin gözünden kaçmadı. Hafif inişli çıkışlı yüzeye bakılacak olursa, bu belki de on beşinci yüzyıl başlarından kalmış olan orijinal döşemeydi.

Komiser, fazlasıyla geniş merdivenlerden yukarı çıkmaya başladı. Her sahanlıkta bir tek madeni kapı bulunuyordu; kapı sayısı zenginliğin, kapıların madeni oluşu ise bu zenginliği koruma isteğinin belirtisiydi. Zillerdeki isimler, aradığı daireye henüz gelmediğini gösteriyordu. Beşinci katta merdivenler yine bir madeni kapıda sona erdi. Brunetti zili çaldı ve az sonra, bir gece önce tiyatroda konuştuğu kadın tarafından karşılandı.

Komiser kendisine uzatılan eli sıkıp "Permesso" diye mırıldanarak içeri girdi.

Kadının bütün gece hiç uyumamış gibi bir hali vardı. Makyaj yapmamıştı, gözlerinin altındaki morluklar benzinin sarılığını büsbütün ortaya çıkarmıştı. Ama yorgunluğuna rağmen yüz hatlarının çarpıcı güzelliği yine de ortadaydı. Bu elmacık kemikleriyle ileri aşlarda bile çekiciliğini koruyacaktı, profili onu görenlerin dönüp bir daha bakacakları kadar düzgündü.

"Adım Commissario Brunetti. Dün akşam konuşmuştuk."

"Evet, hatırlıyorum" dedi kadın; "Buyurun lütfen." Holden geçip geniş bir çalışma odasına girdi. Köşedeki şöminede ufak bir ateş yanmaktaydı. Şöminenin önünde iki koltukla bir sehpa yer alıyordu. Kadın komisere eliyle koltuklardan birini işaret edip ötekine oturdu. Sehpadaki dolu sigara tablasında yarı içilmiş bir sigara tütmekteydi. Kadının arkasındaki büyük pencereden kentin toprak rengi damları

görünüyordu. Duvarlarda asılı resimler, Brunetti'nin çocuklarının "gerçek" tablo dediği türdendi.

"Bir içki alır mıydınız Dottor Brunetti? Ya da bir fincan çay?" İtalyanca sözleri bir dilbilgisi kitabından ezberlemiş gibi söylüyordu, ama bu özel kitap biçimini biliyor olması Brunetti'nin dikkatini çekmişti.

"Lütfen zahmet etmeyin signora" dedi Brunetti kibarca.

"Bu sabah adamlarınızdan ikisi geldi. Bazı şeyler alıp götürdüler." Anlaşılan İtalyancası, adamların aldığı şeyleri adlandırmaya yetmiyordu.

"İngilizce konuşmamızı yeğler miydiniz?" diye sordu Brunetti bu dilde.

"Ah, evet" dedi kadın. İlk kez gülümsüyordu; Brunetti onun gerçek güzelliğini bir an görür gibi oldu. "Benim için çok daha kolay olur." Kadının yüz hatları yumuşadı, gerginlik izleri kısmen silindi. Dil engeli ortadan kalkınca bedeni bile rahatlamış gibiydi. "Venedik'te sadece birkaç sefer bulundum, İtalyancamın kötülüğünden utanç duyuyorum."

Koşullar farklı olsa, Brunetti'nin bu durumda itiraz edip kadının İtalyancasına iltifat etmesi gerekirdi. Ama bu kez, "Bu durumun sizin için ne kadar zor olduğunun farkındayım signora; size ve ailenize başsağlığı dilemek istiyorum" demekle yetindi. Ölüm konusunda söylenen sözler acaba neden hep böylesine yetersiz, bu kadar açıkça yapmacık geliyordu kulağa? "Büyük bir müzisyendi, müzik dünyası muazzam bir kayba uğradı. Ama sizin acınızın çok daha büyük olduğundan eminim." Aşırı resmi ve iddialı sözlerdi bunlar ama elinden geleni yapmıştı.

Brunetti sigara tablasının yanında bazıları okunmuş, bazıları açılmamış bir tomar telgraf gördü. Kadın sabahtan beri herhalde aynı sözleri duymaktaydı, ama bunu belli etmedi. Sadece, "Teşekkür ederim" demekle yetindi. Elini hırkasının cebine sokup bir paket sigara çıkardı. Paketten bir sigara çekerek dudaklarına götürdüğü

sırada, tablada tütmekte olan sigarayı fark etti. Yanmamış sigarayla paketi sehpaya atıp tabladakine uzandı. Derin bir nefes çekti, dumanı uzun süre içinde tuttuktan sonra ağır ağır üfledi.

"Evet, müzik dünyasında eksikliği hissedilecek" dedi kadın. Komiserin bu sözlerdeki garipliğe şaşırmasına fırsat bırakmadan, "Ve tabii burada da" diye ekledi. Ucunda sadece bir milim kadar kül birikmiş olan sigarasını tablaya silkti, sonra sigaranın ateşini tablanın yüzeyinde kurşunkalem yontarcasına çevirdi.

Brunetti cebinden not defterini çıkardı, okumak istediği yeni kitapların listesini yazdığı sayfayı açtı. Kadının güzel sayılabileceğini bir gece önce de fark etmişti, uygun bir ışıkta ve uygun bir açıdan bakıldığında tartışma götürmeyecek bir güzellikti bu. Yüzünü bir perde gibi kaplayan bitkinliğin ardından bile belli oluyordu. Ayrık mavi gözleri vardı; doğal sarı saçlarını ensesinde basit bir topuzla toplamıştı.

"Ölüm nedenini biliyor musunuz?" diye sordu kadın.

"Bu sabah patologla konuştum. Siyanür olduğunu söyledi. Kahvesine konulmuş."

"Demek çabuk ölmüş. Hiç değilse bununla avunabiliriz."

"Evet" diye onayladı komiser; "her şey bir anda olup bitmiş olmalı." Not defterine bir şeyler karalayıp sordu: "Bu zehir konusunda bilginiz var mı?"

Kadın karşılık vermeden göz ucuyla komisere baktı. "Her doktor kadar."

Brunetti not defterinin sayfasını çevirdi. "Patolog, siyanürün pek kolay bulunmadığından söz etti" diye uydurdu.

Kadın sesini çıkarmayınca yine sordu: "Kocanız dün akşam nasıl görünüyordu, signora? Davranışlarında garip ya da dikkati çekecek bir şey var mıydı?"

Kadın sigarasının ucunu tablada çevirmeye devam ederek karşılık verdi: "Hayır, bana kalırsa her zamanki gibiydi."

"Peki, her zaman nasıl olduğunu sorabilir miyim?"

"Biraz gergin, içine dönük. Temsilden önce yada aralarda kimseyle konuşmaktan hoşlanmazdı. Dikkatini dağıtmak istemezdi."

Brunetti bunu normal karşıladı. "Dün gece her zamankinden daha sinirli görünüyor muydu?"

Kadın bir an düşündü. "Hayır, sanmıyorum. Saat yediye doğru tiyatroya birlikte yürüdük. Evimiz oldukça yakın." Brunetti başıyla onayladı. "Henüz erken olduğu halde salondaki yerime gittim. Yer gösterenler beni provalardan tanırlar, içeri girmeme izin verdiler. Helmut üstünü değiştirip partisyona göz atmak üzere sahne arkasına gitti."

"Özür dilerim signora, ama kocanızın orkestrayı partisyonsuz yönetmekle ün yaptığını bir yerlerde okuduğumu sanıyordum."

Kadın gülümsedi. "Ah, tabii yönetirdi, ama partisyonu her zaman soyunma odasında bulundurur, temsilden önce ve aralarda göz gezdirirdi."

"Bu yüzden mi aralarda rahatsız edilmek istemezdi?"

"Evet."

"Dün akşam, onunla konuşmak üzere sahne arkasına gittiğinizi söylemiştiniz." Kadın karşılık vermeyince Brunetti sordu: "Bu alışılmış bir şey miydi?"

"Hayır; dediğim gibi, temsil boyunca kimseyle konuşmak istemezdi, dikkatinin dağıldığını söylerdi. Ama dün akşam ikinci perdeden sonra sahne arkasına gelmemi istedi."

"Sizi çağırdığında yanınızda başka kimse var mıydı?"

Kadının sesi sertleşti. "Yanımda bir tanık olup olmadığını mı sormak istiyorsunuz?" Brunetti başıyla onayladı. "Hayır Dottor Brunetti, tanığım yok, ama şaşırmıştım."

"Neden?"

"Çünkü Helmut pek ender olarak böyle... nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum... olağandışı işler yapardı. Günlük alışkanlıklarının dışına çıkmazdı. Bu yüzden temsil sırasında benimle konuşmak istemesine şaşırmıştım."

"Gittiniz mi?"

"Evet, gittim."

"Sizi neden görmek istemişti?"

"Bilmiyorum. Fuayede arkadaşlarıma rastladım, durup bir iki dakika konuştum. Temsil sırasında orkestra bölümünden geçerek sahne arkasına gidilemeyeceğini, loca katından geçmek gerektiğini unutmuştum. Helmut'un soyunma odasına ulaştığımda aranın bittiğini belirten ikinci zil çalmaktaydı."

"İlk kez o anda mı bir sorun olduğunu tahmin ettiniz?" diye tekrarladı komiser.

"Evet."

"Son haftalarda kocanızın davranışlarında herhangi bir değişiklik olmuş muydu?" Kadın cevap vermeyince komiser üsteledi: "Sinirli ya da hassas görünüyor muydu?"

"Sorunuzu anladım" dedi kadın kısaca; sonra asabi bir tavırla komiserin yüzüne bakarak, "Özür dilerim" diye ekledi.

Brunetti, özrü kabul etmek yerine sesini çıkarmamayı yeğledi.

Kadın kısa bir aradan sonra karşılık verdi: "Hayır, her zamanki gibi görünüyordu. Traviata'ya hayrandı, bu kenti de pek severdi."

"Provalar da rahat ve huzurlu bir havada geçti, öyle mi?"

"Bu sorunuzu anladığımdan emin değilim."

"Prodüksiyonda görevli kişilerle kocanız arasında herhangi bir sorun çıktı mı?"

"Bildiğim kadarıyla hayır" diye karşılık verdi kadın, biraz düşündükten sonra.

Brunetti daha özel sorulara geçmeye karar verdi. Not defterinden bir iki sayfa çevirdi, göz ucuyla bakarak, "Burada kim oturuyor signora?" diye sordu.

Kadın, konunun birdenbire değişmesine şaşırmış olsa da renk vermedi. "Eşimle ben, bir de hizmetçimiz."

"Hizmetçiniz ne zamandan beri burada çalışıyor?"

"Sanırım yirmi yıldır Helmut'un yanında. Onu Venedik'e ilk gelişimde tanımıştım."

"Ne zaman?"

"İki yıl önce."

"Öyle mi?" diye üsteledi komiser.

"Sürekli olarak bu dairede kalır, biz ona evi teslim edip gideriz." Hemen ardından, "Giderdik" diye düzeltti.

"Adı nedir?"

"Hilda Breddes."

"İtalyan değil mi?"

"Hayır, Belçikalı."

Brunetti not aldı. "Maestroyla ne zaman evlendiniz?"

"İki yıl önce. O zamanlar Berlin'de çalışıyordum. Orada tanıştık."

"Nasıl tanıştınız?"

"Tristan'ı yönetiyordu. Helmut'u da tanıyan birkaç arkadaşımla kulise gittim, temsilden sonra birlikte yemeğe çıktık."

"Tanıştıktan ne kadar sonra evlendiniz?"

"Altı ay kadar sonra." Yine sigarasının ucunu sivriltmeye başlamıştı.

"Berlin'de çalıştığınızı söylemiştiniz, ama Macar asıllısınız." Kadın sesini çıkarmayınca Brunetti, "Değil mi?" diye sordu.

"Evet, Macar asıllıyım. Ama artık Alman vatandaşıyım. İlk eşimin Alman olduğunu herhalde öğrenmişsinizdir. Evlendikten sonra Almanya'ya döndüğümüzde onun vatandaşlığına geçtim."

Sigarasını söndürdü, bundan sonra bütün dikkatini sorulara vermeye hazır olduğunu bildircesine Brunetti'nin yüzüne baktı. Kadının bu ayrıntılar üstünde durmaya karar vermesi komiseri şaşırtmıştı, bunların hepsi kamuoyunca zaten biliniyordu. Brunetti, kadının evlilikleri konusundaki cevaplarının doğru olduğunu biliyordu.

Magazin basınına umutsuzca tutkun olan Paola, sabah bu konuda onu aydınlatmıştı.

"Biraz alışılmamış bir durum değil mi bu?" diye sordu komiser.

"Hangi durum?"

"Almanya'ya yerleşip Alman vatandaşlığına geçmenize izin verilmesi."

Kadın keyifsizce gülümsedi. "Siz Batılıların sandığı kadar alışılmamış değil." Sesinde bir küçümseme mi vardı? "Evli bir kadındım, kocam Alman'dı. Macaristan'daki işi bitti ve ülkesine geri döndü. Kocamla

birlikte gidebilmek için dilekçe verdim, isteğim kabul edildi. Biz eski idare altında bile medeni bir toplumduk. Macarlar aile bağlarına çok önem verirler." İtalyanların aileye pek az önem verdiğine inanır gibi söylemişti bu sözleri.

"Çocuğunuzun babası o mu?"

Kadın irkildi. "Kim?"

"İlk eşiniz."

"Evet." Yine sigara paketine uzandı.

Brunetti adamın Heidelberg Üniversitesi'nde ders verdiğini bildiği halde, sigarayı yakarken, "Almanya'da mı yaşıyor?" diye sordu.

"Evet."

"Maestroyla evlenmeden önce doktor olduğunuz doğru mu?"

"Commissario" diye söze başladı kadın, sesindeki öfkeyi gizlemeye gerek duymadan, "ben hâlâ doktorum, bundan sonra da doktor kalacağım. Şu anda çalışmıyorum, ama inanın bana, hâlâ doktorum."

"Özür dilerim doktor" dedi Brunetti samimiyetle, aptallığına gerçekten pişman olmuştu. Hemen konuyu değiştirdi. "Kızınız da burada sizinle birlikte mi oturuyor?"

Kadının elinin otomatik olarak sigara paketine gidişini, sonra tablada yanmakta olan sigaraya uzanıp kavrayışım izledi. "Hayır, Münih'te büyükannesi ve dedesiyle birlikte oturuyor. Burada bulunduğumuz sürece onu yabancı dilde eğitim yapan bir okula göndermek zor olacaktı. Bu yüzden Münih'te kalmasının en iyi çözüm olduğuna karar verdik."

"İlk eşinizin annesi ve babasıyla birlikte mi?"

"Evet."

"Kızınız kaç yaşında?"

"On üç."

Komiserin kızı Chiara da aynı yaştaydı. Onu yabancı bir ülkede okula gitmeye zorlamanın ne büyük bir acımasızlık olacağını düşündü. "Mesleğinize dönecek misiniz?"

Kadın biraz düşündükten sonra, "Bilmiyorum" dedi; "Belki. Hastalara şifa vermek isterim. Ama bunu düşünmek için henüz çok erken." Brunetti başını eğerek bu sözleri sessizce onayladı.

"Bu soruma izin vermenizi, belki de peşinen anlayış göstermenizi rica ediyorum signora; eşinizin mali işlerini nasıl düzenlediği konusunda herhangi bir bilginiz var mı?"

"Yani parasına ne olacak mı demek istiyorsunuz?" Dikkati çekecek kadar açık sözlüydü.

"Evet."

Kadın hiç düşünmeden, "Sadece Helmut'tan duyduğum kadarını biliyorum" dedi; "Aramızda resmi bir sözleşme yoktu, modern evliliklerdeki gibi yazılı anlaşma falan imzalamamıştık." Ses tonu bu fikri benimsemediğini haber veriyordu. "Bildiğim kadarıyla miras beş kişi arasında bölüşülecek."

"Kim bunlar?"

"Önceki evliliklerinden olan çocukları. İlk evliliğinden bir, ikinci evliliğinden ise üç çocuğu var. Bir de ben."

"Ya kızınız?"

""Hayır" dedi kadın hemen; "sadece kendi çocukları."

Brunetti, adamın malvarlığını kendi çocuklarına bırakmasını doğal karşılamıştı. "Mirasın miktarım biliyor musunuz?" Dul eşler bunu genellikle bilir ve genellikle bilmediklerini söylerlerdi.

"Sanırım oldukça yüklü. Ama menajeri ya da avukatı bu konuda size benden daha fazla bilgi verebilir." İşin garibi, Brunetti kadının gerçekten de bilmediği izlenimine kapılmıştı. Daha da garibi, kadın bu konuyla hiç ilgilenmiyor gibiydi.

Brunetti'nin daha önce dikkatini çekmiş olan yorgunluk izleri konuşma boyunca büsbütün belirginleşmişti. Kadın omuzlarını artık dik tutamıyor, burnunun yanlarından ağzına doğru iki derin çizgi iniyordu. "Sadece birkaç sorum kaldı" dedi komiser.

"Bir şey içmek ister miydiniz?" Resmi bir nezaket gösterisinden ileri gitmeyen bir soruydu bu.

"Hayır, teşekkür ederim. Bu soruları da sorup kalkacağım."

Kadın, komiserin ziyaretinin asıl nedeni olan sorulan beklediğini bildirircesine bitkinlikle başını salladı.

"Signora, kocanızla aranızdaki ilişki konusunda biraz bilgi edinmek istiyorum." Brunetti kadının gözle görülür biçimde tedirginleştiğini ve gerildiğini fark etti. "Aranızda oldukça büyük bir yaş farkı vardı."

"Evet, doğru."

Brunetti sesini çıkarmadan bekledi. "Helmut benden otuz yedi yaş büyüktü" dedi kadın sonunda. Bu sözleri bir itiraf havasında değil, ifade verir gibi söylemesi Brunetti'nin hoşuna gitmişti. Demek kadın tahmininden birkaç yaş daha gençti, tam Paola'nın yaşındaydı. Wellauer de Brunetti'nin büyükbabasından sekiz yaş küçüktü. Brunetti bunu pek garipsediği halde belli etmemeye çalıştı. Bu kadın için kendisinden iki nesil büyük bir kocayla yaşamak nasıl bir duyguydu? Kadının dikkatli bakışlarından rahatsız olarak oturduğu yerde kıpırdanmaya başladığını fark etti, bir sonraki soru sunu düşünüyormuş gibi yaparak bakışlarını başka yöne çevirdi.

"Yaş farkınız evliliğinizde herhangi bir sorun yarattı mı?" Bu tür birlikteliklerin üstünden hiç eksik olmayan hüsnütabir perdesine kadar da inceydi. Ne kadar da şeffaf oluyordu her zaman. Brunetti

soruyu kibarca sormuş olmasına rağmen bir anlamda röntgencilik yaptığını düşünüp mahcup oldu.

Kadının suskunluğu o kadar uzun sürdü ki, Brunetti onun soru nun patavatsızlığına mı, yoksa ifadedeki yapmacıklığa mı sinirlendiğine karar veremedi. Kadın birden çok yorgun bir sesle, "Yaş farkımızdan, nesil farkımızdan ötürü dünyayı değişik gözlerle görü yorduk, ama onu sevdiğim için onunla evlendim" dedi. İçgüdüsü Brunetti'ye gerçeği duyduğunu söylüyordu, ama aynı içgüdü ona gerçeğin sadece bir yönünü duyduğunu hatırlatıyordu. Öteki yönü hakkında soru sormaya kibarlığı engel olmaktaydı.

Brunetti işinin bittiğini göstermek istercesine not defterini kapatıp cebine koydu. "Teşekkür ederim signora. Böyle bir zamanda benimle görüşmeyi kabul etmekle büyük incelik gösterdiniz." Abartılı ya da beylik sözler söylemekten kaçınarak sustu. "Cenaze içini hazırlık yaptınız mı?"

"Yarın. Saat onda. San Moise'de. Helmut Venedik'i severdi, buraya gömülme imtiyazına sahip olabilmeyi oldum olası umut ederdi."

Brunetti, orkestra şefi hakkında okuduğu ve duyduğu yetersizbilgilerden, adamın imtiyaz bağışlamayı ancak kendisine has bir özellik olarak gördüğünü tahmin ediyordu, ama Venedik belki bu kuralın dışında tutulacak azamete sahip olabilirdi. "Umarım katılmamda bir sakınca görmezsiniz."

"Hayır, kesinlikle hayır."

"Bir sorum daha olacak, bu da acı verecek bir soru. Kocanıza zarar vermek isteyebilecek herhangi birini tanıyor musunuz? Son zamanlarda tartıştığı, nedeni ne olursa olsun korktuğu biri var mıydı?"

Kadın belli belirsiz gülümsedi. "Onu öldürmek isteyen birini tanıyıp tanımadığımı mı soruyorsunuz?"

Brunetti başıyla onayladı.

"Mesleğinde geçirdiği uzun yıllar boyunca mutlaka birilerini incitmiştir. Ondan nefret edenler olduğu da kesin, ama bunu yapabilecek kimseyi tanımıyorum." Dalgın bir tavırla parmağını koltuğun kenarında dolaştırdı. "Müzik seven hiç kimse bunu yapmış olamaz."

Komiser ayağa kalkıp elini uzattı. "Teşekkür ederim signora, zamanınıza ve sabrınıza teşekkür ederim." Kadın da ayağa kalkıp Brunetti'nin elini sıktı. "Lütfen zahmet etmeyin" dedi komiser, kapıya kadar geçirilmek istemediğini ima ederek. Kadın başını iki yana sallayarak bu öneriyi reddetti ve komiseri hole çıkardı. Kapıda tekrar sessizce el sıkıştılar. Brunetti dışarı çıkarken bu görüşmeden rahatsız olduğunu düşünüyordu. Boş sözler söyleyip aşırı nezaket gösterdiği için mi, yoksa dikkatsizliği yüzünden önemli bir noktayı gözden kaçırdığı için mi rahatsız olduğunu çıkaramamıştı.

10

Bu arada hava kararmış, kenti sarmalayan ve ilkbahardan önce dağılmayacak olan hüzünlü kış havasının üzerine bir de erken kış gecesi çökmüştü. Brunetti büroya dönmemeye karar verdi. Laboratuvar raporu hâlâ gelmediyse yeniden sinirlenmek istemiyordu; Alman polisinden gelendosyayı da tekrar okumak niyetinde değildi. Yolda yürürken, ölen adam konusunda ne kadar az bilgi edindiğini düşündü. Hayır, aslında birçok veri toplamıştı, ama bunların hepsi garip bir biçimde bulanık, fazlasıyla resmi ve kişiliksizdi. Müzik dünyasının taptığı, insanlardan kaçan bir dâhi; yarı yaşındaki bir kadın tarafından sevilen bir adam, ama yine de ele gelmeyen bir kişilik. Brunetti verilerin bazılarını biliyordu, ama gerçek hakkında hiçbir fikri yoktu.

Yürümeye devam ederken bilgi kanallarını gözden geçirdi. Interpol'ün bütün kaynakları emrindeydi; Alman polisi onunla tam bir işbirliği yapmaktaydı; rütbesi gereği İtalyan polis örgütünün her kademesinden yararlanabilecek durumdaydı. Açıkçası, ölen adam konusunda bilgi toplamanın en güvenilir yolu, bilgi kaynaklarının en sağlamına, dedikoduya başvurmak olmalıydı.

Brunetti'nin, kayınvalidesiyle kayınpederi Kont ve Kontes Falier'den hoşlanmadığını söylemek abartılı olsa da onları sevdiğini iddia etmek de aynı ölçüde abartılı sayılırdı. Bir çift turnanın çığlıkları parkta güvercin beslemeye alışık birini nasıl şaşırtırsa bu insanlar da Brunetti'yi öyle hayrete düşürüyordu. Ender bulunan asil türden varlıklardı; onları yirmi yıldır tanıyan Brunetti, bu ender türün ortadan kalkmasının kaçınılmaz olduğunu düşündükçe çelişkili duygulara kapılıyordu.

Anne tarafından akrabaları arasında iki Venedik dukası bulunan Kont Falier, aile ağacını onuncu yüzyıla kadar izleyebiliyor ve izliyordu. Bu ağacın dalları arasında Haçlı Seferi askerleri, bir ya da iki kardinal, ikinci derecede önemli bir besteci ve zamanın Arnavutluk Kralı Zog'un nezdinde ülkesini temsil eden bir İtalyan sefiri bulunuyordu. Paola'nın annesi Floransa'da doğmuş, ailesi bu olaydan hemen

sonra kuzeye taşınmıştı. Kadın, Medicilerden geldiğini iddia eder; asalet çevrelerindekileri garip bir şekilde büyüleyen bir tür şecere satrancı oynarcasına, kocasının düklerine bir papa ve bir tekstil milyoneriyle, kardinaline Petrark'ın bir kuzeniyle, bestecisine (ne yazık ki çocuksuz kalmış) ünlü bir hadım şarkıcıyla, büyükelçisine de Garibaldi'nin bankacısıyla karşılık verirdi.

Falierler en az üç yüz yıldır ailenin malı olan bir palazzo'da oturuyordu. Canal Grande kıyısında yer alan bu çok büyük ve yaygın yapı kışın kesinlikle ısınmazdı. Kont Falier, zamanın, gelgitin ve hava kirliliğinin acımasız güçlerine karşı sürdürdüğü bitmez tükenmez Venedik savaşında, duvarcı, inşaat işçisi, tesisatçı ve elektriklerden oluşan bir orduyu her an işbaşında bulundurarak binayı sürekli tehdit eden yıkılma tehlikesine karşı koymaya çalışırdı. Brunetti palazzo'daki odaları saymamış, kaç oda bulunduğunu sormaktan da oldum olası çekinmişti. Dört katlı saray yavrusunun üç yanı kanallarla çevriliydi, arka cephesi de artık kullanılmayan bir kiliseye dayanmıştı. Brunetti palazzo'ya ancak önemli günlerde giderdi, filenin bireyleri Noel gecesi orada buluşur, balık yer ve birbirlerine hediyeler verirdi. Kont Orazio'nun isim gününde nedense sülün yenir, yine hediyeler verilirdi. Paskalya yortusunda da pasta fagioli yenir ve San Marco alanındaki havai fişek gösterisi izlenirdi. Brunetti'nin çocukları bu fırsatlarla büyükanne ve büyükbabalarını ziyaret etmeyi pek severlerdi; komiser onların yıl içinde de tek başlarına ya da Paola'yla birlikte oraya gittiklerini biliyordu. Çocukların palazzo'yu ilginç bulduklarına ve sağı solu keşfetmekten hoşlandıkları için gittiklerine kendini inandırmıştı, ama zaman zaman anneanne ve dedelerini sevdiklerinden, onlarla birlikte olmaktan zevk duyduklarından da kuşkulanmıyor değildi ve bu çifte bilmeceye hayret etmekten kendini alamıyordu.

Kont "para" işleriyle uğraşıyordu. Brunetti, Paola'yla on yedi yıllık evliliğinde, kontun mesleği hakkında bundan başka bir açıklama duymamıştı. Kont "bankacı" olarak tanımlanmıyordu; kuşkusuz bu deyim, para saymak ya da büroya gitmek gibi sıradan bir işi akla getirebileceği için kullanılmamaktaydı. Hayır, de Beers ailesinin

"maden işinde" ya da Thyssenlerin "çelik işinde" olduğu gibi kont da "para işinde"ydi.

Kontes ise "sosyetede"ydi. İtalya'nın dört büyük operasının açılış gecelerinde bulunur, İtalyan Kızılhaçı'na yardım toplamak için konserler organize eder ve her yıl karnaval mevsiminde dört yüz kişilik bir maskeli balo düzenlerdi.

Brunetti ise polis komiseri olarak ayda üç milyon liretten biraz fazla kazanıyordu; teknesini palazzo'nun önünde demirleyebilmek için kayınpederinin ödediği kiraya yakın bir paraydı bu. Kont, on yıl kadar önce, polis örgütünden ayrılıp kendisiyle birlikte banka işine girmesi için onu ikna etmeye çalışmıştı. Brunetti'nin hayatını vergi kaçıranlar, karısını dövenler, muhabbet tellalları, hırsızlar ve sapıklarla geçirmemesi gerektiğini defalarca hatırlatmıştı. Bir Noel akşamı Brunetti'nin sabrı taşmış, kontla aynı çevrede çalıştıklarını ama kendisi bu insanları tutuklama yetkisine sahip olmakla teselli bulurken, kontun onları akşam yemeğine çağırmak zorunda olduğunu söyleyince kayınpederinin ısrarları aniden sona ermişti.

Bu yüzden Paola'ya, Fransız empresyonist ressamlarının dukalık sarayında açılan yeni sergileri onuruna ertesi akşam kayınpederiyle kayınvalidesinin vereceği partiye gitmeyi önerirken, Brunetti kendisini hiç de rahat hissetmiyordu.

"Parti verileceğini nereden biliyorsun?" diye sordu Paola şaşkınlıkla.

"Gazetede okudum."

"Demek bizimkilerle ilgili bir haberi gazetede okudun, öyle mi?" Paola'nın geleneksel aile kavramına ters düşen bir durumdu bu.

"Evet, lütfen onlara sorar mısın?"

"Guido, her yıl Noel'de annemlere gitmek için seni neredeyse tehdit etmek zorunda kalıyorum; oysa şimdi kalkmış, onların vereceği bir partiye gitmek istiyorsun. Neden?"

"O tür yerlere giden o tür insanlarla konuşmak istediğim için."

Brunetti içeri girdiğinde öğrencilerin sınav kâğıtlarını okumakta olan Paola, dolmakalemini dikkatle masaya bıraktı. Genellikle; affedilmez dil hatalarıyla karşılaştığı zaman kullandığı türden bil bakış lütfetti kocasına. Dil hataları, dolmakaleminin altındaki sınav kâğıtlarında hiç de ender görülmüyordu, ama bunları kocasından duymaya alışık değildi. Onu uzun uzun süzdü. Brunetti'nin hem sevdiği hem de çekindiği karşılıklardan birini hazırladı ve sonunda,"

"Bu kadar kibarca ifade edilmiş bir ricayı geri çevireceklerini sanmıyorum" diyerek tekrar önündeki kâğıtlara döndü.

Geç olmuştu. Brunetti karısının yorgun olduğunu biliyordu, bu yüzden mutfak tezgâhınının önüne geçip kahve yapmaya koyuldu. "Bu saatte kahve içersen uykunun kaçacağını biliyorsun" dedi Paola, çıkan seslerden ne yaptığını anlamıştı. Brunetti ocağa giderken karısının saçlarını okşadı; "İlgilenecek bir şeyler bulurum" dedi.

Paola homurdanarak sınav kâğıdındaki bir cümlenin üstünü çizdikten sonra, "Partiye neden gitmek istiyorsun?" diye sordu.

"Wellauer hakkında elimden geldiğince bilgi toplamak istiyorum. Ne büyük bir dâhi olduğunu, kariyerini, evliliklerini gazetelerde okudum, ama adamın kişiliği hakkında sağlam bir fikrim yok."

"Demek bu tür insanların" dedi Paola, bu sözleri özellikle vurgulayarak, "yani annemle babamın partisine gidenlerin onunla ilgili bir şeyler bildiğini düşünüyorsun, öyle mi?"

"Özel hayatını öğrenmek istiyorum, söz konusu kişiler de böyle şeyleri bilirler."

"Bütün bunları STOP'ta da okuyabilirsin." Üniversitede İngiliz edebiyatı dersi veren birinin magazin basınını bu kadar yakından izlemesi Brunetti'yi her seferinde şaşırtıyordu.

"Paola" dedi komiser; "bu adam konusunda doğru bilgi toplamak istiyorum. STOP'ta Rahibe Teresa'nın kürtaj hikâyesini okuyabilirsin ancak." Paola tekrar homurdandı, sınav kâğıdında öfkeli mavi mürekkep izleri bıraktıktan sonra sayfayı çevirdi.

Brunetti buzdolabını açıp litrelik bir kutu süt çıkardı, birazını bir tencereye koyup, ateşe oturttu. Yıllardır edindiği tecrübelerden, kahveye ne kadar süt koyarsa koysun, uykusunu kaçıracağını ileri sürerek Paola'nın kahveyi reddedeceğini biliyordu. Ama kendi kahvesini hazırladıktan sonra Paola fincanından birkaç yudum almaya başlar, genellikle yarısından çoğunu içer, sonra da kütük gibi uyurdu. Brunetti dolaptan çocuklara aldıkları bir paket şekerli bisküvi çıkardı, açıp içinde ne kadar kaldığına baktı.

Makinedeki su kaynayıp kahvenin üzerinden geçerek üst bölümde toplanmıştı. Brunetti kahveyi fincana boşalttı, kaynar süt ve her zamankinden daha az şeker ekledi, sonra masanın başında oturan Paola'nın karşısına yerleşti. Bütün dikkatini önündeki kâğıtta toplamış olan Paola dalgınlıkla fincana uzandı; Brunetti'nin içmesine fırsat bırakmadan bir yudum kahve içti. Masaya koyduğu fincanı Brunetti iki eliyle kavradı, ama yerinden kaldırmadı. Paola sayfayı çevirdi, tekrar fincana uzandı; Brunetti fincanı elinden bırakmayınca gözlerini ona çevirdi.

"Eee?" diye sordu Paola.

"Önce annene telefon edeceğini söyle."

Paola kocasının elini itmeye çalıştı, başaramayınca dolmakalemiyle eline kaba bir sözcük yazdı. "Takım elbise giymek zorunda kalacaksın."

"Onlara giderken hep takım elbise giyerim."

"Ama takım elbise giydiğine hiç de memnun görünmezsin."

"Tamam" dedi Brunetti gülümseyerek; "takım elbise giymeye ve giydiğime memnun olmuş gibi görünmeye söz veriyorum. An ' nene

telefon edecek misin?

"Peki" dedi Paola sonunda; "ama takım elbise konusunda çok ciddiyim."

"Evet, sevgilim." Brunetti fincanı elinden bırakıp Paola'ya doğru sürdü. Karısının bir yudum daha içmesini bekledikten sonra paketten bir bisküvi çıkarıp kahveye batırdı.

"İğrençsin" dedi Paola gülerek.

"Evet, basit bir köylüyüm" diyerek bisküviyi ağzına attı Brunetti.

Paola, palazzo'da bir İngiliz dadı ve bir ordu hizmetçiyle geçen çocukluğundan hemen hiç söz etmezdi, ama Brunetti'nin bildiği bir şey varsa, o da Paola'nın içeceğine bir şey batırmasının kesinlikle yasak olduğuydu. Bunu Paola'nın yetişmesinde büyük bir eksiklik olarak görmüş, kendi çocuklarına bu konuda izin verilmesinde diretmişti. Paola başlangıçta çok direndiği halde sonunda kabul etmek zorunda kalmıştı. Brunetti, çocuklarının ikisinin de bu sayede ahlâki ya da ruhsal bozukluk belirtileri göstermediklerini karısına sık sık hatırlatırdı.

Sınav kâğıdının altına düşüncelerini aceleyle çiziktirmesinden, Paola'nın bu akşamlık sabrının sonuna gelmek üzere olduğu anlaşılmaktaydı.

"Çocukların budalalıklarından o kadar bıktım ki Guido" dedi Paola, dolmakalemini kapatıp masaya fırlatırken, "neredeyse katillerle uğraşmayı yeğleyeceğim. Onları hiç değilse cezalandırmak mümkün."

Kahve bitmemiş olsa Brunetti fincanı karısına doğru sürecekti. Yerinden kalkıp dolaptan bir şişe grappa çıkardı. O anda Paola'yı yatıştırmak için aklına başka bir şey gelmemişti.

"Harika" dedi Paola; "önce kahve, ardından grappa. Bu gece gözümüzü kırpmayacağız."

"Birbirimizi uyanık tutmayı deneyelim mi?" diye sordu Brunetti. Paola'nın gözleri parladı.

11

Brunetti ertesi sabah saat sekizde Questura'ya vardı ve yolda aldığı gazeteleri hızla gözden geçirdi. Haberlerden fazla bir ev öğrenemedi, bunların çoğu bir gün önce yayımlanmıştı. Wellauer'in kariyeri daha ayrıntılı bir biçimde özetleniyor, katilin adalete teslim edilmesini isteyen sesler daha da yüksek perdeden çıkıyordu, ama Brunetti'nin bilmediği bir yenilik yoktu.

Laboratuvar raporu masasının üstünde duruyordu. İçinde potasyum siyanür izi bulunan kahve fincanındaki parmak izleri sadece Wellauer'e aitti. Soyunma odasında incelenemeyecek kadar çok parmak izi saptanmıştı. Brunetti parmak izi aldırmamaya karar verdi. Fincanda Wellauer'inkinden başka iz bulunamadığına göre odadakileri analiz ettirmenin anlamı yoktu. Parmak izi raporuyla birlikte soyunma odasında bulunan eşyanın listesi de gönderilmişti. Brunetti bunların çoğunu gördüğünü hatırlıyordu. Her sayfası orkestra şefinin köşeli, gotik el yazısıyla dolu La Traviata partisyonu; tarak, cüzdan, bozuk para; şefin üstündeki ve elbise dolabındaki giyecekler; bir mendil, bir paket nane şekeri. Ayrıca Rolex Oyster marka bir kol saati, bir kalem ve küçük bir adres defteri bulunmuştu.

Orkestra şefinin evini gözden geçirmeye giden iki memur -buna arama demek pek yerinde olmazdı raporlarını yazmışlardı, ama ne aramaları gerektiğini bilmedikleri için, Brunetti bu rapordan ilginç ya da önemli bir sonuç çıkacağından pek umutlu değildi. Yine de dikkatle okumaya koyuldu.

Kentte her yıl sadece birkaç hafta kalan biri için dikkati çekecek kadar eksiksiz bir gardıroba sahipti maestro. Brunetti, giyeceklerin ne büyük bir dikkatle incelenip not edildiğine şaşırdı: "Çift yırtmaçlı, siyah kaşmir ceket (Duca D'Aosta); kobalt mavisiyle açık kahverengi karışımı kazak, 52 beden (Missoni)." Bir an için, yolunu şaşırıp emniyet müdürlüğü yerine Valentino'nun butiğine gelmiş gibi hissetti kendini. Raporun son sayfasını açtı ve korktuğu gibi, Alvise'yle Riverre'nin imzalarını gördü. Bir yıl önce Lido'da denizden çıkarılan

bir cesedin tutanağına "Havasız kalma sonucu boğulduğu anlaşılıyor" yazan memurlardı bunlar.

Brunetti dikkatini tekrar rapora çevirdi. Signora, kocasının giyime gösterdiği ilgiyi paylaşmıyordu anlaşılan. Ayrıca, okuduklarından Alvise'yle Riverre'nin kadının zevkine pek de değer vermedikleri sonucunu çıkarmıştı. "Varese marka çizme, sadece bir çift. Siyah yünlü palto, etiketsiz." Buna karşılık memurlar, "hem üç dilde hem de Macarca olduğu anlaşılan bir dilde kitapların bulunduğu çok geniş kapsamlı" kitaplıktan fazlasıyla etkilenmiş görünüyorlardı.

Brunetti sayfayı çevirdi. Evde her biri özel banyolu iki misafir yatak odası bulunuyordu. Temiz havlular, boş dolaplar, Dior marka sabun.

Signora Wellauer'in kızından hiç söz edilmiyor, evde ailenin üçüncü bir bireyinin bulunduğuna değinilmiyordu. Misafir yatak odalarında da kızın giyecekleri, kitapları ya da başka eşyası bulunmuyordu. Brunetti, evinde kendi kızının eşyalarının her an ayak altında olduğunu düşününce bu durumu garipsedi. Annesi, kızın Münih'te okula gittiğini söylemişti. Ama bütün eşyasını hiç eksiksiz toplayıp birlikte götürmesi ilgi çekici bir durumdu.

Belçikalı hizmetçinin odasından da söz edilmekteydi. Memurlar burasını fazlasıyla basit döşenmiş, kadını da çekingen fakat yardımsever bulmuşlardı. Son olarak maestronun çalışma odası anlatılıyor ve burada "belgeler" bulunduğu belirtiliyordu. Memurlar belgelerin bir bölümünü emniyet müdürlüğüne getirip Almanca çevirmenine vermişlerdi; raporun ekinde çevirmen belgelerden çoğunun meslekle ve iş sözleşmeleriyle ilgili olduğunu belirtiyordu. Randevu defteri gözden geçirilmiş ve önemli olmadığına karar verilmişti.

Brunetti, raporu yazanları odasına çağırtıp gelmelerini beklerken sinirlenmek yerine onları arayıp bulmaya karar verdi. Saat dokuza geldiğine göre onları Ponte dei Greci'nin öteki ucundaki barda bulabileceğini düşündü. Saatin kaç olduğu değil, öğleden önce olması bu sonuca varmaya yetiyordu.

Brunetti, üstlendiği her soruşturmaya bu memurların yardımcı olarak verilmesinden nefret ettiği halde aslında adamları severdi. Elli yaşma yakın, kısa boylu, tıknaz yapılı Alvise, esmer tenli Sicilyalıların bir karikatürü gibiydi, ama Avusturya sınırındaki Tarvisio'da doğmuştu. On beş yıl kadar önce, İtalyan pop müziği kraliçesi Mina'nın imzalı bir konser programını ele geçirdiğinden beri pop müzik konusunda uzman geçiniyordu. Mina'nın kendisi gibi bu olay da yıllar boyunca tekrarlanarak şiştikçe şişmiş, sonunda Alvise, gözlerinde doyuma ulaşmış özlemlerin pırıltısıyla, Mina'yla ilişkilerinin çok daha ileri gittiğini söylemeye başlamıştı.

Arkadaşı Riverre, sırasıyla önce futbol, sonra da kadınlarla ilgilenen kızıl saçlı bir Palermolu'ydu. O güne kadar hayatının en önemli olayı, Brüksel futbol stadındaki panikten sağ salim kurtulmuş olmasıydı. Riverre, Belçika polisinin olay yerine ulaşmasından önce gösterdiği kahramanlıkları, çoğu yabancı olan kadınları nasıl sırayla baştan çıkardığı masallarına karıştırarak anlatırdı.

Brunetti, umduğu gibi, Alvise'yle Riverre'yi bar tezgâhında ayakta buldu. Riverre spor gazetesini okuyor, Alvise ise barın sahibi Arianna ile konuşuyordu. Brunetti tezgâha yaklaşıp bir fincan kahve isteyene kadar ikisi de geldiğini fark etmemişlerdi. Alvise dostça gülümsedi, Riverre de şefini selamlamak için bakışlarını kısaca gazetesinden ayırdı.

"İki kahve daha Arianna" dedi Alvise; "Hepsini benim hesabıma yaz."

Brunetti, Alvise'nin kahve ısmarlayarak kendisini yumuşatmak niyetinde olduğunu anlamıştı. Kahveler geldiğinde Riverre de yanlarında bitiverdi; gazetesi bir mucize sonucu mavi kapaklı bir dosyaya dönüşmüş, tezgâhın üstünde açık duruyordu.

Brunetti kahvesine iki kaşık şeker koyup karıştırdı. "Maestronun evini siz mi aradınız?"

"Evet efendim" dedi Alvise neşeyle.

"Ev de ne ev ama" diye söze katıldı Riverre.

"Raporunuzu okudum."

"Arianna, bize çörek getir."

"Büyük bir ilgiyle okudum."

"Sağ olun efendim."

"Özellikle şefin gardırobu hakkındaki görüşlerinizi. İngiliz elbiselerini pek beğenmemişsiniz galiba."

"Hayır efendim" diye karşılık verdi Riverre, her zamanki gibi yine konuyu anlamamıştı. "Bence pantolon paçaları fazla geniş."

Alvise tezgâhın üstündeki dosyaya uzanırken gereğinden daha sert bir hareketle arkadaşının kolunu dürtükledi. "Başka bir şey var mıydı efendim?" diye sordu.

"Evet. Evde signoranın kızıyla ilgili herhangi bir şey gözünüze çarptı mı?"

"Kızı mı varmış efendim?" Bu soru tabii ki Riverre'den geliyor. da.

"Bu yüzden soruyorum. Çocukla ilgili bir şeyler gördünüz mü? Kitap, giyecek falan?"

Memurların ikisi de derin düşünceye dalma belirtileri gösterdiler. Riverre boşluğa bakmaya başladı. Göründüğü kadarıyla, çoğu insana göre boşluğun çok daha yakında bir yerde olduğu fikrindeydi. Alvise ise ellerini üniformasının ceplerine sokup gözlerini yere dikti. Aradan bir dakika geçmesini bekleyip, sanki daha önce çalışmış gibi, ikisi bir ağızdan, "Hayır efendim" diye karşılık verdiler.

"Hiçbir şey mi?"

Yine ayrı ayrı düşünüp bir anda cevapladılar: "Hayır efendim."

"Belçikalı hizmetçiyle konuştunuz mu?"

Riverre hizmetçiyi hatırlayınca, yabancı da olsa böyle sopa gibi bir kadınla geçirilen her dakikanın boşa gitmiş sayılacağını hatırlatmak istercesine gözlerini devirdi. Alvise kısaca, "Evet" demekle yetindi.

"Önemli olabilecek bir şey söyledi mi?"

Riverre derin bir soluk aldı, ama karşılık vermesine fırsat kalmadan arkadaşı söze girdi: "Kesin bir şey söylemedi efendim. Ama bana kalırsa signoradan pek hoşlanmıyor."

Riverre buna dayanamadı ve hafifçe gülümseyerek, "Nesini beğenmiyormuş?" diye sordu son sözcüğü vurgulayarak. Brunetti, Riverre'yi buz gibi bir bakışla süzüp Alvise'ye döndü: "Neden?"

"Tam olarak bilemiyorum" dedi Alvise. Riverre hafifçe kıkırdadı. Buzdan bakışın etkisi bu kadar sürebilmişti.

"Dediğim gibi efendim, kesin bir şey yoktu ortada, ama signoranın yanında çok daha resmi görünüyordu. Bizim yanımızda olduğundan daha da resmi bir tavır takınmakta herhalde zorlanmıştır, ama öyle görünüyordu. Signora odada bulunduğu sürece hizmetçi daha soğuk davranıyordu; özellikle onunla konuşması gerektiğinde."

"Ne zaman konuştular?"

"Oraya vardığımızda. Evi dolaşıp şefin eşyalarına göz atmak için izin istedik. Bize karşılık verişinden, yani signoranın demek istiyorum efendim, bu durumdan pek hoşlanmadığı belli oluyordu. Ama görevimizi yapmamızı söyledi, sonra hizmetçiyi çağırıp bize kocasının eşyalarını göstermesini söyledi. işte bu konuşma sırasında hizmetçi pek soğuk davrandı. Sonra bizimle konuşurken biraz daha iyiydi. Samimiyet gösterdiği söylenemez -ne de olsa Belçikalı ama bize signoradan daha dostça davrandı."

"Signorayla tekrar konuştunuz mu?"

"Oradan ayrılmadan önce konuştuk efendim. Belgeleri yanımıza almamız pek hoşuna gitmedi galiba. Bakışlarından anlaşılıyordu.

ikimiz de bunu sezdik. Belgeleri yanımızda götürmek için izin istedik, mecburduk buna, görevimiz gereği."

"Evet, biliyorum" dedi Brunetti, "Başka bir şey var mı?"

"Evet" diye söze girdi Riverre.

"Ne?"

"Adamın gardırobuyla çekmecelerine bakmamıza ses çıkarmadı. Hizmetçiyi bizimle birlikte gönderdi, yanımızda bulunma zahmetine de katlanmadı. Ama belgelerin bulunduğu odaya girdiğimizde bizimle gelip hizmetçiye dışarıda beklemesini söyledi. Belgeleri karıştırmamız hoşuna gitmemişti."

"Ne buldunuz?"

"Resmi görünüşlü birtakım yazılar. Hepsi Almancaydı. italyancaya çevirtmek için buraya getirdik."

"Evet, raporu okudum. Belgeler çevrildikten sonra ne oldu?"

"Bilmiyorum" dedi Alvise; "Ya hâlâ çevirmenin elindedir ya da geri gönderilmiştir."

"Riverre, lütfen bu konuyu araştırır mısınız?"

"Hemen mi efendim?"

"Evet, hemen."

"Baş üstüne, efendim."

Riverre selama benzeyen bir hareket yapıp olağanüstü bir yavaşlıkla bar tezgâhından ayrıldı.

"Riverre!" diye arkasından seslendi komiser. Memur geri çağrıldığı umuduyla döndü. Questura'ya gidip iki kat merdiven çıkması belki de gerekmeyecekti. "Belgeler hâlâ oradaysa ofisime gönderin."

Brunetti tabaktaki çöreklerden birini alıp ucundan ısırdı. Arianna'ya işaret ederek bir fincan kahve daha istedi. "Evde bulunduğunuz sürece dikkatinizi çekecek başka bir şey oldu mu?" diye sordu Alvise'ye.

"Nasıl bir şey efendim?" diye sordu Alvise, sadece görmesi gerekeni görmek üzere oraya gönderilmişti sanki.

"Herhangi bir şey. Kadınların arasındaki gerginlikten söz etmiştiniz. Davranışlarında dikkati çekecek bir yön var mıydı?"

Alvise bir an düşündü, çöreklerden birinin ucundan ısırdıktan sonra, "Hayır efendim" diye cevap verdi. Bu sözlerin Brunetti'yi ü düş kırıklığına uğrattığım görünce devam etti: "Sadece kâğıtları aldığımızda."

"Bunun nedeni hakkında bir fikriniz var mı?"

"Hayır efendim. Kadın az öncekinden farklıydı. Kocasının kişisel eşyalarını gözden geçirdiğimiz sırada bundan hiç etkilenmemiş gibi davranmıştı; oysa yabancı birinin, ölenin elbiselerini altüst etmesinin kimsenin hoşuna gitmeyeceğini sanırdım. Ama belgeler kâğıttan başka bir şey değil ki!"

Bu sözleriyle Brunetti'nin ilgisini çektiğini görünce ayrıntılara girmeye başladı. "Kim bilir, belki de adamın bir dâhi olmasıyla ilgilidir. Benim anladığım türden bir müzik değil bu tabii." Brunetti, başına geleceklere kendini hazırlamaya çalıştı. "Kişisel olarak tanıdığım tek müzisyen Mina'dır, o da maestroyla birlikte hiç şarkı söylemedi. Ama dediğim gibi, ünlü olduğuna göre, belgeler de belki önemlidir. Müzikle ilgili bir şeyler olabilir."

O sırada Riverre belirdi. "Üzgünüm efendim, ama kâğıtlar geri gönderilmiş."

"Nasıl? Postayla mı?"

"Hayır efendim; çevirmen kendisi götürmüş, Signora'nın belgelerden bazılarına gerek duyabileceğini söyledi."

Brunetti tezgâhtan bir adım uzaklaşıp cebinden cüzdanını çıkardı. Memurların itiraz etmesine fırsat vermeden tezgâha on bin liret bıraktı.

"Teşekkürler efendim" dediler bir ağızdan.

"Bir şey değil."

Brunetti bardan çıkarken adamlarının ikisi de selam verdiler, ama onunla birlikte merkeze dönmeye davranmadılar.

Komiser Questura'ya geldiğinde, kapıdaki görevli, ViceQuestore Patta'nın onu derhal bürosunda görmek istediğini söyledi.

"Gesû Bambino" diye mırıldandı Brunetti. Annesinden öğrendiği bir deyişti bu, onun gibi annesi de bu deyişi ancak sabrı taştığında kullanırdı.

Brunetti şefinin kapısını vurdu, dikkatle kulak kabartıp Patta'nın "Avanti!" diye seslenmesini bekledikten sonra içeri girdi. Tahmin ettiği gibi, Patta masasının başına kurulmuş, önüne bir yılın dosya açmıştı. Brunetti'yi görmemiş gibi yaparak elindeki belgeyi okumaya devam etti. Brunetti, tavandaki tarihi freskin soluk çizgilerini incelemeye koyuldu.

Patta birden başını kaldırdı, komiseri gördüğüne şaşırmış gibi, "Neredesiniz?" diye sordu.

Şaşırma sırası Brunetti'ye gelmişti. Soruyu garip bulduğunu belli etmemeye çalışarak, "Ofisinizde efendim" diye karşılık verdi.

"Hayır, hayır, soruşturmanın neresindesiniz?" Patta elini sallayıp Brunetti'ye masasının önündeki alçak, yaldızlı, klasik taklidi koltuklardan birinde yer gösterdi. Dolmakalemini eline alıp ucuyla masaya vurmaya başladı.

"Orkestra şefinin eşiyle ve soyunma odasında bulunan iki kişiyle konuştum. Doktorla görüştüm ve ölüm nedenini öğrendim."

"Bütün bunları biliyorum" dedi Patta. Masaya vuruş temposunu hızlandırmıştı, sinirlendiğini gizlemeye gerek görmüyordu. "Başka bir deyişle, önemli hiçbir şey öğrenemediniz, öyle mi?"

"Evet efendim, sanırım böyle de denebilir."

"Biliyor musunuz Brunetti, bu konuyu çok düşündüm, sanırım sizi bu görevden almak yerinde olacak." Patta sanki bütün gece Makyavelli okumuştu, ses tonunda gizli bir tehdit havası vardı.

"Evet efendim."

"Başka birini görevlendirmek daha iyi olacak galiba. Belki böylece gerçekten ilerleme kaydedebiliriz."

"Bildiğim kadarıyla Mariani'nin elinde önemli bir iş yok bu günlerde."

Patta, Brunetti'nin dışındaki iki komiserden genç olanının adını duyunca yerinden sıçramamak için kendini zor tuttu. Kusursuz karakteri ve inanılmaz boyutlara ulaşan aptallığıyla Mariani'nin, eski belediye reisinin yeğeni olan karısı sayesinde, karısının çeyizinin bir parçası olarak bu göreve getirildiği söylenirdi. Brunetti, üçüncü komiserin Marghera Limanı'ndaki uyuşturucu ticaretiyle uğraştığını biliyordu. "İsterseniz soruşturmayı siz üstlenin" dedi; dikkati çekecek kadar uzun bir aradan sonra, "Efendim" diye ekledi.

"Evet, olabilir tabii" dedi Patta, saygısızlığı ya fark etmemiş ya da görmezlikten gelmeye karar vermişti. Masasındaki paketten koyu renk kâğıtlı bir Rus sigarası alıp lületaşı ağızlığına yerleştirdi "Güzel bir renk uyumu" diye düşündü Brunetti. "Basından ve yük, sek mercilerden telefon edenler oldu, bu yüzden sizi çağırttım" dedi Patta, "yüksek merciler"İ özenle vurgulayarak; "Sizin hiçbir şey yapmadığınızdan endişe ediyorlar." Bu sefer bütün vurgu "siz" sözcüğündeydi. Sigarasından bir nefes çekerek Brunetti'ye baktı. "Dediğimi duydunuz mu? Durumdan hiç memnun değiller."

"Anlayışla karşılıyorum efendim. Elimde ölü bir dâhi var, ama suçlu yok."

Brunetti yanılıyor muydu, yoksa Patta'nın, belki de öğle yemeğinde birilerine söylemek üzere bu son sözleri kendi kendine tekrar ettiğini mi görmüştü? "Evet, doğru" dedi Patta. Dudakları kıpırdadı yine: "Suçlu yok." Sesini kalınlaştırarak devam etti: "Bunun değişmesini istiyorum. Suçluyu karşımda görmek istiyorum." Brunetti, Patta'nın adalet duygusunu bu kadar kesin bir dille ortaya koymasına ilk kez tanık oluyordu. Öğle yemeğinde kendisi bunu birilerine söyleyebilirdi belki.

"Bundan böyle her sabah" -Patta büronun çalışma saatlerini hatırlamak istercesine bir süre düşündü- "saat sekizde masamda yazılı bir rapor görmek istiyorum." Çalışma saatlerini doğru hatırlamıştı.

"Baş üstüne efendim. Bu kadar mı?"

Brunetti'ye göre raporun sözlü ya da yazılı olması hiç önemli değildi; öldürülen adam konusunda kesin bir fikir sahibi olana kadar rapor edecek bir şey bulamayacaktı. Adam dâhi olsun ya da olmasın, sorunun cevabını her zaman burada aramak gerekiyordu.

"Hayır, bu kadar değil. Bugünkü programınız nedir?"

"Cenaze törenine katılacağım. Yirmi dakika sonra başlıyor. Belgeleri de gözden geçirmek istiyorum."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Evet efendim."

Patta homurdandı. "Yerimizde saydığımıza şaşmamak gerek."

Bu sözler görüşmenin sona erdiğini gösteriyordu. Brunetti yerinden kalktı, Patta yazılı raporu hatırlatmadan oda kapısına ne kadar

yaklaşabileceğini tahmin etmeye çalıştı. Kapıya üç adım kala, "Unutmayın, saat sekizde" dediğini duydu Patta'ın.

Brunetti, Patta'yla görüşmesi yüzünden San Moise Kilisesi'ne ancak saat ona doğru varabildi. Çiçeklerle kaplı tabutu getiren sih gelene kanalın rıhtımına yanaşmıştı, mavi üniformalı üç adam tabutu kiliseye götürmek üzere tekneden indirip tekerlekli metal bir sehpaya yüklemekle uğraşıyorlardı. Brunetti kilisenin önündeki kalabalık arasında birkaç tanıdık çehre, gazete muhabirleri ve fotoğrafçılarından bazılarını gördü, ama Signora Wellauer ortalarda görünmüyordu, kiliseye girmiş olmalıydı.

Üniformalı üç adam kilisenin kapısına yaklaştıklarında aralarına bir dördüncüsü katıldı, birlikte tabutu kaldırıp hiç zorlanmadan omuzlarına yerleştirerek kapının önündeki iki basamağı çıktılar. Brunetti de bekleyenlerle birlikte arkalarından kiliseye girdi. Adamların tabutu orta koridordan geçirip mihrabın önündeki alçak kaideye yerleştirmelerini izledi.

Kalabalık kilisenin arka sıralarından birinin ucunda yer bulup oturdu. Öndekilerin başlan arasından birinci sırayı zorlukla görebiliyordu. Siyah giyimli signora, ikisi de kır saçlı bir erkekle bir kadının arasında oturmaktaydı, Brunetti'nin tiyatroda gördüğü çift olmalıydı bunlar. Arkalarındaki sırada tek başına siyah giyimli bir kadın oturmaktaydı, Wellauerlerin hizmetçisiydi herhalde. Ayin konusunda herhangi bir beklentisi olmadığı halde Brunetti törenin sadeliğine şaşırmıştı. Dikkati çeken en önemli nokta, müziğe hiç yer verilmemesi, org bile çalınmamasıydı. Beylik sözler kiliseye yayıldı, yüzyıllardır değişmeyen geleneklere göre kutsal su serpilip takdis duaları okundu. Ayin sadeliğinden ötürü çok çabuk sona erdi.

Brunetti, oturduğu sıranın ucunda durup tabutun koridordan geçmesini ve merhum yakınlarının kiliseden çıkmalarını bekledi. Dışarıda fotoğraf makinelerinin flaşları patladı; gazeteciler signoranın çevresini sardı; kadın, kendisine eşlik eden yaşlı adama sokuldu.

Brunetti hiç düşünmeden kalabalığın arasından kendine yol açıp kadının koluna girdi. Fotoğrafçılardan bazılarını tanıdı. Onlar da

komiseri görmüşlerdi. Brunetti kadının yanından uzaklaşmalarını söyledi. Gazeteciler gerileyerek campo'nun rıhtımına demirlemiş olan teknelere doğru yol açtılar. Brunetti, Signora Wellauer'e destek olup tekneye inmesine yardım etti ve onun ardı sıra kamaraya girdi.

Tiyatroda gördüğü orta yaşlı çift de arkalarından gelmişti; kır saçlı kadın kolunu signoranın omzuna doladı, erkek ise yanına oturup elini tutmakla yetindi. Brunetti kamaranın kapısında durup ta. bütün yüklendiği teknenin harekete geçerek kanal boyunca ağır ağır yol almasını izledi.

Kiliseden ve kalabalıktan yeterince uzaklaştıktan sonra başını eğerek tekrar kamaraya girdi.

"Teşekkür ederim" dedi Signora Wellauer, gözyaşlarını gizlemeye çalışmadan.

Brunetti söyleyecek bir şey bulamadı.

Tekne, Canal Grande'ye çıkıp mezarlığa gitmek üzere San Marco alanına doğru sola döndü. Brunetti, bakışlarıyla içeridekileri rahatsız etmemek için kamaranın kapısına arkasını dönerek karaya doğru baktı. Önce çan kulesi campanile, sonra cephesi dama desenine benzeyen dukalık sarayı, ardından da zarif kubbeler gözlerinin önünden geçti. Arsenale kanalına yaklaştıklarında Brunetti yukarı çıktı, motorcuya Palasport İskelesi'ne yanaşmasını söyledi. Tekrar kamaraya döndüğünde, içeridekilerin alçak sesle konuştuklarını duydu.

"Dottor Brunetti" dedi Signora Wellauer.

Brunetti dönüp kadına baktı.

"Teşekkür ederim, az önceki kalabalığa dayanamayacaktım."

Komiser başıyla onayladı. Tekne geniş bir virajla Arsenale kanalına doğru sola dönmeye başlamıştı. "Sizinle tekrar konuşmak isterdim" dedi Brunetti. "Ne zaman uygun görürseniz."

"Gerekli mi?"

"Evet, sanırım gerekli."

Motor hız kesip kanalın sağındaki iskeleye yanaştı.

"Ne zaman?"

"Yarın olabilir mi?"

Kadın şaşırmış da olsa belli etmedi, diğerlerinden de herhangi bir hoşnutsuzluk belirtisi gelmedi. "Tamam" dedi signora; "öğleden sonra."

"Teşekkür ederim" dedi Brunetti, tekne ahşap iskeleye dayanırken. Kimse karşılık vermeyince kamaradan çıktı, iskeleye atladı, motorun halat çözüp tabutun arkasından laguna'nın derin sularına doğru ilerleyişini izledi.

12

Canal Grande'nin kıyısında yer alan saray yavrularının çoğu gibi Palazzo Falier'in ana kapısı da kanal tarafındaydı, tekneyle gelen konuklar rıhtımdan dört basamak çıkarak ana girişe ulaşırlardı. Ama yıllar önce ağır demir parmaklıklarla kapatılmış olan bu giriş, ancak tekneyle getirilen yüklerin içeri alınması için açılıyordu. Şimdiki gerileme döneminde konuklar ya en yakın motor iskelesi olan Câ Rezzonico'dan ya da kentin başka bölümlerinden yürüyerek geliyorlardı.

Brunetti'yle Paola da üniversitenin önünden yürüyüp Campo San Barnaba'yı geçtikten sonra soldaki dar kanal boyunca ilerleyerek palazzo'nun yan kapısına geldiler.

Zili çaldılar ve Paola'ın o güne kadar görmediği genç bir adam tarafından iç avluya alındılar. Genç adam, yalnız o akşam için işe alınmış olmalıydı.

"Neyse, hiç değilse kısa pantolon giyip peruk takmamış" dedi Brunetti, palazzo'nun dış merdivenlerinden çıkarken. Genç adam kim olduklarını sormamış, davetiyelerini görmek istememişti. Ya konuk listesini ezbere biliyor ve her geleni tanıyor ya da içeri kimin girdiğine aldırmıyordu.

Üst kattaki üç büyük balo salonunun bulunduğu sol cepheden müzik sesi geliyordu. Koridorun duvarlarını kaplayan aynalardaki silik hayalleri eşliğinde müziğin geldiği yöne doğru ilerlediler. ilk salonun ardına kadar açık duran dev boyutlu meşe kapılarının ardından dışarıya ışık, müzik, pahalı parfüm ve çiçek kokusu yayılmaktaydı.

Salonu dolduran ışık, duvarlara asılı şamdanların dışında, fresklerle süslü yüksek tavandan sarkan, Murano kristalinden, sevimli melekler ve Eros heykelleriyle süslü, inanılmaz boyutlardaki iki avizeden yayılmaktaydı. Gözlerden uzak bir köşede oturan trio, Vivaldi'nin sıradan bazı eserlerini çalıyordu. Parfüm kokusu, canlı renklerde

tuvaletler giymiş ve aynı canlılıkla sohbete dalmış kadınlardan yükselmekteydi.

Salona girmelerinden kısa bir süre sonra kont yanlarına yaklaştı, eğilip Paola'yı yanağından öptü ve damadının elini sıktı. Kont yetmişine yakın, uzun boylu bir adamdı. Saçlarının döküldüğünü gizlemeye gerek görmüyor, açılan tepesinin çevresindeki saçları kısacık kestirdiği için bilge bir keşişi andırıyordu. Paola, kahverengi gözleriyle geniş ağzını babasından almıştı, ama burnu, kontun yüzünün bütün dikkatleri üstüne toplayan aristokratik burnuna neyse ki benzememişti. Kontun smokini öylesine usta bir terzi elinden çıkmıştı ki, rengi pembe bile olsaydı, yine de sadece kusursuz dikişiyle dikkati çekerdi.

"Annen ikinizin de gelebilmenize çok sevindi." Sözlerindeki hafif vurguyla, verdikleri partilerden birine Brunetti'nin ilk kez katıldığını ima ediyordu. "Umarım iyi vakit geçirirsiniz."

"Hiç kuşkum yok" dedi Brunetti, karısının adına da karşılık vererek. Komiser, on yedi yıl boyunca kayınpederine nasıl hitap edeceğini bir türlü bulamamıştı. Adamın titrini kullanmak istemiyor, ona baba demeye de dili varmıyordu. Kontun ilk adı olan "Orazio"yu kullanmanın ise fazla samimi olacağını ve sosyal eşitlik dilenmek anlamına geleceğini düşünüyordu. Yıllar boyunca adama hitap etmekten kaçınmış, "signore" bile dememişti. Gerçi birbirlerine sen demek konusunda aralarında anlaşmışlardı, ama ikisi de bu sözcüğü kullanırken epey zorlanıyordu.

Odanın öbür ucunda karısını gören kont, gülümseyerek yanlarına gelmesi için el salladı. Brunetti, kadının doğal bir zarafet ve toplumsal incelik karışımıyla kalabalığın arasından geçişini, arada bir durup konuklardan birini yanağından öpmesini, birinin koluna dokunmasını hayranlıkla izledi. Sıra sıra uzun inci kolyesi ve siyah şifon elbisesiyle kontes son derece şık ve resmi görünüyordu. Her zamanki gibi sivri burunlu ve çok yüksek topuklu ayakkabılar giydiği halde boyu kocasının ancak omzuna ulaşıyordu.

"Paola, Paola!" diye seslendi kontes, tek çocuğunu görmekten duyduğu sevinci gizlemeden; "Sonunda Guido'yu da getirebildiğine çok sevindim." Kızıyla damadını öptü. "Guido, seni Noel törenleri ya da o korkunç havai fişek gösterileri dışında burada görebildiğime çok sevindim." Kontes sözünü sakınmıyordu.

"Gel" dedi kont, "sana bir içki alalım."

"Teşekkür ederim" dedi komiser, sonra Paola'yla annesine döndü: "Sizlere de getirelim mi?"

"Hayır, hayır. Mamma ile ben birazdan bara gideriz."

Kont Falier, Brunetti'yi salondan geçirirken arada bir durup konuklarından bazılarını selamladı, birkaçıyla ayak üzeri konuştu. Barda kendisine bir kadeh şampanya, damadına da bir viski söyledi.

Viski kadehini Brunetti'ye uzatırken, "Burada iş için bulunduğunu tahmin ediyorum. Doğru mu?" diye sordu.

"Evet, doğru" diye karşılık verdi Brunetti. Kayınpederinin açıksözlülüğü hoşuna gitmişti.

"Güzel, demek vaktimi boşa geçirmemişim."

"Özür dilerim, ama anlayamadım."

Kont, piyanonun önüne yerleşmekte olan aşırı şişman bir kadını başıyla selamladıktan sonra, "Wellauer cinayetinin soruşturmacın üstlendiğini Paola'dan duydum" dedi; "Böyle bir olay kente çok zarar verecek." Orkestra şefinin, tam da sezonun ortasında kendini öldürtmesinden hiç de hoşnut kalmadığı belliydi. "Her neyse, Paola'nın bu akşam seninle birlikte geleceğini duyunca birkaç yere telefon ettim. Şefin mali durumu hakkında bilgi almak isteyebileceğini düşündüm."

"Evet, doğru." Kontun telefona uzanıp uygun bir numara çevirmekle öğrenemeyeceği herhangi bir şey var mıydı acaba? "Ne

öğrendiğinizi sorabilir miyim?"

"Söylendiği kadar varlıklı değilmiş." Brunetti, bu sözlerin anlayabileceği sayılara tercüme edilmesini bekledi. Komiserle kayınpederinin "varlık" anlayışları kuşkusuz birbirinden çok farklıydı. "Tahvil, hisse senedi ve taşınmaz mallarının toplam değeri herhalde on milyon marktan fazla değil. İsviçre'de, Union Bank'ın Lugano Şubesi'nde dört milyon frankı varmış, ama Alman vergi dairelerinin bundan haberi olmayacak herhalde." Brunetti, bu kadar para kazanmak için aşağı yukarı üç yüz elli yıl çalışması gerektiğini hesaplarken kont sözlerine devam etti: "Konser ve plak gelirleri de yılda en az üç dört milyon mark kadar olmalı."

"Anlıyorum" dedi Brunetti; "Ya vasiyetname?"

"Kopyasını ele geçirmeyi başaramadım" dedi kont özür dilercesine. Adamın ölümünün üzerinden sadece iki gün geçtiğine göre Brunetti bunu hoşgörüyle karşılamak gerektiğini düşündü. "Ama varlığı çocuklarıyla eşi arasında eşit olarak bölüştürülmüş. Ölümünden birkaç hafta önce avukatlarıyla görüşmek istediği yolunda söylentiler var; kimse nedenini bilmiyor, vasiyetnameyle ilgisi olmayabilir."

"Görüşmek istediği' ne demek?"

"Avukatlarının Berlin'deki bürosuna telefon etmiş, ama anlaşılan görüşme sırasında hat kesilmiş, bir daha da aramamış."

"Konuştuğun kişilerden herhangi biri, adamın özel hayatı konusunda bir şey söyledi mi?"

Kont kadehini dudaklarına götürmek üzereyken öylesine ani bir hareketle durakladı ki, renksiz içkinin birkaç damlası ceketinin yakasına döküldü. Damadı hakkında aşağı yukarı yirmi yıldır beslediği korkuların hepsi birden gerçekleşmiş gibi dehşetle Brunetti'nin yüzüne baktı. "Beni ne sanıyorsun, casus falan mı?"

"Özür dilerim" dedi Brunetti, yakasını silmesi için konta mendilini uzatırken. "Meslek gereği işte, insan bazı şeyleri unutuyor."

"Evet, anlıyorum" dedi kont, ama ses tonundan anlayış göstermediği belli oluyordu. "Paola'yla annesini bulmaya çalışayım." Mendili geri vermeden uzaklaştı. Büyük olasılıkla, yıkanıp ütülenip kolalandıktan sonra özel kuryeyle geri gönderilecekti.

Paola'yı bulabilmek için bardan ayrılıp kalabalığın arasına daldı. Salondakilerin çoğunu gıyaben tanıyordu. Onlarla hiç tanıştırılmamış olsa da skandallarını, hikâyelerini, hem polisiye hem de gönül maceralarını biliyordu. Bu bilgilerin bir bölümünü polis olmasına borçluydu; ama büyük bir kısmını, gerçekte her şeyden çok dedikoduya tapman bir taşra kenti sayılabilecek bir yerde oturuyor olmasına borçluydu; burası hiç değilse kâğıt üzerinde bir Hıristiyan kenti olmasa, kentin koruyucu tanrıçası herhalde dedikodu olurdu.

Paola'yı aramakla geçirdiği beş dakika boyunca birkaç kişiyle selamlaştı, çeşitli içki önerilerini reddetti. Kontes ortada görünmüyordu, kont salonda kol gezen ahlâksızlık virüsü konusunda onu uyarmış olmalıydı.

Paola kocasının yanına yaklaşıp kulağına eğildi; "İstediğini buldum" diye fısıldadı.

"Kimseye görünmeden kaçmanın yolunu mu buldun?" diye ancak kendisinin duyabileceği bir sesle mırıldandı Brunetti. Bu konuda karısının fazla üstüne gitmemeye çalışıyordu. "Ne buldun?"

"Ayaklı dedikodu gazetesini: Hem de gerçeğini. Üniversiteden arkadaşım."

"Kim? Nerede?" diye sordu komiser, akşam boyunca ilk kez çevresiyle ilgilenerek.

"Orada, balkon kapısının önünde duruyor." Paola dirseğiyle kocasını hafifçe dürtüp salonun öteki ucunda, kanala bakan ana pencereden birinin önünde duran adamı gösterdi. Adam Paola'ylaaynı yaşta görünüyordu, ama anlaşılan o yaşa gelene kadar daha çok çile çekmişti. Brunetti uzaktan sadece adamın ak düşmüş kısa sakalıyla siyah kadife ceketini seçebildi.

"Gel, seni tanıştırayım" diye diretti Paola. Brunetti'yi kolundan ekerek salonun öbür ucuna doğru ilerledi. Adam Paola'nın yaklaştığını görünce gülümsedi. Yassı burnu bir zamanlar kırılmış olmalıydı hüzünlü bakışları kalbinin de kırılmış olduğunu gösteriyordu. Adam, boş zamanlarında şiir yazan bir hamalı andırıyordu.

"Ah, sevgili Paola" dedi, Paola yanına geldiğinde. İçkisini sol eline alıp sağ eliyle Paola'nınkine uzandı ve hafifçe eğilerek havaya bir öpücük kondurdu. Brunetti'ye döndü, "Bu da ünlü Guido olmalı, bir zamanlar adım duymaktan bıktığımız ünlü Guido, kaç yıl önce olduğunu söyleyip kabalık etmeyeyim." Samimi bir tavırla Brunetti'nin elini sıktı, merakını gizlemeden dikkatle yüzüne baktı.

"Yeter, Dami, Guido'yu da tabloymuş gibi incelemekten vazgeç"

"Alışkanlık, güzelim, önüme çıkan her şeyi dikkatle incelemem gerekiyor. Herhalde birazdan ceketini çıkarıp imzanın neresinde olduğuna bakacağım."

Brunetti duyduklarından hiçbir şey anlamamıştı. Şaşkınlığı yüzünden okunuyor olmalıydı ki, adam hemen durumu açıkladı. "Gördüğüm kadarıyla Paola'nın bizi tanıştırmaya niyeti yok, anlaşılan geçmişimizi de senden gizli tutmuş." Brunetti'nin bu anlamlı sözlere karşılık vermesine fırsat bırakmadan devam etti: "Adım Demetriano Padovani; güzel eşinin sınıf arkadaşıydım; şimdi de sanat eleştirmenliği yapıyorum." Hafifçe eğildi.

İtalyanların çoğu gibi Brunetti de bu adı duymuştu. Ressamlarla müze müdürlerinin korkulu rüyası, son zamanlarda yıldızı parlayan ünlü sanat eleştirmeni buydu demek. Yazılarını Paola'yla birlikte büyük bir zevkle okurlardı, ama karısının üniversiteden arkadaşı olduğunu bilmiyordu komiser.

Padovani, yanlarından geçmekte olan garsonun tepsisinden yeni bir içki alıp sözlerini sürdürdü: "Senden özür dilemeliyim Guido daha ilk karşılaşmamızda sana Guido dememe ve gerek toplumdaki gerekse dildeki karmaşanın belirtisi olan sen sözcüğünü kullanmama izin

verirsen. Doğrusunu istersen, senden yıllarca nefret ettiğimi itiraf etmeliyim."

Brunetti'nin bu sözlere şaşırmasından pek hoşlanmış gibi görünüyordu. "Asırlar önce, öğrencilik yıllarımızda, hepimiz Paola'ya umutsuzca âşıkken, birdenbire sanki gökten inip onun kalbini çaları Guido'ya sınırsız bir kıskançlık ve nefret beslemiştik. Paola önce onun hakkında her şeyi öğrenmek istedi, ardından 'Beni kahve içmeye davet eder mi acaba?' geldi. Bu sözler kısa zamanda 'Sence beni seviyor mu?'ya dönüştü ve sonunda o hale geldi ki, Paola'yı ne kadar seversek sevelim, huzur içinde ders çalışabilmek için Guido denen karabasanın gece karanlığında boğazını sıkıp kanala atıverecektik neredeyse." Paola'nın gözle görülür bir şekilde rahatsız olmasına gülümseyerek sözlerini sürdürdü: "Derken onunla evlendi, yani seninle demek istiyorum. Sevinçten uçacaktık neredeyse, çünkü aşkın deliliklerine karşı en iyi ilaç..." duraklayıp içkisinden bir yudum aldı "evliliktir." Paola'nın kızardığını, Brunetti'nin de yeni bir içki arandığını görmekten pek memnun olmuş görünüyordu. "Gerçekten de iyi ki onunla evlendin Guido; yoksa hiç birimiz sınavlarımızı veremeyecektik, bu kıza öylesine tutkunduk" diye bağladı sözünü.

"Onunla evlenmekteki tek amacım buydu zaten" dedi Brunetti. Padovani anlamıştı. "Bu iyiliğine karşılık sana bir içki ısmarlayayım. Ne istersin?"

"İkimize de birer viski" diye karşılık verdi Paola; ardından, "ama çabuk gel, seninle konuşmak istiyorum" diye ekledi.

Padovani yapmacık bir uysallıkla başını eğdi ve garsonlardan birini bulmak üzere asil adımlarla kalabalığın arasına karıştı. Çok geçmeden, elinde üç kadehle geri döndü.

"Hâlâ L'Unitâ'da mı yazıyorsun?" diye sordu Paola, içkisine uzanırken.

Padovani gazetenin adını duyunca dehşete düşmüş gibi başını omuzlarının arasına çekip kaçamak bakışlarla sağı solu kontrol etti. Son derece dramatik bir tavırla işaret parmağını dudağına götürüp

"Şşşt" diyerek Paola'yla Brunetti'yi yaklaşmaya davet etti, sonra, "Bu salonda o gazetenin adını bile ağzına alma sakın" diye fısıldadı; "yoksa baban uşaklarını çağırıp beni kapı dışarı ediverir." Padovani'nin ses tonundan şaka yaptığı anlaşıldığı halde Brunetti, adamın gerçeğe sandığından daha çok yaklaştığını düşündü.

Eleştirmen doğruldu, içkisinden bir yudum aldı, sonra söylev verir gibi bir ses tonuyla, "Paola, sevgilim" dedi, "yoksa gençliği. ideallerini unuttun da komünist partisinin proleter sesini artık unutuyor musun? Özür dilerim" diye düzeltti, "demokratik solun demek istedim." Bu sözler üzerine çevredekilerin başları onlara doğru çevrildi, ama Padovani devam etti: "Ulu Tanrım, yoksa yaşını kabullendin de Corriere okumaya mı başladın? Yoksa, daha da kötüsü, emekçi alt sınıfı savunma kisvesi altında emekçi orta sınıfı savunan La Repubblica'yi mı okuyorsun?"

"Hayır, L'Osservatore Romano okuyoruz" dedi Brunetti, Vatikan'ın resmi yayın organı olan ve hâlâ boşanmaya, kürtaja ve zararlı bir efsane gözüyle bakılan kadın erkek eşitliğine ateş püsküren gazetenin adını vererek.

"Ne zekice bir seçim" dedi Padovani, övgü dolu bir sesle, "ama bu ateşli satırları okuduğunuza göre benim, naçizane de olsa, emekçi kitlenin sanat anlayışını dile getirdiğimi bilemezsiniz." Sesini, son hükümetin düşüşünü bildiren RAI haber spikerinin tumturaklı sesine benzeterek, "Külyutmaz işçi sınıfının temsilcisiyim ben" diye devam etti alçak sesle; "Bu modern karmaşada proleter sanatın değerlerinin keskin dilli, kirli elli eleştirmeni duruyor karşınızda." Yanlarından geçen birine başıyla selam verip sözüne devam etti: "Eleştirilerimi okumamış olmanız pek üzücü doğrusu. Bari son yazılarımdan birkaçının kopyalarını göndereyim. Ne yazık ki yanımda yok, ama numaradan bile olsa, dâhiler de biraz alçak gönüllü olmak zorunda." Bu oyundan hoşlanmaya başladıklarını gören Padovani sözlerini sürdürdü: "En parlak yazılarımdan birini geçenlerde günümüzün Küba resimleri konusunda yazdım bilirsiniz ya, traktörler, sırıtan ananaslar falan." Yapmacık bir sıkıntıyla yazısını hatırlamaya çalıştı. "Resimlerin -nasıl demiştim bakayım? zarif biçim ve anlamlı

bütünlükten oluşan harika simetrilerini övmüştüm." Eğilip Paola'nın kulağına Brunetti'nin de duyabileceği bir sesle fısıldadı: "İki yıl önce Polonya tahta heykelleri için yazdığım bir eleştiriden yürüttüm bunu. O zamanlar, yanlış hatırlamıyorsam, 'ince simetri ve anlamlı biçimler'den söz etmiştim."

Paola gözlerini adamın kadife ceketinden ayırmadan, "Büroya da böyle mi gidiyorsun?" diye sordu.

"Cadılığından hiçbir şey kaybetmemişsin Paola." Padovani gülerek öne doğru eğilip Paola'nın yanağına bir öpücük kondurdu "Ama soruna karşılık vereyim, meleğim. Hayır, işçi sınıfının binalarında böyle gösteriş yapmak hiç de uygun kaçmaz. işe giderken daha uygun bir kılığa bürünüyorum, genellikle hizmetçimin kocasının bile giymeyeceği korkunç bir pantolonla yeğenimin fakirlere vermeyi düşündüğü ceketimi giyiyorum. Ayrıca" sözünün kesilmesini ya da soru sorulmasını engellemek için elini kaldırdı, "gazeteye artık Maserati'yle gitmiyorum. Yanlış bir izlenim yaratabileceğini düşündüm, üstelik Roma'da park yeri bulmak büyük sorun. Bir süre için hizmetçimin Fiatı'yla büroya gidip geldim. Park cezaları birikmeye başlayınca çaresine bakmak için polis komiserini öğle yemeğine davet edip saatler harcamak zorunda kaldım. Artık evin önünden taksiye binip ofisin köşesinde iniyorum; haftalık yazımı teslim edip sosyal adaletsizlik konusunda öfkeli nutuklar attıktan sonra sokağın öbür ucundaki küçük, güzel pastaneye girip koca bir dilim pasta yedikten sonra eve dönüp sıcak bir banyo yaparak Proust okuyorum."

"Böylece gerçek, iki tarafta da gizli kalıyor" dedi, Oxford'da ingiliz edebiyatı okuduğu yedi yıl boyunca ezberlediği Shakespeare sonelerinden bir dize aktararak. "Ama sen benden bir şey istiyorsun' sevgili Paola; bilgi almak istiyorsun" dedi Padovani, karakterine ya da oynamakta olduğu karaktere hiç de uymayan bir açık sözlülükle; "Önce baban şahsen telefon edip beni bu partiye davet ediyor, ardından sen bana kene gibi yapışıyorsun. Benden bir şey istemesen bunu yapacağını hiç sanmıyorum, üstelik kutsal Guido da burada, seninle birlikte. Bütün bunlardan mantıklı bir sonuç çıkarmak

gerekirse, benden bir şeyler öğrenmek istiyorsun. Guido'nun mesleğini de bildiğime göre, istediğin bilginin sevimli kentimizi sarsan, müzik dünyasını dehşete düşüren ve aynı zamanda yeryüzünden iğrenç bir yaratığı yok eden skandalla ilgili olduğunu sanıyorum." Bu sözler istenen etkiyi göstermiş, Paola'yla komiserin şaşkınlıktan ağızlan açık kalmıştı. Padovani elini ağzına götürüp keyifle kikirdedi.

"Ah, Dami, başından beri biliyordun da neden bir şey söylemedin?"

Padovani sakin bir sesle konuştuğu halde Brunetti, adamın gözlerinin ya içkiden ya da başka bir nedenle parladığını fark etmişti. Az önceki sözlerini açıklasın da gözlerinin neden parladığı hiç önemli değil" diye düşündü.

"Haydi" diye üsteledi Paola; "Tanıdıklarım arasında onun hakkında bir şeyler bilen biri varsa o da sensin."

Padovani bakışlarını Paola'ya dikti. "Mezarda cesedi bile soğumadan adamın anısına leke sürmemi mi bekliyorsun?"

Brunetti bu sözlerin, Padovani'nin şakalarından biri olması gerektiğini düşündü.

"Bu kadar sabretmene bile şaştım" dedi Paola.

Padovani, Paola'nın sözlerine gereken ilgiyi gösterdi. "Haklısın Paola. Her şeyi anlatacağım, ama önce eşsiz Guido gidip üçümüze de büyük birer bardak içki getirsin. Bunu hemen yapmazsa, annenle babanın bu kentte ünlü sayılanların yarısıyla birlikte her nedense beni de programlı bir can sıkıntısına mahkûm etmelerine sinirlenmeye başlayacağım." Ardından Brunetti'ye döndü: "Guido, bardak değil de, daha iyisi bütün bir şişe getirebilirsen üçümüz birden bu evde yeterli sayıda

bulunan kötü döşenmiş odalardan birine kaçabiliriz." Sözlerini bitirmemişti, bu sefer de Paola'ya döndü: "Orada sen güzelliğinle, kocan da tüyler ürpertici polis yöntemlerini kullanarak iğrenç, sefil,

pis gerçeği bütün ayrıntılarıyla benden alabilirsiniz. Sonra da istersen sen..." sözüne ara verip Brunetti'yi uzun uzun süzdü, "ya da ikiniz birden benimle akşamın tadını çıkarabilirsiniz."

"Şimdi anlaşıldı" diye düşündü Brunetti, o ana kadar bütün ipuçlarını nasıl kaçırdığına şaşarak.

Paola kocasını bakışlarıyla uyardı, ama buna hiç gerek yoktu. Komiser adamın sivriliğinden hoşlanmıştı. Bu davetin, son derece usturupsuzca ifade edilmekle birlikte, samimi olduğundan emindi, ama bunda sinirlenecek bir şey göremiyordu. Bir şişe viski bulabilmek umuduyla harekete geçti.

Kontun konukseverliğinden ya da personelin gevşekliğinden olsa gerek, barda bir şişe viski istediğini söyleyince hemen bir Glenfiddich uzattılar. Geri döndüğünde Padovani'yle Paola'nın kol kola girmiş, gizlice plan yapar gibi fısıldaştıklarını gördü. Padovani Paola'yı susturarak, durumu Brunetti'ye açıkladı: "Gerçekten ağır bir suç işlesem, örneğin perdeler hakkında ne düşündüğümü annesine söylesem, beni karakola götürüp itiraf ettirene kadar dayak attırır mısın diye soruyordum."

"Bunu nasıl aldım sanıyorsun?" diye sordu Brunetti, şişeyi havaya kaldırarak.

Padovani'yle Paola gülüştüler. "Düş önümüze Paola," diye buyurdu eleştirmen; "Madem baş başa kalamıyoruz" dedi Brunetti'ye yan yan bakarak, "bari bununla birlikte kafayı bulalım."

Paola bu sözlerden hiç etkilenmeden her zamanki pratik zekâsıyla, "Dikiş odasına gidelim" diyerek salonun dev boyutlu, çift kanatlı kapısından dışarı çıktı. Sonra Ariadne gibi hiç şaşmadan koridoru geçip sola döndü, ikinci bir koridordan ve kütüphaneden geçerek, koca bir televizyonun karşısında zarif, brokar kaplı koltukların yarım daire şeklinde sıralandığı ufak bir odaya girdi.

"Dikiş odası mı?" diye sordu Padovani.

"Hanedan'dan önce öyleydi" dedi Paola.

Padovani odadaki en büyük koltuğa kendini bıraktı, rugan pabuçlu ayaklarını oymalı sehpaya dayadı ve odadaki televizyonun etkisiyle olsa gerek, İngilizce konuşarak, "Söz sizin dostlarım" dedi. Kimseden ses çıkmayınca üsteledi. "Ölümüne tanıdığım hiç kimsenin gözyaşı dökmediği maestro hakkında ne bilmek istiyorsunuz?"

"Ölümünü kim istemiş olabilir?" diye sordu Brunetti.

"Hemen konuya giriyorsun. Paola'nın dehşet verici bir hızla teslim olmasına şaşmamak gerek. Ama soruna cevap vereyim, bu kişilerin adlarıyla bir telefon rehberi dolar." Sözüne ara verip bardağını uzattı. Brunetti, Padovani'nin bardağım cömertçe doldurdu, kendi kadehine de viski koyup Paola'ya biraz daha azını verdi. "Tarih sırasına göre mi istersin, yoksa milliyetlerine, ses perdelerine ya da cinsel tercihlerine göre mi?" diye sordu Padovani. Bardağını koltuğun kenarına koyup yavaşça sözlerine devam etti: "Oldukça eskiye dayanıyor, yani Wellauer demek istiyorum, insanların ondan nefret etmelerine yol açan nedenler de öyle. İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi olduğu yolundaki dedikoduları herhalde duymuşsunuzdur. Nazileri engellemesi mümkün değildi, bu yüzden o da her iyi Alman gibi onları görmezlikten geldi. Bu durumdan kimse gocunmadı, hem de hiç kimse. Hâlâ da öyle değil mi? Bakın işte, Waldheim ortada."

"Söylentileri duydum" dedi Brunetti.

Ppadovani içkisinden bir yudum alıp düşündü. "Peki öyleyse, niyetlere dönelim. Onun ölümüne sevinecek en az üç Amerikalı, Alman ve yarım düzine kadar İtalyan'ın adını verebilirim."

"Ama onların cinayet işleyebileceği anlamına gelmez bu" dedi Paola.

Padovani başıyla onayladı. Ayakkabılarını çıkarıp ayaklarını altına topladı. Kontesin zevkini eleştirse de brokar koltuk yüzlerini kirletmeyi aklından bile geçirmezdi. "Wellauer Nazi'ydi. Bu kesin. İkinci karısı intihar etmiş, belki araştırmaya değer. İlk karısı onu yedi yıl sonra terk etmiş; kadının babası Almanya'nın en zengin

adamlarından biri olduğu halde, Wellauer karısına oldukça yüklü bir tazminat ödemiş. O zamanlar ortalıkta bazı dedikodular, cinsellikle ilgili çirkin dedikodular dolaşmış, ama" yine ara verip içkisini yudumladı, "ama cinsel konularda bazı şeylerin çirkin olabileceğine inanılan yıllardı bunlar. Siz sormadan söyleyeyim, hayır, konuyu bilmiyorum."

"Bilsen bize söyler miydin?" diye sordu Brunetti.

Padovani omuz silkti.

"Şimdi meslek hayatına dönelim. Cinsel şantaj yaptığı bilinen bir gerçekti. Onunla çalışmış olan sopranoların, mezosopranoların listesine bakmak, fikir edinmek için yeterli; adı sanı duyulmamış, genç güzel artistler birdenbire Tosça ya da Dorabella rolüne çıkıp sonra geldikleri gibi aniden gözden kayboluyorlardı. Adam o kadar ünlüydü ki, böyle açıklarına göz yumuluyordu. Büyük seslerle yetenekli sesler arasındaki farkı zaten çoğunluk anlamaz. Olup bitenleri birkaç kişi fark etti, ama kimse üstünde durmadı. Gerçi seçtiği sanatçıların hepsi en azından yetenekliydi, bu konuda Wellauer'in hakkını vermek gerek. Bunlardan bazıları sonradan ünlü sesler arasına da girdi, ama herhalde Wellauer olmasa da bunu başarırlardı."

Brunetti bunun cinayet işlemeye yeterli bir neden olmadığını düşünüyordu.

"Bunlar meslek hayatında ilerlemelerine yardım ettikleri. Bir o kadar da mahvettikleri var, özellikle benim gibi düşünen erkekler ve aynı eğilimlerdeki kadınlar arasında. Kendisini çekici bulmayan bir kadın olabileceğine bir türlü inanmazdı. Senin yerinde olsam işin cinsel yönünü araştırırdım. Sorunun karşılığı orada olmayabilir, ama bence iyi bir başlangıç. Ancak bu fikir" bardağıyla karşılarındaki dev ekran televizyonu işaret etti, "fazla televizyon seyretmenin sonucu da olabilir."

Padovani, verdiği bilgilerin ne kadar yetersiz olduğunu fark etmişti. "İtalya'da ondan nefret etmek için geçerli bir nedeni olan en az üç

kişi var. Ama bunların hiçbiri ona kötülük edecek durumda değil. İlki, Bari Operası'nın korosunda çalışıyor. O berbat altmışlı yıllarda, cinsel eğilimlerini maestrodan gizlememek gibi bir hataya düşmeseydi, ünlü bir Verdi baritonu olabilirdi. Maestroya kur yapacak kadar ileri gittiğini de duydum, ama bir insanın bu kadar aptal olabileceğine inanmıyorum. Herhalde dedikodudur. Her neyse, Wellauer'in tanıdığı bir gazeteciye adamın adını verdiği söyleniyor, ardından yazılar başlamış. Bu yüzden adam şimdi Bari'de çalışıyor. Koroda.

"İkincisi, Palermo Konservatuvarı'nda müzik teorisi dersi veriyor. Wellauer'le aralarında ne geçtiğini bilmiyorum, ama on yıl kadar önce bu adam son derece beğenilen bir orkestra şefiyken birkaç ay süren mahvedici bir eleştiri kampanyasından sonra kariyeri sona ermiş. Burada doğrudan bilgi toplayamadığımı itiraf etmeliyim, ama kampanyayla ilgili olarak Wellauer'in adı geçiyordu.

"Üçüncü kişinin adını dolaylı olarak duydum, ama burada oturduğu söylenilen biri." Brunetti'yle Paola'nın yüzlerindeki şaşkınlığı görünce ekledi: "Hayır, palazzo'da değil, Venedik'te. Ama herhangi bir şey yapmış olabilecek durumda değil, seksenine yakın ve dünyadan elini ayağını çekmiş biri. Duyduklarımın doğruluğundan emin değilim, doğru hatırlayıp hatırlayamadığımdan bile kuşku duyuyorum."

Paola'nın bakışlarını görünce özür diler gibi bardağını havaya kaldırdı. "İçkiden.' Beyin hücrelerini mahvediyor. Ya da yiyor." Bardağını çevirdi, içkisinde oluşan küçük dalgalara hafızasını tazelemelerini bekler gibi baktı.

"Hatırladığım ya da hatırladığımı sandığım kadarıyla anlatayım. Kadının adı Clemenza Santina." Kimseden tepki gelmeyince açıkladı: "Savaştan önceki yıllarda en ünlü sopranolardan biriymiş. Amerika'daki Rosa Ponselle'yle aynı öyküyü paylaşıyor iki kız kardeşiyle birlikte şarkı söylediği müzikholde keşfedilmiş, birkaç ay sonra da La Scala'da sahneye çıkmış. Yüzyılda en fazla bir iki kez bulunan kusursuz, doğal seslerden biri. Ama hiç plak kaydı yapmamış, bu yüzden onu sadece dinleyenlerin akıllarında kalanıyla hatırlıyoruz." Karşısındakilerin sabırsızlanmaya başladıklarını

görünce konuya döndü: "Onunla ya da kardeşleriyle Wellauer'in arasında bir şeyler geçmiş. Kim olduğunu ya da kimden duyduğumu hatırlamıyorum, ama galiba Wellauer'i öldürmeye teşebbüs etmiş ya da öldürmekle tehdit etmiş." Padovani bardağını havada sallayınca Brunetti, adamın ne kadar sarhoş olduğunu fark etti."

"Her neyse, sanırım biri ölmüş ya da öldürülmüş. Belki de sadece tehdit. Bakarsınız yarın sabah hatırlarım. Belki de önemli değildir."

"Nereden aklına geldi bu?" diye sordu Brunetti. "Wellauer'in yönetiminde Violetta rolüne çıktığı için. Savaştan önce. Kim olduğunu hatırlamıyorum, ama geçenlerde birisi onunla röportaj yapmaya çalıştıklarını anlattı, dur bir düşüneyim." Yine içkisine başvurdu ve hafızasını tazeledi. "Narciso, evet, Narciso'ydu. Geçmişteki ünlü sesler konusunda bir yazı hazırlıyormuş, onu görmeye gitmiş, ama kadın konuşmak istememiş ve çok ters davranmış. Kapıyı bile açmadığını söylediydi galiba. Ardından da Wellauer'le sopranonun arasında savaştan önce geçenleri anlattı. Sanırım Roma'daymış."

"Kadının nerede oturduğunu söyledi mi?"

"Hayır, söylemedi, ama yarın sabah telefon edip sorarım." Padovani, ya alkolün etkisiyle ya da konunun tavsamasıyla eski canlılığını kaybetmişti. Brunetti adamın züppeliğinin giderek kaybolduğunu fark etti; karşısında orta yaşlı, gür sakallı, göbeklenmeye başlamış biri ayaklarını altına toplamış oturuyor, siyah ipekli çoraplarıyla pantolonunun paçaları arasından çıplak baldırları görünüyordu. Paola yorulmuş ya da üniversite arkadaşıyla öğrencilik yıllarından konuşmaktan bıkmıştı. Brunetti, her zamanki gibi alkolün etkisiyle hassas bir dönüm noktasına geldiğini hissediyordu: İçmeye devam ederse kısa sürede sarhoş olup keyiflenecek, etmezse hemen ayılıp hüzünlenecekti. İkinci seçeneği yeğleyip kadehini ayaklarının dibine bıraktı; hizmetçilerden birinin daha sabaha kalmadan kadehi bulacağından emindi.

Paola da kadehini bırakıp koltuğunda doğruldu. Göz ucuyla Padovani'ye bakıp onun ayağa kalkmasını bekledi, ama beriki eliyle

gitmelerini işaret ederek sehpadaki şişeye uzandı. Kadehini tepeleme doldururken, "Cümbüşe dönmeden önce şunu bitireyim" dedi.

Brunetti, sohbetten zevk alma numarası yapmanın Padovani'yi Paola kadar yorup yormadığını düşündü. Boş sözlerle vedalaştılar. Padovani, sopranonun adresini bulursa ertesi sabah telefon etmeye söz verdi.

Paola, Brunetti'yi palazzo'nun karmaşık koridorlarından geçirip ışığa ve müziğe geri döndürdü. Salona girdiklerinde içerisinin daha da kalabalıklaştığını, müziğin de konukların sesine ayak uy. dururcasına daha yüksek sesle çaldığını fark ettiler.

Brunetti, canının sıkılacağını önceden sezinleyerek çevresindeki iyi giyimli, iyi beslenmiş, iyi eğitimli kişileri gözden geçirdi. Aklından geçenleri Paola'nın da tahmin ettiğini, birazdan gitmeyi önereceğini hissettiği sırada gözü tanıdık bir çehreye ilişti. Wellauer'i muayene edip ölmüş olduğunu belirleyen doktor, bir elinde içki kadehi, öteki elinde sigarasıyla barda durmaktaydı. Geçen akşam Brunetti, blucin giymiş birinin nasıl olup da salonun ön sıralarında oturabildiğine şaşırmıştı. Kadın yine buna benzer bir giyimdeydi, üstündeki gri pantolon ve siyah ceketten dış görünüşünü hiç de umursamadığı belli oluyordu; Brunetti'nin italyan kadınlardan hiç de beklemediği bir özellikti bu.

Komiser, Paola'ya konuşmak istediği bir tanıdığını gördüğünü söyledi, Paola da bu arada annesiyle babasını bulup davetlerine teşekkür edeceğini söyleyip ayrıldı. Brunetti, adını unuttuğu doktora doğru ilerledi. Kadın, komiseri hatırladığını gizlemeye gerek görmedi.

"İyi akşamlar commissario" dedi, yanına gelen Brunetti'ye.

"İyi akşamlar doktor" diye karşılık verdi Brunetti. Ardından, resmiyet kurallarına yeterince uyduklarını belirtmek istercesine, "Adım Guido" diye ekledi.

"Benimki de Barbara."

"Ne kadar küçük bir kentte yaşıyoruz." Komiser, kadına lei ya da tu sözcüğüyle hitap etmeye karar veremediğinden böylesine kalıplaşmış sözlere başvurmuştu.

"İnsanlar er geç karşılaşıyor" diye onayladı doktor, o da aynı beceriyle komisere doğrudan hitap etmekten kaçınmıştı.

Brunetti, daha resmi lei sözcüğünde karar kılarak, "Geçen akşamki yardımlarınıza teşekkür edemediğim için özür dilerim" dedi.

Kadın hafifçe omuz silkti. "Teşhisim doğrulandı mı?"

"Evet." Brunetti, kadının nasıl olup da ülkenin bütün gazetelerinde yer alan haberi okumadığına şaşırmıştı. "Söylediğiniz gibi, kahvesindeymiş."

"Tahmin etmiştim. Ama siyanür kokusunu, okuduğum Agatha Christie romanları sayesinde tanıyabildiğimi itiraf etmem gerekir."

"Ben de. Gerçek hayatta ilk kez kokladım." ikisi de bu sözlerin biraz tuhaf kaçtığını görmezlikten geldiler.

Doktor, sigarasını portakal ağacı büyüklüğünde bir palmiyenin saksısında söndürdü. "Nereden bulmuş olabilir?"

"Ben de size bunu soracaktım doktor."

Doktor, bir an duraklayıp düşündükten sonra, "Eczaneden ya da laboratuvardan olabilir, ama mutlaka kayıtlara geçmesi gereken bir madde" diye karşılık verdi.

"Hem öyle hem de değil."

Kadın, italyan olduğu için Brunetti'nin ne demek istediğini hemen anladı. "Yani ortadan kaybolduğu halde rapor edilmemiş, hatta eksikliği bile anlaşılmamış da olabilir mi demek istiyorsunuz?"

"Evet, sanırım öyle. Adamlarımdan biri kentteki bütün eczaneleri kontrol ediyor, ama Marghera ya da Mestre'deki bütün fabrikaları

gözden geçirmemiz mümkün değil."

"Filmlerin banyo edilmesinde kullanılıyor, değil mi?"

"Evet, bir de bazı petrokimya maddelerinde."

"Öyleyse Marghera'daki adamınızın işi başından aşkın demektir."

"Hem de nasıl" dedi komiser.

Doktorun kadehinin boşaldığını fark edince, "Bir tane daha ister miydiniz?" diye sordu.

"Hayır, teşekkür ederim. Kontun şampanyasından bu akşam yeterince içtim sayılır."

"Buraya daha önce de gelmiş miydiniz?" diye sordu Brunetti merakını gizlemeden.

"Evet, birkaç kere gelmiştim. Kont beni her partisine çağırır, vaktim olursa gelmeye çalışırım."

"Neden?" diye ağzından kaçırıverdi Brunetti, düşünmeye vakit bulamadan.

"Kont hastamdır."

"Onun doktoru musunuz?" Brunetti, tepkisini uygun sözlerle gizleyemeyecek kadar şaşırmıştı.

Doktor güldü; dahası, hiç gücenmeden, içtenlikle güldü. "Kont benim hastamsa herhalde ben de onun doktoru olmalıyım." Sonra yumuşak bir tavırla sözlerini sürdürdü. "Muayenehanem campo'nun karşı kıyısında. Başlangıçta hizmetçilerin doktoruydum, ardından, bir yıl kadar önce, hastalarımdan birini ziyarete geldiğimde kontla karşılaştım, sohbet ettik."

"Hangi konuda?" Kontun sohbet etmek gibi sıradan bir şey yapabileceği, üstelik böylesine gösterişsiz biriyle sohbet edebileceği

düşüncesi bile Brunetti'yi hayrete düşürmüştü.

"İlk gelişimde grip geçirmekte olan hizmetçiden söz ettik, ikinci konuşmamızda söz her nasılsa Yunan şiirinden açıldı. Ardından Yunan ve Roma tarihçileri konusunu tartışmaya başladık. Kont, Thukydides'i pek seviyor. Klasik lise mezunu olduğum için fazla açık vermeden bu konuda onunla tartışabildim, o da benim yetenekli bir doktor olduğuma karar verdi. Arada bir muayenehaneme geliyor, Thukydides ve Strabo'dan söz ediyoruz." Doktor sırtını duvara yaslayıp bir ayağını ötekinin üzerine attı. "Diğer hastalarımdan pek farkı yok. Çoğu, geçirmedikleri hastalıklardan yakınmak, duymadıkları acıları anlatmak için bana gelirler. Gerçi kontla konuşmak daha ilginç, ama yine de ötekilerden pek farklı sayılmaz. Onlar gibi yalnız ve yaşlı bir adam ve konuşacak birine ihtiyacı var."

Brunetti, kayınpederi hakkındaki bu değer yargısına verecek cevap bulamadı. Nasıl yalnız olabilirdi? Bir telefonla İsviçre bankalarının gizlilik yasasını delebilen, henüz toprağa girmemiş birinin vasiyetnamesini bilen biri nasıl olur da kendini böylesine yalnız hissedip Yunan tarihçileri konusunda sohbet etmek üzere doktoruna giderdi?

"Arada sizlerden de söz ediyor" dedi kadın; "hepinizden."

"Öyle mi?"

"Evet. Resimlerinizi cüzdanında taşıyor. Bana defalarca gösterdi. Siz, eşiniz, çocuklar."

"Bunları bana neden anlatıyorsunuz doktor?"

"Daha önce de söylediğim gibi, yalnız ve yaşlı bir adam. Ayrıca benim hastam, bu yüzden ona yardım etmek için elimden geleni yapıyorum." Komiserin itiraz etmek üzere olduğunu görünce devam etti: "Ona yardımcı olacağına inandığım her şeyi yaparım."

"Özel hasta kabul etmeniz normal mi?"

Kadın, konunun nereye varacağını anlamış da olsa belli etmedi. "Hastalarımın çoğu sosyal sigortalıdır."

"Kaç özel hastanız var?"

"Bunun sizi ilgilendirdiğini sanmıyorum, commissario."

"Evet, haklısınız" dedi komiser; "Siyasal eğiliminiz konusundaki bir soruyu nasıl cevaplandırırdınız?" İtalya gibi, siyasal partilerin henüz birbirlerinin kopyası olmadığı bir ülkede bu soru önemli sayılırdı.

"Komünistim tabii, partinin adı değiştirilmiş de olsa."

"Yine de Venedik'in, hatta belki de İtalya'nın en zengin adamlarından birini hastanız olarak kabul ediyorsunuz demek."

"Tabii, neden etmeyeyim?"

"Söyledim ya, çok varlıklı bir adam."

"Onu hasta olarak kabul edip etmemekle ne ilgisi var?"

"Bana kalırsa..."

"Zengin olduğu ve daha iyi doktorlara gidebileceği için onu geri çevirmemi mi bekliyordunuz? Bunu mu demek istediniz commissario?" diye sordu doktor, öfkesini gizlemeye gerek görmeden. "Bu sözleriniz sadece bana karşı kişisel bir saldırı olmakla kalmıyor, aynı zamanda pek yavan dünya görüşünüzü yansıtıyor. Doğrusunu isterseniz hiç şaşırmadım." Doktorun ikinci eleştirisi üzerine Brunetti, kayınpederinin kendisi hakkında neler söylediğini merak etmeye başlamıştı.

Komiser, konuşmanın kontrolünden çıkmaya başladığını hissediyordu. Kadına ne hakaret etmek istemiş ne de kontun daha iyi doktorlar bulabileceğini ima etmişti. Doktorun kontu hastası olarak kabul etmesine şaşırmıştı sadece.

"Doktor, lütfen" diyerek elini uzattı; "özür dilerim, ama çalıştığım dünya yavan bir dünya. Bir tarafta iyi insanlar var." Kadının dinlediğini görünce gülümseyerek söze devam etme cesaretini buldu: "Bizler gibi..." Doktor, komiserin gülümsemesine karşılık verme inceliğini gösterdi; "Bir tarafta da yasalara karşı gelenler."

"Evet, anlıyorum" dedi kadın, ama öfkesi henüz geçmemişti; "Böylece bizler de dünyayı iki gruba ayırma hakkını elde ediyoruz, biri bizim grubumuz, biri de ötekiler, öyle mi? Ben de siyasal görüşümü paylaşanları tedavi edip ötekileri ölüme terk etmeliyim, öyle mi? Sözleriniz bana kovboy filmlerini hatırlatıyor, bir tarafta iyiler, öbür tarafta yasalara karşı gelenler: aralarındaki fark kolayca belli oluyor."

Brunetti, kendini savunmaya çabalanarak, "Hangi yasa olduğunu söylemedim, sadece yasalara karşı galenler dedim" diye atıldı. "Sizin dünya görüşünüzde sadece bir tek yasa, devletin yasası yok mu?"

"Hayır, sanmıyorum" dedi Brunetti.

Kadın ellerini havaya kaldırdı. "Şimdi bir de zavallı Tanrı'yı gökten indirip konuya karıştıracaksanız. gidip bir kadeh şampanya daha almam gerekecek."

"Hayır, ben getiririm" dedi komiser doktorun elindeki kadehe uzanarak. Çok geçmeden yeni bir kadeh şampanyayla döndü, kendisine de bir bardak maden suyu almıştı. Doktor, son derece doğal ve dostça bir gülümsemeyle kadehi aldı

Şampanyasından bir yudum içtikten sonra, "Evet, yasanızdan söz ediyordunuz, ne diyecektiniz?" diye sordu. En ufak bir kin belirtisi göstermeyen ve gerçek ilgiyle sorulan bu soru, her iki tarafa da birkaç dakika önceki tartışmayı unutturmuştu.

"Sahip olduğumuz yasa yeterli değil, arası çok açık" diye söze başladı komiser. Meslek hayatını savunmasına adadığı yasa hakkında nasıl olup da bu sözleri söyleyebildiğine kendisi de şaşırmıştı. "Daha insanca, belki de daha insancıl bir yasaya

ihtiyacımız var." Brunetti, bu sözlerle ne kadar zor bir duruma düştüğünü anlayınca duraladı. işin kötüsü, gerçek inancını dile getirmişti.

"Sahiden çok iyi olurdu" dedi doktor, Brunetti'yi işkillendirecek kadar yumuşak bir sesle. "Ama mesleğinize ters düşmez miydi? Ne de olsa siz öteki yasayı, devletin yasasını uygulamakla görevlisiniz."

"İkisi aynı şey." Brunetti, boş ve anlamsız bir şey söylediğini düşünerek, "Aslında aynı şey" diye ekledi. "Ama her zaman değil."

"Hayır, her zaman değil."

"Ya aynı olmadığında?"

"Kesişme noktalarını bulmaya çalışıyorum."

"Ya kesişmezlerse?"

"O zaman görevimi yapıyorum."

John Wayne'ın son düellosuna çıkmadan önce söylediklerini andıran bu sözler üzerine kadın ani bir kahkaha attı, Brunetti de onun gülüşüne katıldı.

"Sizi köşeye sıkıştırdığım için özür dilerim Guido, gerçekten. Merak etmeyin, biz doktorlar da pek sık olmasa bile, zaman zaman, içendi inandığımız görüşlerle yasanın görüşü farklı olduğunda bu tür kararlar vermek zorunda kalırız."

Paola yanlarına yaklaşıp kocasına gitmeye hazır olup olmadığını sorunca, Brunetti de doktor da rahatladılar.

"Paola" diyerek doktoru karısına tanıştırmaya davrandı Brunetti. "Hanımefendi babanın doktoru." Paola'ın şaşıracağını ummuştu.

"Ah, Barbara!" dedi Paola; "Tanıştığımıza çok sevindim. Babam durmadan sizden söz ediyor. Nedense bunca zamandır karşılaşmadık."

Brunetti, kadınların daha tanışır tanışmaz birbirlerine sempati göstermelerine ve inanılmaz bir güven beslemelerine şaşarak karısıyla doktorun sohbetini dinlemeye koyuldu. Kadınlar, komiserin oldum olası soğuk ve mesafeli bulduğu bir adam konusundaki ortak kaygılarını dile getirerek, sanki birbirlerini yıllardır tanıyormuş gibi konuşuyorlardı. Az önce Brunetti ile doktor arasında yaşanan karşılıklı nabız yoklamalardan, yorucu araştırmalardan eser yoktu sözlerinde. Paola'yla doktor birbirlerine bir bakışta not vermiş, gördüklerinden memnun kalmışlardı. Brunetti, bu garip durumla daha önce de sık sık karşılaşmış, ama bir türlü kavrayamamıştı. Aslında o da bir erkekle çabucak dostluk kurabilirdi, ama nedense onun samimiyeti yüzeyin ancak birkaç kat altına kadar inebiliyordu. Oysa kadınlar arasında gözlemlediği yakınlık, çok daha derinlere ulaşıp belli bir noktaya varmadan sona ermiyordu. Üstelik orada da bitmiyor, sadece bir sonraki karşılaşmaya kadar erteleniyordu.

Paola'yla Barbara, kontun tek erkek torunu olan Raffaele konusuna geldiklerinde Brunetti'nin hâlâ orada olduğunu hatırladılar. Komiserin durmadan ayak değiştirmesinden yorulduğunu ve eve gitmek istediğini anlayan Paola, "Raffaele'yle başınızı ağrıttığım için kusura bakmayın Barbara. Artık bir yerine iki kuşağı düşünmek zorunda kalacaksınız" dedi.

"Hayır, çocuklar konusunda farklı bir görüşü dile getirmeniz iyi oldu. Kont onları merak ediyor. Ama ikinizle de gurur duyuyor. Brunetti'nin, Paola'yla kendisinden söz edildiğini anlaması birkaç saniye sürmüştü. Bu gece gerçekten de mucizelerle doluydu.

Brunetti nasıl olduğunu anlayamadan kadınlar hep birlikte kalk maya karar verdiler. Doktor kadehini yanındaki sehpaya bıraktı Paola da aynı anda dönüp kocasının koluna girdi. Birbirleriyle vedalaşırken doktorun Paola'ya çok daha candan davranması Brunetti'nin gözünden kaçmadı.

13

Ertesi gün, Brunetti'nin "saat sekizden önce" Patta'nın masasına ilk raporunu bırakmış olması gerekiyordu. Komiser sabah gözlerini açıp saatin sekizi çeyrek geçtiğini görünce, bunun kesinlikle mümkün olamayacağını anladı.

Yarım saat sonra, kendini az çok insan gibi hissederek mutfağa girip de Paola'nın L'Unitâ okumakta olduğunu görünce günlerden salı olduğunu hatırladı. Komiserin bir türlü anlayamadığı nedenlerle Paola, siyasal görüşü yelpazenin sağından soluna kadar değişen, kimi zaman İngiliz, kimi zaman da Fransız basınından, her gün değişik bir gazete okurdu. Brunetti, yıllar önce, Paola'yı yeni tanıdığı ve daha da az anladığı günlerde bunun nedenini sormuştu. Aldığı karşılığın son derece mantıklı olduğunu ancak uzun süre sonra anlayabildi: "Bir yalanın kaç türlü söylenebileceğini görmek istiyorum." Gerçekten de komiser o günden beri karısının görüşüne karşı çıkabilecek tek satır bile okumamıştı. Bir gün Komünistler yalan söylüyor, ertesi gün sıra Hıristiyan Demokratlara geliyordu.

Komiser eğilip karısını ensesinden öptü. Paola anlamsız bir ses çıkardı, ama başını gazetesinden kaldırmadı. Sesini çıkarmadan tezgâhta duran taze çörek dolu tabağı işaret etti. Paola gazetenin sayfasını çevirirken Brunetti fincanına kahve doldurdu, üç şeker atıp karısının karşısına oturdu. "Yeni bir şey vâr mı?" diye sorup çöreğini ısırdı.

"Var sayılır. Dün öğleden sonra hükümet düşmüş. Cumhurbaşkanı yeni hükümet kurmaya çalışıyormuş, ama pek fazla şansı yok gibi görünüyor. Öte yandan, bu sabah pastanede herkes havanın ne kadar soğuduğundan söz ediyordu. Aslında hükümetimize şaşmamak gerekir, hak ediyoruz." Son başbakan adayının gazetedeki resmine uzun uzun baktıktan sonra, "Belki de etmiyoruz" diye ekledi; "kimse bunu hak etmiş olamaz."

"Başka?" diye sordu Brunetti, yılların alışkanlığıyla. Böylece gazeteleri okumak zorunda kalmadan haberleri öğreniyor, aynı

zamanda karısının keyfinin yerinde olup olmadığını da anlayıveriyordu.

"Haftaya demiryolları greve gidecekmiş. Görev başındayken içki içip iki trenin çarpışmasına neden olan makinistin işten atılmasını protesto etmek için. İş arkadaşları aylarca adamdan şikâyet edip durmuş, kimse oralı olmamış. Kazada üç kişi ölmüş. Şimdi adam işten atıldı diye aylardır ondan şikâyetçi olanlar greve gitmeye kalkıyor." Paola gazetenin sayfasını çevirdi, Brunetti bir çörek daha aldı. "Yine terörist saldırı tehlikesi varmış. Belki onlar bizi turistlerden kurtarır." Yine sayfayı çevirdi. "Roma operasının açılış temsilinin eleştirisi var. Felaket. Orkestra şefi çok kötüymüş. Dami dün akşam söylediydi, orkestra provalar boyunca şeften yakınıp durmuş, ama kimse oralı olmamış. Doğrudur, makinistlerin şikâyetine de kimse kulak vermemişti, şeflerini her gün çekmek zorunda kalan müzisyenlerinkine niye versinler?"

Brunetti öyle ani bir hareketle fincanı elinden bıraktı ki, kahvesinin birazı masaya döküldü. Paola gazetesini kendine doğru çekmekle yetindi.

"Ne dedin?"

"Hi?" diye sordu Paola dinlemeden.

"Orkestra şefi hakkında ne dedin?"

Paola, kocasının sözlerinden değil, ses tonundan irkilerek başını kaldırdı. "Anlamadım."

"Orkestra şefi hakkında diyorum. Az önce ne söyledin?"

Paola'nın sabahları gazeteden aktardığı haberlerin çoğu gibi bu da söylenir söylenmez unutulmuştu. Paola haberi gördüğü sayfaya dönüp yeniden okudu. "Ha, evet, orkestra. Orkestra elemanlarının sözlerine kulak veren biri çıksa adamın ne berbat bir şef olduğu önceden anlaşılırdı. Şef hakkında müzisyenlerden daha iyi karar verecek kimse olabilir mi?"

"Paola" dedi komiser, karısının elindeki gazeteyi kenara çekerek; "seninle evli olmasaydım, uğruna karımı boşardım."

Paola'yı hayrete düşürdüğünü görünce sevindi, pek ender başarabildiği bir şeydi bu. Paola, ne olduğunu anlayamadan yakın gözlüğünün üzerinden kocasına bakakalmıştı.

Brunetti dışarı fırladı. Bir an önce bürosuna ulaşıp birkaç yere telefon edebilmek için doksan dört basamak merdiveni koşarak indi.

On beş dakika sonra emniyet müdürlüğüne vardı. Patta'nın henüz ortalıkta görünmediğini öğrenince kısa bir not yazdırıp odasına gönderdi. Ardından, Gazzettino'nun yazı işlerini arayıp müzik eleştirmeni Salvatore Rezzonico'yla görüşmek istediğini söyledi Eleştirmenin gazetede olmadığını, ama evinde ya da konservatuvarda bulunabileceğini öğrendi. Sonunda adamı evinde bulup ne istediğini açıklayınca Rezzonico, sabah saat on birde konservatuvardaki dersine girmeden öncegörüşmeyi kabul etti. Bundan sonra Brunetti dişçisini aradı; adamın kuzenlerinden birinin La Fenice orkestrasında birinci keman olarak görev yaptığım hatırlamıştı. Müzisyenin adının Traverso olduğunu öğrendi, adama telefon edip akşam temsilden önce görüşmek üzere anlaştı.

Brunetti bundan sonra yarım saat boyunca Miotti'yle konuştu Miotti tiyatroda önemli bir şey öğrenememişti; sadece koro elemanlarından birinin, Flavia Petrelli'nin birinci perdeden sonra orkestra şefinin soyunma odasına girdiğinden kesinlikle emin olduğunu söylemişti. Portiere'nin sopranoyla o "LAmericana" arasında bir şeyler olduğuna inandığı için Petrelli'den nefret ettiğini de öğrenmişti Miotti. Haberlerin hepsi bu kadardı. Brunetti, maestroyla bir İtalyan soprano arasında "'savaş öncesi yıllarda" yaşanmış olabilecek bir skandalı araştırmak üzere Miotti'yi Gazzettino'nun arşivine gönderdi. Böylesine yetersiz bilgi vermek zorunda kaldığı için konuşurken Miotti'yle göz göze gelmemeye özen gösterdi; arşivde araştırmayı kolaylaştıracak bir dosyalama sistemi olabileceğini söylemekle yetindi.

Komiser bürosundan çıkıp Accademia Köprüsü yakınlarındaki kurak bir campo'da yer alsan konservatuvara doğru yola koyuldu. Birçok kişiye yolu sorduktan sonra Rezzonico'nun üçüncü kattaki seminer odasını bulabildi, profesör orada Brunetti'yi ya da öğrencilerini beklemekteydi.

Brunetti, Venedik'te sık sık olduğu gibi bu sefer de adamı görür görmez, onunla kentin bu bölgesinde defalarca karşılaştığını hatırladı. Daha önce hiç konuşmadıkları halde adamın ilk sözlerindeki yakınlıktan onun da Brunetti'ye aşina olduğu anlaşılıyordu. Rezzofico kısa boylu, solgun benizli, ellerine özenle manikür yapılmış biriydi. Sinekkaydı tıraş olmuş, saçlarını çok kısa kestirmişti. Koyu gri takım elbisesi ve gösterişsiz kravatıyla, profesör rolü için özellikle giyinmiş gibi duruyordu.

Brunetti kendini tanıtıp seminer salonundaki sıralardan birine oturduktan sonra Rezzonico, "Size nasıl yardımcı olabilirim commissario? diye sordu.

"Maestro Wellauer hakkında görüşmek istiyorum."

"Ah, evet" dedi Rezzonico, kendisinden beklendiği gibi üzüntülü bir sesle. "Müzik dünyası için acı bir kayıp." Ne de olsa şefin ölümünün arkasından yayımlanan yazıyı o yazmıştı.

Brunetti kısa bir ara verdikten sonra sözlerini sürdürdü: "Gazeteniz adına o akşamki Traviata nın eleştirisini yazacak mıydınız profesör?"

"Evet, niyetim öyleydi."

"Ama bu eleştiri yayımlanmadı, değil mi?"

"Hayır, biz -yani yazı işleri müdürü gerek maestroya saygıdan gerekse temsil sona ermediği için eleştiriyi ertelemeye ve ileride yeni şefi konu alan bir yazı yayımlamaya karar verdik."

"Bu yazıyı yazdınız mı?"

"Evet, bu sabahki gazetede yer alıyor."

"Kusura bakmayın profesör, ama henüz vakit bulup okuyamadım. Olumlu bir eleştiri miydi acaba?"

"Evet, genel olarak olumluydu. Sesler iyi, Petrelli olağanüstü iyi, bence günümüzün gerçek anlamda tek Verdi sopranosu. Tenor o kadar iyi değil, ama henüz çok genç, zamanla sesi olgunlaşacak."

"Ya orkestra şefi?"

"Yazımda da sözünü ettiğim gibi, bu koşullar altında birinin yerini doldurmak özellikle zor bir görev. Provaları başka bir şefle yapmış bir orkestrayı yönetmek hiç de kolay değil."

"Evet, anlıyorum."

"Ama karşılaştığı güçlükleri göz önüne alacak olursak," diye söze devam etti profesör, "görevini başarıyla yaptı denebilir. Son derece yetenekli bir genç; ayrıca Verdi'yi çok iyi kavradığı anlaşılıyor."

"Ya Maestro Wellauer?"

"Anlayamadım."

"Açılış gecesini, Wellauer'in başlattığı temsili eleştirmiş olsaydınız ne yazardınız?"

"Temsilin tümünü mü, yoksa sadece maestroyu mu kastediyorsunuz?"

"Her ikisini de."

Bu soru profesörün aklını karıştırmıştı. "Ne diyeceğimi bilemiyorum. Maestronun ölümüyle bu eleştiri anlamını kaybetti."

"Ama yazmış olsaydınız maestro hakkında ne diyecektiniz?"

Profesör, üniversite yıllarında Brunetti'nin hocalarının da yaptığı gibi iskemlesini geriye yaslayıp ellerini başının arkasında kavuşturdu. Bir süre böylece oturup düşündükten sonra doğrulup iskemlenin ayaklarını gürültüyle yere indirdi. "Korkarım o zaman farklı bir eleştiri yazmış olacaktım."

"Hangi açıdan profesör?"

"Sesler konusundaki görüşlerim aynı olurdu. Signora Petrelli her zaman kusursuz. Tenor da dediğim gibi iyiydi, sahne tecrübesi kazandıkça daha da iyi olacaktır. Açılış gecesinde de aynı ölçüde iyiydiler, ama sonuç farklı oldu." Brunetti'nin şaşaladığını görünce açıklamaya davrandı: "Biliyor musunuz, onun çalışmasını izlediğim uzun yılları aklımdan silmem gerekiyor. Bu dahiyle ilgili geçmişteki anılarım önceki akşam müziği dinlememe zaman zaman engel oldu.

"İzin verirseniz şöyle anlatayım: Temsil sırasında orkestra şefi bütünlüğü sağlamakla görevlidir. Solo seslerin tempoya uymaları, orkestra tarafından desteklenmeleri, girişlerin tam zamanında yapılması, kimsenin bütünlüğü bozmaması gerekir. Ayrıca şef, orkestranın ön plana çıkmamasına, dramatik kreşendolar oluşturmakla birlikte solistlerin seslerini bastırmamasına dikkat etmek zorundadır. Bunu duyduğu anda elinin ufak bir hareketiyle ya da parmağını dudaklarına götürerek orkestrayı geri çekebilmelidir." Sözlerini açıklamak için Brunetti'nin konserlerde ya da opera temsillerinde sık sık gördüğü hareketleri tekrarladı.

"Şef her an, herkesi kontrol altında tutmalıdır: Koro, solistler ve orkestra arasında kusursuz bir denge sağlamalıdır. Bunu yapmazsa 'tünlük bozulur, insan eserin parçalarını ayrı ayrı duyar, ama operayı bütün olarak algılayamaz."

"Ya maestronun öldüğü gece?"

"Yönetimden eser yoktu. Bazen orkestranın sesi öylesine yükseliyordu ki solistleri duyamıyordum, eminim onlar da birbirlerini buymakta zorluk çekiyorlardı. Orkestra arada fazlasıyla hızlanıyor, solistler tempoya ayak uyduramıyorlardı. Ya da tam tersi."

"Tiyatroda bunu sizden başka fark eden oldu mu profesör?"

Rezzonico kaşlarını kaldırıp hiddetle burnundan soludu. "Commissario, Venedikli dinleyicileri ne derecede tanıdığınızı bilemem, ama onlara yapılabilecek en büyük kompliman köpek sürüsü olduklarını söylemektir. Operaya müzik dinlemek ya da güzel insan sesleri duymak için değil, yeni giysilerini dostlarına göstermek için giderler, dostları da aynı nedenle oraya gelmiştir zaten.

Sicilya'nın en ücra köylerinden birinin bandosunu orkestra çukuruna oturtup çaldırsanız dinleyiciler arasında kimse aradaki farkı anlamaz. Gösterişli kostümler ve güzel bir dekor başarının garantisidir, modern operalar ya da italyan olmayan solistler ise başarısızlığın." Profesör, ders verir gibi konuşmaya başladığını fark etmişti. Sesini alçaltarak, "Ama sorunuza karşılık vereyim" dedi: "Hayır, o akşam sahnedeki düzensizliği fark edenlerin sayısının fazla olduğuna inanmıyorum."

"Ya öteki eleştirmenler?"

Profesör yine burnundan soludu. "La Repubblica'da yazan Narciso dışında aralarında tek müzisyen yok. Bazıları provaları dinleyip eleştiri yazar, bazıları nota okumasını bile bilmez. Hayır, aralarında bunu anlayacak kimse yok."

"Sizce Maestro Wellauer'in bu deyimi hoşgörünüze sığınarak kullanıyorum başarısızlığının nedeni ne olabilir?"

"Her şey olabilir. Belki geceyi kötü geçirmişti, ne de olsa oldukça yaşlıydı. Temsilden önce bir şeye sinirlenmişti belki. Ya da size gülünç gelebilir ama, hazımsızlık çekiyordu belki. Ama nedeni ne olursa olsun, o akşam müziği kontrolü altında tutamadı. Müzik adeta elinden kaçtı, orkestra başım alıp gitti, solistler de ayak uydurmaya çabaladılar. Ama Wellauer şeflik yapamadı."

"Aklınıza gelen başka bir şey var mı profesör?"

"Müzik konusunda mı?"

"Her konuda."

Rezzonico, bu sefer ellerini kucağında kavuşturup düşünmeye başladı. Sonunda, "Size garip gelebilir" dedi, "bana bile garip geliyor, çünkü bunu neden söylediğimi ya da düşündüğümü bilemiyorum, ama sanırım farkındaydı."

"Özür dilerim, anlayamadım."

"Wellauer. Sanırım biliyordu."

"Orkestrayı mı kastettiniz? Yani sahnede olup bitenleri mi?"

"Evet."

"Neden böyle söylüyorsunuz profesör?"

"İkinci perdede, Germont'un Violetta'ya yalvardığı sahneden sonraydı." Durakladı, operanın konusunu bilip bilmediğini kestirmek istercesine Burunetti'ye baktı. Brunetti başını sallayınca profesör söze devam etti: "Bu sahne genellikle çok uzun alkış alır, hele solistler Dardi ve Petrelli kadar iyiyse. Gerçekten iyiydiler ve uzun uzun alkışlandılar. Ben bu arada maestroya bakıyordum. Elindeki batonu sehpasına bıraktı. O dakikada nedense hemen gidecekmiş, sahneden inip gidiverecekmiş gibi garip bir duyguya kapıldım. Gerçekten gördüm mü, yoksa hayal mi ettim bilmiyorum, ama adımını atmak üzereyken alkışlar dindi, birinci kemanlar yaylarını kaldırdılar. Şef bunu gördü, onlaradoğru başını salladı ve batonunu tekrar eline aldı. Böylece opera devam etti, ama maestro kemanların hareketini görmeseydi sahneden inecekti gibi inanılmaz bir duygu var içimde hâlâ."

"Sizden başka fark eden oldu mu?"

"Bilmiyorum. Görüştüğüm kişiler temsil hakkında yorum yapmak istemedi, isteyenler de son derece dikkatli sözler söylediler. Ben sol tarafta, öndeki localardan birinde oturuyordum, onu çok iyi görebiliyordum. Dinleyicilerden çoğu sanırım solistlere bakmaktaydı.

Temsile devam edemeyeceğini anons ettiklerinde kalp krizi' geçirmiş olabileceğini düşündüm, ama öldürülmüş olabileceği aklıma bile gelmedi."

"Başkaları ne dedi?"

"Az önce söylediğim gibi, şefin ölümünden sonra herkes açıklamalarında çok dikkatli davranıyor, kimse onu eleştirmek istemiyor. Ama burada düş kırıklığına uğradığını belirten birkaç kişi daha oldu. Hepsi bu kadar."

"Şefin meslek hayatı konusunda yazdığınız makaleyi okudum profesör. Son derece övgü dolu bir yazıydı."

"Yüzyılımızın en büyük müzisyenlerinden biriydi. Bir dâhiydi."

"Yazınızda son temsile değinmemişsiniz. "

"Sanatçıyı bir tek kötü eseri yüzünden karalayamazsınız commissario; hele meslek hayatı bütün olarak bu derece başarılıysa."

"Evet, biliyorum, bir tek kötü eseri ya da eylemi yüzünden."

"Evet" diye onayladı profesör, ellerinde kalın birer partisyonla odaya giren iki genç kadına bakarak. "Artık izninizi istemek durumundayım commissario, öğrencilerim geliyor, dersim az sonra başlayacak."

"Tabii, profesör" dedi Brunetti, ayağa kalkıp elini uzattı; "Zamanınıza ve yardımlarınıza teşekkür ederim."

Profesör bir şeyler mırıldandı, ama Brunetti adamın bütün dikkatini öğrencilerine yönelttiğini fark etmişti. Odadan çıkıp geniş merdivenlerden indi ve Campo San Stefano'ya çıktı.

Bu campo'ya sık sık yolu düştüğü için, sadece restoranlarda ve dükkânlarda çalışanları değil, mahallenin köpeklerini bile tanıyordu. Ağızlıksız dolaşarak Brunetti'yi her görüşünde irkilten pembe beyaz buldok, soluk öğle güneşinde tembelce yatıyordu. Önceleri bir tüy

topağına benzerken zamanla inanılmaz çirkinlikte bir yaratığa dönüşen garip Çin köpeği de ortalardaydı. Son olarak, bir seramik dükkânının önünde bütün gün kıpırdamadan yatan, yoldan geçenlerin vitrin düzenlemesinin bir parçası sandıkları siyah sokak köpeğini de gördü.

Caffe Paolin'de bir fincan kahve içmeye karar verdi. Dışarıdaki masalar hâlâ durmaktaydı; ama açıkta oturanlar, havanın sokakta cappuccino içecek kadar güzel olduğuna kendilerini zorla inandırmaya çalışan birkaç turistti sadece; aklı başında olanlar içeri giriyordu.

Brunetti barmeni selamladı. Neyse ki adam, son olayda herhangi bir gelişme olup olmadığını sormayacak kadar ince düşünceliydi. Venedik gibi hiçbir şeyin gizli kalmadığı bir kentte insanlar dolaysız sorular sormamak, günlük olayların dışına çıkan konuları açmamak gibi bir yetenek geliştirmişlerdi. Soruşturma ne kadar uzun sürerse sürsün Brunetti, bu düzeydeki tanıdıklarının -barmenlerin, gazete bayilerinin ya da banka memurlarının hiçbirinden bu konuda tek bir söz bile duymayacağından kesinlikle emindi.

Bir fincan espresso içtikten sonra içine bir huzursuzluk çöktü; herkes bir an önce öğle yemeğine gitmek için acele ettiği halde kendini hiç acıkmış hissetmiyordu. Bürosuna telefon etti, Signore Padovani'nin aradığını ve bir isimle bir adres bıraktığını öğrendi. Mesaj bırakmamış, sadece Clemenza Santina adını ve kadının adresini bildirmişti: Corte Mosca, Giudecca.

14

Giudecca Adası, Brunetti'nin Venedik'te pek ender yolunun düştüğü bir yöreydi. Sadece San Marco meydanından değil, ana adanın arka cephesinin her noktasından kolaylıkla görünen Giudecca en çok yüz metre uzakta olduğu halde kentin diğer bölümlerinden nedense tecrit edilmiş gibiydi. Şaşılacak kadar düzenli aralıklarla gazetelerde yayımlanan korkunç hikâyeler, farelerin ısırdığı çocuklar, aşırı dozda uyuşturucu alıp ölenler, nedense hep Giudecca'yla ilgiliydi. 1950 yıllarında tahttan indirilmiş bir kralla sönmeye yüz tutmuş bir sinema yıldızının varlıkları bile adanın korkunç olaylara sahne olan, uğursuz, geri kalmış bir yer olduğu izlenimini silememişti.

Venediklilerin çoğu gibi Brunetti de genellikle her yıl temmuz ayında, 576 yılındaki veba salgınının bitişini kutlamak üzere düzenlenen kurtuluş bayramında buraya gelirdi. İki gün boyunca Giudecca ana adaya dubaların üzerine kurulan bir köprüyle bağlanır, inanç sahibi bütün Venedikliler sularüzerinden yürüyerek Kurtarıcı Kilisesi'nde ilahi varlığın kenti bir kere daha korumuş ya da bağışlamış olmasına dualarıyla teşekkür ederlerdi.

Sekiz numaralı motor çırpıntılı sularda yol alırken Brunetti, güverteden Marghera'nın uzakta beliren endüstri cehennemine baktı. Fabrika bacalarından yükselen kesif bir bulut halindeki dumanlar ağır ağır laguna'ya yaklaşarak Venedik'in beyaz İstria mermerlerini kemirmeye devam edecekti.

Brunetti, körfezin sularını kaplayarak çocukluğunun karabasanlarındaki yengeçlerin milyonlarcasını yok eden yağ tabakasından, bu modern vebadan kenti bu sefer hangi ilahi yargının kurtarabileceğini düşündü. Mermeri yavaş yavaş bezeye döndüren yeşilimsi dumandan kurtuluş yolunu kim gösterecekti? Dini inançları sınırlı olan Brunetti bu soruna ne ilahi ne de insani bir çıkış yolu düşünebiliyordu.

Zittele İskelesi'nde motordan inip sola döndü, kıyı boyunca yürüyerek Corte Mosca'nın kapısını aramaya başladı. Karşı kıyıda,

soluk kış güneşinde parıldayan kenti görebiliyordu. Tanrı'nın öğle tatili dolayısıyla kapılarını kapatmış olan kilisenin önünden geçer seçmez, hemen arkada avlunun kapısını gördü. Yarı karanlık, dar ve alçak girişten pis bir kedi kokusu yayılıyordu. Taş koridordan geçer geçmez kendini orta avludaki bakımsız bahçede buldu. Bir kenarda kediye benzeyen bir hayvan, tüylü bir yaratığı kemirmekteydi. Ayak seslerini duyunca avını sürükleyerek gül ağacının altına kaçtı. Avlunun karşı köşesinde eğri bir tahta kapı göze çarpıyordu. Brunetti, yol boyunca üstüne takılan dikenlerden kendini kurtararak kapıya yaklaştı, önce hafifçe vurdu, ardından yumrukladı.

Birkaç dakika sonra tahta kapı aralandı, bir çift göz aralıktan Brunetti'ye baktı. Komiser, Signora Santina'yı aradığını söyledi. Gözler Brunetti'yi dikkatle inceledi, şaşkınlıkla kırpıştı ve evin karanlığında kayboldu. Brunetti, yaşlıların zaaflarına saygı göstererek sorusunu neredeyse bağırarak tekrarladı. Bunun üzerine iki gözün altında ufak bir delik belirdi, bir erkek sesi signoranın avlunun karşı tarafında oturduğunu söyledi.

Brunetti arkasını dönüp bahçenin öbür ucuna baktı. Tünelin yanında, çürümeye yüz tutmuş bir ot yığınının arkasında alçak bir kapı daha gördü. Teşekkür etmek üzere döndüğünde kapı yüzüne kapandı. Ağır adımlarla bahçeden geçip ikinci kapıyı vurdu.

Bu sefer daha da uzun süre beklemek zorunda kaldı. Sonunda aralanan kapının ardında, az öncekiyle aynı hizada bir çift göz görünce, o yaratığın nasıl olup da avlunun bir ucundan öbür ucuna gelmiş olabileceğini düşündü. Dikkatle bakınca bu gözlerin ötekilerden daha açık renk olduğunu, birincisi kadar kırışık ve üşümüş bu yüzün de bir kadına ait olduğunu gördü.

"Evet?" dedi kadın ona bakarak. Kat kat kazak ve atkılar altında adeta kaybolmuş, ufak tefek bir kadındı. Eteklerinin altından pazen geceliğe benzeyen bir giyeceğin ucu görünüyordu. Ayağına Brunetti'nin büyükannesinin giydiği türden kalın yün terlikler giymiş, sırtına bir erkek paltosu almış, düğmelerini açık bırakmıştı

"Signora Santina?"

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu kadın, tiz ve çatlak bir sesle. Brunetti bu sesin savaş öncesi yıllarının en büyük sopranolarından birine ait olduğuna inanmakta zorlandı. Bütün İtalyanların, özellikle de yaşlıların içgüdüsel olarak otoriteden duyduğu kuşku da gizliydi bu seste. Brunetti bu yüzden kimliğini açıklamayı elinden geldiğince geciktirmeyi öğrenmişti.

"Signora" dedi komiser, kapıya yaklaşıp yüksek sesle konuşarak, "sizinle Maestro Helmut Wellauer hakkında görüşmek istiyorum."

Kadının yüzünden, maestronun ölüm haberini alıp almadığı belli olmuyordu. "Bağırmanıza gerek yok, sağır değilim. Kimsiniz? Gazeteci mi, öteki gibi?"

"Hayır signora, değilim, ama yine de sizinle maestro hakkında konuşmak istiyorum." Brunetti sözlerini özenle seçerek kadının tepkisine dikkat etmeye başlamıştı. "Onunla birlikte çalıştığınızı biliyorum, şöhretinizin zirvesinde olduğunuz yıllarda."

Bu sözler üzerine kadın gözlerini Brunetti'ye çevirdi, bakışları belli belirsiz yumuşamıştı.

Gözleri dikkatle komiseri inceliyor, klasik mavi kravatın ardında bir müzisyenin gizlenip gizlenmediğini araştırıyordu. "Evet, onunla çalıştım, ama aradan çok zaman geçti."

"Evet signora, biliyorum; bana meslek hayatınızdan biraz söz ederseniz şeref duyacağım."

"Sahne yıllarımın onunla birlikte geçen bölümünden mi demek istiyorsunuz?"

Brunetti, kadının o anda kiminle konuştuğunun farkına vardığını anladı. "Polissiniz, değil mi?" diye sordu kadın, kokusunu almışçasına. Paltosunun önünü kapatıp kollarını kavuşturdu.

"Evet signora, polisim, ama öteden beri sizin hayranınızım."

"Öyleyse bugüne kadar sizi burada neden görmedim? Yalancı." Öfkeyle değil, gördüklerini tanımlar gibi söylemişti bu sözleri. "Ama sizinle konuşacağım, yoksa bir alay resmi evrakla tekrargelirsiniz." Aniden arkasını dönüp karanlığa çekildi. "Hadi, hadi, içeri geçin, avluyu ısıtmaya niyetim yok."

Komiser kadının arkasından içeri girer girmez soğuğun ve rutubetin iliklerine işlediğini hissetti. Belki de bir anda güneşten gölgeye seçmiş olmanın etkisiyle içerisi ona avludan çok daha soğuk gelmiş Kadın komiserin yanından geçip kapıyı kapadı, ışığın ve güneşin son kalıntılarını da dışarıda bıraktı. Ayağıyla kalın bir keçeyi yuvarlayıp kapının altındaki aralığı tıkadı. Ardından kapıyı sürgüleyip kilitledi. içeride bir polis olduğu halde kilidi iki kere çevirdi.

"Bu taraftan" diye mırıldanıp uzun bir koridora girdi. Brunetti, sözlerinin karanlığa alışmasını bekledikten sonra, rutubetli koridordan ufak, karanlık bir mutfağa geçti. Orta yerde eski bir gaz sobası duruyordu. Ufacık, cansız bir alevle yanan sobanın yanında kadının üstündeki kazaklar gibi kat kat battaniyelerle kaplı, koca bir koltuk yer almaktaydı.

"Kahve içersiniz herhalde" dedi kadın, mutfağın kapısını kapatıp kapının altına yine bir keçe sıkıştırırken.

"Çok iyi olur signora" dedi Brunetti.

Kadın, koltuğun karşısındaki iskemleyi işaret etti. Brunetti iskemlenin hasırlarının eskilikten yer yer delindiğini ya da kemirildiğini fark etmişti, iskemleye dikkatle ilişip çevresine bakındı. Ortalıkta korkunç bir yoksulluğun izleri görünüyordu: Mutfakta ne buzdolabı ne de ocak vardı; tek musluklu beton bir lavabo, duvarlarda küf lekeleri göze çarpıyordu. Brunetti, yoksulluğun görüntüsünden çok kokusunu duydu; içerideki pis havayı, Venedik'teki bodrum katlara özgü lağım kokusunu, açıkta bırakılmış salam ve peynirin kokusunu, kadının koltuğundaki battaniyelerle örtüler arasından yükselen ekşimiş kokuyu hissetti. Kadın gerek yaşının, gerekse yer darlığının verdiği sınırlı hareketlerle espresso kabından küçük bir tencereye kahve koydu, ayaklarını sürüyerek gaz sobasına yaklaşıp kabı sobanın

üstüne oturttu. Ağır adımlarla musluğun yanındaki beton tezgâha gitti, kenarları kırık iki fincan getirip koltuğun kenarındaki sehpaya bıraktı. Yine tezgâha dönüp bu sefer içinde taşlaşmış, pis şeker kırıntıları bulunan küçük bir kristal şekerlik getirdi. Sobanın üstündeki kaba parmağını sokup kahvenin sıcaklığını kontrol ettikten sonra fincanlara kahve doldurup birini titrek hareketlerle Brunetti'nin önüne itti, sonra parmağını yaladı.

Koltuğun üstündeki örtüleri aralayarak yatağa girer gibi koltuğuna yerleşti. Battaniyelerin uçları koltuğun arkalığıyla kenarlarından aşağıya kayıp kadının üstünü örttü.

Sehpadaki kahve fincanına uzandığında, Brunetti kadının ellerinin mafsal iltihabıyla çarpılmış olduğunu, sol elinin başparmağının bir kancayı andırdığını gördü. Kadının yavaş hareketlerinin nedeni de bu hastalık olmalıydı. Komiser, soğuğun ve rutubetin içine işlediğini hissederken, kadının burada yaşamasının ne demek olduğunu düşündü.

Kahve hazırlanırken ikisi de konuşmamıştı. Şimdi de uyumlu bir sessizlik içinde karşılıklı oturuyorlardı. Sonunda kadın öne doğru eğilip "Şeker alın" dedi.

Kadın yerinden kalkmaya davranmayınca Brunetti masadaki tek kaşığı alıp şekerliğin dibinden biraz şeker kazıdı. "İzninizle signora" diyerek kadının fincanına şeker atıp kaşıkla karıştırdı. Bir parça daha kazıyıp kendi fincanına attı. Şeker erimeden fincanın dibine oturdu. Yudumladığı sıvı, koyu, ılık ve adeta öldürücüydü. Kahvenin acılığını gideremeyen bir şeker parçası dişlerine çarptı. Bir yudum daha alıp fincanını sehpaya bıraktı. Signora Santina kahvesine dokunmamıştı.

Brunetti arkasına yaslanıp merakını gizlemeye gerek görmeden çevresine baktı. Sopranonun parlak olduğu kadar kısa meslek hayatıyla ilgili ipuçları bulabileceğini sanmakla yanılmıştı. Bu duvarlarda açılış gecelerinin afişleri asılı değildi; sanatçının kostümlü resimlerinden eser yoktu. Geçmiş yılların tek anısı, eski yazı masasında duran, gümüş çerçeveli büyük bir resimdi. Biri ön planda,

ikisi arkada üç genç kadın, daha doğrusu üç genç kız kameraya gülümsüyorlardı.

Kadın yanındaki kahve fincanına hâlâ dokunmamıştı. Birdenbire, "Ne öğrenmek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Onunla çalıştığınız doğru mu signora?"

"Evet. 1937 sezonunda. Ama burada değil."

"Nerede?"

"Münih'te."

"Hangi operaydı signora?"

"Don Giovanni. Almanlar kendi operalarını dinlemeye bayılırlardı. Avusturyalılar da öyle. Bu yüzden Mozart oynadık." Küçümsercesine hafifçe burnundan soluyarak ekledi: "Bir de Wagner. Tabii ki Wagner çaldırdı. Adam Wagner'i pek severdi."

"Kim? Wellauer mi?"

"Hayır, Vimbianchino" dedi kadın. Badanacı anlamına gelen bu sözü söylerken, milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olan duygular kadının sesine yansımıştı.

"Ya maestro, o da Wagner sever miydi?"

"Öbürünün sevdiği her şeyi o da severdi" dedi saklamaya çalışmadığı bir küçümsemeyle; "Ama Wagner'e ayrıca düşkündü, Wagner'i severdi. Hepsi severler. O karamsar düşünceler, o ıstırap yüklü hava hoşlarına gidiyor. Sanırım acı çekmekten hoşlanıyorlar. Acı çeken kendileri ya da başkası olmuş, fark etmez."

Brunetti bu konunun üzerinde durmadı. "Maestroyu iyi tanır mıydınız signora?" diye sordu.

Kadın gözlerini Brunetti'ninkilerden kaçırdı. Bakışlarını önce fotoğrafa, sonra kendi ellerine çevirdi. Sanki en küçük temas onlara acı verecekmiş gibi ellerini özenle birbirinden ayrı tutuyordu. "Evet, onu iyi tanırdım" dedi sonunda.

Hayli uzun bir sessizlikten sonra, "Onun hakkında bana ne anlatabilirsiniz signora?" diye sordu Brunetti.

"Kibirliydi" dedi kadın sonunda; "Ama haksız sayılmazdı. Bugüne kadar birlikte çalıştığım en parlak orkestra şefiydi. Hepsiyle çalışma fırsatım olmadı, kariyerim çok kısa sürdü. Ama çalıştıklarımın içinde en iyisi oydu. Bunu nasıl yapıyordu bilmiyorum, ama en bildik müziği bile yeni bir şeye dönüştürmeyi beceriyordu. Sanki daha önce hiç çalınmamış, hiç duyulmamış gibi. Müzisyenlerin çoğu onu sevmezdi, ama ona saygı duyarlardı. Orkestranın başında o olduğu zaman melekler gibi çalarlardı."

"Kariyerinizin çok kısa sürdüğünü söylediniz. Nedenini sorabilir miyim?"

Bu soru üzerine kadın Brunetti'ye baktı, ama hayranı olduğunu söyleyen birinin nasıl olup da bu hikâyeden habersiz olabileceğini sormadı. Neticede Brunetti bir polisti ve polisler daima, her konuda yalan söylerdi. "Il Duce'nin huzurunda şarkı söylemeyi reddettim. Roma'daydık, 1938 sezonunun gala gecesiydi. Norma'yı sahneleyecektik. Perdenin kalkmasından az önce prodüksiyon amiri kulise geldi ve o akşam Mussolini'nin bizi şereflendirmiş olduğunu haber verdi. Ve ben de... " Kadının sesi cılızlaştı. Bunu açıklamanın bir yolunu arar gibiydi. "O zamanlar gençtim, cesurdum ve sahneye çıkmayacağımı söyledim. Genç ve şöhretliydim. Böyle bir şey yapabileceğimi düşündüm, şöhretimin beni koruyacağını sandım. İtalyanların sanat ve müzik aşkının yeterince güçlü olduğunu sandım, kendime zarar vermeden bunu yapmama yetecek kadar." Kadın bu düşünce üzerine başını iki yana salladı.

"Sonra ne oldu signora?"

"Sahneye çıkmadım. Ne o gece, ne de daha sonra. Bir daha sahnede hiç şarkı söylemedim. Maestro beni bu yüzden öldüremezdi, sahneye çıkmadığım için yani. Ama beni tutuklatabilirdi. Savaşın sonuna kadar Roma'daki evimden çıkamadım. Sonra da yani savaş bittikten sonra bir daha hiç şarkı söylemedim." Kadın koltuğunda kıpırdandı. "Bu konuda konuşmak istemiyorum."

"O halde maestroya dönelim. Onun hakkında hatırladığınız başka bir şey var mı?" Aralarında adamın ölümünden bahsedilmemiş olmakla birlikte, ikisi de ondan ölmüş biri gibi söz ediyordu.

"Hayır, başka hiçbir şey hatırlamıyorum."

"Onunla bazı kişisel sorunlarınız olduğu doğru mu, signora?"

"Bütün bunlar elli yıl önceydi." Kadın iç geçirdi. "Artık ne önemi olabilir ki?"

"Signora, bu adam hakkında bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum. Sadece müziği ve cesedi konusunda bir fikrim var. Müziğinin güzel olduğunu biliyorum. Cesedini ise gözlerimle gördüm ve güzel olmadığını söyleyebilirim. Hakkında ne kadar çok şey bilirsem, nasıl öldüğünü anlama şansım o kadar artacak."

"Ölüm nedeni zehirlenmeydi, değil mi?"

"Evet."

"İyi." Kadının sesinde kin ya da garez yoktu. Bir müzik parçası ya da bir yemek hakkında fikir beyan edercesine, coşkusuz bir sesle söylemişti bunu. Brunetti kadının ellerinin birleşmiş olduğunu fark etti, parmakları sinirli sinirli inip kalkıyordu. "Ama birisinin onu öldürmüş olduğuna üzüldüm." Kimdi o birisi, diye düşündü Brunetti. "Çünkü intihar etmiş olmasını isterdim. Böylece hem ölmüş hem de ruhu lanetlenmiş olurdu." Kadının sesi hâlâ dümdüz ve heyecansızdı.

Brunetti ürperdi, dişleri birbirine vurmaya başladı. Neredeyse elinde olmaksızın yerinden kalktı ve bacaklarını biraz ısıtma çabasıyla ileri geri yürümeye başladı. Yazı masasının yanından geçerken durup fotoğrafa dikkatle baktı. Kızların üçü de otuzların abartılı modasına uygun giysiler içindeydi: Yerleri süpüren dantelli elbiseler, aşırı yüksek ökçeli, açık burunlu ayakkabılar. Üçünün yüzünde de aynı koyu renk, yay biçimli dudaklar ve incecik kaşlar göze çarpıyordu. Makyajın ve mizanpilili saçların altında üçünün de çok genç olduğu belliydi. Yaş sırasına göre dizilmişlerdi, en büyük olanıen solda duruyordu. Büyük olasılıkla yirmili yaşlarının başlarındaydı. Ortadaki, birkaç yaş daha küçük olmalıydı. Sonuncusu ise çocukluktan ancak çıkmaktaydı, on beş on altı yaşında var yoktu.

"Hangisi sizsiniz signora?"

"Ortadaki. Ortada duran benim."

"Ya öbür ikisi?"

"Soldaki Clara. Benden büyüktü. Öbürü de Camilla, en küçüğümüzdü. İyi bir İtalyan ailesiydik. Annem on iki yılda altı çocuk doğurdu: Üç kız, üç de oğlan."

"Kız kardeşleriniz de şarkı söylüyor muydu?"

Kadın içini çekti. Sonra, duyduğuna inanamazmış gibi, nefesini hafif bir öfkeyle burnundan salıverdi. "Bir zamanlar İtalya'da herkes Santina kız kardeşleri bilirdi. Üç C'ler diye anılırdık. Ama tabii bu çok uzun zaman önceydi, dolayısıyla sizin bilmeniz için bir neden yok." Brunetti kadının fotoğrafa bakışını gördü ve düşündü: Acaba kendisini ve kız kardeşlerini hâlâ o zamanki gibi mi görüyordu, genç ve güzel birer kadın olarak?

"Şarkı söylemeye müzikhollerde başladık. Filmlerden sonra çıkıyorduk. Ailemiz pek varlıklı sayılmazdı; o yüzden biz, ailenin kızları, şarkı söyleyerek eve biraz para götürüyorduk. Sonra tanınmaya başladık ve daha çok para kazanır olduk. Ben gerçekten iyi bir sesim olduğunu her nasılsa keşfettim ve tiyatrolarda sahneye

çıkmaya başladım, ama Camilla ile Clara müzikhollerde devam ettiler." Kadın susup fincanına uzandı, üç hızlı yudumda kahveyi bitirdi ve ellerini battaniyenin sıcaklığı altına gizledi.

"Onunla olan sorununuzun kız kardeşlerinizle ilgisi var mıydı, signora?"

Kadının sesi birden yorgun ve yaşlı bir tınıya büründü. "Bunlar çok uzun zaman önceydi.

Gerçekten bir önemi var mı?"

"Kız kardeşlerinizle ilgisi var mıydı signora?"

Clemenza Santina'nın sesi birden soprano perdesine fırladı.

"Niçin bilmek istiyorsunuz? Ne önemi var ki? O öldü. Kız kardeşlerim öldü. Hepsi öldüler." Kendisini soğuktan ve Brunetti'nin soğuk sesinden korumak için üstündeki battaniyeye daha sıkı sarındı, Brunetti kadının devam etmesini bekledi, ama dondurucu soğuğu kırmak için boşuna uğraşan gaz sobasının puflayıp tıslayan alçak sesinden başka bir şey duyamadı.

Aradan birkaç dakika geçti. Brunetti ağzında hâlâ kahvenin acı tadını hissediyor ve iliklerine kadar işleyen soğuğu azaltacak hiçbir şey yapamıyordu.

En sonunda kadın kararlı bir sesle konuştu: "Kahvenizi bitirdiyseniz artık gidebilirsiniz."

Brunetti masaya dönüp iki kahve fincanını lavaboya taşıdı. Geri döndüğünde kadın battaniyenin altından çıkmış, odanın kapısına kadar gitmişti. Uzun koridor boyunca ayaklarını sürüyerek Brunetti'nin önü sıra yürüdü. Nasıl olmuşsa, onlar içerideyken koridor sanki daha da soğumuş gibiydi. Kadın çarpılmış parmaklarıyla beceriksizce kurcalayarak kapıdaki sürgüleri ağır ağır açtı ve kapı Brunetti'nin geçmesine izin verecek kadar aralandı. Teşekkür etmek üzere arkasına döndüğünde, yerine oturtulan sürgülerin sesini

duydu. Kış başları olmasına ve soğuğa rağmen, öğle sonrası güneşinin cılız ışınlarını sırtında hisseden Brunetti, bir rahatlama ve sevinç duygusuyla iç geçirdi.

15

Motorla ana adaya geri dönerken, Brunetti, solistle Wellauer ile arasında neler geçtiğini kimden öğrenebileceğini düşünmeye çalıştı. Wellauer'le kadının kız kardeşi arasında da tabii. Aklına gelen tek isim Michele Narasconi oldu. Roma'da yaşayan ve nasıl beceriyorsa seyahat ve müzik yazıları yazarak geçinen bir arkadaşıydı bu. Michele'nin şimdi emekli olan babası da gençliğinde benzer bir iş yapmıştı, ama o çok daha başarılı olmuştu. Yirmi yıl boyunca, lüzumsuz bilgiler konusunda İtalya'nın bir numaralı muhabiri olarak kalmıştı. Bu tür bilgilere hiç doymazdı bu ülke. Yaşlı adam yıllarca hem Gente hem de Oggi'de haftalık köşe yazıları yazmıştı. Milyonlarca okuyucu, Savoia ailesine, sinema ve televizyon yıldızlarına, tahttan indirilmelerinin öncesinde ve sonrasında İtalya'ya göç etmekte ısrar eden sayısız prens bozuntusuna ilişkin skandallar onun yazılarından öğrenmişti yazılanların doğru olup olmadığı hiç önemli değildi tabii. Brunetti, ne aradığını tam olarak bilemese de Michele'nin babasının bu soruyu soracak doğru insan olduğunu biliyordu.

Telefon etmek için arkadaşının büroya dönme saatini bekledi. Michele'yle konuşmayalı o kadar uzun zaman olmuştu ki, şehirlerarası operatörden telefon numarasını istemek zorunda kaldı. Telefon çalmaktayken, sormak istediği şeyi arkadaşını gücendirmeden sormanın bir yolunu bulmaya çalıştı.

"Pronto. Narasconi" diye cevap verdi bir kadın sesi.

"Ciao, Roberta" dedi Brunetti. "Benim, Guido."

"A, Guido, sesini duymak ne güzel! Nasılsın? Paola nasıl? Çocuklar iyi mi?"

"Hepimiz iyiyiz, Roberta. Michele orada mı?"

"Burada; dur gidip çağırayım." Brunetti telefonun tok bir gümbürtüyle yere bırakıldığını, sonra Roberta'nın kocasına seslenen sesini

duydu. Muhtelif çarpma sesleri ve patırtılardan sonra, telefonda Michele'nin sesi duyuldu: "Ciao, Guido. Nasılsın ve ne istiyorsun?" Bu soruyu izleyen kahkaha, her türlü kötü niyet olasılığını bertaraf etti.

Brunetti mahcubiyet sözleriyle zaman ya da enerji harcamamaya karar verdi. "Michele, bu defa babanın hafızasına ihtiyacım var. Seninkinin yetmeyeceği kadar eski bir mesele. Baban nasıl, iyi mi?"

"Hâlâ çalışıyor. RAI, ondan televizyonun ilk dönemlerine ilişkin bir program hazırlamasını istedi. Eğer yaparsa haber veririm, sen de seyredersin. Öğrenmek istediğin nedir?"

"Clemenza Santina adlı bir opera şarkıcısını hatırlayıp hatırlamadığını soracaktım. Savaştan önce sahneye çıkıyormuş."

Michele belli belirsiz bir ses çıkardı. "İsim tanıdık geldi, ama nereden hatırladığımı çıkaramıyorum. Savaş yıllarına rastlıyorsa, babam hatırlayacaktır."

"İki de kız kardeşi varmış. Üçü de şarkı söylüyormuş" diye açıkladı Brunetti.

"Tamam, şimdi hatırladım. Şantöz C'ler ya da Afet C'ler gibi bir şeydi. Onlar hakkında ne öğrenmek istiyorsun?"

"Ne öğrenebilirsem. Babanın hatırlayacağı her şey işime yarar."

"Bunun Wellauer'le bir ilgisi var mı?" diye sordu Michele, nadiren yanlış çıkan bir sezgiyle.

"Evet."

Michele uzun ve anlamlı bir ıslık sesi çıkardı. "Dosya senin mi?"

"Evet."

Aynı ıslık sesi bir kez daha duyuldu. "Yerinde olmak istemezdim, Guido. Kimin yaptığını bulup çıkaramazsan basın seni çiğ çiğ yer.

Vatana sürülen leke... Sanata sürülen leke... Falan feşmekân."

"Biliyorum" demekle yetindi Guido. Zaten üç gündür sürekli bu gibi sözler duymaktaydı.

Michele durumu kavramakta gecikmedi. "Özür dilerim Guido, özür dilerim. Babama ne sormamı istiyorsun?"

"Wellauer ile bu kız kardeşler hakkında bir söylenti çıktığını duymuş mu hiç?"

"Mutat söylentilerden mi yani?"

"Evet, başka herhangi bir söylenti de olabilir. Adam o sıralar evliymiş. Bunun bir önemi var mı, bilmiyorum."

"Şu intihar eden kadın, değil mi?" Demek Michele de gazeteleri okumuştu.

"Hayır, o ikincisi. O zamanlar henüz ilk karısıyla evliymiş. Baban bu konuda da bir şeyler hatırlayacak olursa sevinirim. Ama bu savaştan hemen öncesine rastlıyor; 1938-1939 sıraları."

"Kadın başına bir çeşit politik bela açmıştı galiba, değil mi? Hitler'e mi hakaret etmişti, ne?"

"Mussolini'ye. Savaş yıllarını ev hapsinde geçirmiş. Hitler'e hakaret etmiş olsa öldürülürdü. Kadının Wellauer'le ilişkisinin ne olduğunu öğrenmek istiyorum. Bir de mümkünse, öbür kız kardeşlerin de."

"Bu ne kadar acil, Guido?"

"Çok."

"Tamam. Babamı bu sabah gördüm, ama akşamüzeri ona uğrayabilirim. Çok hoşuna gidecek. Hafızasına başvurulması ona kendini önemli hissettirecek. Geçmişten bahsetmeyi ne kadar sever, bilirsin."

"Evet, bilirim. Aklıma gelen tek isim o oldu Michele."

Bu söz arkadaşını güldürdü. insanlar pohpohlanmayı seviyordu, söylenenler doğru olsun ya da olmasın. "Bunu kendisine aktaracağını, Guido." Sonra yeniden ciddileşerek, "Peki ya Wellauer?" diye sordu. Michele'nin bir soruyu açıkça sorma kapasitesi ancak bu kadarına izin veriyordu, ama bu aslında açık bir soruydu.

"Henüz bir şey yok. Olay gecesi tiyatroda bini aşkın insan vardı."

"Bu Santina denen kadının olayla bir bağlantısı var mı?"

"Bilmiyorum Michele. Babanın hatırlayacaklarını dinlemeden bir şey söylemem mümkün değil."

"Pekâlâ, akşam onunla konuştuktan sonra seni ararım. Büyük olasılıkla geç bir saate kalır. Yine de arayayım mı?"

"Evet, ben evde olacağım. Olmazsam da Paola'yla konuşabilirsin. Teşekkürler Michele."

"Hiç önemli değil, Guido. Kendisini düşünmüş olman babamı gururlandıracak."

"Bu işin duayeni o."

"Bunu kendisine söyleyeceğim, merak etme."

İkisi de yakın bir zamanda buluşma önerisi getirme zahmetine girmedi; ikisinin de eski bir dostu görmek için ülkenin yarısını kat edecek zamanı yoktu. Birbirlerine "Hoşça kal" deyip iyi dileklerini bildirmekle yetindiler.

Brunetti, telefonu kapadıktan sonra adamın dul karısıyla konuşmak üzere Wellauer'in evine gitme zamanının geldiğini fark etti. Miotti'ye o gün öğleden sonra ofiste olmayacağını bildiren bir not yazdı. Sonra kısa bir not daha karaladı ve sekreterlerden birine notu sabah sekizde Patta'nın masasına bırakmasını rica etti.

Maestronun evine randevu saatinden birkaç dakika geç ulaştı. Bu kez onu içeri alan hizmetçi kadın oldu. Cenaze töreninde bu kadını ikinci sırada otururken görmüştü. Brunetti kendisini tanıttı, kadına paltosunu verdi ve signora ile görüştükten sonra kendisini birkaç dakika rahatsız edip edemeyeceğini sordu. Kadın başını sallayarak "Si" demekle yetindi, sonra Brunetti'nin önüne düşüp iki gün önce maestronun karısıyla konuşmuş olduğu odaya götürdü.

Maestronun karısı ayağa kalktı ve Brunetti'nin elini sıkmak üzere birkaç adım attı. Gözlerinin etrafındaki koyu renk halkaları gören Brunetti, aradan geçen zamanın kadına yaramamış olduğunu düşündü. Cildi kurumuş ve sertleşmiş görünüyordu. Kadın oturduğu koltuğa geri döndü ve Brunetti kadının yanında yöresinde hiçbir şey olmadığını gördü -ne bir kitap, ne bir dergi, ne de bir dikiş Belli ki orada oturmuş Brunetti'yi ya da kendisini bekleyen geleceği beklemekteydi. Kadın oturdu ve bir sigara yaktı. Paketi Brunetti'ye uzatarak ona da sigara ikram etti. "Özür dilerim, sigara içmediğinizi unutmuşum," dedi İngilizce konuşarak.

Brunetti geçen seferki koltuğa geçip oturdu, ama bu kez defter gösterisini es geçti. "Signora, size sormam gereken bazı sorular var" dedi. Kadından bir cevap gelmeyince sözüne devam etti. "Bunlar hassas sorular ve size bunları sormak zorunda kalmamayı tercih ederdim, özellikle böyle zor bir dönemde."

"Ama yine de sorularınızı cevaplamamı istiyorsunuz?"

"Evet."

"O zaman sanırım sormak zorundasınız, Dottor Brunetti." Brunetti kadının terslik yapmadığını, sadece açık konuştuğunu fark etti ve sesini çıkarmadı. "Bu soruları sormanız neden gerekiyor?"

"Çünkü kocanızın ölümünden sorumlu olan kişiyi bulmama yardım edebilirler."

"Bunun önemi var mı?"

"Neyin önemi var mı signora?"

"Onu öldürenin kim olduğununun."

"Bu sizin için önemli değil mi, signora?"

"Hayır, değil. Hiçbir zaman da olmadı. Kocam öldü ve hiçbir şey onu geri getiremez. Kimin yaptığı ya da niçin yaptığı neyi değiştirir ki?"

"İçinizde hiç intikam duygusu yok mu?" diye sordu Brunetti, ama kadının İtalyan olmadığım soruyu sorduktan sonra hatırladı.

Kadın başını hafifçe geriye attı ve sigara dumanının arkasından Brunetti'ye dik dik baktı. "Evet var, commissario. Hem de çok güçlü intikam duygularım var. Her zaman olmuştur. İnsanların yaptıkları kötü şeyler için cezalandırılması gerektiğine inanırım ben."

"Bu da intikamla aynı şey değil mi?" diye sordu Brunetti.

"Siz bu karan benden daha iyi verebilecek durumdasınız, Dottor Brunetti." Kadın başını öbür tarafa çevirdi.

Brunetti sonunda sabırsızlıktan söze girdi. "Signora, size sormak istediğim birkaç soru var ve bu sorulara samimi cevaplar almak isterim."

"O zaman buyurun lütfen, sorun sorularınızı. Size istediğiniz cevapları vereceğim."

"Samimi cevaplar demiştim."

"Pekâlâ, samimi cevaplar."

"Kocanızın birtakım cinsel yönelimler konusundaki görüşünü öğrenmek istiyorum."

Bu sorunun kadını şaşırtmış olduğu belliydi. "Ne demek istiyorsunuz?"

"Kocanızın özellikle eşcinselliğe karşı hoşgörüsüz bir tutumu olduğunu duydum."

Kadının beklediği sorunun bu olmadığı Brunetti'nin dikkatinden kaçmadı. "Evet, vardı."

"Bunun nedeni konusunda herhangi bir fikriniz var mı?"

Kadın sigarasını kül tablasına bastırdı ve kollarını kavuşturarak arkasına yaslandı. "Nedir bu, psikoloji dersi mi? Birazdan, Helmut'un aslında eşcinsel olduğunu ve bunca yıldır içindeki suçluluğu klasik yolla, eşcinsellerden nefret ederek gizlediğini mi ileri süreceksiniz?" Brunetti meslek hayatı boyunca buna az rastlamamıştı, ama bu sefer durumun böyle olduğunu sanmıyordu; o yüzden sesini çıkarmadı. Kadın bu düşüncenin abesliğini vurgulamak için zorlama bir kahkaha attı. "İnanın bana commissario, kocam sandığınız gibi biri değildi."

Tanıdığı pek az insan onun sandığı gibiydi, Brunetti bunu biliyordu. Kadının sözüne nasıl devam edeceğini merakla bekleyerek sessizce oturdu. "Kocamın eşcinsellerden hoşlanmadığını inkâretmiyorum. Onunla çalışan herkes kısa sürede anlardı bunu. Ama nedeni, kendisinin eşcinsel oluşundan korkması değildi. Ben bu adamla iki sene evli kaldım ve onun eşcinsellikle hiçbir ilgisi yoktu, bundan emin olabilirsiniz. Sanırım eşcinselliğe karşı çıkması, evrenin düzenine ilişkin bir düşünce biçiminden kaynaklanıyordu. İnsan davranışına ilişkin bir çeşit Platoncu yaklaşımdan." Brunetti bundan daha tuhaf nedenler de duymuştu kuşkusuz.

"Kocanızın olumsuz duyguları lezbiyenler için de geçerli miydi?"

"Evet, ama erkeklerden daha çok rahatsız olurdu, belki de davranış biçimleri çoğu zaman fazla pervasızca olduğu için. Lezbiyenlere karşı olsa olsa şehvani bir ilgisi vardı sanırım. Çoğu erkekte vardır bu. Ama bu konu aramızda hiçbir zaman konuşulmadı."

Meslek hayatı boyunca Brunetti çok sayıda dul kadınla konuşmuş, pek çoğunu sorgulamıştı, ama kocaları hakkında bu kadar nesnel konuşmayı başaranların sayısı çok azdı. "Bunun nedeni kadının

kendisinde mi yatıyor" diye düşündü Brunetti, "yoksa ölümüne pek de üzülmüş görünmediği adamda mı?"

"Kocanızın özellikle hazzetmediği belli kişiler var mıydı? Eşcinsel erkekler yani?"

"Hayır" diye hiç düşünmeden cevapladı kadın; "O anda birlikte çalıştığı insanlara bağlı olarak değişirdi sanırım."

"Onlara karşı mesleki önyargıları var mıydı?"

"Bu meslekte böyle bir şey olanaksızdır. O kadar çok eşcinsel var ki. Helmut onlardan hoşlanmazdı, ama mecbur kaldığında onlarla çalışmayı becerirdi."

"Birlikte çalışması gerektiğinde onlara başkalarına davrandığından farklı davranır mıydı peki?"

"Commissario, burada bir eşcinsel katil senaryosu yazmaya çalışmıyorsunuz umarım, ağır bir söz ya da iptal edilen bir kontrat yüzünden birinin Helmut'u öldürmüş olması gibi?"

"Çok daha önemsiz nedenlerle cinayet işleyen insanlar var."

"Tartışmaya bile değmez" dedi kadın ters bir sesle; "Sormak istediğiniz başka bir şey var mıydı?"

Brunetti duraksadı. Sormak istediği ikinci soru kendisinin bile ağırına gidiyordu. Bir rahipten, bir doktordan farkı olmadığını, insanların ona söylediği şeylerin onda kaldığını söyledi kendine, ama bunun doğru olmadığını biliyordu, onu aradığı kişiye götürecekse insanların sırlarını açık etmekten kaçınmayacağını biliyordu.

"Bir sonraki sorum genel bir soru, kişisel görüşlerle de ilgili değil." Kadının anlayacağını ve kendiliğinden bir şeyler söyleyeceğini umarak sustu. Beklediği yardım gelmedi. "Özel olarak kocanızla olan ilişkinizi kastediyorum. Sözünü edebileceğiniz herhangi bir tuhaflık var mıydı?"

Brunetti, kadının koltuktan kalkıp gitme dürtüsüyle savaşmasını izledi. Kadın bunun yerine, dirseği koltuğun kenarına dayalı olarak, sağ elinin orta parmağını birkaç kez alt dudağının üstünden geçirdi. "Öyle sanıyorum ki cinsel hayatımızdan söz ediyorsunuz." Brunetti başıyla onayladı. "Ve öyle sanıyorum ki bu sorunuza öfkelenebilir, içinde bulunduğumuz şu çağda 'tuhaflık'la ne kastettiğinizi açıklamanızı isteyebilirdim. Ama sadece şu kadarını söyleyeceğim: Hayır, cinsel hayatımızda 'tuhaf olan hiçbir şey yoktu. Size bundan fazlasını söyleme niyetinde değilim."

Kadın, Brunetti'nin sorularını cevaplamıştı. Gerçeğe ulaşıp ulaşmadığı ayrı konuydu, Brunetti'nin o anda üzerinde düşünmek istemediği bir konu. "Bu eserin sahnelenmesi sırasında kocanız solistlerden herhangi biriyle özel sorunlar yaşamış mıydı? Ya da işin içinde olan başka biriyle?"

"Her zamankinden fazla bir şey olmadı. Yönetmen eşcinselliği herkesçe bilinen biridir. Soprano için de bu aralar benzer söylentiler dolaşıyor."

"Bu kişileri tanıyor musunuz?"

"Provalarda merhabalaşmak dışında Santore'yle hiç konuşmadım. Flavia'yı tanırım, ama yakından değil. Partilerde karşılaşıp sohbet etmişliğimiz vardır."

"Onun hakkındaki düşünceleriniz nedir?"

"Olağanüstü bir solist olduğunu düşünüyorum; Helmut da öyle düşünürdü" diye cevap verdi kadın, Brunetti'nin sorusunu özellikle yanlış anlayarak.

"Ya kişisel olarak?"

"Kişisel olarak, harika bir insan olduğunu düşünüyorum. Kimi zaman mizah duygusu biraz kıttır, ama birlikte birkaç saat geçirmek için hoş bir insandır. Ayrıca şaşırtıcı ölçüde zekidir. Solistlerde buna pek rastlayamazsınız." Brunetti'nin sorularını bilerek yanlış anlamakta

direttiği ve açıkça sorulmadıkça istediği şeyi ona vermeyeceği ortadaydı.

"Peki ya söylentiler?"

"Onları hiçbir zaman ciddiye alınacak kadar önemli bulmadım."

"Ya kocanız?"

"Sanırım o inanıyordu. Hayır, bu bir yalan. Kocamın bu söylentilere inandığını biliyorum. Bir gece bu doğrultuda bir şey söylemişti. Söylediği şeyin ne olduğunu şu anda hatırlamıyorum, ama söylentilere inandığını açıkça ortaya koymuştu."

"Ama siz yine de ikna olmadınız?"

"Commissario" dedi kadın, abartılı bir sabırla; "söylediklerimi anlayıp anlamadığınızdan emin değilim. Mesele bu söylentilerin doğruluğu konusunda Helmut'un beni ikna etmeyi başarıp başaramadığı değil. Helmut bunların önemli olduğu konusunda beni ikna edemedi, mesele bu. Dolayısıyla, bugün siz bahsini açana kadar bu konuyu unuttum."

Brunetti hiçbir onay işareti vermeden sordu: "Ya Santore? Kocanız onun hakkında herhangi bir şey söylemiş miydi?"

"Hatırlayabildiğim kadarıyla hayır." Kadın bir sigara daha yaktı. "Bu konuda fikir ayrılığı içindeydik. Kocamın önyargılarına karşı tahammülsüzdüm ve o da bunu biliyordu; bu yüzden, karşılıklı bir anlaşmayla bu gibi tartışmalardan uzak dururduk. Helmut, kişisel duygularını işine karıştırmayacak kadar büyük bir müzisyendi. Sevdiğim yanlarından biriydi bu."

"Kocanıza sadık mıydınız, signora?"

Kadının bu soruyu beklemekte olduğu ortadaydı. "Evet, sanırım öyleydim" dedi uzun bir sessizlikten sonra.

"Korkarım bu ifadeden bir anlam çıkarmam mümkün değil" dedi Brunetti.

"Sorunuzun cevabı 'sadakat' sözcüğüyle ne kastettiğinize bağlı sanırım.

"Evet" diye düşündü Brunetti, "sanırım buna bağlı, ama bu sözcüğün ne anlama geldiği de oldukça açık olsa gerek, italya gibi bir yerde bile." Birdenbire içini büyük bir bıkkınlık kapladı.

"Onunla evli olduğunuz süre içinde kocanızdan başka biriyle cinsel ilişki kurdunuz mu?"

Cevap hemen geldi: "Hayır."

Brunetti kendisinden hangi sorunun beklendiğini biliyordu. "O halde neden 'sanırım' sözcüğünü kullandınız?"

"Bir nedeni yok. Basmakalıp sorular duymaktan bıkmıştım, hepsi o."

"Ben de anlaşılmaz cevaplar almaktan" diye parladı Brunetti.

"Evet, sizi anlayabiliyorum." Kadın gülümseyerek bir ateşkes çağrısında bulundu.

Brunetti defter numarasını sergilemeye üşendiği için, defterini cebine koyarak görüşmenin bittiğini haber verme şansı yoktu. Bu yüzden ayağa kalkarak, "Bir şey daha var" dedi.

"Evet?"

"Kocanızın evrakları dün sabah size geri gönderilmişti. Onlara bir kez daha bakmak için izninizi rica edecektim."

"Bunu evraklar elinizdeyken yapmanız gerekmiyor muydu?" diye sordu kadın, sinirini gizlemeye çalışmadan.

"Questura'da bir karışıklık olmuş. Evraklar çevirmenlere gittikten sonra bana gösterilmeden size geri gönderilmiş. Verdiğim rahatsızlık

için özür dilerim, ama mümkünse bugün onlara bir göz atmak istiyorum. Ayrıca bir de hizmetçinizle görüşmek istiyorum. içeri girerken kısaca konuşmuştuk, ama ona sormak istediğim bazı sorular var."

"Evraklar Helmut'un çalışma odasında. Soldan ikinci kapı." Kadın Brunetti'ye elini uzatma zahmetine bile girmeden, hizmetçiyle ilgili soruyu duymazdan gelmeyi tercih etti. Brunetti odadan çıkarken arkasından baktı, sonra yeniden geleceğini beklemeye koyuldu.

Brunetti koridora çıkıp ikinci odaya doğru yürüdü. Odaya girdiğinde ilk gözüne çarpan şey Questura'dan gelmiş sarı zarf oldu. Çalışma masasının üstünde açılmamış olarak duruyordu, içi hâlâ evraklarla şişkindi. Brunetti masanın başına oturdu ve zarfı kendine doğru çekti. Sonra pencereden dışarı baktı ve şehrin içine doğru art arda yığılan çatıları fark etti. Uzaklarda bir yerde San Marco'nun sivri çan kulesi görünüyordu, sol tarafta ise opera binasının kasvetli cephesi. Brunetti dikkatini pencereden ayırdı ve zarfı yırtıp açtı.

Evrakları alıp bir kenara koydu. Bunların çevirisini zaten okumuştu. Kontratlar, iş anlaşmaları, kayıtlarla ilgiliydiler ve Brunetti önemsiz olduklarına karar vermişti.

Üç fotoğrafı zarfın içinden çekip çıkardı. Tahmin edileceği gibi, okuduğu raporda fotoğraflardan söz edilmiyordu, çünkü fotoğrafların üzerinde herhangi bir yazı yoktu. Birincisi, Wellauer'le karısının bir göl kıyısında çektirdikleri bir fotoğraftı. ikisi de güneşten yanmış ve sağlıklı görünüyordu. Brunetti fotoğrafın çekildiği tarihte adamın yetmişini aşmış olması gerektiğini kendisine hatırlatmak zorunda kaldı, çünkü ona sorulursa kendisinden çok da yaşlı görünmüyordu. ikinci fotoğrafta, eniyle boyu birbirine neredeyse eşit olan uysal ve küçük bir atın yanında duran genç bir kız vardı. Kız bir eliyle atın yularını tutmuş ve bir ayağım üzengiye doğru kaldırmıştı. Başı manasız bir açıyla yan dönmüştü,belli ki fotoğrafçı, tam atın sırtına binmek üzereyken kıza seslenerek onu hazırlıksız yakalamıştı. İnce uzun bir genç kızdı, annesinden aldığı kumral saçları binici kaskının altında iki örgü halinde uzanıyordu. Habersiz yakalandığı için

gülümseme fırsatı bulamamıştı ve ilgi çekici derecede mahzun görünüyordu.

Üçüncü fotoğrafta üçü bir aradaydı. Annesiyle neredeyse aynı boyda olan, ama tatilde bile huzursuz görünen genç kız ortada duruyordu. Yetişkinler biraz geride durmuş, kollarını birbirlerinin beline dolamışlardı. Kız, öbür resimde olduğundan biraz daha küçük görünüyordu. Üçü de kameraya bakıp gülümsemişlerdi.

Zarfın içinde bunlardan başka bir de deri ciltli bir ajanda vardı. Ait olduğu yıl, altın rengi kabartma rakamlarla kapağına işlenmişti. Brunetti ajandayı açıp sayfalara göz gezdirdi. Gün isimleri Almanca olarak verilmişti ve çoğu sayfada Brunetti'nin Traviata partisyonundan hatırladığı, yana yatık gotik harflerle yazılmış notlar vardı. Notların büyük bölümü, yer ve opera isimlerine ya da konser programlarına ilişkin, kolayca anlaşılabilen kısaltmalardı: "Salz.D.G."; "ViennaBallo"; "BonnMoz. 40"; "Ldn.Cosî." Bir kısmı da kişisel ya da en azından müzikle ilgisi olmayan notlara benziyordu: "Von S7:00"; Erich & H8"; "D&G ÇayDemel4."

Brunetti, adamın öldüğü tarihten itibaren üç aylık bir süreyi geriye doğru taramaya başladı. Wellauer'in günlük temposu, kendisinin yarı yaşında bir adamı bitap düşürecek kadar yoğundu. Geriye doğru gittikçe randevu listeleri daha da ağırlaşıyordu. Bu artışı ilgi çekici bulan Brunetti, ajandanın ağustos sayfasını açarak ileri doğru okumaya başladı ve aynı şeyi bu kez tersten gözlemledi: Öğle yemekleri, çaylar ve yemek davetleri giderek azalıyordu. Masanın çekmecelerinden birinden bir kâğıt çıkardı ve hızla randevuların dökümünü yaptı: Kişisel görüşmeler sağa, müzikle ilgili olanlar sola. Ağustos ve eylül aylarında, neredeyse hiçbir notun bulunmadığı iki haftalık bir süre dışında hemen hemen her gün bir tür meşguliyeti olmuştu. Ekimde randevu sayısı azalmaya başlıyor, ayın sonuna gelindiğinde ise sosyal faaliyetler neredeyse tamamen ortadan kalkıyordu. Mesleki görüşmelerde bile bir azalma vardı, haftada en az ikiden birkaç haftada bir ya da iki randevuya düşüyordu.

Brunetti sonraki yıla, Wellauer'in hiçbir zaman göremeyeceği döneme atladı ve ocak sonlarındaki bir gün için düşülmüş olan

"Ldn.Cosî." notunu gördü. Brunetti'nin dikkatini çeken şey, temsilin adının yanında göze çarpan küçük bir işaret oldu. Bir soru işareti miydi bu, yoksa yanlışlıkla çizilmiş bir çizgi mi?

Brunetti yeni bir kâğıt aldı ve ikinci bir liste çıkarmaya başladı. Bu liste, ekimden başlayarak, kişisel notların dökümünü içeriyordu. Ayın altısı için şu nota rastladı: "Erich & H 2:00." Bu isimleri daha önce görmüş olduğundan, söz konusu notu yadırgamadı. Ayın yedisinde "Erich08:00" notu vardı, on beşinde ise "Petra & Nikolai20:00." Bunu izleyen uzun bir boşluğun ardından, ayın yirmi yedisi için şu notu gördü: "Erich08:00." Bir arkadaşla buluşmak için tuhaf bir saatti bu. Kişisel notların sonuncusu, Venedik'e gitmelerinden iki gün önce yazılmıştı: "Erich9:00."

Brunetti bir de ekimin on üçü için düşülmüş bir nota rastladı: "VeniceTrav." Bunun dışında ajandada başka bir şey yoktu.

Ajandayı kapattı, fotoğraflar ve evraklarla birlikte yeniden zarfın içine yerleştirdi. Kendi notlarının bulunduğu kâğıtları ikiye katladı ve Signora Wellauer'le görüştüğü odaya geri döndü. Kadın tıpkı bıraktığı gibiydi, ateşin önünde oturmuş sigara içiyordu.

Brunetti içeri girince, "İşinizi bitirdiniz mi?" diye sordu.

"Evet, bitirdim." Kâğıtları hâlâ elinde tutarak, "Kocanızın ajandasını incelerken, son birkaç ayda meşguliyetlerinin eskisine göre çok azaldığını fark ettim" dedi Brunetti; "Bunun özel bir nedeni var mıydı?"

Kadın cevap vermeden önce biraz duraksadı. "Helmut yorgunluktan yakmıyordu, eski enerjisinin kalmadığını söylüyordu. Birkaç dostumuzla görüşüyorduk, ama söylediğiniz gibi, dostlarımızın sayısı eskisi kadar çok değildi. Ama yaptığımız her şey ajandada işaretlenmiş değil."

"Bunu bilmiyordum. Ama asıl merak ettiğim, kocanızdaki değişim. Size kocanızı sorduğumda bu konuda bir şey söylememiştiniz."

"Hatırlayacağınız üzere commissario, kocamla aramdaki cinsel ilişkiyi sormuştunuz. Ne yazık ki o da ajandada işaretli değil."

"Erich adının sık sık geçtiğini fark ettim."

"Olabilir. Bu çok mu önemli?"

"Önemli olduğunu söylemedim signora; sadece kocanızın ömrünün son birkaç ayında bu ismin düzenli olarak karşıma çıktığını söyledim. Sık sık da yanında bir "H" harfiyle birlikte, ama bazen de tek başına."

"Yaptığımız her şeyin ajandada işaretli olmadığını söylemiştim."

"Ama kocanız bunları defterine işleyecek kadar önemli görüyordu. Eric'in kim olduğunu sorabilir miyim?"

"Eric değil, Erich. Erich ve Hedwig Steinbrunner. Helmut'un en eski dostlarıdırlar."

"Ama sizin değil?"

"Sonradan benim de dostum oldular, ama Helmut onları kırk yılı aşkın bir süredir tanıyordu. Ben ise sadece iki yıldır tanıyorum, dolayısıyla onları kendi dostum değil de Helmut'un dostları olarak görmem normal."

"Anlıyorum. Mümkünse bana adreslerini verir misiniz?"

"Commissario, bunun neden önemli olduğunu anlamakta zorluk çekiyorum."

"Neden önemli olduğu konusundaki düşüncemi size açıklamıştım. Adreslerini vermek istemiyorsanız, eminim ki kocanızın başka dostlarından öğrenebilirim."

Kadın hızlıca bir sokak ismi söyledi ve adresin Berlin'de olduğunu açıkladı. Brunetti kalemini çıkarıp hâlâ elinde tutmakta olduğu kâğıda yaklaştırıncaya kadar bekledi. Brunetti hazır olduğunda, her sözcüğü, hatta Strasse sözcüğünü bile harf harf söyleyerek adresi

tekrarladı. Brunetti bunun kendi aptallığı konusunda abartılı bir varsayım olduğunu düşündü.

"Hepsi bu mu?"

"Evet signora. Teşekkür ederim. Şimdi artık hizmetçinizle konuşabilir miyim?"

"Bunun neden gerekli olduğunu anladığımdan emin değilim."

Brunetti aldırmadan devam etti: "Kendisi şu anda burada mı?"

Signora Wellauer hiçbir şey söylemeden ayağa kalktı ve odanın bir duvarından sarkmakta olan bir kordonun yanına gitti. Yine hiçbir şey söylemeden kordonu tutup çekti, sonra şehrin çatılarına bakmakta olan pencerenin önüne gidip durdu.

Az sonra kapı açıldı ve hizmetçi kadın içeri girdi. Brunetti, Signora Wellauer'in bir şey söylemesini bekledi, ama kadın pencerenin önünde kaskatı duruyor, ikisine de bakmıyordu. Çaresiz kalan Brunetti, kadının da duyabileceği bir sesle konuştu: "Signora Breddes, mümkünse sizinle kısaca görüşmek istiyordum."

Hizmetçi kadın başını salladı, ama bir şey söylemedi.

"Maestronun çalışma odasını kullanmamız mümkün olabilirse" dedi Brunetti, ama dul kadın inatla pencereden bakmayı sürdürüyordu. Brunetti kapıya kadar gidip durdu, sonra önden geçmesi için hizmetçi kadına işaret etti. Koridor boyunca kadının ardı sıra yürüyüp artık aşina olduğu çalışma odasına girdi. İçeri girince kapıyı kapadı ve eliyle bir sandalyeyi gösterdi. Kadın yerini alınca,

Brunetti de kâğıtları incelerken oturduğu sandalyeye geçti.

Hizmetçi kadın ellili yaşlarının ortalarındaydı. Yaptığı işin göstergesi olabileceği gibi matem işareti de olabilecek koyu renk bir elbise giymişti. Dizlerinin dört parmak altına kadar inen etek boyu modaya uygun değildi; elbisenin kesimi de kadının tıknazlığını, omuzlarının

darlığını ve göğüslerinin küçüklüğünü ortaya çıkarıyordu. Yüzü de bedeniyle kusursuzca uyuşuyordu; gözleri biraz fazla çipil, burnu ise göze batacak kadar uzundu. Sandalyenin kıyısında dimdik oturmakta olan kadın, kanal kenarlarındaki birikintilerin üstüne tüneyen o uzun bacaklı, uzun boyunlu deniz kuşlarını hatırlattı Brunetti'ye.

"Size birkaç soru sormak istiyorum, Signora Breddes."

"Signorina" diye hemen düzeltti kadın.

"İtalyanca konuşursak sorun olmaz umarım" dedi Brunetti.

"Elbette. On yıldır burada yaşıyorum." Kadın bu sözleri, Brunetti'nin sorusundan alındığını belirtecek şekilde söylemişti.

"Kaç yıldır maestronun yanında çalışıyorsunuz, signorina?"

"Yirmi. On yılı Almanya'da, on yılı da burada. Maestro buradaki daireyi satın alınca yanlarına gelip çalışmamı istedi. Ben de kabul ettim. Maestro nereye istese giderdim." Konuşma tarzından anladığına göre, kadın Venedik'teki on odalı bir apartmanda yaşamak zorunda kalmayı, ancak işverenine olan bağlılığı nedeniyle katlanılabilecek bir tür fedakârlık olarak görmekteydi.

"Evin bütün sorumluluğu size mi ait?"

"Evet. Bu evi satın almalarından kısa süre sonra buraya geldim. Maestro da gelip mobilyalar ve badana konusunda talimatlar verdi. Gerekli düzenlemelerin yapılmasından ve maestro burada yokken işlerin yürümesini sağlamaktan ben sorumluydum."

"Peki ya kendisi buradayken?"

"Evet, o zaman da."

"Venedik'e ne sıklıkta gelirdi?"

"Yılda iki ya da üç kez. Daha sık geldiği nadirdi."

"İş için mi gelirdi? Orkestra yönetmek için mi?"

"Bazen. Ama dostlarını görmek, bienale gitmek için de gelirdi." Kadın bütün bunlar sanki herkesin yaptığı şeylermiş gibi konuşuyordu.

"Peki burada olduğu zaman sizin sorumluluklarınız nelerdi?"

"Yemekleri ben pişirirdim. Gerçi partiler için gelip giden bir italyan ahçı da vardı. Çiçekleri ben seçerdim. Hizmetçileri ben denetlerdim. Kızlar italyan." Neden denetlenmeleri gerektiğini de herhalde bu açıklıyor, diye düşündü Brunetti.

"Evin alışverişini kim yapardı? Yemek, şarap vs.?"

"Maestro buradayken yemekleri ben planlar ve her sabah kızları Rialto'ya taze sebze almaya gönderirdim."

Brunetti kadının artık asıl sorularını cevaplamaya hazır olabileceğini düşündü. "Bu durumda maestro, siz onun yanında çalışmaktayken evlenmiş olmalı?"

"Evet."

"Bu durum sizin için herhangi bir değişiklik yarattı mı? Maestronun Venedik'e geldiği zamanlarda, demek istiyorum."

"Ne kastettiğinizi anlayamadım" dedi kadın, ama anlamış olduğu açıktı.

"Evin idaresi açısından. Maestro evlendikten sonra sorumluluklarınızda bir değişiklik oldu mu?"

"Hayır. Arada bir yemeği signora pişirirdi, ama pek sık değil."

"Başka herhangi bir şey?"

"Hayır."

"Signoranın kızının varlığı sizin için herhangi bir sorun yaratıyor muydu?"

"Hayır. Çok meyve yerdi. Ama bana hiçbir sıkıntı vermezdi."

"Anlıyorum" dedi Brunetti, cebinden bir kâğıt çıkarıp üstüne rastgele sözcükler çiziktirerek. "Signorina Breddes, maestronun burada olduğu son birkaç ay içinde nasıl demeli davranışlarında herhangi bir değişiklik gözünüze çarpmış mıydı? Size tuhaf gelen herhangi bir şey?"

Kadın, kucağında kavuşturduğu elleriyle sessizce oturmayı sürdürdü. "Sorunuzu anlayamadım" dedi sonunda.

"Halinde size tuhaf görünen herhangi bir şey var mıydı?" Sessizlik. "Pekâlâ, tuhaf demeyelim de" dedi Brunetti ve gülümsedi, bunun kendisi için ne kadar zor olduğunu anlamasını isteyerek, "olağandışı, her zamankinden farklı olan bir şey?" Kadın yine ses çıkarmayınca ekledi: "Maestronun yanında bunca zamandır çalıştığınıza ve onu evdeki herkesten daha iyi tanıdığınıza göre, olağandışı bir şey eminim ki dikkatinizden kaçmazdı." Kadının gururunu okşamak için atılmış bariz bir yemdi bu, ama böyle olması işe yaramayacağı anlamına gelmiyordu.

"Mesleki anlamda mı demek istiyorsunuz?"

"Aslında" diye başladı Brunetti, sonra yardakçı bir gülümsemeyle kadına bakarak devam etti,

"İşiyle ilgili de olabilir, ama herhangi başka bir şey de olabilir, belki kişisel bir şey, mesleğiyle ya da sanatıyla hiç ilgisi olmayan bir şey. Söylediğim gibi, maestroyla olan uzun tanışıklığınızın sizi bu tür şeylere karşı özellikle duyarlı kılmış olduğuna eminim."

Attığı yem kadına doğru yüzerken, Brunetti yemi daha da yaklaştırmak için oltayı hafifçe salladı: "Onu bu kadar uzun zamandır tanıdığınıza göre, başkalarının gözünden kaçabilecek şeyleri fark etmeniz beklenirdi."

"Evet, bu doğru" dedi kadın. Dudaklarını sinirli sinirli yalayarak yeme doğru biraz daha yaklaştı. Brunetti, suyu bulandırmamaya çalışarak, hiç kıpırdamadan, hiç sesini çıkarmadan oturdu. Kadın bir süre, yarım daire çizecek biçimde bir sağa bir sola çekiştirerek elbisesinin önündeki düğmelerden biriyle oynadı. "Bir şey vardı" dedi sonunda, "ama bir önemi olduğundan emin değilim."

"Hiç belli olmaz, belki de vardır. Unutmayın signorina, bana söyleyebileceğiniz her şey maestronun katilini bulmama yardımcı olacak." Kadının bu iddiadaki apaçık saçmalığı görmekten aciz olduğunu bir şekilde anlamıştı. Kalemini bırakıp ellerini bir rahip gibi kavuşturdu ve kadının konuşmasını bekledi.

"Aslında iki şey var gibiydi. Bu son gelişinde maestronun dikkati her geçen gün biraz daha dağınık görünüyordu, aklı sanki başka bir yerlerdeydi. Yok, öyle denemez, tam olarak bu değildi. Etrafında olup bitenleri sanki artık umursamaz gibiydi." Kadın sustu, ama söylediklerinden tatmin olmamıştı.

"Belki bana bir örnek verebilirsiniz" diye yardım etti Brunetti.

Kadın başını iki yana salladı, bu öneri hiç hoşuna gitmemişti. "Hayır, bunu söylemeyi beceremiyorum. Nasıl açıklayacağımı bilemiyorum. Eskiden, kendisinin yokluğunda neler olduğunu bana mutlaka sorardı; evle, hizmetçilerle, benim neler yaptığımla ilgili sorular." Kadın kızarmış mıydı, Brunetti'ye mi öyle geliyordu? "Maestro benim müzikten hoşlandığımı, kendisi burada yokken operalara ve konserlere gittiğimi bilirdi ve bana bu konuda sorular sormaya her zaman dikkat ederdi. Ama bu gelişinde hiçbir şey sormadı. Geldiklerinde bana "Merhaba" dedi ve hatırımı sordu, ama ona söylediklerime hiç aldırış etmez gibi bir hali vardı. Birkaç kez, hayır, aslında bir tek kez oldu. Akşam yemeğini kaçta istediğini sormak için çalışma odasına girmem gerekmişti. O gün öğleden sonra bir provası vardı ve kaçta biteceğini bilmiyordum, o yüzden sormak için çalışma odasına gittim. Her zaman yaptığım gibi kapıyı vurup girdim. Ama o istifini bozmadı, ben orada değilmişim gibi davrandı, yazdığı bir şeyi bitirene kadar beni birkaç dakika bekletti. Bunu neden yaptığını bilmiyorum, ama beni orada öylece bekletti, bir hizmetçi

gibi. O kadar ağırıma gitti ki, sonunda çıkmaya karar verdim. Yirmi yılın üstüne bana bunu yapmamalıydı, hâkimin önünde bekleyen bir suçlu gibi beni orada bekletmemeliydi." Kadın konuşurken Brunetti kadının gözlerinde o anki acının yeniden canlandığını gördü.

"En sonunda, tam çıkmaya davranırken başını kaldırıp baktı ve sanki beni o anda fark etmiş gibi davrandı. Ne zaman geri dönmeyi planladığını sordum. Korkarım öfkeli bir sesle konuştum. Ona karşı sesimi yükselttim, yirmi yıldan sonra ilk kez. Ama o hiç aldırış etmedi ve ne zaman döneceğini söylemekle yetindi. Sonra sanırım bana öyle davrandığı için pişman oldu, çünkü çiçeklerin çok güzel olduğunu söyledi. Burada olduğu zamanlar evde hep çiçekler olmasını isterdi." Kadın zayıflamış bir sesle ilgisiz bir ayrıntı ekledi: "Çiçekleri Biancat'tan sipariş ederiz. Canal Grande'nin ta öbür ucundan."

Brunetti işittiği şeyin ne olduğundan emin değildi; öfke mi, acı mı, yoksa her ikisi mi? Yirmi yıl boyunca hizmetçilik yapmak demek, hiç kuşkusuz, hizmetçi muamelesi görmeme hakkını kazanmak demekti.

"Başka şeyler de vardı, ama o zamanlar onları önemsememiştim."

"Ne gibi şeyler?"

"Maestro sanki..." dedi kadın, bir şeyi hem söyleyip hem de söylememenin bir yolunu arayarak; "Maestro sanki yaşlanmış gibiydi. Tamam, onu son görüşümün üstünden bir yıl geçmişti, ama aradaki fark daha büyüktü. Her zaman o kadar genç, o kadar hayat doluydu ki. Ama bu kez yaşlı bir adam gibi görünüyordu." Sözlerini destekleyen bir kanıt sunmak için ekledi: "Gözlük takmaya başlamıştı. Ama okuma gözlüğü değil."

"Bu size tuhaf mı görünmüştü, signorina?"

"Evet, benim yaşımdaki insanlar," dedi kadın dürüstçe, "genellikle gözlük takmaya okuma gözlüğüyle başlarlar, yakında olan şeyleri görebilmek için. Ama maestro gözlüklerini okurken kullanmıyordu."

"Bunu nereden biliyorsunuz?"

"Çünkü bazen beş çayım ona ben götürürdüm ve onu bir şeyler okurken bulurdum, ama gözünde gözlükleri olmazdı. Beni görünce gözlüğünü alıp takar ya da sadece tepsiyi bırakmamı işaret ederdi, rahatsız edilmek istemezmiş gibi." Kadın sustu.

"İki şey olduğunu söylemiştiniz, signorina. İkincisinin ne olduğunu sorabilir miyim?"

"Söylemesem sanırım daha iyi olacak" dedi kadın gergin bir sesle.

"Eğer önemsiz bir şeyse, söyleyip söylememeniz bir şeyi değiştirmeyecek. Ama eğer önemliyse, bunu yapanın kim olduğunu bulmamızı kolaylaştırabilir."

"Emin değilim; emin olduğum bir şey değil" dedi kadın. Direnci kırılmaktaydı. "Sadece sezdiğim bir şeydi. İkisi arasında." Kadının bu son sözleri söyleyiş tarzı, "İkisi"ni oluşturan diğer kişinin kim olduğunu açıkça ortaya koyuyordu. Brunetti sesini çıkarmadı. Kadın sözüne devam edene kadar beklemeye kararlıydı.

"Bu kez farklıydılar. Eskiden, her zaman... nasıl açıklayacağımı bilemiyorum. Birbirlerine hep yakındılar, konuşur, bir şeyler paylaşır, birbirlerine dokunurlardı." Evli insanlara özgü bir davranış biçimi olarak bunu hiç uygun bulmadığı sesinden anlaşılıyordu. "Ama bu gelişlerinde, birbirlerine karşı davranışlarında bir farklılık vardı. Başka birisinin fark edebileceği kadar açık bir şey değildi. ; Birbirlerine hâlâ kibar davranıyorlardı, ama eskiden yaptıkları gibi birbirlerine dokunmuyorlardı, kimsenin onları göremeyeceği zamanlarda yani." Kendisi dışında kimsenin. Kadın Brunetti'ye baktı. "Bunların bir anlamı var mı, biliniyorum."

"Evet, sanıyorum ki var signorina. Aralarındaki bu soğukluğa neyin yol açmış olabileceği konusunda bir fikriniz var mı?"

Brunetti sorunun cevabının ya da en azından cevaba ilişkin bir tahminin kadının gözlerinde belirdiğini gördü, ama sonra gördüğü

şey aynı hızla silinip gitti. Brunetti bir şey gördüğünü biliyordu,ama kadının o şeyin farkına varıp varmadığından emin olamadı. "Herhangi bir fikir?" diye tekrarladı. Daha ağzını açtığı anda, fazla ileri gittiğini anlamıştı.

"Hayır. Hiçbir fikrim yok." Kadın başını iki yana sallayarak kendini azat etti.

"Öbür hizmetçilerin bunun farkına varıp varmadıklarını biliyor musunuz?"

Kadın sandalyesinde doğruldu. "Hizmetçilerle konuşacağım bir konu değil bu."

"Elbette, elbette" diye mırıldandı Brunetti; "Kesinlikle böyle bir imada bulunmak istemedim."

Kadının bu kadar konuştuğuna bile şimdiden pişman olduğunu görebiliyordu. En iyisi kadının söylediklerini mümkün olduğunca önemsiz göstermek olacaktı. Böylece gerektiğinde bunları tekrarlamaktan kaçınmayacak, ya da ileride daha fazlasını söyleyecek olursa, bunu daha kolay yapacaktı. "Bu görüşme için size teşekkür ederim signorina. Söylediklerinizbaşka kaynaklardan duyduklarımızı doğruluyor. Bunların hiçbir koşulda dışarı sızmayacağı konusunda size güvence vermeme herhalde gerek yok. Aklınıza başka bir şey gelecek olursa, lütfen beni Questura'dan arayın."

"Benim hakkımda yanlış düşünmenizi istemem..." diye başladı kadın, ama Brunetti'nin onun hakkında ne düşünebileceğini söylemeye dili varmadı.

"Hakkınızdaki tek düşüncem, maestroya hâlâ son derece bağlı birisi olduğunuzdur signorina. Bu konuda sizi temin ederim." Söylediği şey doğru olduğuna göre, kadına bu kadarcık bir iyilik yapmasında hiçbir sakınca yoktu. Kadının yüzündeki çizgiler belli belirsiz yumuşadı. Brunetti ayağa kalktı ve kadına elini uzattı. Kadının eli küçücük, kuş gibi bir şeydi; şaşırtıcı ölçüde narin görünüyordu. Kadın onu

koridordan geçirip sokak kapısına kadar götürdü, kısa bir süre ortadan kayboldu, sonra elinde Brunetti'nin paltosuyla geri döndü. "Söyler misiniz, signorina" diye sordu Brunetti, "şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz? Venedik'te kalacak mısınız?" Kadın, Brunetti'nin yüzüne, sokakta önüne çıkmış bir meczupmuş gibi baktı. "Hayır; en kısa zamanda Ghent'e dönmeyi düşünüyorum."

"Bunu ne zaman yapacağınız konusunda bir fikriniz var mı?"

"Signoranın evle ilgili bir karar vermesi gerekecek. O, bu kararı verene kadar kalacağım; sonra memleketime, ait olduğum yere döneceğim." Bunu söyledikten sonra Brunetti'ye kapıyı açtı ve arkasından sessizce kapattı. Merdivenden inerken Brunetti birinci kat sahanlığında durup camdan dışarı baktı. Uzaklarda bir yerde, çan kulesinin tepesindeki melek, şehri ve bütün sakinlerini kutsar gibi kanatlarını açmıştı. Sürgün diye düşündü Brunetti, dünyanın en güzel şehrinde geçirilse bile, yine de sürgündür.

16

Brunetti, hazır tiyatro binasının bu kadar yakınındayken, doğrudan oraya gitmeye karar verdi. Sadece bir sandviç yiyip bir bardak bira içecek kadar mola verdi; aslında aç değildi, ama uzun süre bir şey yemediği zaman üstüne çöken o belli belirsiz huzursuzluğa kapılmıştı.

Tiyatronun girişinde kimliğini gösterdi ve Signore Traverso'nun içeride olup olmadığını sordu. Kapıdaki portiere ona Signore Traverso'nun on beş dakika önce geldiğini ve sahne arkasındaki barda onu beklemekte olduğunu söyledi. Bara ulaştığında, aynı zamanda dişçisi olan kuzenine bir akrabasıymış gibi benzeyen, uzun boylu, derisi kemiğine yapışmış bir adamla karşılaştı. Yanlarından geçip giden kostümlü kostümsüz bir sürü insanın gürültüsü konuşmalarını zorlaştırıyordu, dolayısıyla Brunetti sakin bir yere gidip gidemeyeceklerini sordu.

"Kusura bakmayın" dedi müzisyen; "Bunu düşünmem gerekirdi. Kullanılmayan soyunma odalarından biri dışında gidebileceğimiz bir yer yok. Yukarıya, soyunma odalarına çıkabiliriz sanırım." Adam bar tezgâhının üstüne bir miktar para bıraktı, sonra keman kutusuna uzandı. Gerisin geri dönerek Brunetti'nin ilk geldiği gece kullandığı merdivenlere yöneldi. Yukarıda, önlerine çıkan mavi önlüklü kısa ve tombul bir kadın onlara ne istediklerini sordu.

Traverso, kadınla kısaca konuşarak Brunetti'nin kim olduğunu ve ne istediğini açıkladı. Kadın başını salladı ve önlerine düşüp onları dar bir koridordan geçirdi. Cebinden inanılmayacak kadar çok sayıda anahtarın takılı olduğu bir halka çıkardı; kapılardan birini açtı ve içeri girmeleri için geriye çekildi. Bu odada tiyatronun şatafatlı havasından eser yoktu; içeride sadece alçak bir masa, masanın iki ucunda duran birer sandalye ve bir aynanın önüne yerleştirilmiş bir bank vardı. Karşılıklı olarak sandalyelere geçip oturdular.

"Provalar sırasında olağandışı herhangi bir şey fark ettiniz mi?" diye sordu Brunetti. Ne aradığını açık etmek istemediği için genel bir soru

sormayı tercih etmişti; aslında o kadar geneldi ki, Brunetti sorduğu sorunun hiçbir anlam taşımadığını fark etti.

"Temsille ilgili olarak mı demek istiyorsunuz? Yoksa maestroyla ilgili olarak mı?"

"İkisi de olabilir. ikisi de."

"Temsil derseniz, her zamanki hikâye. Setler ve sahneleme yeniydi, ama kostümleri daha önce iki kez kullanmıştık. Solistler iyiydi gerçi, tenor dışında. O adamın kovulması lazım. Ama kabahat onun değil. Maestro orkestrayı kötü yönetti. Hiçbirimiz ne yaptığımızın pek farkında değildik. Aslında başlangıçta öyle değildi, ama ikinci haftadan sonra işler bozuldu. Sanırım hepimiz ezberden çaldık. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz, bilmiyorum."

"Daha açık konuşabilir misiniz?"

"Sorun Wellauer'di, sanki yaşı birdenbire ortaya çıkmış gibiydi. Onunla daha önce de çaldım. İki kere. Hayatımda gördüğüm en iyi orkestra şefiydi. Gerçi taklit edeni çok, ama artık onun gibileri kalmadı. Onunla son çalıştığımda Cosi'yi çaldık. Hiç o kadar iyi olmamıştık. Ama bu sefer durum farklıydı. Birdenbire yaşlanıvermişti. Sanki yaptığı şeye dikkatini veremiyor gibiydi. Kimi zaman, bir kreşendoya geldiğimizde, birden canlanıyor ve bir vuruşun sekizde biri kadar gecikenlere bile baronunu doğrultuyordu. Öyle anlarda müzik mükemmeldi. Ama geri kalanında düpedüz kötüydü. Yine de kimse sesini çıkarmadı. Besteyi yazıldığı gibi çalmaya ve birinci kemanı takip etmeye aramızda karar vermiş gibiydik. Maestro da bundan şikâyetçi görünmüyordu. Ama eski zamanlardaki gibi değildi."

"Sizce maestro durumun farkında mıydı?"

"Ne kadar kötü çaldığımızın farkında olup olmadığını mı soruyorsunuz?"

"Evet."

"Olmaması imkânsız. Hem dünyanın en iyi orkestra şefi olup hem de orkestranızın ne yaptığını duymamak mümkün mü sizce? Ama daha çok, aklı çoğu zaman başka yerdeymiş gibiydi. Sanki orada değilmiş, dikkatini vermiyormuş gibi."

"Ya eserin sahnelendiği gece? Olağandışı bir şey fark ettiniz mi?"

"Hayır, etmedim. Hepimiz birbirimizden kopmamak için uğraşmakla meşguldük, durumu biraz olsun kurtarmaya çalışıyorduk."

"Hatırladığınız hiçbir şey yok mu? Maestro kimseyle dikkat çekici bir biçimde konuşmadı mı?"

"Maestro o gece kimseyle konuşmadı. Onu ancak sahnede görebildik, orkestra çukuruna, yanımıza indiği zaman." Adam bir şeyler hatırlamaya çalışarak duraksadı. "Aslında bir şey vardı, ama sözünü etmeye değer mi bilmiyorum."

"Nedir o?"

"İkinci sahnenin sonundaydı, tam Alfredo'nun parayı Violetta'nın yüzüne fırlattığı yerden sonra. Solistler bütünlüğü nasıl korudular bilmiyorum. Biz darmadağın olmuş durumdaydık. Her neyse, oyun bitti ve seyirciler ki Allah'tan kulakları yok alkışlamaya başladılar. Maestronun yüzünde küçük, tuhaf bir tebessüm belirdi, sanki az önce birisi ona çok komik bir şey anlatmış gibi. Sonra batonunu indirdi. Her zaman yaptığı gibi podyuma fırlatmadı. Dikkatlice elinden bıraktı, sonra yeniden gülümsedi. Sonra podyumdan indi ve kulise gitti. Bu, onu son görüşüm oldu. O sahne bittiği ve gerisi daha kolay olacağı için gülümsediğini düşündüm. Sonra üçüncü sahnede başka bir orkestra şefi çıkardılar." Adam saatine baktı. "Öğrenmek istediğiniz bu tür şeyler mi, bilemiyorum."

Adam kemanına uzandı ve Brunetti söze girdi: "Son bir şey daha: Orkestranın geri kalanı da bunu fark etti mi? Gülümsemeyi kastetmiyorum, maestrodaki değişikliği?"

"Bir kısmımız ettik, onunla daha önce çalmış olanlarımız. Geri kalanlar için bir şey söylemem mümkün değil. Burada o kadar berbat orkestra şefleriyle çalışıyoruz ki, aradaki farkı görebileceklerinden emin değilim. Ama belki de babam yüzünden bana öyle geliyordur." Adam Brunetti'nin yüzündeki şaşkınlığı gördü ve açıkladı. "Babam. Kendisi seksen yedi yaşında. O da aynı şeyi yapıyor, sanki ondan bir şey gizliyormuşuz gibi gözlüklerinin arkasından bize bakıyor ve gizlediğimiz şeyin ne olduğunu öğrenmek istiyor." Adam yeniden saatine baktı. "Gitmem gerek. Perdenin kalkmasına on dakika kaldı."

"Yardımınıza teşekkür ederim" dedi Brunetti, ama adamın az önce söylediği şeyden ne anlam çıkaracağını pek çözememişti.

"Bana sorarsanız bir sürü yararsız dedikodudan başka bir şey anlatmadım. Ama umarım işinize yarar."

"Gösteri sırasında tiyatroda kalmamın bir sakıncası olur mu?" diye sordu Brunetti.

"Hayır, olacağını sanmıyorum. Sadece çıkarken Lucia'ya haber verin ki odayı kilitlesin." Sonra aceleyle ekledi: "Gitmem gerek."

"Tekrar teşekkür ederim."

"Hiç önemli değil." El sıkıştılar ve müzisyen Brunetti'nin yanından ayrıldı.

Brunetti, bir gösteri sırasında ve perde aralarında kuliste kaç insanın dolaştığını ve orkestra şefinin soyunma odasına fark edilmeden girip çıkmanın ne ölçüde mümkün olduğunu görme fırsatı bulacağını düşünerek odada kaldı.

Sessiz bir yerde kendisiyle baş başa kalma fırsatını bulduğuna memnun, bir çeyrek saat kadar odada oturdu. Kapıdan içeriye sızmakta olan gürültü patırtı yavaş yavaş dindi ve Brunetti solistlerin sahnede yerlerini almak üzere aşağı inmiş olacaklarını düşündü. Yine de sessizliğin tadını çıkararak odada bir süre daha oyalandı.

Yukarıya tırmanıp duvarlardan geçerek kendisine kadar ulaşan uvertürü duyunca, orkestra şefinin odasını bulma zamanının geldiğine karar verdi. Koridora çıktı ve onları odaya sokan kadını bulmak için sağa sola bakındı, ama kadın ortalarda yoktu. Odanın kilitlenmesini sağlamakla görevlendirildiği için, koridorun başına kadar yürüyüp merdivenden aşağı bir göz attı. "Signora Lucia?" diye seslendi, ama cevap gelmedi. Koridorun üstündeki ilk soyunma odasının kapısını vurdu, ama cevap gelmedi. İkinci odadan da öyle. Üçüncü kapıyı tıklattığında birisi "Avanti!" diye seslendi ve Brunetti, kullandıkları soyunma odasının artık kilitlenebileceğim bildirmek üzere kapıyı açtı.

İçeri girerken "Signora Lucia" diye söze başladı, ama kucağında açık bir kitap, elinde bir kadeh kırmızı şarapla geniş bir koltuğa yayılmış oturmakta olan Brett Lynch'i görünce sözünü yarıda kesti.

Kadın da şaşırmıştı, ama Brunetti'den daha çabuk toparlandı. "İyi akşamlar commissario. Size nasıl yardımcı olabilirim?" Kadın şarap kadehini koltuğun yanındaki sehpanın üzerine koydu, kitabını kapattı ve gülümsedi.

"Soyunma odasını kilitleyebileceğim Signora Lucia'ya haber vermek istiyordum" diye açıkladı Brunetti.

"Büyük olasılıkla aşağıdadır, kulisten oyunu seyrediyordun Flavia'nın sıkı bir hayranıdır. Geri döndüğünde ben ona kapıyı kilitlemesini söylerim. Merak etmeyin, biz hallederiz."

"Çok teşekkür ederim. Siz gösteriyi seyretmiyor musunuz?"

"Hayır" diye cevap verdi kadın. Brunetti'nin tepkisi üzerine, "Bu sizi şaşırtıyor mu?" diye sordu.

"Bilemiyorum doğrusu. Ama size sorduğuma göre, sanırım şaşırtmış olmalı."

Cevap yerine kadının suratında beliren sırıtış Brunetti'nin hoşuna gitti. Hem kadından bu tür bir tepki beklemiyordu, hem de

gülümseyince kadının yüzündeki sert hatlar biraz yumuşamıştı.

"Flavia'ya söylemeyeceğinize söz verirseniz, gerek Verdi'den gerekse Traviata'dan pek fazla hoşlanmadığımı size itiraf edebilirim."

"Neden peki?" diye sordu Brunetti. Yaşayan en meşhur Verdi sopranosunun sekreteri ve arkadaşının Brunetti başka bir sıfat eklememeyi tercih etti bu müzikten hoşlanmadığını itiraf etmesi merakını uyandırmıştı.

"Lütfen oturun, commissario" dedi kadın, karşısında duran sandalyeyi göstererek. "Doğrusunu isterseniz" dedi saatine göz atarak, "daha bir yirmi dört dakika boyunca oyunda pek bir şey olmuyor."

Brunetti gösterilen sandalyeye oturdu, yüzü tam kadına bakacak şekilde sandalyeyi biraz çevirdi ve sordu: "Verdi'den niçin hoşlanmıyorsunuz?"

"Tam olarak öyle denemez. Bazı eserlerini severim. Otello mesela. Ama Verdi benim sevdiğim yüzyıla rastlamıyor."

Alacağı cevaptan emin olmasına rağmen, "Siz hangi yüzyılı tercih ediyorsunuz?" diye sordu Brunetti. Varlıklı, Amerikalı, modern görüşlü: Kadının içinde yaşadığı yüzyılı tercih ediyor olacağı kesindi, kendisini mümkün kılmış olan yüzyılı.

"On sekizinci yüzyılı" dedi kadın, Brunetti'yi şaşırtarak. "Mozart ve Handel'i. Ne çare ki Flavia ikisine de pek düşkün değil."

"Aklını çelmeyi denediniz mi?"

Kadın kadehine uzanıp şarabını yudumladı, sonra kadehi yeniden masanın üstüne koydu. "Bazı konularda aklını çelmeyi başardım, ama göründüğü kadarıyla onu Verdi'den koparmayı başaramıyorum."

"Sanırım bunu kendimiz için büyük bir talih saymalıyız" dedi Brunetti, kadının imalı üslubuna ustalıkla ayak uydurarak. "Birincisi ise sizin

talihiniz sayılmalı."

Kadın kıkırdayarak Brunetti'yi şaşırttı, sonra Brunetti de onunla birlikte gülerek kendisini şaşırttı.

"Evet, bu iş de bitti. İşte itiraf ettim. Şimdi belki ucuz bir romandaki iki karakter gibi değil de, birer insan gibi konuşabiliriz."

"Memnuniyetle, signorina."

"Benim adım Brett. Seninkinin de Guido olduğunu biliyorum" dedi kadın. İkinci tekil şahsı kullanarak, tanışıklığa giden yolda ilk adımı atmıştı. Oturduğu koltuktan kalktı ve köşedeki küçük birlavabonun yanına gitti. Lavabonun kenarında bir şarap şişesi vardı. Kadın ikinci bir kadehe şarap doldurdu, kadehi ve şarabı eline alarak Brunetti'nin yanına döndü ve kadehi ona uzattı.

"Buraya Flavia'yla konuşmak için mi döndün?" diye sordu kadın.

"Hayır, niyetim bu değildi. Ama onunla er ya da geç konuşmak zorunda kalacağım."

"Neden?"

"Birinci sahneden sonra Wellauer'in soyunma odasında ne aradığını sormak için." Kadın buna şaşırdıysa da hiç renk vermedi. "Sizin bir fikriniz var mı?"

"Orada olduğunu nereden biliyorsun?"

"Çünkü en az iki kişi onu içeri girerken görmüş. Birinci sahneden sonra."

"İkinci sahneden sonra değil, yani?"

"Hayır, ikinciden sonra değil."

"İkinci sahneden sonra burada, benim yanımdaydı."

"Son konuştuğumuzda, birinci sahneden sonra da burada, yanınızda olduğunu söylemiştiniz. Oysa değildi. Geçen sefer yalan söylediğinize göre, bu sefer doğruyu söylediğinize inanmam için bir neden var mı?" Brunetti şarabından bir yudum aldı. Barolo şarabıydı ve enfesti.

"Sana doğruyu söylüyorum."

"Buna neden inanayım?"

"Sanırım bir neden gösteremeyeceğim." Kadın yeniden şarabını yudumladı, sanki bütün gece orada oturup konuşacak zamanlan varmış gibi. "Ama buradaydı." Kadın şarabını bitirdi, kadehine biraz daha şarap koydu ve sözüne devam etti: "Evet, birinci sahneden sonra onu görmeye gitti. Bundan haberim vardı. Maestro günlerdir onunla oynuyordu, kocasına mektup yazma tehditleri savuruyordu. Sonunda Flavia onunla konuşmaya kulise gitti."

"Bir gösteri sırasında mı? Bu iş için biraz tuhaf bir zaman değil mi?"

"Flavia öyledir. Fazla düşünmeden hareket eder. Sadece yapar, canının istediği gibi davranır. Büyük bir solist olmasının bir nedeni de bu."

"Katlanılması zor bir durum olsa gerek."

Kadın sırıttı. "Evet, öyle. Ama bunu telafi eden şeyler de var."

"Size ne anlatmıştı?" Kadının anlamadığını görünce ekledi: "Maestroyla görüşmesi hakkında."

"Aralarında bir tartışma geçmiş. Maestro, Flavia'nın kocasına bir mektup yazıp yazmadığı konusunda net bir cevap vermemiş. Bunun dışında fazla bir şey söylemedi, ama buraya döndüğünde öfkeden tir tir titriyordu. Şarkı söylemeyi nasıl başardı, bilmiyorum."

"Peki maestro o mektubu yazmış mı?"

"Bilmiyorum. Flavia o geceden beri bu konuda bir şey söylemedi." Kadın Brunetti'nin şaşkınlığını fark etmişti. "Söylemiştim, Flavia öyledir. Sahneye çıktığı dönemlerde, canını sıkan hiçbir konudan söz etmeyi sevmez." Üzüntüyle ekledi: "Aslında sahneye çıkmadığı zaman da sevmez, ama müzik dışında bir şeyi düşünmek zorunda kaldığında dikkatinin tamamen dağıldığını söylüyor. Sanırım herkes de bu huyunu sineye çekmiş. Tanrı biliyor ya, ben çekiyorum."

"Sizce maestro bunu yapabilir miydi? Kocasına o mektubu yazabilir miydi?"

"O adam her şeyi yapardı. İnan bana. Kendisini ahlâki değerlerin bekçisi gibi görüyordu. Birilerinin kendi ahlâk anlayışına aykırı bir yaşam sürmesine katlanamıyordu. İnsanların buna cüret etmesi bile onu delirtiyordu. Onları adalete, kendi adaletine havale etmek için ilahi bir hakla donanmış olduğunu sanıyordu."

"Ya Flavia, onun sınırları nereye kadar uzanıyordu?"

"Flavia'nın mı?"

"Evet."

Bu soru kadını şaşırtmamıştı. "Bilemiyorum. Bu tarz bir şey yapamazdı sanıyorum, böyle soğukkanlı bir biçimde değil. Çocuklarından ayrılmamak için her şeyi göze alırdı, ama sanmıyorum ki., hayır, bu şekilde değil. Kaldı ki, üstünde zehir taşıyor değildi herhalde, öyle değil mi?" Bunu düşünmüş olmak kadını rahatlatmışa benziyordu. "Ama bu iş daha bitmedi. Bir yargılama ya da duruşma falan olursa hepsi ortaya çıkacak, öyle değil mi, hangi konuda tartıştıkları... " Brunetti başıyla onayladı. "Bu da kocasına yeter de artar bile."

"Ben o kadar emin değilim" dedi Brunetti.

"Hadi canım" diye parladı kadın; "Burası İtalya; mutlu ailenin, kutsal ailenin vatanı. Erkek olmaları koşuluyla, Flavia istediği kadar âşık edinebilirdi. Böylece evin babası ya da bir çeşit baba figürü yeniden

yuvaya kazandırılmış olurdu. Ama bu durum ortaya çıkacak olsa, Flavia'nın kocası karşısında hiçbir şansı kalmaz."

"Sizce biraz abartmıyor musunuz?"

"Neyi abartıyormuşum?" diye sordu kadın; "Benim hayatım hiçbir zaman bir sır olmadı. Hayatım boyunca, insanların benim hakkımda ne düşündükleri ya da ne söylediklerine aldırış etmeyecek kadar çok param oldu. Ama bu, onları konuşmaktan alıkoymadı. Hakkımızda hiçbir şey ispatlanamasa bile, kurnaz bir avukatın neler yapabileceğini bir düşün: 'Soprano ile milyoner sekreterin aşkı.' Evet, her şey olduğu gibi ortaya çıkacak."

"Flavia yalan söyleyebilir" dedi Brunetti, sahtekârlık önerisinde bulunarak.

"İtalyan bir hâkim söz konusu olduğunda bunun bir şeyi değiştireceğini sanmıyorum. Ayrıca, Flavia'nın yalan söylemek isteyeceğini sanmam. Bunu yapacağını hiç sanmam. Hayır, bu konuda yapmaz. Flavia ciddi ciddi kendisini kanunun üstünde görür." Kadın bunu söylediğine daha o anda pişman olmuş gibiydi. "Ama hepsi dilindedir, hepsi laftır, tıpkı sahnede olduğu gibi. insanlara sinirlenir, bağırıp çağırır, ama hepsi afra tafradır. Onu kimseyi incitirken görmedim, hiç kimseyi. Sadece konuşur."

Brunetti, bir kadının çocukları söz konusu olduğunda sözcüklerin kolayca başka bir şeye dönüşeceğine inanacak kadar italyan'dı, ama bu fikrini kendine sakladı. "Size özel hayatınızla ilgili birkaç soru sormama izin verir misiniz?"

Kadın gelecek sorulan tahmin ederek bezgin bezgin iç geçirdi ve başını salladı.

"Bugüne kadar size ya da Flavia'ya şantaj yapmaya kalkışan biri oldu mu?"

Bu kesinlikle kadının korktuğu türden bir soru değildi. "Hayır, hiç olmadı. Ne bana ne de Flavia'ya. Öyle bir şey olduysa da Flavia

bana söylemedi."

"Ya çocuklar? Onlarla aranız nasıl?"

"Gayet iyi. Paolo on üç, Vittoria sekiz yaşında. Neler olup bittiği konusunda en azından Paolo'nun bir fikri olabilir. Ama Flavia onlara hiçbir zaman bir şey söylemedi, bu konuda hiçbir açıklama yapılmadı." Kadın ellerini iki yana açarak omuz silkti ve bu hareketle birlikte italyanlıkla tüm bağlarını koparark tam bir Amerikalı'ya dönüştü.

"Peki ya geleceğiniz?"

"Yaşlılık mı demek istiyorsun? Öğleden sonraları Florian'da karşılıklı çay içmek gibi mi?"

Brunetti'nin aklında bu kadar sükûnet dolu bir tablo canlanmamıştı, ama bu da işini görürdü.

Başını salladı.

"Hiçbir fikrim yok. Ben arkeologum. Çin medeniyeti. Flavia'yla böyle tanıştık. Üç yıl önce, dukalık sarayındaki Çin sergisinin hazırlanmasına yardım etmiştim. La Scala'da Lucia'yı söylemekte olduğu için, kodamanlar onu da yanlarında getirdiler. Sonra açılıştan sonraki partiye de getirdiler. Arkasından ben Sian'a dönmek zorunda kaldım; üzerinde çalıştığım kazı orada. Sadece üç kişiyiz, üç Batılı. Ve ben üç aydır orada değilim, eğer geri dönmezsem yerime başkasını bulacaklar."

"Askerler mi?" diye sordu Brunetti. O sergide gördüğü toprak heykellerin görüntüsü hafızasında hâlâ canlıydı. Her biri özenle yapılmış, hiçbiri diğerine benzemeyen erkek heykelleri.

"Bu sadece başlangıç" dedi kadın. "Binlercesi var, aklımızın almayacağı kadar çok. Orta lahitteki defineyi daha kazmaya başlamadık bile. Resmi formaliteler bizi çok zorluyor. Ama geçen sonbahar define höyüğünü kazmak için izin kopardık. Şu ana kadar

gördüklerime bakılırsa, Tutankhamon'dan sonraki en büyük arkeolojik keşif olacak. Hatta, orada gömülü olanları dışarı çıkarmaya başladığımızda Tutankhamon solda sıfır kalacak."

Brunetti, bilim adamlarındaki tutkunun, onları daha insani göstermek için yazarlar tarafından icat edilmiş bir şey olduğunu düşünmüştü hep. Brett Lynch'i dinlerken, ne kadar yanılmış olduğunu fark etti.

"Aletleri bile o kadar güzel ki. işçilerin yemek yediği küçük kâseler bile."

"Peki ya geri dönmezseniz?"

"Geri dönmezsem her şeyi kaybedeceğim. Şöhretten söz etmiyorum. O şöhret Çinlilerin hakkı. Ama o heykelleri görme, onlara dokunma, onları yapan insanların gerçekten neye benzediğini keşfetme şansını kaybedeceğim. Geri dönmezsem, bunların hepsinden mahrum kalacağım."

"Peki" diye sordu Brunetti, eliyle içinde bulundukları odayı işaret ederek, "burada olmak sizin için bundan daha mı önemli?"

"Bu adil bir soru değil." Kendisi de elini kaldırarak, masanın üstündeki makyaj malzemesini, kapının arkasında asılı duran kostümleri, kaidelerin üstüne oturtulmuş perukları içine alan geniş bir kavis çizdi. "Buradaki şeyler benim geleceğim değil. Benim geleceğim, binlerce yıllık medeniyetlere ait çanak çömlek parçaları. Ama Flavia burada, bunların arasında yaşıyor. Beş yıl içinde dünyanın en ünlü Verdi şarkıcısı olacak. Bunun içinde bana bir yer olduğunu sanmıyorum. Bu henüz Flavia'nın farkında olduğu bir şey değil, ama onun nasıl olduğunu size söylemiştim. Gerçekleşinceye kadar bunu aklından geçirmeyecektir."

"Ama siz geçiriyorsunuz?"

"Elbette."

"Ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Burada neler olacağına, bütün bu olup bitenin nereye varacağına bakacağım." Kadın, bu kez tiyatro binasında dört gece önce gerçekleşmiş olan cinayeti de içine alarak, eliyle bir kavis daha çizdi. "Sonra Çin'e döneceğim. En azından öyle sanıyorum."

"Bu kadar basit mi?"

"Hayır, hiç de basit değil. Ama yine de gideceğim."

"Buna değer mi?" diye sordu Brunetti.

"Ne buna değer mi?"

"Çin."

Kadın yeniden omuz silkti. "Bu benim işim. Yaptığım şey bu. Ve son tahlilde sanırım sevdiğim şey de bu. Soyunma odalarında oturup Çin şiirleri okuyarak, kendi hayatımı yaşayabilmek için operanın bitmesini bekleyerek ömrümü geçiremem."

"Ona söylediniz mi?"

"Neyi bana söylemiş mi?" diye sertçe sordu Flavia Petrelli, son derece teatral bir tavırla odadan içeri girip kapıyı arkasından hızla çarparak. Uçuk mavi bir elbisenin eteklerini peşi sıra sürükleyerek odanın ortasına doğru yürüdü. Kadın bambaşka birine dönüşmüştü, ışıltılar saçıyordu. Brunetti hayatında hiçbir kadını bu kadar güzelleşmiş görmediğini düşündü. Üstelik bu değişim kostümden ya da makyajdan kaynaklanmıyordu; kadın rolünü ve işini sırtına geçirmişti. Onu başka birine dönüştüren buydu. Kadın bakışlarını odanın içinde gezdirdi, iki şarap kadehine, Brunetti ile Brett Lynch'in teklifsiz oturuşlarına baktı. "Neyi bana söylemiş mi?" diye sordu ikinci kez.

"Traviata'yı sevmediğini" dedi Brunetti; "Kendisine siz sahnedeyken burada oturmuş kitap okuyor olmasını garipsediğimi söyledim, o da bunun en sevdiği operalardan biri olmadığını açıkladı."

"Sizi burada bulmak da garip, commissario. Ayrıca, bunun en sevdiği operalardan biri olmadığını biliyorum." Kadın Brunetti'ye inanmış görünmüyordu, ama bunu belli edecek bir şey yapmadı, o içeriye girdiğinde Brunetti ayağa kalkmıştı. Kadın Brunetti'ye doğru yürüdü, tezgâhın üstündeki iki şarap kadehinden birini aldı, içine soda koydu ve dört koca yudumda içti. Kadehi yeniden doldurdu ve yansına kadar içti. "O kadar ışığın altında sahne sauna gibi oluyor" dedi. Sodasını bitirdi ve kadehi elinden bıraktı. "İkiniz ne konuşuyordunuz?"

"Söyledi ya Flavia. Traviata."

"Yalan söylüyorsun" diye parladı şarkıcı; "Ama bu konuda konuşacak zamanım yok." Brunetti'ye döndü, öfkeden boğuklaşmış, şarkı söyledikten sonra solistlere olduğu gibi tizleşmiş bir sesle, "Şayet soyunma odamdan çıkma inceliğini gösterirseniz" dedi, "sonraki sahne için kostüm değiştireceğim."

"Elbette signora" dedi Brunetti kusursuz bir nezaket ve tarziyeyle. Brett'e başıyla selam verdi. Kadın karşılık olarak hafifçe gülümsedi, ama yerinden kalkmadı. Arkasından Brunetti odayı hızla terk etti. Dışarı çıkınca durdu ve yaptığı şeyden en küçük rahatsızlık duymaksızın, kulağını kapıya yaklaştırarak dinledi. Ama içeride birbirlerine her ne söylüyorlarsa, bunu alçak sesle yapıyorlardı.

Mavi önlüklü kadın merdivende belirdi. Brunetti kapıdan uzaklaşıp kadına doğru yürüdü.

Soyunma odasında işinin bittiğini açıkladı, gülümseyerek kadına teşekkür etti ve sahne katına indi. Aşağıda onu inanılmaz bir kaos karşıladı. Gece elbiseleri içindeki kadınlar duvarlara yaslanmış, sigara içip gülüşüyordu. Smokinli erkekler, aralarında futbol hakkında konuşuyordu. Sahne işçileri ellerinde kâğıttan eğreltiotlarıyla, tepsiye sıkı sıkı zamklanmış şarap kadehleriyle sağa sola koşturuyordu.

Orkestra şefinin soyunma odası, sağdaki kısa bir koridorun sonundaydı. Şu anda odanın kapısı yeni orkestra şefinin arkasından kapanmıştı. Brunetti koridorun sonunda en az on dakika oyalandı ve

kimse ona kim olduğunu ya da orada ne aradığını sormaya kalkmadı. Sonunda bir zil sesi duyuldu ve ceket giyip kravat takmış sakallı bir adam, kuliste oradan oraya dolaşmaya, çeşitli yönlere işaret ederek insanlarla konuşmaya, yapmaları gereken her neyse onları işbaşına göndermeye başladı.

Orkestra şefi soyunma odasından çıktı, arkasından kapıyı çekti ve Brunetti'yi fark etmeden yanından geçip gitti. Adam uzaklaşır uzaklaşmaz Brunetti dikkat çekmeden koridorun sonuna doğru yürüdü ve odaya girdi. İçeri girdiğini gören olmadı. Olduysa bile, kimse orada ne aradığını sorma zahmetine girmedi.

Yerde durmakta olan küçük fincanın ve fincan altlığının bu kez masanın üstünde durması dışında, odada o geceden beri pek bir şey değişmemişti. Brunetti içeride uzun kalmadı. Girişte olduğu gibi çıkışta da onu fark eden olmadı. İşin ilginç tarafı, bu odada bir adamın öldüğü tarihten sadece dört gün sonrasıydı bu.

17

Eve döndüğünde, Paola'yla çocukları daha önce söz verdiği gibi yemeğe çıkarmak için çok geç olmuştu. Zaten, sarmısakla adaçayının birbirine karışan kokusu, daha merdivenleri çıkarken burnuna ulaşmıştı.

Brunetti içeri girince bir an şaşalayıp kaldı, çünkü Flavia Petrelli'nin sesi, daha yirmi dakika önce Violetta rolünde şarkı söylerken duyduğu ses, kendi evinin salonunda ikinci sahnenin sonunu canlandırmaktaydı. Brunetti salona doğru ani ve tamamen mekanik iki adım attıktan sonra, gösterinin o gece televizyondan naklen yayınlanacağını hatırladı. Paola pek opera meraklısı sayılmazdı, büyük olasılıkla katilin solistlerden hangisi olduğunu anlamak için seyrediyordu. Bu merakının İtalya'nın her köşesindeki milyonlarca aile tarafından paylaşıldığından Brunetti'nin hiç kuşkusu yoktu.

Violetta kendisini sonsuza kadar terk etmesi için Alfredo'ya yalvarırken, Brunetti, kızı Chiara'nın salondan gelen sesini duydu: "Babam geldi."

Brunetti salona girdiğinde, tenor bir avuç dolusu kâğıt parayı Flavia Petrelli'nin yüzüne fırlatmaktaydı. Flavia Petrelli zarafetle, gözyaşları içinde yere yığıldı. Alfredo'nun babası oğlunu azarlamak üzere sahneyi hızla kat ederken, "Niye öyle yaptı, baba?" diye sordu Chiara. "Hani onu seviyordu?" Chiara başını matematik ödevinden kaldırıp göz ucuyla babasına baktı; cevap gelmeyince sorusunu tekrarladı: "Niye öyle yaptı?"

"Onun başka bir erkekle görüştüğünü sanıyordu" dedi Brunetti.

Bulabildiği en iyi açıklamaydı bu.

"Ama ne fark eder ki? Evli falan değiller nasıl olsa."

"Ciao, Guido" diye seslendi Paola mutfaktan.

"Söylesene" diye diretti Chiara; "Adam niye o kadar kızgın?"

Brunetti kızının önünden geçti ve ergenlik çağındaki bütün gençleri sağır yapan şeyin ne olduğunu düşünerek televizyonun sesini kıstı. Elindeki kalemi havada sallayıp durmasına bakılırsa, kızının bu sorunun cevabını almadan pes etmeye niyeti yoktu. Brunetti teslim olmaya karar verdi. "Birlikte yaşıyorlardı, öyle değil mi?"

"Evet, ne olmuş?"

"Yani, insanlar birlikte yaşadıkları zaman, genellikle başkalarıyla çıkmazlar."

"Ama o kimseyle çıkmıyordu ki. Sırf adam öyle sansın diye yaptı her şeyi."

"Tamam işte, sanırım o da inandı ve kadını kıskandı."

"Ama kıskanması için hiçbir neden yok ki. Kadın onu gerçekten seviyor. Kim olsa anlar bunu. Adam geri zekâlının teki. Hem para kadının parası, öyle değil mi?"

Traviata'ın hikâyesini hatırlamaya çalışırken, "Hmm" diyerek zaman kazandı Brunetti.

"Neden gidip kendisine bir iş bulmadı? Kadının parasıyla yaşadığı sürece, kadın canının istediğini yapma hakkına sahip." İzleyicilerden bir alkış tufanı koptu.

"Her zaman öyle olmuyor, tatlım."

"Ama bazen de oluyor, değil mi baba? Neden öyle diyorsun ki? Çoğu arkadaşımın evinde, anneleri çalışmıyorsa eğer, her şeye hep babaları karar veriyor; tatilde nereye gidileceğine, her şeye. Hatta bir kısmının sevgilisi bile var." Chiara bu son cümleyi zayıf bir sesle söylemişti, bir saptamadan çok bir soruya benziyordu. "Parayı onlar kazandığı için bunu yapabiliyorlar, üstelik herkese ne yapacaklarını da onlar söylüyor." Paola bile, diye düşündü Brunetti, kapitalist

sistemi bu kadar isabetli bir biçimde özetleyemezdi. Chiara'nın ağzından duyduğu ses karısının sesiydi aslında.

"Bu işler her zaman o kadar basit değil, bir tanem." Brunetti kravatını gevşetti. "Chiara, tatlım, mutfağa gidip zavallı yaşlı babana bir kadeh şarap getirir misin?"

"Tabii." Chiara, konunun kapanmasından memnun, kalemini fırlatıp attı. "Kırmızı mı beyaz mı?"

"Prosecco kalmış mı, bak bakalım. Eğer yoksa, hoşuma gideceğini düşündüğün herhangi bir şey getir." Aile jargonunda bu, Chiara'nın tadına bakmaktan hoşlanacağı herhangi bir şarap anlamına geliyordu.

Brunetti kanepeye oturdu, pabuçlarını çıkarıp attı ve ayaklarını kahve masasının üstüne koydu. Sunucunun, hiç de gerekmediği halde, son birkaç günün olayları hakkında izleyicilere bilgi vermesini dinledi. Heyecanlı ve ürkütücü ses tonuyla adam sanki bir operadan fırlamış gibiydi, daha kanlı bir on dokuzuncu yüzyıl İtalyan operasından.

Chiara salona geri döndü. Uzun boylu, fiziksel zarafetten hiç nasibini almamış bir genç kızdı. Brunetti, mutfaktan gelen şangırtı ve gümbürtülerden, bulaşıkları yıkama sırasının Chiara'da olduğunu iki oda öteden anlayabilirdi. Ama hoş bir kızdı, ileride belki de güzel bir kadın olacaktı. Gözleri birbirinden ayrıktı ve kulaklarının tam altında, her fark edişinde Brunetti'nin yüreğini şefkatle titreten ayva tüyleri vardı.

"Fragolino" dedi Chiara babasının arkasından. Sonra kadehi ona uzattı. Sadece bir tek damla dökmeyi başarmıştı, o da halının üstüne. "Ben de bir yudum alabilir miyim? Annem şişeyi açmak istemedi. Bunun son iki şişeden biri olduğunu söyledi, ama senin çok yorgun olduğunu söyleyince izin verdi." Brunetti'nin cevap vermesine kalmadan kadehi geri aldı ve yudumladı. "Bir şarap nasıl olur da çilek kokar baba?" Neden çocuklarınız sizi severken her şeyi bilmeniz bekleniyordu da, size kızgın olduklarında hiçbir şey bilmediğiniz düşünülüyordu?

"Üzümün cinsinden. Üzüm çilek gibi koktuğu için şarap da öyle kokuyor." Brunetti çilek kokusunu aldı, sonra da çileksi tadı ağzında hissetti. "Ödev mi yapıyorsun?"

"Evet, matematik." Chiara, babasını büyük bir şaşkınlığa sürükleyerek, bu kelimeyi belli bir coşkuyla telaffuz etmeyi başarmıştı. Ama ne de olsa, her üç ayda bir babasına bankadan gelen hesap bildirim cetvellerini açıklayan ve bu mayısta vergi formunu onun yerine doldurmayı deneyecek olan çocuktu bu.

"Hangi konu?" diye sahte bir ilgiyle sordu Brunetti.

"Aman baba, sen anlamazsın." Sonra yıldırım hızıyla ekledi: "Bana ne zaman bilgisayar alacaksın?"

"Piyangoyu kazanınca." Bildiği kadarıyla kayınpederi bu Noel'de Chiara'ya bir dizüstü bilgisayar hediye edecekti ve bu durumdan hoşlanmayışı Brunetti'nin canını sıkıyordu.

"Aman baba, hep öyle diyorsun." Brunetti'nin karşısına geçip oturdu, ayaklarını aralarındaki kahve masasının üstüne koydu ve tabanlarını babasınınkilere yapıştırdı. Bir ayağıyla babasının ayağını hafifçe dürttü. "Maria Rinaldi'nin var, Fabrizio'nun da var. Bir bilgisayarım olmadıkça okulda hiçbir zaman başarılı olamayacağım; gerçekten başarılı yani."

"Kalemle gayet iyi idare ediyor gibi görünüyorsun."

"Ediyorum tabii, ama her işim kırk saat sürüyor."

"İşini bir makineye yaptırmak yerine beynini çalıştırman daha iyi değil mi?"

"Saçmalama baba. Beyin bir kas değil ki. Biyolojide öğrendik. Hem, sen de bilgi toplamak için telefonu kullanmak yerine şehrin içinde dolaşmıyorsun, öyle değil mi?" Brunetti ayağıyla kızının ayağını hafifçe itti, ama cevap vermedi. "Dolaşmıyorsun, öyle değil mi baba?"

"Sana bilgisayar alırsam, kazanacağın o kadar zamanda ne yapacaksın?"

"Daha karışık problemler çözerdim. işimi benim yerime yapmayacak ki baba, gerçekten. Sadece daha hızlı yapacak. Bizden milyonlarca kez daha hızlı işlem yapabilen bir makine o, başka bir şey değil."

"O makinelerin kaç para olduğundan haberin var mı?"

"Var tabii; benim istediğim küçük Toshiba iki milyon liret."

Neyse ki tam o anda Paola içeri geldi, yoksa Brunetti, kendisinin ona bir bilgisayar alma ihtimalinin ne kadar olduğunu Chiara'ya açıklamak zorunda kalacaktı. Bu açıklama Chiara'yı büyükbabasından söz etmeye yöneltebilirdi, dolayısıyla Brunetti karısını gördüğüne iki kat sevindi. Paola'nın elinde Fragolino şişesi ve ikinci bir şarap kadehi vardı. Bu arada televizyondaki konuşma sesleri sona ermiş ve üçüncü sahnenin giriş müziği başlamıştı.

Paola şişeyi elinden bıraktı ve kocasının yanına, kanepenin koluna oturdu. Ekranda, kalkan bir perdenin arkasında çıplak bir oda belirdi. Divanda uzanmış yatan, şalının altında kamburu çıkmış, bir eli divanın kenarından güçsüzce sarkmış olan zayıf, çelimsiz kadının, daha bir saat kadar önce güzelliğinin doruğunda gördüğü Flavia Petrelli olduğuna inanmak güçtü. Ünlü bir kurtizandan çok, Signora Santina'ya benziyordu. Gözlerinin altındaki mor halkalar, gerilmiş dudaklarındaki ıstırap, hastalık ve mutsuzluğu inandırıcı bir şekilde temsil ediyordu. Annina'ya, elinde avcunda kalmış bütün parayı yoksullara dağıtmasını söylerken, sesi bile güçsüz ve acı dolu çıkıyordu.

"Çok iyi oynuyor" dedi Paola. Brunetti onu susturdu. Hep birlikte televizyona baktılar.

"Ama adam aptal" diye ekledi Chiara, Alfredo yavaşça odaya girip kadını kucaklarken.

"Şşşt" diye atıldı ikisi birden. Chiara, annebabasının ancak duyabileceği bir sesle "Geri zekâlı" diye mırıldanarak rakamlarına döndü.

Brunetti, kavuşmanın saadetiyle Petrelli'nin yüzünün değişmesini, gerçek bir mutlulukla ışımaya başlamasını seyretti. ikisi asla sahip olmayacakları bir geleceğe ilişkin planlar yaptılar, sonra Petrelli'nin sesi değişti; Brunetti kadının sesinin eski güçlü ve berrak haline döndüğünü duydu.

Kadın yaşadığı mutlulukla hasta yatağından fırlayıp kalktı ve ellerini gökyüzüne kaldırdı. "Yeniden doğduğumu hissediyorum" diye haykırdı ve hemen arkasından, bunun bir opera oyunu olması itibariyle, pat diye yere düştü ve öldü.

"Ben yine de adamın geri zekâlı olduğunu düşünüyorum" diye diretti Chiara, Alfredo'nun acı feryatları ve izleyicilerin alkışları eşliğinde. "Kadın yaşasaydı bile, nasıl geçineceklerdi ki? Adamla karşılaşmadan önce yaptığı işe mi dönecekti?" Brunetti, kızının böyle bir konuda ne kadar fikir sahibi olduğunu öğrenmeye hiç meraklı değildi. Görüşünü dile getirmiş olan Chiara kâğıdın altına uzun bir rakamlar dizisi yazdı, kâğıdı matematik kitabının arasına koydu ve kitabı kapattı.

"Petrelli'nin bu kadar iyi olduğunu bilmiyordum" dedi Paola saygıyla, kızının yorumlarını tamamen kulak arkası ederek. "Nasıl birisi?" Bu onun tipik sorularından biriydi. Kadının bir cinayet davasıyla olan ilintisi Paola'nın ona ilgi duymasına yetmemişti, ama sahnedeki performansını görünce işler değişmişti.

"Bir şarkıcı işte" diye kestirip attı Brunetti.

"Evet, Reagan da bir oyuncuydu" dedi Paola. "Nasıl birisi?"

"Kibirli birisi, çocuklarını kaybetmekten korkuyor ve kahverengi giysileri seviyor."

"Hadi yiyelim" dedi Chiara; "Açlıktan ölüyorum."

"O zaman kalk da sofrayı kur, biz de bir dakikaya geliyoruz."

Chiara oflayıp puflayarak sandalyeden kalktı. "Şimdi sen babama kadının gerçekten nasıl birisi olduğunu anlattırırsın, ben de en güzel kısmını kaçırmış olurum, her zamanki gibi" diye söylendikten sonra mutfağa doğru yürüdü. Chiara'ın hayatındaki büyük sorunlardan biri, okulda müthiş bir itibar kaynağına dönüştürebileceği bilgileri babasından hiçbir zaman koparamayışıydı.

"Acaba" dedi Paola, her iki kadehe şarap doldururken, "bu kadın böyle rol yapmayı nerede öğrenmiş? Yıllar önce, ben küçük bir kızken veremden ölen bir halam vardı. Onu hâlâ hatırlayabiliyorum, ellerini nasıl sinirli sinirli oynattığını falan, tıpkı Petrelli'nin sahnede yaptığı gibi. Elleri kucağında durmadan kıpırdayıp dururdu, bir eli hep öbürünün içinde olurdu." Sonra her zamanki gibi aniden sordu: "Sence o mu yaptı?"

Brunetti omuz silkti. "Olabilir. Herkes onun delibozuk bir Latin dilberi olduğuna beni inandırmaya çalışıyor, duyduğu ilk hakarette bıçağı karşısındakinin kaburgalarına saplayacak türden biri. Ama ne kadar iyi bir oyuncu olduğunu sen de gördün, dolayısıyla bu tür bir cinayeti rahatlıkla işleyebilecek, serinkanlı ve ihtiyatlı biri olmadığından emin olmak imkânsız. Üstelik zeki de olduğunu sanıyorum."

"Ya arkadaşı?"

"Şu Amerikalı mı?"

"Evet."

"Bilemiyorum. Bana Petrelli'nin birinci sahneden sonra şefi görmeye gittiğini söyledi, ama sadece onunla tartışmak için."

"Hangi konuda?"

"Maestro onu tehdit ediyormuş, Brett'le olan ilişkisini eski kocasına bildireceğini söylüyormuş."

Paola kocasının kadının ilk adını kullanmasına şaşırdıysa da, bunu belli edecek bir şey yapmadı.

"Çocukları var mı?"

"Evet, iki tane."

"O zaman bu ciddi bir tehdit. Peki ya öbürü, Brett diye söz ettiğin kadın? O yapmış olabilir mi?"

"Hayır. Sanmıyorum. Petrelli'yle olan ilişkisi hayatında o kadar merkezi bir yer tutmuyor. Yok, pek sanmıyorum."

"Petrelli'yle ilgili soruma hâlâ cevap vermedin."

"Yapma Paola, sezgilerimle iş görmeye çalıştığımda her zaman yanıldığımı bilirsin. Vaktinden önce ve gereğinden fazla kuşkulanmamam gerek. Kadını tanımıyorum. Bütün bildiğim, bu işte adamın geçmişiyle bağlantılı bir şey olması gerektiği."

"Pekâlâ" dedi Paola, daha fazla üstelememeye karar vererek. "Hadi yiyelim. Tavuğumuz, enginarımız ve bir şişe Soave şarabımız var."

"Harika" dedi Brunetti. Ayağa kalktı ve karısının elinden tutup onu koltuğun kenarından kaldırdı. Birlikte mutfağa gittiler.

Her zamanki gibi, yemeğin sofraya konulduğu ve herkesin başlamaya hazırlandığı anda, Raffaele, Brunetti'nin ilk çocuğu, oğlu ve vârisi odasından çıkıp kendini gösterdi. On beş yaşında, yaşına göre uzun boylu bir oğlandı. Fiziğini ve tavırlarını Brunetti'den almıştı. Bunun dışında herhangi bir aile ferdinden aldığı hiçbir şey yoktu ve kendi davranışlarının, ölü ya da canlı, dünya yüzündeki herhangi bir insanla benzerlik taşıyabileceği ihtimalini kabullenmesi kesinlikle olanaksızdı. Raffaele, dünyanın kötü bir dünya, sistemin adaletsiz bir sistem olduğunu ve iktidardaki insanların sadece ve sadece bununla, yani iktidarla ilgilendiklerini kendi kendine keşfetmişti. Dünyada bu gerçeği bunca berraklıkla, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde keşfeden ilk insan kendisi olduğu için,

sözkonusu aydınlanmaya henüz kavuşamamış olan herkese duyduğu sınırsız küçümsemeyi açıkça sergilemekte ısrarlıydı. Elbette kendi ailesi de, Chiara'yı belki dışarıda tutarak, bu gruba dahildi. Raffaele, gerek yaşının küçüklüğü, gerekse harçlığının yarısını kendisine vermesi konusundaki güvenilirliği nedeniyle kız kardeşini toplumsal vicdandan bağışlıyordu. Göründüğü kadarıyla büyükbabası da bir şekilde Raffaele'nin iğne deliğinden geçmeyi başarmıştı, ama bunu nasıl başardığım anlayan yoktu.

Raffaele klasik liseye gidiyordu. Bu okulun amacı onu üniversiteye hazırlamaktı, ama Raffaele'nin dersleri bu yıl kötü gitmiş ve son zamanlarda okulu bırakmaktan söz eder olmuştu, çünkü "eğitim, sistemin işçileri ezmeye yarayan bir parçasından başka bir şey değildi. Ayrıca, okulu bırakması halinde bir işe girmeyi falan da düşünmüyordu, çünkü bu durumda kendisini "İşçileri ezen sisteme maruz bırakmış" olacaktı. Dolayısıyla, ezilmekten kaçınmak için, bir eğitim almayı ve bir işe girmeyi reddedecekti. Brunetti, Raffaele'nin akıl yürütüşündeki basitliği son derece hilekârca buluyordu.

Raffaelle masada kamburunu çıkarıp dirseklerine yaslanarak oturdu. Brunetti ona nasıl olduğunu sordu. Henüz tehlike arz etmeyen bir konuydu bu.

"İyi."

"Ekmeği versene Raffi" dedi Chiara.

"O sarımsağı yeme Chiara. Günlerce kokarsın" dedi Paola.

"Tavuk güzelmiş" dedi Brunetti; "İkinci şişeyi de açayım mı?"

"Evet" diye hevesle atıldı Chiara, bardağını uzatarak. "Ben daha hiç içmedim."

Brunetti ikinci şişeyi dolaptan çıkardı ve açtı. Masanın etrafında dolaşarak herkesin bardağına şarap doldurmaya başladı. Oğlunun arkasında dururken, şarabı doldurmak üzere eğildiğinde elini onun omzuna koydu. Raffaele bir omuz hareketiyle Brunetti'nin elinden

kurtuldu; sonra bu hareketi, hayatında ağzına koymadığı enginara uzanmak için yapılmış bir harekete çevirdi.

"Tatlı olarak ne var?" diye sordu Chiara.

"Meyve."

"Pasta yok mu?"

"Domuz yavrusu" dedi Raffaele. Bir eleştiri değil, bir tanımlama olarak söylenmişti bu.

"Yemekten sonra Borsa oynamak isteyen var mı?" diye sordu Paola. Çocukların cevap vermesine kalmadan, kendi koşullarını belirledi. "Ev ödevlerinizin bitmiş olması şartıyla."

"Benimki bitti" dedi Chiara.

"Benimki de" diye yalan söyledi Raffaele.

"Kasa benim" diye atıldı Chiara.

"Burjuva domuz yavrusu" dedi Raffaele.

"Siz ikiniz bulaşıkları yıkayın" diye buyurdu Paola, "ondan sonra oynarız." Yükselen ilk itiraz mızırdanmasıyla birlikte Paola çocuklara ültimatomu verdi: "Bulaşıklar kaldırılmış, yıkanmış ve yerine yerleştirilmiş olmadıkça kimse bu masada Borsa oynamayacak." Raffaele itiraz etmek üzere ağzını açtığı anda Paola ona doğru döndü. "Eğer bunu burjuva bir yaklaşım olarak görüyorsan, senin için üzgünüm. Tavuk yemek de bayağı burjuva bir alışkanlık, ama bu konuda şikâyet ettiğini duymadım. Şimdi bulaşıkları yıkayın, sonra oynayalım."

Karısının Raffaele'ye karşı bu üslubu kullanması ve oğlunun bunu sineye çekmesi Brunetti'yi her zaman şaşkınlığa düşürürdü. Kendisi ne zaman oğlunu azarlamaya yeltenecek olsa, bu girişimi çarpılan kapılar ve günlerce süren somurtmalarla sonuçlanırdı. Yenildiğini anlayan Raffaele, kızgınlığını masadaki tabakları hırsla kapıp

tezgâhın üstüne çarparak gösterdi. Brunetti ise kendi kızgınlığını göstermek için şarap şişesini ve kadehini alarak salona gitti ve itaatin kaçınılmaz gürültü patırtısını beklemeye koyuldu.

Brunetti içeri girdiğinde, "En azından odasında bomba yapmıyor" diye bir avutma girişiminde bulundu Paola. Mutfaktan, bulaşıkları Raffaele'nin yıkadığını ilan eden boğuk bir ses ve Chiara'nın kurulayıp kaldırdığını gösteren tiz şangırtılar geliyordu. Arada bir gürültülü kahkahalar patlıyordu.

"Sence adam olacak mı?" diye sordu Brunetti.

"Chiara onu güldürmeyi başarabildiği sürece, sanırım kaygılanmamız için bir neden yok.

Chiara'ya asla bir kötülük yapmaz ve birilerini havaya uçurmaya kalkacağından da kuşkuluyum." Brunetti bunun, oğlu konusundaki endişelerini gidermeye yetecek bir avuntu olduğundan emin değildi, ama öyleymiş gibi düşünmek işine geldi.

Chiara mutfaktan başını uzatarak seslendi: "Raffi oyunu getirdi. Hadi gelin, başlayalım."

Brunetti ve Paola mutfağa gittiklerinde Borsa tahtası mutfak masasının ortasına yayılmış ve talep ettiği gibi kasaya geçen Chiara herkese paralarını dağıtmaya başlamıştı. Yıllar içinde pek çok kez para çalarken yakalandığı için, kasaya Paola'nın geçmesi oybirliğiyle yasaklanmıştı. Bu konumu kabul etmenin kendisini tamahkârlık suçlamasıyla karşı karşıya bırakacağı endişesi taşıyan Raffaele, kasaya geçmeyi reddediyordu. Brunetti de kasayı yönetmenin sorumlulukları olmadan bile dikkatini oyuna vermekte zorlandığı için, kasa her zaman, para sayma, toplama ve ödeme işlerini büyük bir zevkle yapan Chiara'ya kalıyordu.

Kimin başlayacağını belirlemek üzere zar attılar. Raffaele'nin en küçük zan atıp sonuncu olması, diğer üçünün daha oyuna başlamadan gerilmesine yol açtı. Oğlanın oyunda kazanma tutkusu

Brunetti'yi korkutuyor ve oğluna her türlü avantajı vermek için çoğu zaman kötü oynuyordu.

Bir yarım saat sonra, Chiara bütün yeşilleri toplamıştı: Via Roma, Corso Impero ve Largo Augusto. Raffaele'nin elinde iki kırmızı vardı ve setini tamamlamak için sadece Brunetti'nin elindeki Via Marco Polo'ya ihtiyacı vardı. Dört tur daha dönüldükten sonra Brunetti, elli bin liret ve Acquedotto karşılığında eksik kırmızı parçayı Raffaele'e satmaya razı oldu. Aile kuralları yorum yapmayı yasaklıyordu, ama bu, Chiara'nın masanın altından erkek kardeşine sıkı bir tekme atmasını engellemedi.

Raffaele, bekleneceği gibi, bu adaletsizliğe itiraz etti. "Kes şunu Chiara. Kötü bir alışveriş yapmak istiyorsa, kendi bileceği iş." Bütün kapitalist sistemi yerle bir etmek isteyen çocuğun ağzından çıkıyordu bu sözler.

Brunetti kartını verdi ve Raffaele hiç vakit kaybetmeden her üç mülkünün üstüne oteller kurdu. Raffaele kız kardeşinin kendisine para üstünü doğru verdiğinden emin olmaya çalışarak otelleriyle uğraşırken, Brunetti, Paola'nın on bin liretlik küçük bir tomarı serinkanlılıkla kasadan kendi önüne doğru kaydırmakta olduğunu fark etti. Paola göz ucuyla yukarı baktı, kocasının kendi çocuklarından para çalarken onu görmüş olduğunu fark etti ve can alıcı bir gülümsemeyle kocasına baktı. Brunetti, bir polis memuru, bir hırsızla evlenmişti; çocukları da bir bilgisayar canavarı ile bir anarşistti.

Sonraki turda Brunetti, Raffaele'nin yeni otellerinden birine rastladı ve elinde avcunda ne varsa hepsini vermek zorunda kaldı. Paola birdenbire altı otel kurmaya yetecek kadar parası olduğunu keşfetti, ama hiç değilse, parayı kasa görevlisine uzatırken gözlerini kocasınınkilerden kaçırma inceliğini gösterdi.

Brunetti arkasına yaslandı ve Raffaele karşısındaki kaybının kaçınılmaz hale getirdiği sona doğru ilerleyen oyunu seyretti. Paola'nın dirseği santim santim on binlikler destesine doğru kaymaya başladı, ama Chiara'dan gelen buz gibi bir bakışla girişimi

yarıda kaldı. Chiara ise Parco della Vittoria'yı kendisine satması için Raffaele'i ikna etmeyi başaramadı, iki tur üst üste kırmızı otellere rastgeldi ve iflas etti. Paola iki tur daha dayandı, ama sonunda Viale Costantino'daki otele rast geldi ve parayı ödeyemedi.

Oyun sona erdi. Raffaele derhal başarılı imparatorluk liderinden hâkim sınıfın taş kalpli düşmanına dönüştü, Chiara buzdolabını yağmalamaya gitti ve Paola esneyerek yatma zamanının geldiğini söyledi. Brunetti koridorda karısının peşi sıra yürüdü. Huzur ve sükûnet cumhuriyeti polis örgütü komiserlerinden Brunetti, çağın en ünlü müzisyeninin katilini bulmak için sürdürdüğü amansız mücadelenin peşinde bir gece daha geçirmişti.

18

Michele'nin telefonu saat birde geldi ve Brunetti'yi huzursuz, sıkıntılı bir uykudan çekip kopardı. Telefonu dördüncü çalışında açtı ve ismini söyledi.

"Guido, benim, Michele."

Bu isimde birini tanıyıp tanımadığını hatırlamaya çalışırken, "Michele" diye aptal aptal tekrarladı Brunetti. Kendini zorlayarak gözlerini açtı ve hatırladı. "Michele. Michele; tamam. Aradığına sevindim." Başucu lambasını açtı ve sırtını karyolaya dayayarak oturdu. Paola yanında kütük gibi uyuyordu.

"Babamla konuştum. Her şeyi hatırlıyor."

"Ee?"

"Senin söylediğin çıktı: Bilinecek bir şey varsa, babam kesin biliyordur."

"Bana işkence etmeyi bırak da söyle."

"Wellauer ile operada şarkı söyleyen kız kardeş hakkında dedikodular varmış. Clemenza yani. Babam nerede olduğunu hatırlayamadı, ama hikâye Almanya'da başlamış, kız onunla sahneye çıkarken. Bir gösteriden sonra, bir partide, Wellauer'in karısıyla La Santina arasında bir olay yaşanmış. Birbirlerine hakaret etmişler, sonra Wellauer çıkıp gitmiş." Michele etkiyi artırmak için bir mola verdi. "La Santina'yla birlikte. Oyun sona erince babam 1937 ya da 1938'de olduğunu düşünüyor Santina buraya, Roma'ya gelmiş, Wellauer de cezasını çekmek üzere evine dönmüş." Kötü bir şakaydı, ama Michele kendi şakasına güldü. Brunetti gülmedi.

"Anlaşılan Wellauer karısına kendini affettirmeyi başarmış. Babam Wellauer'in kendisini sık sık affettirmek zorunda kaldığını söylüyor, o zaman da, daha sonraları da."

"Öyle miymiş?"

"Evet; babamın söylediğine göre en beterlerinden biriymiş. Ya da en iyilerinden, nasıl baktığına göre değişir. Savaştan sonra boşanmışlar."

"Bu gibi şeyler yüzünden mi?"

"Babam emin olamadı. Öyle düşünülebilir herhalde. Belki de Wellauer yanlış tarafı arkaladığı için olmuştur."

"Sonra ne olmuş, Santina İtalya'ya geri dönünce?"

"Wellauer bir Norma sahnelemek üzere buraya gelmiş, kızın sahneye çıkmayı reddettiği oyun hani. Bundan haberin var mıydı?"

"Evet." Miotti'nin verdiği dosyada bu haberi okumuştu, yıllar öncesinin Roma ve Venedik gazetelerinden kesilmiş kupürlerin fotokopilerinden.

"Başka bir soprano bulmuşlar ve Wellauer büyük bir zafer kazanmış."

"Ne olmuş peki? Görüşmeye devam etmişler mi?"

"Babamın söylediğine göre tam burada işler iyice bulanıyor. Kimileri bu olaydan sonra bir süre daha beraber olduklarını iddia etmiş. Kimileri de sahneyi bırakır bırakmaz Wellauer'in onu terk ettiğini söylemiş."

"Ya kız kardeşleri?"

"Anlaşıldığı kadarıyla, Clemenza şarkı söylemeyi bırakınca, Wellauer öbür kardeşlerden biriyle takılmaya başlamış." Michele hiçbir zaman incelikli üslubuyla tanınan biri olmamıştı, özellikle kadınlardan söz ederken.

"Peki sonra?"

"Bir süre bu böyle gitmiş. Sonra, o zamanlar 'gayri kanuni müdahale' dedikleri şey araya girmiş. Doğru insanları tanıyorsan o zamanlar bile kolayca yaptırılabiliyormuş, babamın dediğine göre. Wellauer de tanıyormuş. O zamanlar pek kimsenin haberi olmamış, ama kız ölmüş. Çocuğun Wellauer'den olduğu bile kesin değilmiş, ama o günlerde insanlar öyle düşünmüşler."

"Sonra?"

"İşte, kız ölmüş, dediğim gibi. Tabii ki basına hiçbir şey sızmamış. O günlerde kimse bu tür şeyler yazamazdı. Gazetelerde 'ani bir rahatsızlık sonucu' öldüğü yazılmış. Bir bakıma doğru bu, sanırım."

"Ya öbür kız kardeş?"

"Babam onun Arjantin'e yerleştiğini düşünüyor, savaş bitmek üzereyken ya da bittikten hemen sonra. Hatırlayabildiği kadarıyla orada ölmüş, ama uzun yıllar sonra. Babamın bunu soruşturmasını ister misin?"

"Hayır Michele. O önemli değil. Peki ya Clemenza?"

"Savaştan sonra sahneye geri dönmeye çalışmış, ama sesi artık eskisi gibi değilmiş. Böylece şarkı söylemeyi bırakmış. Babam burada yaşıyor olması gerektiğini söyledi. Doğru mu bu?"

"Evet. Onunla konuştum. Babanın hatırladığı başka bir şey var mı?"

"Hayır, sadece bir zamanlar Wellauer'le tanıştığını hatırlıyor, yaklaşık on beş sene önce. Ondan hoşlanmamış, ama bunun için belirgin bir neden gösteremedi. Hoşlanmamış işte."

Michele'nin sesinde, arkadaş kimliğinden gazeteci kimliğine geçtiğini belirten bir değişim oldu. "Bunlar işine yarayacak mı, Guido?"

"Bilmiyorum, Michele. Sadece Wellauer'in nasıl biri olduğu konusunda bir fikir edinmek ve Santina hakkında bir şeyler öğrenmek istemiştim."

"Eh, öğrendin işte." Michele'nin sesi sertti. Aldığı son cevap ona bir polisle konuşmakta olduğunu hissettirmişti.

"Michele, bak, bunlardan bir şey çıkabilir, ama henüz bilmiyorum."

"Tamam, tamam. Çıkarsa çıkar." Brunetti'den bu iltiması istemeye dili varmıyordu.

"Eğer bir şey çıkarsa seni ararım, Michele."

"Tabii, tabii, mutlaka ara Guido. Geç oldu, herhalde artık yatağa dönmek istiyorsundur. Başka bir şeye ihtiyacın olursa ara, tamam mı?"

"Arayacağım, söz. Çok teşekkürler Michele. Lütfen babana da benim için teşekkür et."

"Asıl o sana teşekkür ediyor. Senin sayende kendisini yeniden önemli hissetti. İyi geceler Guido."

Brunetti'nin cevap vermesine kalmadan telefon kapandı. Brunetti ışığı söndürdü, odanın ne kadar soğuk olduğunu ancak fark ederek yorganın altına girdi. Karanlığın içinde tek görebildiği Clemenza Santina'nın odasındaki fotoğraftı; biri önde, ikisi arkada özenle poz vermiş üç kız kardeşin fotoğrafı. Kızlardan biri Wellauer yüzünden ölmüş, öbürünün de belki onu tanımış olması nedeniyle meslek

hayatı sönmüştü. Bir tek en küçükleri ondan kurtulmayı başarmış, ama bunun için Arjantin'e gitmesi gerekmişti.

19

Brunetti ertesi sabah erkenden uyandı. Paola'nın kalkmasın y dan çok önce ayaklarım sürüye sürüye mutfağa gitti ve ne yaptığının pek de farkında olmadan kahveyi ocağa koydu. Sonra banyoya gitti, yüzüne su çarptı ve aynadaki adamın gözlerine bakmadan kurulandı. Kahvesini içmeden önce kimseye güvenmezdi.

Tam cezvenin taştığı anda mutfağa geri döndü. Küfretmeye bile yeltenmeden cezveyi ateşten aldı ve ocağı kapattı. Bir fincana kahve koyup içine üç şeker attı ve elinde kahvesiyle batıya bakan terasa çıktı. Kahve işe yaramazsa, belki sabah ayazı onu ayıltabilirdi.

Yarı çıkmış sakallarıyla, ekşi bir suratla terasta durdu ve ufukta Dolomitler'in başladığı noktaya gözünü dikip baktı. Gece çok yağmur yağmış olmalıydı, çünkü dağlar iyice belirginleşmişti. Gece boyunca gizli gizli yaklaşmış, sabah serinliğinde sihirli bir biçimde ortaya çıkmışlardı. Anakaradaki fabrikalardan durmaksızın yükselen dumanlar ve laguna'dan sürüklenip gelen nem dalgalan yüzünden akşama kalmadan yine kaybolup gideceklerdi kuşkusuz.

Sol taraftan, San Polo'un 6:30 ayinini haber veren çan sesleri geldi. Aşağıda, dar sokağın karşı tarafındaki evde birisi perdeleri açtı ve çıplak bir adam, kendisini yukarıdan seyreden Brunetti'nin farkında bile olmadan, camdan dışarı bakmaya başladı. Ansızın adamın gövdesinden bir çift el daha fışkırdı ve kırmızı ojeli tırnakları olan bu eller adama arkadan sarıldı. Adam gülümsedi, camın önünden çekildi ve perdeler yeniden kapandı.

Sabah ayazı Brunetti'nin içine işlemeye başlamıştı. İçerisinin sıcaklığından ve Paola'nın varlığından memnuniyet duyarak mutfağa döndü. Paola uyanmış, mutfak masasında oturuyordu ve son derece hoş görünüyordu. Kimsenin sabah dokuzdan önce bu kadar hoş görünmeye hakkı olmadığını düşündü Brunetti.

Paola ona neşeyle "Günaydın" dedi; Brunetti bir homurtuyla karşılık verdi. Boş kahve fincanını lavaboya bıraktı ve Paola'nın kendisi için

hazırlayıp tezgâhın üstüne koyduğu ikinci fincanı aldı, bu seferki sütlüydü. İlk fincan onu insanlığa doğru itelemeye başlamıştı, ikincisi muhtemelen bu işi tamamlayacaktı.

"Dün gece arayan Michele miydi?"

"Hmm." Brunetti yüzünü ovuşturdu, kahvesinden bir yudum daha aldı. Paola masanın öbür ucundan bir dergi aldı ve kendi kahvesini yudumlayarak dergiyi karıştırdı. Saat daha sekiz bile olmamıştı ve karısı Giorgio Armani ceketlerini incelemekteydi. Paola sayfayı çevirdi. Brunetti omzunu kaşıdı. Dakikalar geçti.

"Dün gece arayan Michele miydi?"

"Evet." Kocasından gerçek bir sözcük koparmış olmak Paola'yı sevindirmişti, başka bir şey sormadı. "Bana Wellauer ile Santina arasındaki ilişkiyi anlattı."

"Kaç yıl önceymiş bu?"

"Yaklaşık kırk yıl önce, savaştan sonra. Yok, savaştan hemen önceymiş, yani aslında elli yıl kadar önce."

"Ne olmuş?"

"Wellauer kadının kız kardeşini hamile bırakmış, sonra kız kürtaj sırasında ölmüş."

"Yaşlı kadın sana bundan söz etmiş miydi?"

"Tek kelime bile söylemedi."

"Ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Onunla yeniden konuşmam gerek."

"Bu sabah mı?"

"Hayır; şimdi Questura'ya gitmek zorundayım. Öğleden sonra. Ya da yarın." Brunetti, o soğuğa ve mutsuzluğa dönmeye ne kadar isteksiz olduğunu fark etti.

"Eğer gidersen, kahverengi pabuçlarını giy." Kahverengi pabuçları onu soğuktan korumaya yarayabilirdi; ama hiçbir şey onu ya da başka birini, o evdeki mutsuzluktan koruyamazdı.

"Tamam, sağ ol" dedi Brunetti. "Gitmeden duşa girecek misin?" diye sordu, Paola'nın o sabah erkenden dersi olduğunu hatırlayarak.

"Yok hayır, sen gir. Ben kahvemi bitirip biraz daha kahve yapacağım."

Brunetti karısının yanından geçerken eğilip başının üzerine bir öpücük kondurdu. Sabahları dönüştüğü bu homurdanan yaratığa karşı nasıl olup da bu kadar medeni, hatta dostça davranmayı başardığına akıl erdiremiyordu. Paola'nın şampuanının çiçek kokusunu duydu ve karısının şakaklarının hemen üstündeki saçların hafifçe grileşmeye yüz tutmuş olduğunu fark etti. Bunu daha önce hiç fark etmemişti. Eğildi ve karısının narin varlığı karşısında yüreği titreyerek grileşmiş saçların olduğu yeri yeniden öptü.

Büroya gittiğinde, orkestra şefinin ölümüyle ilgili tüm birikmiş belgeleri toparladı ve yeniden okumaya başladı. Kimisini üçüncü ya da dördüncü kez okuyordu. Almanca raporların çevirisi çıldırtıcıydı. Ayrıntılara gösterilen olağanüstü özen bakımından her iki soygun sırasında Wellauer'in evinden çalınan eşyaların listesinde olduğu gibi Alman disiplininin birer anıtı gibiydiler. Maestronun savaş yıllarındaki mesleki ve özel hayatına ilişkin tek bir bilgi kırıntısı bile içermeyişleri ise, Almanların bir başka özelliğine, görmezden gelerek bir gerçeği yok etme yeteneklerine delalet ediyordu.

ikinci karısının cesedini Wellauer bulmuştu. Kadın kendisini asmak üzere bodruma inmeden az önce bir arkadaşına telefon etmiş ve onu kahve içmeye davet etmişti. Gündelik hayatla dehşet verici bir olayın böyle iç içe geçmesi raporu her okuduğunda Brunetti'yi huzursuz ediyordu. Söz verdiği saatte orada olamayan kadın, ancak

Wellauer'in karısının cesedini bulmasından ve polisi aramasından sonra gelmişti. Bunun anlamı, karısının bırakmış olabileceği herhangi bir şeyin bir not, bir mektup pekâlâ Wellauer tarafından bulunmuş ve yok edilmiş olabileceğiydi.

Paola o sabah Brunetti'ye Padovani'nin numarasını vermiş ve gazetecinin ertesi gün Roma'ya dönmeyi planladığını söylemişti. Öğle yemeğini "tanıkla görüşme" adı altında masraf bütçesine dahil edebileceğini bilen Brunetti, Padovani'ye telefon ederek onu Galleggiante'de yemeğe davet etti. Brunetti'nin sevdiği, ama pek sık gidemediği bir lokantaydı bu. Padovani saat birde onunla buluşmayı kabul etti.

Brunetti çevirmenlerin çalıştığı büroya telefon etti ve Almanca çevirmeninin kendisine gönderilmesini istedi. Genç bir kadın çıkageldi; Brunetti merdivenlerde ya da koridorlarda onunla sık sık selamlaştığını hatırlıyordu. Berlin'le bir telefon konuşması yapması gerektiğini, karşısına ingilizce ya da italyanca bilmeyen birisi çıkacak olursa yardımına ihtiyaç duyacağını açıkladı.

Signora Wellauer'in verdiği telefon numarasını çevirdi. Telefon dördüncü çalışta açıldı ve bir kadın sesi, kendinden emin bir tınıyla Almanca ona hep öyle gelirdi "Steinbrunner" dedi. Brunetti telefonu çevirmene uzattı ve aralarında geçen konuşmayı, doktorun evde değil muayenehanesinde olduğunu, kendisine verilen numaranın da ev numarası olduğunu çıkaracak kadar anladı. Muayenehaneyi araması için çevirmene işaret etti; kadın kim olduğunu ve niçin aradığını açıklarken onu dinledi. Kadın beklemekte olduğunu gösteren bir hareketle elini havaya kaldırdı ve bir kez başını salladı. Sonra telefonu Brunetti'ye verdi. Brunetti bir an, bir mucize olduğunu ve Dr. Steinbrunner'ın telefona italyanca cevap verdiğini sandı. Ne var ki kulağına bir insan sesi yerine, Venedik belediyesi hesabına Alpleri aşarak kendisine ulaşan hafif ve anlamsız bir müzik geldi. Telefonu çevirmene geri verdi ve kadının beklerken eliyle havada tempo tutmasını seyretti.

Kadın birdenbire telefonu kulağına daha çok yaklaştırdı ve Almanca bir şeyler söyledi. Birkaç cümle daha söyledikten sonra Brunetti'ye

döndü: "Sekreteri telefonu bağlıyor. Doktor ingilizce biliyormuş. Bu durumda konuşmayı size bırakayım mı?"

Brunetti başıyla onayladı, telefonu kadının elinden aldı, ama yanında kalması için ona işaret etti. "Dur bakalım, doktorun ingilizcesi senin Almancan kadar iyi miymiş?"

Brunetti daha cümlesini tamamlayamadan telefonun öbür ucunda boğuk bir ses duydu: "Buyurun, Dr. Erich Steinbrunner. Kiminle görüştüğümü öğrenebilir miyim?"

Brunetti kendisini tanıttı, sonra çevirmene artık gidebileceğini işaret etti. Kadın dışarı çıkmadan önce eğilip Brunetti'nin masasının üstündeki bir defterle kalemi ona doğru itti.

"Buyurun, commissario, sizin için ne yapabilirim?"

"Ben Maestro Wellauer'in ölümünü araştırıyorum ve eşinden kendisinin yakın dostu olduğunuzu öğrendim."

"Evet, öyleydim. Karım ve ben kendisinin çok eski dostlarıydık. Ölümü ikimizi de çok üzdü."

"Bundan kuşkum yok doktor."

"Cenazesine katılmak istedim, ancak karımın sağlık durumu hiç iyi değil. Seyahat etmesi olanaksız. Onu yalnız bırakmak istemedim."

"Eminim Signora Wellauer durumunuzu anlayışla karşılamıştır" dedi Brunetti, yavan nezaket sözlerinin dünyanın her yerinde aynı olmasına şaşarak.

"Elizabeth'le konuştum" dedi doktor; "Durumu metanetle karşılamışa benziyordu."

Adamın ses tonunda sezdiği bir şey üzerine, "Aslında" dedi Brunetti, "Signora Wellauer sanki... bunu nasıl ifade edeceğimi bilemiyorum. Sanki sizinle konuşmamı pek istemez gibiydi, doktor." Karşıdan bir

cevap gelmeyince ekledi: "Belki de mutlu günlerini hatırlamak için biraz daha zamana ihtiyacı vardır."

"Evet, olabilir" dedi doktor, bu görüşte olmadığını açıkça belli eden kuru bir sesle.

"Size birkaç soru sorabilir miyim, doktor?"

"Gayet tabii."

"Maestronun ajandasını incelediğimde, hayatının son birkaç ayında sizinle ve eşinizle sık sık görüşmüş olduğunu gördüm."

"Evet, üç ya da dört kez yemeğe çıktık."

"Ancak sizin adınızın tek başına geçtiği günler de vardı, doktor, sabahın erken saatlerinde. Randevu saatlerinden, bunların mesleki ziyaretler olabileceği sonucuna vardım. Yani, sizi bir dost olarak değil de bir hasta olarak ziyaret etmiş olabileceği..." Hayli uzun bir aradan sonra, "Acaba" diye ekledi, "sakıncası yoksa, size şunu sorabilir miyim..." Brunetti sustu. Pratisyen hekim olup olmadığını sorarak adamın gururunu incitmek istemiyordu. "Kusura bakmayın," dedi, "soracağım şeyin İngilizcede nasıl söylendiğini unuttum. Bana uzmanlık dalınızı söyleyebilir misiniz, lütfen?"

"Kulakburunboğaz. Ama özellikle boğaz. Helmut'la da bu vesileyle tanışmıştık, yıllar önce." Bunu söylerken adamın sesi daha sıcak bir tona büründü. "Almanya'da 'şarkıcıların doktoru' olarak tanınırım." Bunu açıklamak zorunda kalışına şaşırmış gibiydi.

"Ziyaretlerinin sebebi bu muydu? Solistlerden birinin bir rahatsızlığı mı vardı? Yoksa sorun kendi sesiyle mi ilgiliydi?"

"Hayır, Helmut'un sesinde ya da boğazında bir sorun yoktu. İlk buluşmamızda, solistlerden biri hakkında konuşmak üzere beni kahvaltıya çağırmıştı."

"Ama ajandada işaretli başka sabah randevuları da vardı, doktor."

"Evet, onunla iki kez görüştüm. Birincisinde, buraya gelerek kendisini muayene etmemi istedi. Bir hafta sonra ona sonuçları bildirdim."

"Bu sonuçlar hakkında bana bilgi verebilir misiniz?"

"Ondan önce, bunun neden önemli olduğunu siz bana açıklayabilir misiniz?"

"Anlaşıldığı kadarıyla maestro son zamanlarda çok düşünceli ve endişeli görünüyormuş. Burada konuştuğum kişilerden öğrendim bunu. Ben de bunun nedenini anlamaya çalışıyorum. Maestronun zihnini meşgul eden bir şey vardı, ama neydi bu?"

"Kusura bakmayın, bunun neden önemli olduğunu kavrayamadım" dedi doktor.

"Bakın doktor, kendisinin sağlık durumu hakkında olabildiğince çok şey öğrenmeye çalışıyorum. Unutmayın ki öğrenebileceğim her şey, maestronun ölümünden sorumlu olan kişiyi bulmama ve adalete teslim etmeme yardımcı olabilir." Paola sık sık, bir Alman'ı etkilemenin tek yolunun kanunu gündeme getirmek olduğunu söylerdi. Adamın teslim oluşundaki sürate bakılırsa, Paola haklı olmalıydı.

"O halde size seve seve yardım ederim."

"Wellauer için yaptığınız ne tür bir muayeneydi?"

"Dediğim gibi, sesinde ya da boğazında bir sorun yoktu. Görüşü de mükemmeldi. Ne var ki hafif bir işitme kaybı ortaya çıkmıştı. Bana gelmesinin nedeni buydu."

"Peki ya sonuçlar, doktor?"

"Dediğim gibi, hafif bir işitme kaybı. Minimum düzeyde. Onun yaşında bir insanda normal karşılanması gereken bir şey." Doktor hemen düzeltti: "Bizim yaşımızdaki insanlarda yani."

"Onu ne zaman muayene etmiştiniz doktor? Benim elimdeki tarihler ekim ayına ait."

"Evet, o sıralardaydı. Size kesin tarihleri vermek için kayıtlarıma bakmam gerek, ama yaklaşık olarak o sıralardaydı."

"Ya kesin sonuçlar? Onları hatırlıyor musunuz?"

"Hayır. Hayır, hatırlamıyorum. Ancak söz konusu kayıp kesinlikle yüzde onun altındaydı, yoksa aklımda kalırdı."

"Bu önemli bir kayıp mı doktor?"

"Hayır, değil."

"Peki fark edilir bir kayıp mı?"

"Nasıl yani?"

"Wellauer'in işini etkilemiş olması mümkün mü?"

"Helmut da bunu bilmek istiyordu zaten. Ona böyle bir şeyin söz konusu olmadığını, kaybın güçlükle ölçülebilecek düzeyde olduğunu söyledim. Bana inandı. Ama aynı sabah ona başka bir haber de vermek zorunda kaldım ve bu canını sıktı."

"Neydi bu haber?"

"Sesiyle ilgili sorunlar yaşayan genç bir solisti bana göndermişti. Kadının ses tellerinde nodüller olduğu ve bunların ameliyatla alınması gerektiği ortaya çıktı. Kadının altı aydan önce sahneye çıkamayacağını Helmut'a söyledim. Helmut bu bahar Münih'te onu sahneye çıkarmayı planlıyordu, ama bu olanaksızdı."

"Hatırlayabildiğiniz başka bir şey var mı?"

"Hayır, özel bir şey hatırlamıyorum. Venedik'ten döndüklerinde beni arayacağını söyledi, ama ben bunu kişisel bir ifade olarak aldım, dördümüzün bir araya gelmesi anlamında."

Brunetti adamın sesinde belli belirsiz bir tereddüt sezinledi ve sordu: "Başka bir şey var mıydı doktor?"

"Venedik'te ona tavsiye edebileceğim birini tanıyıp tanımadığını sordu. Bir doktor olarak. Buna hiç gerek olmadığını, sağlığının gayet iyi olduğunu söyledim. Hastalanacak olursa zaten opera ona en iyi doktoru bulurdu. Ama Helmut ısrarlıydı. Ona tavsiye edecek birini tanıyıp tanımadığımı bilmek istiyordu."

"Bir uzman mı?"

"Evet. Sonunda ona birkaç kez görüş alışverişinde bulunduğum bir doktorun adını verdim. Kendisi Padova Üniversitesi'nde profesördür."

"Adı nedir, doktor?"

"Valerio Treponti. Şehirde bir muayenehanesi de var, ama telefon numarası bende yok. Helmut numarayı sormadı, doktorun adını öğrenmekle yetindi."

"Bu adı bir yere yazıp yazmadığını hatırlıyor musunuz?"

"Hayır, yazmadı. Aslına bakarsanız, o anda sırf inadından böyle direttiğini düşünmüştüm. Hem zaten asıl konumuz o solist kadındı."

"Son bir soru, doktor."

"Evet?"

"Son birkaç görüşmenizde, kendisinde herhangi bir değişiklik gözünüze çarpmış mıydı? Bir şeyin aklını kurcaladığına, onu endişelendirdiğine dair herhangi bir işaret?"

Doktorun cevabı uzun bir aradan sonra geldi. "Sanki bir şeyler var gibiydi, ama ne olduğunu bilemiyorum."

"Kendisine sordunuz mu?"

"Helmut bu tür sorular sorabileceğiniz biri değildi."

Brunetti, dostlukları kırk yıl geriye giden insanlar arasında bu tür soruların zaman zaman sorulduğunu söylememek için kendini zor tuttu. "Sorunun ne olabileceği konusunda bir fikriniz var mı?" diye sordu bunun yerine.

Bu sefer de deminki kadar uzun bir sessizlik oldu. "Elizabeth'le ilgili bir şey olabileceğim düşünmüştüm. Bu yüzden Helmut'a hiçbir şey söylemedim. Karısı konusunda her zaman çok hassastı, aralarındaki yaş farkı nedeniyle. Ama belki bunu Elizabeth'in kendisine sorabilirsiniz, commissario."

"Evet, doktor. Ben de öyle yapmayı düşünüyorum."

"Güzel. Yapabileceğim başka bir şey var mı? Artık gerçekten hastalarımla ilgilenmek zorundayım."

"Hayır, başka bir şey yok. Benimle konuşmanız büyük incelikti. Çok yardımcı oldunuz."

"Umarım olmuşumdur. Umarım bunu yapan kişiyi bulur ve cezalandırırsınız."

"Elimden geleni yapacağıma kuşkunuz olmasın doktor" dedi Brunetti kibarca. Kendi amacının sadece birincisiyle sınırlı olduğunu, ikinci konunun kendisini hiç mi hiç ilgilendirmediğini doktora söylemedi. Ama belki de Almanlar bu gibi konularda başka türlü düşünüyorlardı.

Telefon kapanır kapanmaz bilinmeyen numaralar servisini çevirdi ve Padova'dan Dr. Valerio Treponti'nin numarasını sordu. Doktorun muayenehanesini aradığında, Treponti'nin bir hastasıyla meşgul olduğunu ve telefona gelemeyeceğini öğrendi. Brunetti kim olduğunu açıkladı, doktorla acilen görüşmesi gerektiğini belirtti ve resepsiyon görevlisine hatta bekleyeceğini söyledi.

Beklerken, sabah gazetelerini karıştırmaya başladı. Wellauer'in ölümü büyük ulusal gazetelerden kaybolmuştu; Gazzettino'nun ikinci bölümünün ikinci sayfasında vardı, çünkü konservatuvarda Wellauer'in adına bir müzik bursu oluşturulmaktaydı.

Brunetti hattın bağlandığını duydu, sonra derin ve yankılı bir ses "Treponti" dedi.

"İyi günler doktor, ben Venedik polisinden Komiser Brunetti."

"Evet, söylediler. Ne istiyorsunuz?"

"Geçtiğimiz ay içinde, İtalyanca konuşan, uzun boylu, yaşlıca bir adamın hastanız olup olmadığını öğrenmek istiyordum. Çok iyi İtalyanca konuşan, ama Alman aksanlı biri."

"Kaç yaşlarında?"

"Yetmiş civarı."

"Avusturyalı'yı söylüyorsunuz. Neydi adı? Doerr mi? Evet, evet, Hilmar Doerr. Ama o Alman değildi; Avusturyalıydı. Onun hakkında ne bilmek istiyorsunuz?"

"Nasıl biri olduğunu tarif edebilir misiniz doktor?"

"Bunun önemli olduğundan emin misiniz? Bekleme odasında altı hastam var ve bir saat içinde hastanede olmam gerekiyor."

"Nasıl biri olduğunu tarif edebilir misiniz doktor?"

"Az önce etmedim mi? Uzun boylu, mavi gözlü, altmışlarının ortalarında."

"Onu en son ne zaman gördünüz?"

Brunetti hattın öbür ucunda başka birisinin bir şey söylediğini duydu. Sonra, doktor telefonun ağız kısmını eliyle kapatınca, hiçbir ses gelmez oldu. Aradan bir dakika geçtikten sonra doktor daha da aceleci ve sabırsız bir sesle geri döndü. "Commissario, şu anda sizinle konuşamam. Yapılacak önemli işlerim var."

Brunetti hiçbir şey olmamış gibi davranarak sordu: "Muayenehanenize gelsem, bugün sizinle görüşebilir miyim doktor?"

"Akşamüzeri saat beşte. Size yirmi dakika ayırabilirim. Burada." Brunetti'nin adresi sormasına fırsat bırakmadan telefonu kapattı. Brunetti, sinirlenmemek için kendini zorlayarak, numarayı sabırla yeniden çevirdi ve telefonu açan kadından doktorun muayenehane adresini istedi. Kadın adresi verince Brunetti abartılı bir nezaketle teşekkür etti ve telefonu kapattı.

Oturup Padova'ya gitmenin en kolay yolunu düşünmeye başladı. Onun yerinde Patta olsa bir araba ve bir şoför ister, hatta otoyol trafiğinin o gün çok yoğun olması ihtimaline karşı bir çift de motosikletli eşlikçi talep ederdi. Brunetti'nin rütbesi bir araba istemesine yetiyordu, ama zaman kazanma isteği, garı arayarak öğleden sonra Padova'ya giden trenlerin kalkış saatlerini sormasına yol açtı. Milano'ya giden ekspres trene binerse, doktorun muayenehanesine saat beşte rahat rahat yetişebilecekti. Padovani'yle öğle yemeği yedikten sonra dosdoğru tren istasyonuna gitmesi gerekiyordu.

20

Brunetti lokantaya vardığında Padovani'yi içeride beklerken buldu. Gazeteci, bar tezgahıyla çeşitli iştah açıcıların sergilendiği camlı bir büfenin arasında ayakta duruyordu: Deniz salyangozları, kalamarlar, karidesler. Kısaca el sıkıştılar, sonra Signora Antonia, lokantanın koşulsuz hâkimi olan nefes kesici garson, onlara masalarını gösterdi. Yerlerine oturduktan sonra, suç sohbetini ve dedikoduyu bir süre erteleyerek öğle yemeği konusunda Signora Antonia'nın fikrini aldılar. Matbu bir mönünün varlığına rağmen müdavimlerden pek azı mönüye itibar ederdi; çoğu hiç görmemişti bile. Günün tavsiyeleri ve özel yemekleri Signora Antonia'nın kafasında yazılıydı. Garson kadın seçenekleri hızla saydı, ama Brunetti bunun anlamsız bir formaliteden başka bir şey olmadığını biliyordu. Çok geçmeden Signora Antonia, aperatif olarak antipasto di mare, arkasından karidesli risotto ve ızgara branzino yemek istediklerine karar verdi. Balığın daha o sabah balık pazarından geldiğine emin olabilirlerdi. Padovani, şayet signora salık veriyorsa, bir de yeşil salata alıp alamayacağını sordu. Signora Antonia bu soruyu gereken itinayla değerlendirdi, salata siparişine razı oldu, sonra lokantanın özel üretimi olan beyaz şaraptan da bir şişe istediklerine karar vererek şarabı getirmeye gitti.

Şarap masaya geldikten ve ilk kadehler doldurulduktan sonra Brunetti, Venedik'ten ayrılmadan önce yapacak çok işi olup olmadığını sordu Padovani'ye. Eleştirmen, hakkında yazı yazması gereken iki galeri açılışı olduğunu söyledi; biri Treviso'da biri Milano'daydı, ama büyük olasılıkla bu işi telefonla halledecekti.

"Yazılarını Roma'daki gazeteye telefonla mı geçeceksin?" diye sordu Brunetti.

"Yok canım" diye cevap verdi Padovani, bir çubuk ekmeği ikiye bölüp yarısını yiyerek. "Eleştirileri telefonla konuşarak yazacağım."

"Sanat eleştirilerini?" diye sordu Brunetti. "Resimler hakkında!"

"Bittabi" diye cevap verdi Padovani. "O süprüntüleri görmek için kalkıp oralara gitmemi beklemiyorsun herhalde, değil mi?" Brunetti'nin yüzündeki şaşkınlığı görünce açıkladı: "İki ressamın işlerini de biliyorum, beş para etmezler. İkisi de galeri kiraladı ve ikisi de resimlerini satın alacak arkadaşlar gönderecek. Biri Milanolu bir avukatın karısı, öbürü de Treviso'daki bir beyin cerrahının oğlu. Adam oradaki en pahalı özel muayenehanenin sahibi. İkisinde de zaman bol, ama yapacak işleri yok. Can sıkıntısından ressam olmaya karar vermişler." Son cümledeki ressam sözcüğünü bariz bir küçümsemeyle söylemişti.

Bu sözlerden sonra Padovani arkasına yaslandı ve Signora Antonia oval aperatif tabaklarını önlerine koyarken yüzüne geniş bir gülümseme yerleştirdi.

"Ne tür eleştiriler yazıyorsun?"

"Duruma göre değişiyor" dedi Padovani, çatalıyla iri bir ahtapot parçası koparırken. "Doktorun oğlu için, 'renk ve çizgi kavramlarından bütünüyle habersiz' olduğunu yazacağım. Ama avukat gazetedeki müdürlerden birinin ahbabı olur, o yüzden karısının 'desen ve kompozisyon konusunda büyük ustalık sergilediğini' söyleyeceğim. Halbuki kadın kare çizmeye kalksa üçgene benzetir."

"Bu seni rahatsız ediyor mu?" diye sordu Brunetti.

"Ne beni rahatsız ediyor mu? inanmadığım şeyleri yazmak mı?"

"Evet."

"Başlangıçta ediyordu sanırım. Ama sonra, gerçekten önemsediğim eleştirileri yazabilmek için tek şansımın bu olduğunu anladım." Padovani Brunetti'nin bakışını gördü ve gülümsedi. "Yapma şimdi Guido, bugüne kadar hiçbir delili gözardı etmediğini, delillerin işaret ettiğinden başka bir kanı uyandıracak bir raporu hiç yazmadığını söyleme bana."

Brunetti'nin cevap vermesine kalmadan Antonia geri döndü. Padovani tabağındaki son karidesi de ağzına attı ve kadına bakarak gülümsedi. "Harikaydı signora." Kadın önce Padovani'nin, sonra Brunetti'nin tabağını aldı.

Çok geçmeden, dumanı üstünde, nefis görünümlü bir risotto tabağıyla geri döndü. Padovani'nin tuza uzandığını görünce, "İçinde yeteri kadar tuz var" dedi. Padovani elini yanmış gibi geri çekti ve çatalını aldı.

"Her neyse Guido; belediye bütçesinden meslek hayatımın gidişatı üzerine sohbet etmek ya da vicdanımı sorgulamak için beni buraya çağırmadın herhalde. Sormak istediğin başka şeyler olduğunu söylemiştin."

"Signora Santina hakkında yeni bir şey öğrenip öğrenmediğini soracaktım."

Padovani küçük bir karides kabuğunu ağzından dikkatle çıkarıp tabağının kenarına koydu. "O halde" dedi, "kendi yemeğimi cebimden ödemem gerekecek korkarım."

"Neden?"

"Çünkü onun hakkında sana verebileceğim başka bir bilgi yok. Telefon ettiğimde Narciso çıkmak üzereydi, ancak adresi almaya fırsatım oldu. Yani, sana daha önce söylediklerime ekleyecek bir şeyim yok. Özür dilerim."

Padovani'nin yemeğini cebinden ödeme konusundaki sözlerinin görgüsüzce olduğunu düşündü Brunetti. "Pekâlâ, o zaman belki öbürleri hakkında bana bir şeyler söyleyebilirsin."

"Boş durmadığımı itiraf etmem gerek, Guido. Hem buradan hem de Milano ve Roma'dan birkaç arkadaşıma telefon ettim. Sen bana isimleri söyle, bak nasıl bilgi pınarına dönüşüyorum."

"Flavia Petrelli?"

"Ah, muhteşem Flavia." Padovani bir çatal dolusu risottoyu ağzına götürdü ve mükemmel olduğunu söyledi. "Muhteşemlikte ondan hiç geri kalmayan Miss Lynch hakkında da bir şeyler bilmek istiyorsundur eminim."

"Her ikisi hakkında ne biliyorsan öğrenmek istiyorum."

Padovani yemeğinden bir çatal daha aldı ve tabağı kenara itti. "Sormak istediğin özel sorular var mı, yoksa sadece öğrendiklerimi anlatmamı mı istersin?"

"Sanırım ikincisi daha iyi."

"Evet. Tabii. Çoğu kişi bunu tercih ediyor." Şarabından bir yudum aldı ve söze başladı. "Flavia'nın nerede okuduğunu unuttum. Roma'ydı galiba. Her neyse, her zaman olduğu gibi bir yerde bir aksilik çıkmış ve son dakikada, hastalıkları hiç bitmeyen Caballe'nin yerine sahneye çıkması istenmiş. O da çıkmış. Eleştirmenler onu alkış yağmuruna tutmuşlar ve bir gecede şöhret olmuş." Padovani eğilip bir parmağıyla Brunetti'nin eline dokundu. "Daha dramatik olması açısından, hikâyeyi iki parçaya bölmeyi uygun buldum: Meslek hayatı ve özel hayat." Brunetti başını salladı.

"Meslek hayatıyla ilgili kısım aşağı yukarı bundan ibaret. Meşhur olmuş ve hep öyle kalmış. Hâlâ da öyle." Padovani şarabından bir yudum daha aldı, sonra kadehine biraz daha şarap koydu.

"Özel hayata gelince. Koca sahneye çıkar. Flavia Barcelona'daki Liceo'da şarkı söylemektedir; Roma'daki başarısından iki ya da üç yıl sonra. Adam ispanya'da önemli sayılabilecek biridir. Plastik işi, fabrikalar falan, yanılmıyorsam. Her neyse işte, çok sıkıcı ama çok kârlı bir iş. Öyle ya da böyle, çuval dolusu para, büyük evleri ve önemli isimleri olan bir sürü arkadaş. Peri masallarından çıkma bir aşk, şarkı söylemeye gittiği her yerde çelenkler, mücevherler, kamyon dolusu hediyeler, bildik şeyler işte. Böylece La Petrelli -ki parantez içinde belirtelim, kendisi Trento civarındaki küçük bir kasabada büyümüş basit bir köylü kızıdır adama âşık olur. Tabii adamın fabrikalarına, plastiklerine ve nüfuzlu dostlarına da."

Antonia masaya gelip tabaklarını kaldırdı. Padovani'nin tabağının hâlâ yarı yarıya dolu oluşunu hiç onaylamadığı her halinden belliydi.

"Sahneye çıkmaya devam etmiş; şöhreti daha da büyümüş. Göründüğü kadarıyla adam da ona eşlik etmekten hoşlanıyormuş; meşhur Diva'nın Latin kocası olmak, daha da şöhretli insanlarla tanışmak, gazetede kendi resimlerini görmek falan hoşuna gidiyormuş, o sınıftan herkesin hoşuna gittiği gibi. Sonra çocuklar doğmuş, ama Petrelli sahneden kopmamış ve şöhreti artmaya devam etmiş. Ne var ki, cicim aylarının sona ermekte olduğu çok geçmeden anlaşılmış. Petrelli anlaşmalarını üst üste iptal etmeye başlamış. Bundan kısa süre sonra sahneye bir yıl ara vermiş ve kocasıyla birlikte İspanya'ya gitmiş. Şarkı söylemeyi bırakmış."

Antonia ince uzun metal bir tepsinin üstünde branzinolarını getirdi. Balığı küçük bir servis tabağına aktardı ve büyük bir ustalıkla bölerek iki porsiyon beyaz balık eti çıkardı. Porsiyonları Padovani ile Brunetti'nin önüne koydu. "Umarım beğenirsiniz." İki erkek bir an bakışarak bu tehdidi sessizce kabullendiler.

"Teşekkürler signora," dedi Padovani; "Acaba salata için size zahmet verebilir miyim?"

"Balığınızı bitirince" dedi kadın ve arkasını dönüp mutfağa doğru yürüdü. Brunetti, bu muameleye şehrin en iyi lokantalarından birinde maruz kaldıklarını düşünmeden edemedi.

Padovani balığından birkaç lokma aldı. "Sonra Petrelli geri dönmüş, nasıl aniden ortadan kaybolduysa yine aniden ortaya çıkmış. Sahneye çıkmadığı bir sene içinde sesi daha da güçlenmiş, şimdi sahip olduğu o berrak, çağıl çağıl akan sese dönüşmüşmüş. Ne var ki kocası artık ortalarda görünmüyormuş. Arkasından sessiz bir ayrılık, sonra daha da sessiz bir boşanma gelmiş. Petrelli boşanma işlemlerini İspanya'da tamamlamış, olabilecek en kısa süre içinde."

"Boşanma nedeni neymiş?" diye sordu Brunetti.

Padovani azarlar gibi bir edayla elini havaya kaldırdı. "Onun da sırası gelecek. Bir on dokuzuncu yüzyıl romanının üslubu ve temposuyla anlatmak istiyorum bunu. Böylece bizim Flavia yeniden şarkı söylemeye başlamış ve dediğim gibi, her zamankinden daha büyüleyiciymiş. Ama hiç ortalarda görünmüyormuş, ne davetlerde ne de başka solistlerin gösterilerinde. Bir çeşit inziva hayatı yaşamaya başlamış. Düzenli olarak sahneye çıktığı Milano'da çocuklarıyla birlikte sakin bir hayat sürüyormuş." Padovani masanın üzerinden eğildi: "Tansiyon yükseliyor mu?"

"Istırap verici derecede" dedi Brunetti. Balığından bir lokma daha aldı ve sordu: "Ya boşanma meselesi?"

Padovani güldü. "İnatçılığın konusunda Paola beni uyarmıştı. Tamam, tamam, gerçeği öğreneceksin. Ama ne yazık ki gerçek, çoğu zaman olduğu gibi son derece bayağı. İşin aslı şu ki, adam onu dövüyormuş, hem de düzenli ve şiddetli bir biçimde. Gerçek bir erkeğin karısına böyle davranması gerektiğini düşünüyormuş herhalde." Padovani omzunu silkti. "Ondan iyi bilecek değiliz ya."

"Ama Flavia onu bırakmış." dedi Brunetti.

"Adam onu hastanelik edinceye kadar dayanmış. İspanya'da bile iş bu noktaya gelince çizgiyi çekecek bazı insanlar var. Flavia çocuklarını alıp İtalyan büyükelçiliğine gitmiş. Parasız ve pasaportsuz olarak. O zamanki büyükelçimiz de diğerleri gibi çanak yalayıcının tekiymiş ve onu kocasına geri göndermeye çalışmış. Ama büyükelçinin Sicilyalı karısı büyükelçiliğe fırtına gibi dalmış - Sicilyalılara söylenecek söz yoktur ve üçü için de birer pasaport hazırlanana kadar orada beklemiş. Sonra Flavia ile çocukları kendi arabasıyla havaalanına götürmüş, büyükelçilik bütçesinden üç adet birinci sınıf Milano bileti satın almış ve uçak kalkana kadar orada beklemiş. Söylendiğine göre Flavia'yı üç sene önce Odabella rolünde izlemişmiş ve ona en azından bu kadarını borçlu olduğunu düşünmüş."

Brunetti, bunların ne kadarının Wellauer'in ölümü açısından anlamlı olabileceğini düşünürken buldu kendini. Ayrıca, Padovani'nin ironik

üslubu yüzünden, bunların ne kadarının doğru olduğu yolunda şüphelere de kapılmıştı.

Padovani sanki aklından geçenleri okuyormuş gibi eğildi ve "Hepsi doğru" dedi, "İnan bana."

"Bütün bunları nereden öğrendin?"

"Guido, belirli bir şöhret düzeyine ulaştığı anda insanın hiçbir sırrı kalmadığını bilecek kadar uzun süredir polislik yapıyorsun." Brunetti gülümseyerek onayladı. Padovani sözüne devam etti: "Şimdi asıl ilgi çekici bölüme geliyoruz, kahramanımızın hayata dönüşüne. Bu tür hikâyelerde her zaman olduğu gibi, bu sefer de bunu sağlayan şey aşk oluyor." Padovani bir süre düşündü. "Yani, aşk değilse de en azından şehvet."

Brunetti, adamın anlatmakta olduğu hikâyeden ne kadar zevk aldığının farkındaydı. Bir an içinden, balığının hepsini bitirmeyip bir kısmını peçetesinin içine sakladığını Antonia'ya söyleyerek Padovani'den intikam almak geldi.

"Flavia'nın inziva dönemi neredeyse üç yıl sürer. Arkasından bir dizi ne diyelim -gönül macerası gelir. ilk önce, o sıralar birlikte sahneye çıktığı bir tenorla birlikte olur. Adam çok kötü bir tenordur, ama neyse ki son derece iyi bir adamdır. Öte yandan, ne yazık ki kendisi kadar iyi bir karısı vardır ve çok geçmeden ona geri döner. Sonra bir dizi âşık hızla birbirini kovalar" Padovani isimleri tek tek parmaklarıyla saymaya başladı; "bir bariton, bir dansçı yönetmen de olabilir, iyi hatırlamıyorum bir ara hızla hayatına girip çıkan bir doktor ve son olarak da olacak şey değil ama, bir kontrtenor. Sonuncusundan sonra bu maceralar bıçakla kesilmiş gibi sona erer, tıpkı başladığı gibi." Antonia salatasını önüne koyarken Padovani sözüne ara verdi. Brunetti'nin zevkine göre çok fazla sirke ekleyerek salatayı yemeye hazırlandı. "Bir sene boyunca Flavia kimselerle görünmez. Sonra ansızın Vamericana sahneye çıkar. Göründüğü kadarıyla kadın, muhteşem Flavia'nın gönlünü fethetmiştir." Brunetti'nin ilgisini hissedince, "Onu tanıyor musun?" diye sordu Padovani.

"Evet."

"Nasıl buluyorsun peki?"

"Hoş bir kadın."

"Bence de" dedi Padovani; "Flavia'yla aralarındaki bu vaziyeti anlamak çok zor."

Brunetti bu konuya ilgi gösterme konusunda kendini rahatsız hissetti, dolayısıyla konunun üstüne gitmedi.

Ne var ki bu tamamen gereksizdi. "Yaklaşık üç sene önce tanışmışlar, o Çin sergisi sırasında. Arkasından birkaç kez bir arada görülmüşler, öğle yemeğinde, tiyatroda falan. Ama sonra Vamericana Çin'e dönmek zorunda kalmış."

Padovani'nin sesindeki mahcup ve kinayeli üslup birdenbire yok oldu. "Kadının Çin sanatı hakkındaki kitaplarını okudum. Birini italyanca çevirisinden, kısa olanını da ingilizcesinden. Kadın bugün bu alanda çalışan en önemli arkeolog değilse, yakında mutlaka olacak. Flavia'da ne bulduğunu anlayamıyorum. Flavia bir dahi olabilir, ama bence onda bir şirretlik damarı var."

"Peki ama ya aşk?" diye sordu Brunetti. Sonra sorusunu Padovani'nin uygun gördüğü biçimde değiştirdi: "Ya da şehvet?"

"Flavia gibileri için bunun sakıncası yok; onu işinden koparmıyor çünkü. Ama öbürü çağımızın en önemli arkeolojik keşiflerinden birini avuçlarında tutuyor ve bence sahip olduğu uzmanlık ve yetenek... " Padovani ansızın sustu, kadehine uzandı ve şarabını bir dikişte bitirdi. "Kusura bakma. Nadiren böyle kendimi kaptırırım. Haşmetli Antonia'nın etkisi olsa gerek."

"Peki bu şey miymiş... yani bu, Petrelli'nin ilk kadın sevgilisi miymiş?" Brunetti, soruşturmayla hiçbir ilgisi olmadığını bile bile bu soruyu sormaktan kendini alamamıştı.

"Sanmıyorum, ama öbürleri gelip geçici maceralarmış."

"Peki ya bu? Bu farklı mı?"

"Hangisi için?"

"İkisi de."

"Üç senedir sürmekte olduğuna göre evet, herhalde ciddi bir şey. ikisi için de." Padovani salata kâsesinin dibindeki son marul yaprağını da ağzına attı. "Belki de Flavia'ya haksızlık ediyorum. Bu ilişki ona çok pahalıya mal oluyor."

"Ne bakımdan?"

"Opera sanatçıları arasında çok sayıda lezbiyen var" diye açıkladı Padovani; "Tuhaftır, çoğu da nedense mezosoprano. Ama önemli olan bu değil. Asıl mesele şu ki, lezbiyen sanatçılara eşcinsel erkek meslektaşlarından çok daha az hoşgörü gösteriliyor. Dolayısıyla hiçbiri hayatını açıkça yaşamaya cesaret edemiyor. Sevgililerini sekreter ya da menajer kisvesi altında gizliyorlar. Ama Flavia'nın Brett'e bir kılıf uydurması imkânsız gibi. Bu yüzden dedikodular çıkıyor. Eminim bir yerde bir araya geldiklerinde bakışlara ve fısıldaşmalara da maruz kalıyorlardır."

Kapı görevlisinin tavrını hatırlaması, bunun ne kadar doğru olduğunu anlamasına yetmişti. "Buradaki evlerine hiç gittin mi?" diye sordu Brunetti.

"Tavandaki pencereleri söylüyorsun, değil mi?" dedi Padovani. ikisi birden güldüler.

"Bunu nasıl başarmış olabilir?" diye sordu Brunetti. Kendisi evine termik cam taktırma iznini bile alamamıştı.

"Brett'in ailesi, voliyi vuralı bir asırdan çok zaman geçmiş olan o köklü Amerikan ailelerinden biri, dolayısıyla saygıdeğer bir aile. Evi ona amcalarından biri miras bırakmış. Adam elli yıl kadar önce

kumarda kazanmış, yanılmıyorsam. Pencerelere gelince, rivayete göre Brett birilerini tutupyaptırmaya çalışmış, ama belediye izni olmadan kimse parmağını kıpırdatmamış. Bunun üzerine kendisi çatıya çıkmış, kiremitleri sökmüş, çatıda delikler açmış ve doğramaları yapmış."

"Onu gören olmamış mı?" Venedik'te bir binanın dış cephesine elinizde çekiçle yaklaştığınız anda, civardaki bütün evlerde telefonlar yerinden kalkardı. "Kimse polisi aramamış mı?"

"Ne kadar yüksekte oturduğunu sen de gördün. Gören olmuşsa bile ne yaptığını anlamamıştır. Çatıyı kontrol ettiğini ya da bir kiremiti onardığını falan düşünmüşlerdir."

"Peki sonra?"

"Pencereleri yerine taktıktan sonra planlama dairesini aramış ve onlara ne yaptığını söylemiş. Kesilecek cezayı belirlemek üzere birisini göndermelerini istemiş."

"Ee?" diye hayretle sordu Brunetti. Bir yabancının bu kadar İtalyanvari bir çözüm bulabilmiş olmasına şaşırmıştı.

"Birkaç ay sonra nihayet birini göndermişler. Ama işin ne kadar temiz yapılmış olduğunu görünce pencereleri kendisinin taktığına inanmamışlar ve 'suç ortakları'nın isimlerini vermesi için onu sıkıştırmışlar. Brett ısrarla işi kendisinin yaptığını söylemiş, ama adamlar bir türlü inanmamışlar. Sonunda Brett telefonu alıp belediye başkanının ofisini aramış ve 'Lucio'yu istemiş. Planlama dairesinden iki mimar ellerinde cetvelleriyle orada, yanı başında dikilirken. 'Lucio' ile birkaç kelime konuştuktan sonra telefonu adamlardan birine uzatmış ve belediye başkanının onunla konuşmak istediğini söylemiş." Bütün hikâyeyi hareketlerle destekleyerek anlatan Padovani, sözün burasında görünmez bir telefonu masanın öbür ucuna doğru uzattı.

"Belediye başkanı adamlarla birkaç kelime konuşmuş. Sonra adamlar çatıya çıkmış, pencereleri ölçüp biçmiş ve verilecek cezayı

hesaplamışlar. Brett de ellerine bir çek tutuşturup onları bürolarına geri göndermiş." Brunetti başını arkaya atıp öyle bir kahkaha attı ki, yan masalarda oturan insanlar dönüp onlara baktılar.

"Dur, daha bitmedi" dedi Padovani; "Çek bozdurulmuş, ama cezanın ödenmiş olduğuna dair bir tebligat Brett'e hiç ulaşmamış. Ve duyduğuma göre, belediyenin elindeki planda bir değişiklik yapılmış. Şimdi planın üstünde pencereler de görünüyormuş." Kurnazlığın otorite üzerindeki bu zaferine bir ağızdan güldüler.

"Bu kadar para nereden geliyor?" diye sordu Brunetti.

"Artık orasını Allah bilir. Amerikan parası nereden gelir? Çelik, demiryolları. Amerika'yı bilirsin. İster adam öldür, ister hırsızlık yap, yeter ki para kazan. Bütün mesele ele geçirdiğin parayı yüz yıl elinde tutabilmekte. Sonra aristokrat oluyorsun."

"Sence burası çok mu farklı?" diye sordu Brunetti.

"Elbette" dedi Padovani gülümseyerek; "Burada, aristokrat mertebesine erişmek için parayı beş yüz yıl elimizde tutmak zorundayız. Hem bir fark daha var. İtalya'da yaşıyorsan iyi giyimli olman gerekir. Amerika'da ise milyonerlerle hizmetçilerini birbirinden ayırt edemezsin." Brett'in çizmelerini hatırlayan Brunetti itiraza yeltendi. Ama kendini yine kaptırmış olan Padovani'yi susturmak olanaksızdı. "Bir Amerikan dergisi var. Şimdi adını hatırlamıyorum, her sene ülkenin en zengin adamlarının listesini yayımlıyor. Listede sadece isimler ve paranın kaynağı belirtiliyor. Sanırım hepsinin fotoğraflarını basmaya korkuyorlar. Bastıklarını bir görsen, insanın, bütün kötülüklerin kaynağının para olduğuna inanası geliyor. Ya da en azından zevksizliğin. Kadınlar sanki ateşe tutulup tütsülenmiş gibi görünüyor. Hey Allahım, ya erkekler, ya erkekler? Kim giydiriyor onları?

Sence plastik yiyor olabilirler mi?"

Brunetti'nin vermeye hazırlandığı cevap, Antonia'nın gelişiyle yarıda kesildi. Kadın tatlı olarak meyve mi yoksa tatlı mı istediklerini sordu.

İkisi de tedirgin bir şekilde, bu seferlik tatlı almayıp kahve içeceklerini söylediler. Antonia bundan hoşlanmadı, ama yine de masayı temizledi.

"Sorduğun soruya dönersek" dedi Padovani, Antonia yanlarından uzaklaşınca; "paranın nereden geldiğini bilmiyorum, ama göründüğü kadarıyla oluk gibi akıyor. Brett'in amcası sağlığında Venedik'teki birtakım hastane ve hayır kurumlarına yüklü bağışlarda bulunmuş. Brett'in de aynı şeyi yaptığı anlaşılıyor, ama o daha çok restorasyon işlerine katkıda bulunuyormuş."

'"Lucio'dan aldığı yardımın sim bu olsa gerek."

"Şüphesiz."

"Peki ya özel hayatı?"

Konuştukları şeylerin Wellauer'in ölümüne ilişkin soruşturmayla pek az ilgisi olduğunu epeydir fark etmiş olan Padovani, Brunetti'ye tuhaf bir bakış fırlattı. Ama bu, onu bildiklerini anlatmaktan alıkoyacak değildi. Neticede dedikodunun en büyük cazibesi, tamamen gereksiz oluşuydu. "Çok muğlak. Yani, kimsenin kesin olarak bildiği fazla bir şey yok. Anlaşıldığı kadarıyla cinsel tercihi her

zaman bu yöndeymiş, ama buraya gelmeden önceki hayatıyla ilgili hemen hemen hiçbir şey bilinmiyor."

"Ne zaman gelmiş?"

"Yaklaşık yedi yıl önce. Yani, buraya temelli yerleşeli bu kadar olmuş. Ondan önce de amcasıyla burada uzun yıllar yaşamış, çocukluğunda."

"Venedik aksanının nedeni şimdi anlaşıldı."

Padovani güldü. "Bizden olmayan birinin Venedik aksanıyla konuşması tuhaf, değil mi?"

"Evet."

Tam bu sırada Antonia elinde kahvelerle geri döndü ve kahvenin yanında getirdiği iki küçük grappanın lokantanın ikramı olduğunu söyledi. Bu mide kavurucu sıvıyı ikisinin de canı çekmemekle birlikte, Antonia'nın hatırına yudumlar gibi yaparak içkinin kalitesini methettiler. Antonia işkillenmiş bir tavırla uzaklaştı. Brunetti kadının mutfağın kapısında dönüp kendilerine baktığını fark etti. Grappalarını pabuçlarının içine dökmelerinden şüpheleniyordu sanki.

"Özel hayatıyla ilgili başka bir şey var mı?" diye sordu Brunetti, içten bir merakla.

"Öyle sanıyorum ki özel hayatını gizli tutmaya büyük özen gösteriyor. New York'ta onunla aynı okula gitmiş bir arkadaşım var. Harvard, tabii ki. Sonra da Yale. Okul bitince önce Tayvan'a, sonra Çin'e gitmiş. Oraya giden ilk Batılı arkeologlardan biriymiş. 1983 ya da 1984 olacak, yanılmıyorsam.

İlk kitabını o sıralarda yazmış, Tayvan'dayken."

"Bütün bunları yapmış olmak için çok genç değil mi?"

"Evet, öyle aslında. Ama kesinlikle son derece yetenekli bir kadın."

Antonia elinde yan masanın kahveleriyle yanlarından geçti ve Brunetti ona işaret ederek hesabı istedi. Kadın başını salladı.

"Umarım bunların bir kısmı işine yarar" dedi Padovani samimiyetle.

"Umarım" diye karşılık verdi Brunetti. Muhtemelen yaramayacaktı, ama bunu kabullenmek Brunetti'nin işine gelmedi. Soruşturmadan tamamen bağımsız olarak bu iki kadına ilgi duyduğunu kabullenmekte de aynı derecede isteksizdi,

"Yapabileceğim başka bir şey olursa lütfen ara" dedi Padovani. "Yine buraya geliriz" diye ekledi sonra; "Ama eğer gelirsek, en cüsseli adamlarından ikisini yanında getirmeni rica edeceğim, bizi koruması için... " Genç kadın masalarına yaklaşıp hesabı Brunetti'nin önüne koyunca, "Ah, Signora Antonia" diye büyük bir rahatlıkla ağız

değiştirdi Padovani; "Yemekler nefisti. En kısa zamanda yeniden geleceğiz." Bu iltifatın sonuçları Brunetti'yi şaşırttı. Antonia, ağzının iki yanındaki derin gamzeleri ve bembeyaz, kusursuz dişlerim ortaya çıkaran, memnuniyet yüklü, göz alıcı bir gülümsemeyle onlara baktı. Brunetti, Padovani'nin tekniğine imrenmekten kendini alamadı: Şüphelileri sorgulamakta harikalar yaratabilirdi bu teknik.

21

Şehir hatları treni Venedik'i anakaraya bağlayan geçitte ağır ağır ilerledi. Çok geçmeden sol tarafta Marghera'ın endüstriyel dehşeti belirdi. Ağrıyan dişini diliyle yoklamaktan kendini alamayan biri gibi, Brunetti de vinçlerle bacaların oluşturduğu ormana ve laguna'nın üzerinden arkasında bıraktığı kente doğru dalga dalga yayılan zehirli hava tabakasına bakmamayı başaramadı.

Mestre'yi geçtikten kısa süre sonra sanayi mağduru toprakların yerini çıplak kış arazileri almaya başladı, ama genel görünümde pek bir düzelme olmadı. Müthiş kurak geçen yazın ardından, tarlaların çoğu, sulamanın çok pahalı olması ve hasadın toplanmaya değmeyecek kadar kavrulmuş olması nedeniyle tarlada bırakılmış mısır koçanlarıyla kaplıydı.

Tren sadece beş dakika gecikmişti, dolayısıyla Brunetti doktorla randevusuna tam vaktinde yetişti. Doktorun muayenehanesi üniversitenin yakınlarındaki modern bir binadaydı. Venedikli olduğu için Brunetti'nin aklına asansörü kullanmak gelmedi ve üçüncü kata kadar yürüyerek çıktı. Muayenehanenin kapısını açınca, masasının başında oturan beyaz üniformalı bir kadın dışında bekleme odasında kimse olmadığını gördü. Brunetti içeriye girince kadın, kim olduğunu bile sormaya gerek duymadan, "Doktor Bey sizi bekliyor" dedi. Brunetti bir kez daha şaşırmaktan kendini alamadı. Polis olduğu o kadar mı belliydi?

Doktor Treponti, koyu renk kısa sakalları ve kalın camlı gözlüklerinin arkasında olduğundan biraz daha büyük görünen kahverengi gözleri olan, ufak tefek, derli toplu bir adamdı. Yanakları tostoparlaktı ve keseli hayvanların kesesini hatırlatan küçük bir göbeği vardı. Brunetti içeri girince gülümsemedi, ama ona elini uzattı. Masasının önünde duran bir iskemleyi göstererek Brunetti'nin oturmasını bekledi, sonra kendisi de yerine geçip oturdu ve sordu: "Öğrenmek istediğiniz nedir?"

Brunetti cebinden orkestra şefinin küçük bir stüdyo fotoğrafını çıkarıp doktora doğru uzattı. "Sizi görmeye gelen adam bu muydu? Avusturyalı olduğunu söylediğiniz adam?"

Doktor fotoğrafı aldı, kısa bir süre baktı ve Brunetti'ye geri verdi. "Evet, buydu."

"Sizi görmeye gelmesinin nedeni neydi doktor?"

"Kim olduğunu bana söylemeyecek misiniz? Polis bu işin içine girdiğine ve adamın adı Hilmar Doerr olmadığına göre?"

Bir insanın italya'da yaşayıp da orkestra şefinin ölümünden habersiz olabilmesi Brunetti'yi şaşkınlığa sürüklemişti, ama bu düşüncesini açığa vurmadı. "Önce siz bana onun hakkında bildiklerinizi söylerseniz, ben de size kim olduğunu söylerim" demekle yetindi. Karşısındakinin itiraz etmesine kalmadan, "Bu bilginin bana anlatacaklarınızı etkilemesini istemiyorum" diye ekledi.

"Siyasi bir şey değil, değil mi?" diye sordu doktor, bu soruya ancak italyanların katabileceği o derin güvensizlikle.

"Hayır, siyasetle hiçbir ilgisi yok. Sizi temin ederim."

Brunetti'nin kişisel teminatını çok güvenilir bulmadıysa da, "Pekâlâ" diye cevap verdi doktor. Masasının üstünde duran mukavva kapaklı dosyayı açarak, "Hemşireden daha sonra size bu dosyanın bir kopyasını vermesini isteyeceğim" dedi.

"Teşekkür ederim doktor."

"Söylediğim gibi, bana kendisini Hilmar Doerr olarak tanıttı ve Venedik'te yaşayan bir Avusturyalı olduğunu söyledi. Sosyal sigortadan yararlanamadığı için muayenehaneme gelmişti. Ona inanmamam için bir neden yoktu." Doktor bir yandan konuşurken bir yandan da önündeki çizgili kâğıtta yazılı olan notları inceliyordu. Brunetti bu notların ne kadar düzgün bir yazıyla yazılmış olduğunu görebiliyordu, tersten bakarken bile.

"Son aylarda bir miktar işitme kaybına uğradığını söyledi ve kendisini muayene etmemi istedi" dedi doktor. Çizelgenin başına dönerek tarihi kontrol etti ve ekledi: "Kasımın on üçünde."

"Olağan testleri uyguladım ve kendisinin de belirttiği gibi ciddi bir işitme kaybının söz konusu olduğunu gördüm." Doktor, Brunetti'den gelecek soruyu tahmin ederek kendiliğinden cevapladı: "Benim bulgularıma göre, işitme düzeyi yüzde altmış, yüzde yetmiş civarına düşmüştü.

"Aklımı karıştıran şey, daha önce bu konuda hiçbir sorun yaşamamış olduğunu söylemesi oldu. Bu durum takriben son bir ay içinde aniden ortaya çıkmıştı."

"Onun yaşında bir insanda böyle bir şey beklemek olağan mıdır?"

"Bana yaşının altmış iki olduğunu söylemişti. Yanılmıyorsam bu da bir yalan olacak, öyle değil mi? Bana gerçek yaşını söyleyebilirseniz, sorunuzu daha iyi cevaplamam mümkün olabilir."

"Yetmiş iki yaşındaydı."

Doktor Treponti bunu duyunca dosyayı kapattı, kapak sayfasındaki bir şeyin üstünü çizdi ve üstüne başka bir şey yazdı. "Bunun bir şeyi değiştireceğini sanmıyorum" dedi, "en azından ciddi biçimde. Sorun aniden ortaya çıkmıştı ve sinir dokusu söz konusu olduğundan telafisi olanaksızdı."

"Bundan emin misiniz doktor?"

Doktor cevap verme zahmetine bile girmedi. "Kaybın doğasından ötürü, iki hafta sonra geri gelmesini istedim. Testleri tekrarladım ve işitme kaybının daha da ağırlaşmış olduğunu gördüm. Hasar da artmıştı. Bu seferki de telafisi olanaksız bir kayıptı."

"Ne kadar artmıştı?"

"Tahminimce" dedi doktor, çizelgedeki rakamlara bir kez daha göz atarak, "bir yüzde on kadar. Belki biraz daha fazla."

"Onun için yapabileceğiniz herhangi bir şey var mıydı?"

"Yeni çıkan işitme cihazlarından kullanmasını önerdim. Bunun işe yaramasını umuyordum, ama yarayacağına pek inancım yoktu."

"Yaradı mı peki?"

"Bilmiyorum."

"Anlayamadım?"

"Kendisi muayenehaneme bir daha hiç gelmedi."

Brunetti bir dakika durup düşündü. ikinci ziyaret, provaların başlamasından epey sonraya rastlıyordu. "Şu işitme cihazı hakkında bana biraz daha bilgi verebilir misiniz?"

"Çok küçük bir alet. Normal görünümlü, numaralı ya da numarasız bir gözlüğün üstüne monte ediliyor. Aletin çalışma prensibi..." Doktor sözünü yarıda kesti. "Bunun konuyla ne ilgisi var, anlayabilmiş değilim."

Brunetti açıklama yapmak yerine başka bir soruyla karşılık verdi. "Ona yararı dokunabilecek bir şey miydi bu?"

"Buna cevap vermek zor. Duyduklarımızın büyük kısmını kulaklarımızla duymayız." Brunetti'nin yüzündeki şaşkın ifadeyi görünce, açıklamaya girişti: "Aslında hepimiz dudak okuruz, hem deepeyce. Duyabildiğimiz sözlerin bağlamından yararlanarak kaçırdıklarımız hakkında tahmin yürütürüz. İnsanlar bu işitme cihazlarını kullanmaya başladıklarında, işitmeyle ilgili bir sorunları olduğunu artık kabullenmiş durumdadırlar. Böylece öbür duyularının hepsi eskisinden daha çok çalışmaya başlar, eksik sinyallerin ve mesajların yerini doldurabilmek için. Tek değişiklik işitme cihazı olduğu için, insanlar kendilerine yardım edenin o olduğunu

düşünürler. Oysa bütün mesele, eskisi kadar iyi duyamayan kulakların yerini doldurmak için öbür duyularının tam kapasiteyle çalışmasından ibarettir."

"Bu örnekte de durum böyle miydi?"

"Size söylediğim gibi, emin olmam olanaksız. İkinci randevuda, kendisine işitme cihazını taktığım zaman daha iyi duymaya başladığını ileri sürdü. Sorduğum soruları daha iyi cevapladı, ama bu her zaman böyledir, gerçek bir fiziksel iyileşme olsa da, olmasa da. Tam karşılarında duran, dosdoğru yüzlerine bakan, rahat rahat görebildikleri birinin sorularını cevaplamaktadırlar. Testlerde ise sesler onlara kulaklıkla ulaştığından ve görsel sinyaller olmadığından, bu gibi vakalarda nadiren bir işitme artışı görülür."

Brunetti duydukları üzerinde biraz düşündükten sonra sordu: "Doktor, ikinci randevusuna geldiğinde işitme kaybının ağırlaşmış olduğunu söylemiştiniz. Böyle ani bir kayba neyin yol açabileceği konusunda bir fikriniz var mı?"

Doktorun yüzündeki gülümsemeden, bu soruyu beklemekte olduğu açıkça belliydi. Televizyondaki pembe dizi doktorlarını andıran bir edayla ellerini kucağında kavuşturdu. "Bir nedeni yaşlılık olabilir, ama bu kadar ani bir kaybı bununla açıklayamayız. Bir başka neden ani bir kulak iltihabı olabilir, ama bu durumda büyük olasılıkla ağrı da olacaktır ki, kendisinin böyle bir şikâyeti yoktu. Keza, denge duygusunda da bir bozulma olmamıştı. İdrar sökücülerin uzun süreli kullanımında da bu sorun ortaya çıkabilir, ama kendisi bu tür bir ilaç kullanmadığını söyledi."

"Bütün bunları ona da açıkladınız mı doktor?"

"Elbette açıkladım. Bu sorunu yaşayan hastalarımın hepsinden daha endişeli görünüyordu ve hastam olarak bunları bilmeye hakkı vardı."

"Kesinlikle."

Doktor yatışmış olarak sözüne devam etti: "Ona söz ettiğim bir başka olasılık da antibiyotiklerdi. Bu olasılık dikkatini çekmiş göründü; bu yüzden, böyle bir sonuç doğurması için dozajın çok yüksek olması gerektiğini kendisine açıkladım."

"Antibiyotik mi?" diye sordu Brunetti.

"Evet. Çok ender bir yan etki olmakla birlikte, bazen işitme merkezinde hasara yol açabilirler. Ama söylediğim gibi, dozajın çok yüksek olması gerekir. Ona antibiyotik alıp almadığını sordum, ama almadığını söyledi. Bu durumda, bütün olasılıklar dışarıda kaldığına göre, tek mantıklı açıklama yaşlılık olabilirdi. Bir doktor olarak bu açıklama beni tatmin etmemişti. Hâlâ da etmiş değil." Doktor Treponti takvimine bir göz attı. "Onu şimdi görebilseydim en azından kötüleşme hızına bakabilirdim, aradan yeterince zaman geçti. Eğer ikinci randevuda gözlemlediğim hızla ilerlediyse, şu anda neredeyse tamamen sağır olması gerekirdi. Tabii eğer benim gözümden kaçmış ya da uyguladığım testlerde ortaya çıkmamış bir enfeksiyon söz konusu değilse." Doktor dosyayı kapadı ve sordu: "Acaba muayene için bir kez daha gelmesi mümkün olabilir mi?"

"Kendisi öldü" dedi Brunetti, ifadesiz bir sesle.

Doktorun bakışlarında hiçbir değişiklik olmadı. "Ölüm nedenini sormamda sakınca var mı?" diye sordu, sonra aceleyle açıkladı: "Şayet gözümden kaçmış bir enfeksiyon var idiyse, bilmek isterim."

"Ölüm nedeni zehirlenmeydi."

"Zehirlenme" diye tekrarladı doktor; "Evet, evet, anlıyorum" diye ekledi sonra. Biraz düşündükten sonra, avantajın Brunetti'ye geçtiğini teslim eden şaşırtıcı bir çekingenlikle sordu: "Peki hangi zehir olduğunu sorabilir miyim?"

"Siyanür."

"Ah, siyanür demek." Doktor hayal kırıklığına uğramış gibiydi.

"Bu önemli mi doktor?"

"Eğer arsenik olsaydı bir işitme kaybı ortaya çıkabilirdi, kendisinde saptadığım cinsten bir kayıp. Yani, uzun bir dönem boyunca düzenli olarak verilmiş olsaydı. Ama siyanür? Hayır, hiç sanmıyorum." Bir an bunu düşündü, dosyayı açtı, bir yere kısa bir not düştü, sonra yazdığı şeyin altına kalın bir çizgi çekti. "Otopsi yapıldı mı? Bu tür vakalarda otopsi zorunluluğu vardı sanırım."

"Evet."

"Peki raporda işitmesiyle ilgili bir saptama var mıydı?"

"Özel bir inceleme yapıldığını sanmıyorum."

"Yazık" dedi doktor. Sonra bir düzeltme yaptı: "Ama büyük olasılıkla bir şey çıkmazdı." Doktor gözlerini kapadı. Brunetti, adamı zihninde ders kitaplarının sayfalarını çevirirken, ara sıra bir paragrafı dikkatle okumak üzere duraklarken görebiliyordu. Sonunda gözlerini açtı ve Brunetti'ye baktı. "Hayır, otopside belli olmazdı."

Brunetti ayağa kalktı. "Hemşireniz benim için dosyanızın bir kopyasını çıkarabilirse doktor, daha fazla vaktinizi almayacağım."

"Evet, tabii" dedi doktor, ayağa kalkıp Brunetti'nin arkasından kapıya doğru giderken. Bekleme odasında dosyayı hemşireye verdi ve komiser için bir kopyasını çıkarmasını istedi. Sonra, Brunetti içerideyken gelmiş olan hastalarından birine dönerek, "Buyurun Signora Mosca" dedi. Brunetti'yi başıyla selamladıktan sonra kadının arkasından muayenehanesine girdi ve kapıyı kapadı.

Hemşire elinde dosyanın bir kopyasıyla geri döndü. Fotokopi makinesinden henüz çıkmış olan kâğıtlar hâlâ sıcaktı. Brunetti kadına teşekkür etti ve çıktı. Bu kez kullanmayı akıl ettiği asansörün içindeyken, dosyayı açıp doktorun en son notunu okudu: "Hasta siyanür zehirlenmesi sonucu öldü. Önerilen tedavinin sonuçlan bilinmiyor."

22

Brunetti saat sekiz olmadan evdeydi, ama Paola çocukları alıp sinemaya gitmişti. Bıraktığı notta, öğleden sonra bir kadının iki kez telefon ettiğini, ama adını bırakmadığını söylüyordu. Buzdolabını karıştıran Brunetti, biraz salam, peynir ve zeytinden başka bir şey bulamadı. Hepsini çıkarıp masanın üstüne koydu, sonra mutfak tezgâhına dönüp kendisine bir şişe kırmızı şarap ve bir kadeh aldı. Ağzına bir zeytin tanesi attı, kadehine şarap doldurdu, sonra zeytin çekirdeğini avcuna çıkardı. İkinci bir zeytin tanesini yerken, çekirdeği koyacak bir yer arandı. Sonra ağzına bir zeytin daha attı. Sonunda çekirdekleri lavabonun altındaki çöp kutusuna attı.

İki dilim ekmek kesti, arasına birkaç dilim salam sıkıştırdı ve kadehine biraz daha şarap koydu. Masanın üstünde o haftanın Epocası duruyordu, Paola yemek yerken okumuş olmalıydı. Brunetti oturdu, dergiyi açtı ve sandviçinden bir ısırık aldı. Tam o sırada telefon çaldı.

Brunetti, kendisi oraya varıncaya kadar telefonun susmasını umut ederek, lokmasını çiğneye çiğneye salona doğru yürüdü. Yedinci çalışta telefonu açtı ve ismini söyledi.

"Merhaba, ben Brett" dedi karşıdaki ses; "Evden aradığım için özür dilerim, ama seninle konuşmak istiyorum. Eğer mümkünse tabii."

"Önemli bir şey mi?" diye sordu Brunetti. Önemli bir şey olmasa kadının onu aramayacağını biliyor, ama içten içe olmamasını ümit ediyordu.

"Evet. Flavia'yla ilgili." Brunetti bunu da anlamıştı. "Avukatından bir mektup aldı." Kimin avukatından söz edildiğini sormak gereksizdi. "Ayrıca aralarında geçen tartışmadan söz ettik." Burada kastedilen de Wellauer olmalıydı. Brunetti buluşma önerisinin kendisinden gelmesi gerektiğini biliyor, ama bunu yapacak iradeyi kendisinde bulamıyordu.

"Guido, orada mısın?" Serinkanlılığını koruma çabasına rağmen, kadının sesindeki gerginlik açıkça ortadaydı.

"Evet. Sen neredesin?"

"Evdeyim. Ama seninle burada görüşemem." Bunu söylerken kadının sesi yeniden canlandı ve Brunetti ansızın onunla konuşmak istediğini fark etti.

"Brett, beni dinle. Giro Bar'ı biliyor musun? Santa Marina'nın çok yakınında?"

"Evet."

"On beş dakika sonra orada buluşalım."

"Teşekkürler, Guido."

"On beş dakika" diye tekrarladı ve telefonu kapadı. Paola'ya dışarı çıkmak zorunda kaldığını belirten bir not yazdı ve sandviçinin geri kalanını merdivenlerden inerken yedi.

Şehirde gece saat onda açık kalan tek tük birkaç bardan biri olan Giro, dumanlı ve iç sıkıcı bir yerdi. Birkaç ay önce el değiştirmişti ve barın yeni sahipleri atmosferi güzelleştirmek için ellerinden geleni yapmışlardı. Camlara beyaz perdeler takılmış, hoş müzikler çalınmaya başlamıştı. Ne var ki burası gözde mekânlar arasına girmeyi başaramamış, üstelik civarda oturanların bir kahve ya da içki içmek için uğradığı mahalli bir bar olmaktan da çıkmıştı. Ne seçkin bir havası ne de bir cazibesi olan bu yerde, aşırı pahalı şaraplar ve aşırı sigara dumanından başka bir şey bulmak olanaksızdı.

Brunetti içeriye girer girmez Brett'i gördü. Arkalardaki bir masaya oturmuş, bara dayanmış duran üç dört genç adamın bakışları altında kapıya bakıyordu. Adamlar bir yandan küçük kadehlerle kırmızı şarap içiyor, bir yandan da ona duyurmaya çalışarak aralarında bir şeyler konuşuyorlardı. Brunetti, Brett'in masasına doğru yaklaşırken

adamların bakışlarını üzerinde hissetti. Kadının yüzünde beliren sıcak gülümsemeyi görünce gelmiş olduğuna sevindi.

"Teşekkür ederim" dedi Brett Lynch.

"Nedir bu mektup meselesi?"

Brett gözlerini masaya dikti. Ellerini avuçları yukarı bakacak biçimde masanın üstüne koymuştu ve konuşma boyunca orada tuttu. "Milano'daki bir avukattan geliyor, boşanma davasına da o bakmıştı. Flavia'nın 'ahlâk dışı ve doğaya aykırı bir yaşam' sürdüğüne ilişkin bilgiler aldığını yazmış. Flavia bana mektubu gösterdi. Tam tamına böyle demiş, 'ahlâk dışı ve doğaya aykırı bir yaşam'." Brett gözlerini kaldırıp Brunetti'ye baktı ve gülümsemeye çalıştı. "Bu ben oluyorum herhalde, ha?" Bir elini boşluğa doğru kaldırdı. "İnanamıyorum" dedi, başını iki yana sallayarak; "Flavia aleyhine bir dava açacaklarını ve... çocukların velayetinin babaya verilmesini talep edeceklerini söylemiş. Bu mektup planlarının resmi bir tebligatıymış." Brett durdu ve bir eliyle gözlerini kapadı. "Bize resmi tebligatta bulunuyorlar." Elini ağzına götürdü ve sözleri içeride tutmaya çalışır gibi eliyle ağzını kapadı. "Hayır, bize değil, Flavia'ya. Sadece ona hukuki süreci yeniden başlatacaklarına dair."

Brunetti garsonun yaklaşmakta olduğunu sezdi ve öfkeli bir el hareketiyle uzaklaştırdı. Adam onları duyamayacak kadar uzaklaştığında, "Başka?" diye sordu. Brett konuşmaya çalıştı; Brunetti kadının sözleri ağzından dışarı çıkarmaya çalıştığını, ama başaramadığını görebiliyordu. Brett başını kaldırdı ve Brunetti'ye bakarak suratına zoraki bir sırıtış kondurdu; tıpkı, yanlış bir şey yaptığı ve bunu açıklamaya hazırlandığı zaman Chiara'nın yaptığı gibi.

Brett ağzının içinde bir şeyler mırıldandı, sonra başını öne eğdi.

"Ne dedin Brett? Duyamadım."

Kadın masaya baktı. "Birine söylemek zorundaydım. Başka kimsem yok."

"Başka kimsen yok mu?" Hayatının onca yılını bu şehirde geçirmişti ve bunu anlatmak için, sevgilisinin bir katil olup olmadığını araştırmakla sorumlu polis memurundan başkasını bulamamıştı, öyle mi?

"Hiç mi?"

"Flavia'yı kimseye söylemedim," dedi Brett, bu kez Brunetti'nin bakışlarına karşılık vererek. "Dedikodu çıkmasını istemediğini, bunun kariyerine zarar verebileceğini söyledi. Ondan kimseye söz etmedim. ikimizden yani." Tam o anda Brunetti, Padovani'nin Paola hakkında anlattıklarını hatırladı; Brunetti'ye tutulmasının ilk günlerinde nasıl davrandığını, bütün arkadaşlarına ondan söz ettiğini, başka hiçbir şey konuşmadığını. Paola'ya hem mutlu olma hem de mutluluğunu gözler önüne serme hakkı tanınmıştı. Ve bu kadın da hiç şüphesiz, üç senedir birine âşıktı ve bunu hiç kimseye söylememişti. Brunetti hariç. Polis memuru hariç.

"Mektupta senin adın geçiyor muydu?"

Kadın başını iki yana salladı.

"Ya Flavia? O ne dedi?"

Brett dudaklarını ısırarak bir elini havaya kaldırdı ve kendi göğsüne doğrulttu.

"Seni mi suçluyor?"

Brett tıpkı Chiara gibi başını salladı ve elinin tersiyle burnunu sıvazladı. Elini burnundan çektiğinde parmaklan ıslak ıslak parlıyordu. Brunetti mendilini çıkarıp ona uzattı. Brett mendili aldı, ama onunla ne yapacağını bilemez gibi elinde mendille öylece oturdu. Gözyaşları yüzünden yuvarlanıyor, burnu akıyordu. Brunetti, kendini bir hayli tuhaf hissetmekle birlikte, neticede birinin babası olduğunu hatırlayarak mendili aldı ve hafifçe kadının yüzünde gezdirdi. Brett kendini geriye çekti ve mendili Brunetti'nin elinden

aldı. Yüzünü kuruladı, sümkürdü ve mendili cebine koydu. Brunetti'nin bu hafta kaybettiği ikinci mendildi bu.

"Benim suçum olduğunu, ben olmasam bunların hiçbirinin başına gelmeyeceğini söyledi." Sesi gergin ve pürüzlüydü. Suratını buruşturdu. "İşin en korkunç tarafı, söyledikleri doğru. Gerçekten doğru olmadığını biliyorum, ama söylediği anlamda doğru olmamasını sağlama şansım yok."

"Mektupta bu bilginin nereden geldiği belirtiliyor muydu?"

"Hayır. Ama Wellauer'den başkası olamaz."

"İyi."

Kadın şaşkınlıkla Brunetti'nin yüzüne baktı. "Bu nasıl iyi olabilir? Avukat dava açmaya hazırlandıklarını söylemiş. Dava açılırsa her şey ortaya serilecek."

"Brett" dedi Brunetti, sakin ve tekdüze bir sesle. "Bir düşün. Eğer tanıkları Wellauer ise ifade vermesi gerekecektir. Hem adam yaşıyor bile olsa kendini asla böyle bir şeye bulaştırmazdı. Bu sadece bir gözdağı."

"Ama yine de eğer dava açarlarsa..."

"Bütün yapmaya çalıştığı sizi korkutmak. Bunda ne kadar başarılı olduğunu görmüyor musun? Hiçbir mahkeme, italya'da bile olsa, söylentilere dayanarak bir hüküm vermez. Bu mektup da onuyazan kişi tarafından kanıtlarla desteklenmedikçe, söylentiden başka bir şey değil." Brett'in bu sözleri zihninde tartmasını izledi. "Ortada bir kanıt yok, öyle değil mi?"

"Kanıt derken ne kastediyorsun?"

"Mektuplar. Ne bileyim? Konuşmalar."

"Hayır, hiç öyle bir şey yok. Ben ona hiç yazmadım, Çin'deyken bile. Flavia zaten her zaman mektup yazamayacak kadar meşguldür."

"Peki ya Flavia'nın arkadaşları? Onların haberi var mı?"

"Bilmiyorum. İnsanların konuşmaktan hoşlandığı bir konu değil bu."

"O zaman bence endişelenmen için hiçbir neden yok."

Brett gülümsemeye çalıştı. Brunetti'nin sözlerinin kederini dağıtıp onu yeniden güvenli sulara çektiğine kendini inandırmaya çalıştı. "Sahiden mi?"

"Sahiden" dedi Brunetti gülümseyerek. "Avukatlarla çok zaman geçirdim; bu adamın tek amacı sizi korkutmak ve gözdağı vermek."

"Eğer öyleyse" diye gülerek söze başladı Brett, ama gülmesi bir hıçkırığa dönüştü; "bunda kesinlikle başarılı oldu." Sonra usulca ekledi: "Orospu çocuğu."

Bu noktada Brunetti iki brendi ısmarlamanın artık sakıncası olmadığına karar verdi. Garson içkileri çok çabuk getirdi. İçkiler geldiğinde, "Korkunç davrandı" dedi Brett.

Brunetti içkisinden bir yudum aldı ve devamını bekledi.

"Korkunç şeyler söyledi."

"Hepimiz bazen söyleriz."

"Ben söylemem" diye sertçe karşılık verdi Brett. Brunetti kadının gerçekten de söylemeyeceğini düşündü. Dili bir silah değil, bir araç olarak kullanacak birine benziyordu Brett.

"Söylediklerini unutacak, Brett. Böyle şeyler söyleyen insanlar her zaman unuturlar."

Brett, bunun önemsiz olduğunu anlatmak istercesine omuz silkti. Onun unutmayacağı açıktı.

"Ne yapmayı düşünüyorsun?" diye içten bir ilgiyle sordu Brunetti.

"Eve gideceğim. Evde olup olmadığına bakacağım. Sonra olayları akışına bırakacağım."

Brunetti, Petrelli'nin bu şehirde ayrı bir evi olup olmadığını bile öğrenmemiş, Wellauer'in ölümünden önceki ve sonraki davranışlarını hiç araştırmamış olduğunu fark etti. Onu yanıltmak bu kadar kolay mıydı? Diğer erkeklerden çok mu farklıydı gerçekten? Güzel bir yüz, biraz gözyaşı, biraz zekâ ve dürüstlük gösterisi karşısında yelkenleri suya indirip bir insanı öldürmüş olabileceğiniz ya da bunu yapmış birini sevebileceğiniz ihtimalini tamamen saf dışı bırakabilir miydi?

Bu kadının kendisini ne kadar kolay etkilemiş olduğunu düşünmek Brunetti'yi korkuttu. Cebinden biraz bozuk para çıkarıp masanın üstüne koydu. "Evet, bu iyi bir fikir" dedi sonunda, iskemlesini geriye itip ayağa kalkarken.

Brunetti, bu kadar ani bir biçimde bir arkadaştan bir yabancıya dönüşmesi karşısında kadının ansızın kapıldığı güvensizliği sezinledi. Ama bunu bile hakkıyla yapamadı. "Hadi gel, San Giovanni e Paolo'ya kadar sana eşlik edeyim." Dışarısı karanlık olduğu ve usulden olduğu için, Brunetti yürürken kadının koluna girdi. İkisi de konuşmadılar. Brunetti onun kendisini ne kadar kadınsı hissettiğini, kalçalarının daha geniş bir kavis çizen yayını, dar sokaklardan onunla yan yana geçip gitmenin ne kadar hoş olduğunu fark etti. Ve bütün bunlar, onu evine, sevgilisine götürürken geçti aklından.

Colleoni'nin heykelinin altında birbirlerine "Hoşça kal" diyerek vedalaştılar. Sadece hoşçakal, daha fazlası değil.

23

Brunetti sessiz kentin içinde, az önce duyduklarından canı sıkılmış olarak evine doğru yürüdü. Aşk hakkında bir şeyler bildiğini sanıyordu, Paola'yla yaşamıştı bu duyguyu. O halde, sırf kendi fikirleriyle bağdaşmıyor diye, bu kadının duyduğu aşkı ki bunun aşk olduğuna hiç kuşku yoktu yadırgayacak kadar geleneksel kafalı biri miydi o? Sonunda bütün bunları ağır bir duygusallık olarak yorumlamaya karar vererek, bardayken kendine sorduğu soru üzerinde yoğunlaştı: Bu kadına duyduğu yakınlık, kadında var olan ve onu çeken bir şey, yapması gereken şeye karşı onu körleştirmiş olabilir miydi? Neresinden baksa, Flavia Petrelli, soğukkanlılıkla adam öldürecek birine benzemiyordu. Bir ihtiras ya da öfke anında birini öldürmeye muktedir olduğundan hiç kuşkusu yoktu; çoğu insan yapabilirdi bunu. Flavia Petrelli'yi birinin göğsüne bir bıçak saplar ya da birini merdivenlerden aşağı iterken hayal edebiliyordu, ama serinkanlılıkla, neredeyse duygusuzca birini zehirlemek, hayır, bu onun yapacağı iş değildi.

Kimdi o halde? Arjantin'deki kız kardeş mi? Geri dönmüş ve ablasının ölümü için intikam almış olabilir miydi? Neredeyse yarım yüzyıl bekledikten sonra? Gülünçtü bu düşünce.

Kimdi o halde? Rejisör, yani Santore olamazdı. Sırf bir arkadaşının kontratı iptal edildi diye böyle bir şey yapması beklenemezdi. Ömrünü tiyatroya vermiş Santore gibi birinin, arkadaşına bir iş bulmaya yetecek kadar çevresi olduğu kesindi, yeteneği son derece sınırlı biri bile olsa. Hatta hiç yeteneği olmasa bile.

Bu durumda geriye bir tek Wellauer'in dul karısı kalıyordu, ama Brunetti'nin sezgileri kadının üzüntüsünün sahici olduğunu ve katilin bulunması konusundaki ilgisizliğinin kendini koruma isteğiyle ilgisi olmadığını söylüyordu. İstediği bir şey varsa o da ölmüş kocasını korumakmış gibi görünüyordu ki, bu da Brunetti'yi başladığı noktaya döndürüyordu: Adamın geçmişi ve kişiliği hakkında, özenle taşıdığı ahlâki duruşundaki hangi çatlağın birini onu zehirlemeye itmiş olabileceği hakkında daha çok şey bilme isteği ve ihtiyacı.

Wellauer'i sevmiyor oluşu, yaşamları ellerinden alınan kişilere karşı genellikle duyduğu öfke ve acımayı ona karşı duymuyor oluşu Brunetti'yi rahatsız etmiyordu. Wellauer'in bunu daha açık ifade etmesi olanaksızdı bir biçimde kendi ölümünde bir rol oynadığı inancını kafasından atamıyordu. Brunetti yüksek sesle güldü; herkes kendi ölümünde bir rol oynardı. Ama ne kadar uğraşırsa uğraşsın, bu düşünce ne kafasından siliniyor ne de yeterince açıklık kazanıyordu. Brunetti, bu ölüme yol açmış olabilecek ayrıntıyı arayıp duruyor, ama bir türlü bulamıyordu.

Ertesi gün, kendi içi kadar kasvetli bir sabaha uyandı. Gece yoğun bir sis çıkmıştı. Denizden sürüklenip gelen bir sis değildi bu, şehrin üstüne kurulduğu sulardan yükselen bir sisti. Dış kapıdan adımını attığında, soğuk ve ıslak sarmaşık dalları yüzüne dolanıyormuş, yakasından içeri sızıyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Ancak birkaç metre ilerisini görebiliyordu, ondan sonrası bulanıktı. Etraftaki binalar, sanki hareket eden sis değil de onlarmış gibi bir görünüp bir kayboluyordu. Işıltılı gri bir haleyle sarmalanmış hayaletler sanki bedensiz varlıklarmış gibi süzülerek yanından geçip gidiyordu. Onları gözüyle takip etmeye çalıştığında, dar sokakları dolduran ve suların üstünde bir lanet gibi asılı duran yoğun tabaka tarafından yutularak gözden kayboluyorlardı. Sezgileri ve tecrübesi Canal Grande'de motor servisi olmayacağını söylüyordu; sis buna izin vermeyecek kadar yoğundu. Köprüler, caddeler ve dönüşlerle olan onlarca yıllık aşinalığına güvenerek, onu Zattere İskelesi'ne, Giudecca'ya giden sekiz ve beş numaralı motorların durduğu yere götürmeleri için kendisini ayaklarının rehberliğine bırakarak körlemesine yürüdü.

Çalışan motor sayısı azdı. Motorlar, dönen radar ekranlarıyla, herhangi bir tarifeye uymaksızın sis bulutlarının arasından rastgele çıkıveriyordu. Brunetti on beş dakika bekledikten sonra beş numara sisin içinde hayal meyal belirdi ve kıyıya doğru yanaşıp sertçe iskeleye bindirdi. İskelede beklemekte olan insanların bir kısmı dengesini kaybedip birbirinin üstüne yuvarlandı. Çarpışmayı radardan başka gören olmadı; motorun içindeki insanlar, kumdaki köstebekler kadar kör, karmakarışık bir yığın halinde bir araya toplandılar.

Motordan inince Brunetti, kanal kıyısındaki binalara neredeyse dokunacak kadar yaklaşıncaya dek dosdoğru yürümekten başka çare bulamadı. Binaların cephesine bir kol boyu uzaklıkta, kemeraltının bulunması gereken yere doğru yürüdü. Bir açıklığa gelince, bunun Corte Mosca olduğundan çok da emin olmadan döndü. Başının sadece bir buçuk metre üstünde duvara yazılmış olmasına rağmen, sokağın adını okuyamıyordu.

Rutubet havadaki kedi kokusunu ağırlaştırmış; soğuk ise keskinleştirmişti. Avludaki ölü bitkilerin üstünü kalın bir sis tabakası örtmüştü. Brunetti kapıyı vurdu, sonra daha sertçe bir kez daha vurdu ve kadının öbür taraftan seslendiğini duydu: "Kim o?"

"Commissario Brunetti."

Kadın kapının üstündeki ağır sürgüleri çekerken, bir kez daha, metalin metale sürtünmesinden çıkan öfkeli gıcırtıya kulak verdi. Kadın kapıyı kendine doğru çekti. Keskin bir şekilde artan rutubet yüzünden, kapıyı engebeli zeminden kurtarmak için yarı yolda yukarı doğru itmek zorunda kaldı. Üstünde hâlâ aynı palto vardı, ama bir kez bütün düğmeleri iliklenmişti. Brunetti'ye ne istediğini sorma zahmetine girmedi. İçeri girmesine izin verecek kadar geri çekildi, sonra kapıyı çarparak kapadı. Sürgüleri dikkatle yerine taktıktan sonra, dar koridor boyunca Brunetti'nin önü sıra yürüdü. Mutfağa geldiklerinde Brunetti sobanın yanına geçip oturdu, kadınsı kapının altındaki keçeleri ayağıyla yerine tıkıştırdı.

Ayakların sürüye sürüye koltuğuna döndü ve hiç zaman kaybetmeden kendisini beklemekte olan atkılar ve şallara sıkı sıkı sarındı.

"Geri geldiniz."

"Evet."

"Ne istiyorsunuz?"

"Geçen seferkinin aynını."

"Neymiş o? Ben yaşlı bir kadınım, öyle her şeyi hatırlamam." Gözlerindeki zekâ parıltısı bu sözlerini yalanlıyordu.

"Kız kardeşiniz hakkında bazı bilgilere ihtiyacım var."

Hangi kız kardeşini kastettiğini sorma gereği duymadan, "Ne öğrenmek istiyorsunuz?" diye sordu kadın.

"Size acınızı hatırlatmak istemiyorum signora, ama Wellauer'in neden öldüğünü anlayabilmek için onun hakkında daha çok şey bilmek zorundayım."

"Peki ya ölmeyi hak etmişse?"

"Signora, hepimiz ölmeyi hak ederiz, ama bunun ne zaman olacağına bir başkası karar verememeli."

"Bak sen." Kadın güldü. "Gerçekleri çarpıtmayı iyi beceriyorsunuz, öyle değil mi? Peki kardeşimin ne zaman öleceğine kim karar verdi? Nasıl Öleceğine kim karar verdi?" Kadının öfkesi nasıl aniden kabarmışsa, yine öyle yatıştı. Aynı soruyu tekrarladı: "Ne öğrenmek istiyorsunuz?"

"Onunla olan ilişkinizi biliyorum. Kız kardeşinizin çocuğunun babası olduğu yolundaki söylentileri biliyorum. Ve kız kardeşinizin 1939'da Roma'da öldüğünü biliyorum."

"Kız kardeşim durup dururken ölmedi. Kız kardeşim kan kaybından öldü" dedi kadın, ölüm ve kan kadar soğuk bir sesle. "Bir otel odasında kanaya kanaya öldü. Kürtajdan sonra onu götürdüğü ve yalnız bıraktığı bir odada." ihtiyarlığın azabı kadının sesinde anıların azabıyla çarpışıyordu. "Onu öldükten bir gün sonra buldular. Belki de iki. Benim öğrenmem içinse fazladan bir gün daha geçti. Ev hapsindeydim, ama arkadaşlar haberi getirdiler. Evden çıktım. Bunun için bir polisin üstüne atlamam, onu yere yıkmam ve suratını tekmelemem gerekti, evden çıkabilmek için. Ama çıktım. Ve hiç kimse, onu tekmelediğimi gören hiç kimse, ona yardıma yeltenmedi.

Arkadaşlarımla oraya gittik. Onun olduğu yere. Yapılması gereken her şey zaten yapılmıştı. Aynı gün gömdük onu. Öyle öldüğü için hiçbir rahip cenazeye gelmedi, biz de öylece gömdük onu. Mezarı küçücüktü." Kadının sesi anıların ağırlığı altında zayıflayıp uzaklaştı.

Brunetti bununla daha önce de karşılaşmıştı, o yüzden sessiz kalmayı bilecek kadar tecrübesi vardı. Kelimeler dökülmeye başlamıştı artık. Hepsini söyleyip hepsinden kurtulana kadar susamayacaktı. Brunetti sabırla bekledi, o da kadınla birlikte geçmişte yaşıyordu şimdi.

"Ona bembeyaz elbiseler giydirdik. Sonra gömdük onu, o küçücük mezara gömdük. O minicik deliğe. Cenazeden sonra evime döndüm ve beni tutukladılar. Ama zaten tutuklu olduğum için fark eden bir şey olmadı. O polisi sordum onlara, iyi olduğunu söylediler. Sonradan karşılaştığımızda ondan özür diledim. Savaştan sonra, müttefikler şehre girdiğinde, bir ay benim evimin bodrumunda saklandı, annesi gelip onu alana kadar. Onu sevmemek ya da ona zarar vermeyi istemek için bir nedenim yoktu."

"Nasıl olmuştu?"

Kadın Brunetti'ye şaşkın bir bakış fırlattı. Soruyu gerçekten anlamamıştı.

"Kız kardeşiniz ve Wellauer?"

Kadın dudaklarını yaladı ve şalların arasından güçlükle görünen damarlı ellerini inceledi. "Onları ben tanıştırdım. Sahne kariyerimin nasıl başladığım duymuştu. Beni sahnede seyretmek üzere Almanya'ya geldiklerinde, kendisini kız kardeşlerimle tanıştırmamı istedi, Clara ve küçük Camilla ile."

"O sırada kendisiyle bir ilişkiniz var mıydı?"

"Âşığım olup olmadığını mı soruyorsunuz?"

"Evet."

"Evet, öyleydi. Neredeyse ilk anda başlamıştı, sahneye çıkmak için oraya gitmemin hemen ardından."

"Ya kız kardeşinizle olan ilişkisi?"

Kadının başı yumruk yemiş gibi arkaya savruldu. Öne doğru eğildi ve Brunetti bir an kadının kendisine saldıracağını sandı. Ama kadın bunun yerine tükürdü. ince, ıslak bir topak bacağının üstüne düştü ve yavaş yavaş pantolonunun kumaşına karıştı. Brunetti tükürüğü sikmeyecek kadar şaşırmıştı.

"Allah belanızı versin. Hepiniz aynısınız. Hâlâ aynısınız" diye bağırdı çatlak ve çılgınca bir sesle. "Neye bakarsanız bakın, canınızın görmek istediği pisliği görüyorsunuz." Kadının sesi yükseldi ve alaycı bir tavırla Brunetti'nin sözlerini tekrarladı. "Kız kardeşimle olan ilişkisi. Onunla olan ilişkisi." Kadın Brunetti'ye biraz daha yaklaştı ve nefretten kısılmış gözlerle fısıldadı: "Kız kardeşim on iki yaşındaydı. On iki yaşında. Onu ilk ayininde giydiği elbiseyle gömdük, hâlâ o kadar küçüktü. Küçücük bir kızdı.

"Ona tecavüz etti, polis efendi. Küçük kız kardeşimle bir ilişki yaşamadı. Ona tecavüz etti. ilk seferinde de, sonrakilerde de. Ona gözdağı vererek, ne kadar kötü bir kız olduğunu bana söylemetehdidiyle onu korkutarak. Sonra, kız kardeşim hamile kaldığında, ikimizi birden Roma'ya geri gönderdi. Ve benim hiçbir şeyden haberim yoktu. Çünkü hâlâ benim âşığımdı. Benimle sevişiyor, sonra gidip küçük kız kardeşime tecavüz ediyordu. Şimdi anladın mı, polis efendi, onun öldüğüne neden seviniyorum? Ölmeyi hak ettiğini neden söylüyorum?" Kadının yüzü yarım yüzyıldır içinde taşıdığı hiddetle çarpılmıştı.

"Geri kalanını da bilmek istiyor musun, polis efendi?"

Brunetti başını salladı. Kadının acısını gözleriyle görüyor, yüreğinde hissediyordu.

"Yeniden Roma'ya geldi, benimle birlikte o Norma'yı sahnelemek için. Ve kız kardeşim ona hamile olduğunu söyledi. Bize

söyleyemeyecek kadar korku içindeydi, ona ne kadar kötü bir kız olduğunu söylememizden korkuyordu. Böylece kürtajı ayarladı ve onu oraya götürdü. Sonra da alıp o otele götürdü ve orada bıraktı. Kız kardeşim orada kan kaybından öldü. Öldüğünde hâlâ on iki yaşında bir kız çocuğuydu."

Brunetti kadının elinin şalların ve atkıların arasından sıyrıldığını ve kendisine doğru fırladığını gördü. Başım arkaya atmaktan fazla bir şey yapmadıysa da kadının yumruğu onu ıskalayıp geçti. Bu durum kadını öfkelendirdi; damarlı ellerini oturduğu koltuğun tahta kollarına hırsla indirdi ve duyduğu acıyla bir çığlık attı.

Şalları ve battaniyeleri yere göndererek ansızın koltuğundan fırladı. "Çık git evimden, alçak herif. Alçak herif!"

Brunetti geri çekilmeye çalışırken ayağı sandalyesinin ayağına takıldı. Kendini koridora attı ve kadının önü sıra tökezleyerek koşturdu. Kadının eli hâlâ havadaydı. Brunetti bu çığırından çıkmış öfke nöbetinden kaçmak için kapıya doğru atıldı. Telaşla sürgüleri açmaya çalışırken kadın durdu, nefes nefese kalmıştı. Avluya çıktığında hâlâ kendisine, Wellauer'e ve dünyaya çığlık çığlığa bağıran o sesi duyabiliyordu. Kadın Brunetti'nin arkasından kapıyı çarptı ve sürgüledi, ama öfkeli haykırışları kesilmedi. Brunetti, kadında uyandırdığı hiddetin etkisiyle tir tir titreyerek sisin ortasında durdu. Kadından gerçekten korktuğu o ilk anı, onu koltuğundan kaldırıp kendisine doğru fırlatan şeyden, anıların muazzam gücünden duyduğu korkuyu unutmak için, kendini derin nefesler almaya zorladı.

24

Brunetti motor iskelesinde neredeyse yarım saat beklemek zorunda kaldı. Beş numaralı motor geldiğinde soğuk iliklerine işlemişti. Hava durumunda bir değişiklik olmamıştı, dolayısıyla laguna üzerinden San Zaccaria'ya dönerken doğru dürüst ısıtılmamış kabinde büzüşüp oturdu ve buharlı camlan tırmalayan ıslak beyazlığı seyretti. Questura'ya vardığında, ona selam veren birkaç kişiyi görmezden gelerek odasına doğru yürüdü. İçeriye girince kapıyı kapadı, ama paltosunu çıkarmadan soğuğun vücudunu terk etmesini bekledi. Gözünün önünde görüntüler canlandı. O nemli koridorda hiddetle haykıran yaşlı kadım gördü; V biçimli şık pozları içindeki kız kardeşleri gördü; ilk ayin elbisesiyle tabutta yatan kız çocuğunu gördü. Ve her şeyi anladı; her şeyin birbirine nasıl bağlandığını, neyin nasıl planlandığını.

Sonunda paltosunu çıkardı ve bir sandalyenin arkasına attı. Masasının başına geçip üst üste yığılmış kâğıtları karıştırmaya başladı. Dosyalan ve klasörleri ayırıp bir kenara koyarak, yeşil kapaklı otopsi raporunu buluncaya kadar arandı.

Aklında kalmış olan şeyi ikinci sayfada buldu: Rizzardi adamın kolunda ve kaba etlerinde küçük yaralar bulmuş, bunları "derialtı kanama izleri, sebebi belirsiz" diye tanımlamakla yetinmişti.

Konuştuğu iki doktordan hiçbiri Wellauer'e herhangi bir iğne yaptığından söz etmemişti. Ama bir doktorla evli olan birinin, iğne olmak için bir doktor randevusuna ihtiyaç duyacağını düşünmek pek akıl kârı değildi. Üstelik Brunetti, böyle birinin söz konusu doktorla konuşmak için randevu alması gerekeceği kanısında da değildi.

Kâğıt yığınını yeniden karıştırdı ve Alman polisinin yazdığı raporu buldu. Hatırlar gibi olduğu şeyi buluncaya kadar raporu okudu. Elizabeth Wellauer'in ilk kocası, Alexandra'nın babası, sadece Heidelberg Üniversitesi'nde ders vermiyordu. Adam aynı zamanda üniversitenin farmakoloji bölümü başkanıydı. Kadın Venedik'e gelirken Heidelberg'e uğramış ve onunla görüşmüştü.

"Evet?" dedi Elizabeth Wellauer, Brunetti'ye kapıyı açarken.

"Sizi rahatsız ettiğim için tekrar özür dilerim signora, fakat bazı yeni bilgiler ortaya çıktı. Size sormak istediğim birkaç soru daha var."

"Ne hakkında?" diye sordu kadın, kapıyı daha fazla açmadan.

"Kocanıza yapılan otopsinin sonuçları hakkında" dedi Brunetti, bu açıklamanın içeri alınmasına yeteceğinden kuşku duymadan. Kadın sert ve kaba bir hareketle kapıyı açtı ve kenara geçipdurdu. Sessizce önden yürüyerek onu daha önceki iki konuşmalarını yaptıkları odaya götürdü ve Brunetti'nin kendi koltuğuymuş gibi benimsemeye başladığı koltuğu gösterdi. Kadın bir sigara yakarken Brunetti bekledi; bu harekete o kadar alışmıştı ki artık hemen hemen hiç dikkatini çekmiyordu.

"Otopsi sırasında" diye doğrudan söze girdi Brunetti, "patoloji uzmanı, kocanızın bedeninde bir çeşit enjeksiyon sonucunda oluşmuş olabilecek bazı izler bulduğunu söylemişti. Aynı şeyden otopsi raporunda da söz ediliyor." Brunetti, kadına kendiliğinden bir açıklama yapma fırsatı tanıyarak sözlerine ara verdi. Kadından ses çıkmayınca devam etti: "Doktor Rizzardi bunun pek çok nedeni olabileceğini söyledi: Uyuşturucular, vitaminler, antibiyotikler. Söylediğine göre, izlerin dağılımı, kocanızın bunları kendi kendine yapmış olamayacağını gösteriyormuş. Kocanız sağ elini kullanıyordu, öyle değil mi?"

"Evet."

"Kolundaki izler de sağ kolunda bulundu, dolayısıyla kocanız bu iğneleri kendi kendine yapmış olamazdı." Brunetti çok kısa bir ara verdi. "Eğer bunlar iğne izleriyse, tabii." Yeniden sustu. "Signora, kocanıza bu iğneleri siz mi yaptınız?"

Kadın onu duymazdan gelince, Brunetti sorusunu tekrarladı: "Signora, kocanıza bu iğneleri siz mi yaptınız?" Kadından hiçbir cevap gelmedi. "Signora, sorduğum soruyu anlayabiliyor musunuz? Kocanıza bu iğneleri siz mi yaptınız?"

"Vitamin iğneleriydi" diye cevapladı kadın sonunda.

"Hangi vitamin?"

"B2."

"Onları nereden buldunuz? Eski kocanızdan mı?"

Bu sorunun kadını şaşırtmış olduğu belliydi. Kesin bir tavırla başını iki yana salladı. "Hayır; onun bu işle hiçbir ilgisi yoktu. Daha Berlin'deyken bir reçete yazmıştım. Helmut halsizlikten şikâyet ediyordu, ben de ona bir B2 kürü önerdim. Bu vitamini geçmişte de kullanmıştı ve ona iyi gelmişti."

"Vitamin iğnelerini yapmaya ne zaman başladınız, signora?"

"Tam olarak hatırlamıyorum. Yaklaşık altı hafta önce."

"Kocanızda görünür bir iyileşme oldu mu?"

"Nasıl yani?"

"Kocanız. Bu iğneleri olduktan sonra durumu düzeldi mi? İstediğiniz sonucu alabildiniz mi?"

Brunetti ikinci soruyu sorarken kadın ona keskin bir bakış fırlattı, ama sakin bir sesle cevap verdi: "Hayır, pek işe yaramadılar. Ben de altı ya da yedi iğneden sonra devam etmemeye karar verdim."

"Buna siz mi karar verdiniz signora, yoksa kocanız mı?"

"Bu neyi değiştirir ki? İşe yaramadılar, kocam da onları almaktan vazgeçti."

"Sanırım çok şeyi değiştirir signora. Ve sanırım siz de bunu biliyorsunuz."

"Pekâlâ, kocam karar vermişti sanırım."

"Reçeteleri nerede kullandınız? Burada, İtalya'da mı?"

"Hayır, burada doktorluk yapma ehliyetim yok. Berlin'deyken kullandım, buraya gelmeden önce."

"Anlıyorum. O zaman eczacıda mutlaka bir kaydı vardır."

"Evet, herhalde vardır. Ama hangi eczanede kullandığımı hatırlamıyorum."

"Yani bir reçete yazdınız ve rastgele bir eczane seçtiniz?"

"Evet."

"Berlin'de kaç sene yaşadınız, signora?"

"On sene. Bunun ne önemi var, anlayamadım."

"Çünkü bir doktorun on sene bir şehirde yaşaması ve sürekli gittiği bir eczane olmaması bana garip görünüyor. Tıpkı maestronun da genellikle gittiği bir eczane olmaması gibi."

Kadının cevabı sadece bir saniye gecikti. "Vardı. İkimizin de vardı. Ama o gün, reçeteyi yazdığım sırada evde değildim. Gördüğüm ilk eczaneye girdim ve vitaminleri satın aldım."

"Ama nerede olduğunu mutlaka hatırlıyor olmalısınız. Üstünden o kadar da uzun zaman geçmemiş."

Kadın, düşüncelerini toplamaya, hatırlamaya çalışarak, camdan dışarı baktı. Sonra Brunetti'ye dönerek, "Özür dilerim" dedi, "ama nerede olduğunu hatırlayamıyorum."

"Fark etmez" dedi Brunetti, önemsemez bir tavırla. "Eminim Berlin polisi bize bu bilgiyi sağlayabilir." Kadın başını kaldırıp Brunetti'ye baktı. Gözlerinde şaşkınlık vardı, ya da daha fazlası. "Ayrıca, eminim reçetenin ne gibi bir reçete olduğunu da öğrenebilirler" Brunetti cümlesini tamamlamadan kısa bir ara verdi "ne tür bir vitamin için yazılmış olduğunu."

Hâlâ kül tablasında yanmakta olan sigarasına rağmen kadın sigara paketine uzandı, sonra vazgeçip elindeki paketi bir parmağıyla döndürmeye başladı. Her fiskede sigara paketi tam dörtte birlik bir tur atıyordu. "Buna artık bir son verelim mi?" diye sordu, dümdüz bir sesle; "Oyun oynamaktan hiçbir zaman hoşlanmamışımdır. Sizin de bu işte çok iyi olduğunuz söylenemez."

Brunetti yıllar boyunca bu sahneye sayamayacağı kadar çok tanık olmuştu; insanların daha fazla kaçamayacakları bir noktaya ulaşmalarına, ne kadar istemeseler de gerçeği açıklamak zorunda kaldıkları bir noktaya gelip dayanmalarına. Kuşatma altındaki bir şehir gibiydiler: Önce en dıştaki barikatlar yıkılıyor, sonra geriye doğru ilk adım atılıyor, yaklaşan düşmana ilk taviz veriliyordu. Saldın altındaki kişiye bağlı olarak mücadele hızlı ya da yavaş olabiliyor, şu ya da bu tümsekte çamura saplanılabiliyordu, bazen karşı saldırı olabiliyor, bazen olmuyordu. Ama ilk hareket her zaman aynıydı; yalanı silkip atmanın neredeyse rahatlatıcı duygusu ve arkasından, gerçeğe giden son kapıların açılması.

"Vitamin değildi. Bunu biliyorsunuz, öyle değil mi?" diye sordu.

Brunetti başıyla onayladı.

"Peki ne olduğunu biliyor musunuz?"

"Hayır, ne olduğunu bilmiyorum, tam olarak değil. Ama bir tür antibiyotik olduğunu sanıyorum. Hangisi olduğunu bilmiyorum, ama bunun önemli olduğunu sanmıyorum."

"Hayır, önemli değil." Kadın hüzünlü bir gülümsemeyle Brunetti'ye baktı. "Netilmicina. italya'da bu adla satılıyor sanırım. ilacı Ritter Eczanesi'nden aldım, hayvanat bahçesinin girişinden üç sokak kadar ötede. Bulmakta zorluk çekeceğinizi sanmam."

"Kocanıza ilacın ne olduğunu söylediniz?"

"Size söylediğimi. B2 vitamini."

"Ona kaç iğne yaptınız?"

"Altı. Altı günlük aralarla."

"İlacın etkisini fark etmeye başlaması ne kadar sürdü?"

"Birkaç hafta. O sıralar birbirimizle pek fazla konuşmuyorduk, ama beni hâlâ doktoru olarak görüyordu, o yüzden bana halsizliğinin nedenini sordu. Sonra da işitmesiyle ilgili sorular sordu."

"Peki siz ne dediniz?"

"Ona yaşını hatırlattım ve vitaminin geçici bir yan etkisi olabileceğini söyledim. Aptalca bir şeydi bu. Evde tıp kitaplarım var, söylediklerimin doğruluğunu kolayca araştırabilirdi."

"Peki yaptı mı bunu?"

"Hayır, hayır, yapmadı. Bana güvenirdi. Ben onun doktoruydum, o öyle görüyordu."

"Peki o zaman nasıl öğrendi? Ya da şüphelenmeye başlaması nasıl oldu?"

"Gidip Erich'e danıştı. Bunu biliyor olmalısınız, yoksa burada bu soruları soruyor olmazdınız. Sonra da, Venedik'e gelmemizin ardından o gözlükleri takmaya başladı, şu işitme cihazlı olanları. Bu yüzden başka bir doktora görünmüş olması gerektiğini anladım. Ona yeniden iğne yapmayı önerdiğimde reddetti. Artık biliyordu tabii, ama nasıl öğrendiğini bilemiyorum. Öbür doktordan mı?"

Brunetti yine başını salladı.

Kadının yüzünde aynı hüzünlü gülümseme belirdi.

"Sonra ne oldu signora?"

"Buraya gelişimiz tedavinin ortasına rastlamıştı. Hatta son iğneyi ona bu odada yapmıştım. Belki daha o zamandan biliyordu, ama bildiği

şeye kendini inandırmayı başaramamıştı." Kadın gözlerini kapadı ve elleriyle ovuşturdu. "Her şeyi ne zaman anladığını çözmek çok zor."

"Bildiğini kesin olarak ne zaman fark ettiniz?"

"Sanırım iki hafta kadar önce. Bir yandan da bu kadar uzun sürmüş olmasına şaşıyorum, ama bunun nedeni birbirimize deli gibi âşık olmamızdı." Kadın bunu söylerken başını kaldırıp Brunetti'ye baktı. "Onu ne kadar sevdiğimi biliyordu. O yüzden ona böyle bir şey yapabileceğime inanamadı." Kadın acı acı gülümsedi. "Başladıktan sonra, buna benim de inanamadığım zamanlar oldu. Onu ne kadar sevdiğimi hatırladığım anlarda."

"İğnelerin ne olduğunu bildiğini ne zaman fark ettiniz?"

"Bir gece burada oturmuş kitap okuyordum. Provaları çoğu zaman izlerdim, ama o gün gitmemiştim. Sorumlusunun ben olduğumu bile bile o müziği dinlemek fazla acı vericiydi; o kötü akorları, erken yapılmış veya geç kalmış girişleri. Ben yapmıştım bunu. Batonu elinden alıp havada manyakça sallamış olsam, ancak bu kadar sorumlu olabilirdim." Kadın o provalardaki uyumsuz müziğe kulak verircesine sustu.

"Burada oturmuş kitap okuyordum, daha doğrusu okumaya çalışıyordum ki, bir ses duydum..." Kadın birden sözünü kesip başını kaldırdı ve kalabalık bir tiyatro sahnesinde kendi kendine konuşan bir oyuncu gibi, "Hay Allah" dedi, "bu sözcükten kaçınmak gerçekten zor, öyle değil mi?" Sonra yeniden eski rolüne döndü. "Erken gelmişti, tiyatrodan erken çıkmıştı. Koridorda ayak seslerini duydum, sonra kapıyı açtı. Paltosu hâlâ sırtındaydı ve elinde Traviata'ın partisyonu vardı. En sevdiği operalardan biriydi. Traviata'yı yönetmeye bayılırdı. İçeri girdi ve şurada durdu, tam şurada" dedi kadın, boşlukta bir noktayı işaret ederek. "Bana baktı ve 'Bunu sen yaptın, değil mi?' diye sordu." Kadın, aynı sözlerin bir kez daha söylenmesini bekler gibi kapıya bakmayı sürdürdü.

"Ona cevap verdiniz mi?"

"Ona bu kadarını borçluydum, öyle değil mi?" diye sordu. Sesi sakin ve mantıklıydı. "Evet, bunu yapanın ben olduğunu ona söyledim."

"Ne yaptı peki?"

"Dışarı çıktı. Evden değil, odadan. Sonra bir şekilde birbirimizle karşılaşmamayı başardık, ta ki prima'ya kadar."

"Sizi herhangi bir biçimde tehdit etti mi? Polise gideceğini, sizi cezalandıracağını söyledi mi?"

Kadın bu soru karşısında gerçekten şaşırmış göründü. "Bu ne işe yarardı ki? Eğer doktorla konuştuysanız, hasarın kalıcı olduğunu biliyorsunuzdur. Polis işitme yetisini geri getirmek için hiçbir şey yapamazdı. Ve beni cezalandırmasının da hiçbir yolu yoktu." Sözüne ara verip bir sigara daha yaktı. "Zaten yaptığı şey dışında" dedi sonra.

"Neydi o?" diye sordu Brunetti.

Kadın onu açıktan açığa azarladı. "O kadar çok şey biliyorsanız, bunu da biliyor olmanız gerekirdi."

Brunetti yüzüne hiçbir ifade yerleştirmeden kadının bakışlarına karşılık verdi. "Size sormak istediğim iki soru daha var signora. Birincisi cehaletimden kaynaklanan içten bir soru. İkincisi ise daha basit bir soru ve cevabını zaten bildiğimi sanıyorum.",

"O zaman ikincisiyle başlayın" dedi kadın.

"Sorum kocanızla ilgili. Neden sizi bu yolla cezalandırmak istemiş olabilir?"

"Bu yolla derken, onu ben öldürmüşüm gibi göstererek mi demek istiyorsunuz?"

"Evet."

Brunetti kadının konuşmak için çabalamasını seyretti; sözcüklerin oluşmaya başlamasını, sonra kayıp gitmesini, unutulmasını izledi. En sonunda, alçak bir sesle, "Kocam kendini kanunun üstünde görürdü" dedi kadın, "başka insanların uymak zorunda olduğu kuralları tanımazdı. Sanırım dehasının ona bu gücü verdiğine inanıyordu. Ne yalan söyleyeyim, bizler de onun bu inancını desteklerdik. Onu bir müzik tanrısı gibi görürdük, ayaklarına kapanır, tapardık ona." Kadın sustu ve Brunetti'ye baktı. "Kusura bakmayın, bu sorunuzun cevabı değil. Cinayetten ben sorumluymuşum izlenimi vermeye çalışmış olup olamayacağını sormuştunuz. Ama mesele şu ki" dedi, anlamasını sağlamaya çalışır gibi ellerini ona doğru uzatarak, "gerçekten de ben sorumluydum. O yüzden bana bunu yapma hakkına sahipti. Onu gerçekten öldürmüş olsaydım bu kadar korkunç olmazdı; en azından tanrıya zarar vermemiş olurdum." Kadın aniden sustu, ama Brunetti sesini çıkarmadı.

"Olayları size onun gözüyle anlatmaya çalışıyorum. Onu o kadar iyi tanıyordum ki. Ne hissettiğini, ne düşündüğünü o kadar iyi biliyordum ki." Kadın yeniden bir ara verdi, sonra Brunetti'ye durumu anlatma çabasına devam etti: "Kocam öldükten sonra tuhaf bir şey oldu. Onun ne kadar dikkatli davranmış olduğunu fark etmeye başladım, beni kulise çağırması, soyunma odasına girmeme izin vermesi vs. O zaman bunu yapmaya, beni cezalandırmaya hakkı olduğunu düşünmüştüm, hâlâ da öyle düşünüyorum. Bir bakıma o müziğiyle özdeşti. Ve ben onu öldüreceğime müziğini öldürdüm. O bir ölüydü. Daha ölmeden önce o zaten ölmüştü. Ben onun ruhunu öldürmüştüm. Provalarda, o gözlüklerin üstünden bakarak işe yaramaz işitme cihazıyla müziğine neler olduğunu duymaya çalışırken bunu görebiliyordum. Duymaya çalışıyor, ama duyamıyordu. Duyamıyordu." Kadın çözemediği bir şey varmış gibi başını iki yana salladı. "Beni cezalandırmasına gerek yoktu, Mr. Brunetti. O iş zaten halledilmişti. Ben payıma düşen azabı çektim."

Kadın ellerini kucağında kavuşturup sözüne devam etti: "Sonra, gala gecesinde, ne yapacağını bana söyledi." Brunetti'nin yüzündeki şaşkınlığı görünce ekledi: "Hayır, söylemedi, yani tam olarak değil, açıkça değil. O sırada bunu fark etmemiştim."

"Kulise gittiğinizde mi olmuştu bu?"

"Evet."

"Orada ne oldu?"

"Beni kapıda görünce önce hiçbir şey söylemedi. Sadece başını kaldırıp bana baktı. Ama sanırım koridorda benim arkamda birini görmüştü. Belki de birisinin soyunma odasına doğru geldiğini düşünmüştü." Yorgun bir tavırla başını öne eğdi. "Bilemiyorum. Sadece, bana önceden planlanmış gibi gelen bir şey söyledi, Cavaradossi'nin cesedini gördüğünde Tosca'nın söylediklerini: 'Finire cosi, finire cosi.' O zaman ne demek istediğini anlamamıştım -'böyle bitirmek, böyle bitirmek'- ama anlamam gerekirdi. Tosça bunu tam intihar etmeden önce söyler, ama ben anlayamadım. O anda anlayamadım." Kadının yüzünde neredeyse neşeli denebilecek bir gülümseme görmek Brunetti'yi şaşırttı. "Tam ondan beklenecek bir şeydi, son dakikada dramatik davranmak. Melodramatik demek daha doğru aslında. Daha sonra, son sözlerini Puccini'nin bir operasından aldığını fark etmek beni şaşırttı." Kadın başını kaldırdı ve ciddi bir ifadeyle Brunetti'ye baktı. "Umarım bunu çok tuhaf bulmazsınız, ama ben Mozart'tan bir şeyler söylerken hatırlanmak isteyeceğini düşünürdüm.

Ya da Wagner'den." Brunetti kadının giderek şiddetlenen bir ruhsal kargaşayla mücadele edişini seyretti. Ayağa kalktı, iki pencerenin arasında duran bir dolaptan kadına küçük bir bardak brendi doldurdu. Bir süre elinde bardakla orada durup San Marco'nun çan kulesine baktı. Sonra geri dönüp bardağı kadına uzattı.

Kadın ne olduğunu pek de anlamadan kendisine uzatılan şeyi aldı ve yudumladı. Brunetti yeniden pencereye gitti ve çan kulesine bakmaya devam etti. Kulenin her zamankinden farklı olmadığına emin olunca yerine döndü ve kadının karşısına geçip oturdu.

"Bunu neden yaptığınızı bana söyleyecek misiniz, signora?"

Kadın samimi bir şaşkınlık geçirdi. "Nasıl yaptığımı anlayacak zekâya sahip olduğunuza göre, eminim neden yaptığımı da anlamışsınızdır."

Brunetti başını iki yana salladı. "Aklımdan geçeni söylemeyeceğim, çünkü eğer yanılıyorsam, kocanızın onuruna leke sürmüş olurum." Daha bu sözler ağzından çıkarken, kendisinin de tıpkı bir Puccini librettosu gibi konuşmakta olduğunu fark etti.

"Yani anlamadınız, öyle mi?" diye sordu kadın, hâlâ dolu olan bardağını sigara paketinin yanına koyarken.

"Kızınız mı signora?"

Kadın üst dudağım ısırdı ve neredeyse fark edilmeyecek kadar belirsiz bir baş hareketiyle onayladı. Dudağını serbest bıraktığında, Brunetti kadının ısırdığı yerdeki beyaz izleri gördü. Kadın sigara paketine uzandı, sonra vazgeçti, ellerini birleştirdi ve Brunetti'yi duymak için öne eğilmek zorunda bırakan bir sesle, "Bilmiyordum" dedi. Bu düşüncenin iğrençliği karşısında başım iki yana salladı. "Alex müzik yeteneği olan bir çocuk değildir. Kocamla görüşmeye başladığımda onu tanımıyordu bile. Onunla evlenmek istediğimi söylediğimde ilgi gösterdi. Sonra, bir çiftliği ve atları olduğunu söylediğimde, daha da çok ilgi gösterdi. Atlardan başka hiçbir şeye aldırmazdı, İngilizlerin o çocuk kitabındaki kahraman gibi. Atlar ve atlarla ilgili kitaplar."

"Evlendiğimizde on bir yaşındaydı. Birbirleriyle iyi geçiniyorlardı. Kim olduğunu öğrendikten sonra sanırım sınıf arkadaşları söylemişti ondan biraz çekinir gibi oldu, ama sonra geçti. Helmut'un çocuklarla arası çok iyiydi."

"Sonra da... Sonra da.... Sonra da" diye tekrarladı kadın, kendini anıların girdabından kurtarmaya çalışarak; "Bu yaz Budapeşte'ye gitmem gerekti. Annemi görmeye gittim, sağlığı iyi değildi. Helmut gözümün arkada kalmamasını, ben yokken her şeyin yolunda gideceğini söyledi. Bir taksi tutup havaalanına gittim. Ama havaalanı kapalıydı. Grev vardı galiba. Ya da gümrük memurlarıyla ilgili bir

sorun." Kadın bu noktada başını kaldırıp baktı. "Neden kapalı olduğunun hiçbir önemi yok, öyle değil mi?"

"Hayır signora."

"Uçağın kalkması epey gecikti, bir saatten fazla. Sonra bize ertesi sabaha kadar başka uçuş olmayacağını söylediler. Bunun üzerine yine taksiye binip eve döndüm. Vakit çok geç değildi, daha on iki bile olmamıştı, o yüzden geri döndüğümü haber vermek için telefon etmedim. Eve döndüm ve anahtarımla kapıyı açıp girdim. Evde hiçbir ışık yanmıyordu. Ben de üst kata çıktım. Alex her zaman huzursuz uyuyan bir çocuk olmuştur, o yüzden önce ona bakmaya gittim. Ona bakmaya." Kadın ifadesiz bir yüzle Brunetti'ye baktı.

"Merdivenleri çıkarken onun sesini duydum. Kâbus gördüğünü sandım. Çığlık değildi, sadece bir sesti. Bir hayvanınki gibi. Sadece bir ses. Hepsi o kadar. Ve sonra odasına girdim. Helmut oradaydı. Onun yanındaydı."

"Tuhaf olan şu" dedi kadın, son derece sakin bir sesle. Sanki Brunetti'ye bir bilmece soruyor, ondan tahmin yürütmesini istiyordu. "Neler olup bittiğini hatırlamıyorum. Yok hayır, onun çıkıp gittiğini biliyorum, ama ona ne söylediğimi ya da onun bana ne söylediğini hatırlamıyorum. O geceyi Alex'in yanında geçirdim.

"Sonradan, günler sonra, Alex'in o gece bir kâbus gördüğünü söyledi bana." Tiksinti dolu bir kahkaha attı. "Bütün söylediği buydu. Bu konuda hiç konuşmadık. Alex'i anneannesiyle dedesininyanına gönderdim. Oradaki bir okula yazdırdım. Ve bu konuda hiç konuşmadık. Nasıl da modern, nasıl da medeniydik canım. Elbette, aynı yatakta uyumaya ve birlikte olmaya son verdik. Ve Alex yanımızdan gitti."

"Alex'in anneannesi ve dedesi olanları biliyor mu?"

Kadın hızla başını iki yana salladı. "Hayır; onlara da herkese söylediğim şeyi söyledim, Venedik'e geldiğimizde okul hayatının kesintiye uğramasını istemediğimi."

"Ne zaman karar verdiniz? Yani, yaptığınız şeyi yapmaya?" diye sordu Brunetti.

Kadın omuz silkti. "Bilmiyorum. Günün birinde bu fikir birdenbire kafamda belirdi. Onun için gerçekten önemli olan, gerçekten sevdiği tek şey müziğiydi. O yüzden müziğini elinden almaya karar verdim. O sırada gözüme adil göründü bu karar."

"Ya şimdi?"

Kadın cevap vermeden önce uzun bir süre düşündü. "Evet, şimdi de öyle görünüyor. Olup bitenlerin hepsi gözüme adil görünüyor. Ama asıl mesele bu değil, öyle değil mi?"

Brunetti'ye göre ortada asıl mesele diye bir şey yoktu. Ne bir mesele, ne bir mesaj, ne de bir ders vardı. insana özgü kötülükten ve onun yarattığı korkunç sonuçlardan ibaretti her şey.

Kadının sesi aniden yorgun bir tona büründü. "Şimdi ne olacak?"

"Bilmiyorum" diye cevapladı Brunetti içtenlikle. "Siyanürü nereden bulduğu konusunda bir fikriniz var mı?"

Kadın bu soruyu önemsiz bulurmuş gibi omuz silkti. "Pek çok yerden bulmuş olabilir" dedi; "Kimyager bir ahbabı var, ondan almış olabilir. Ya da eski dostlarından birine gitmiş olabilir." Brunetti'nin anlamadığını görünce açıkladı: "Savaş zamanından kalma dostlar. O zamanlar çok sayıda nüfuzlu dost edinmişti. Şimdi pek çoğu önemli insanlar."

"O zaman hakkındaki söylentiler doğru?"

"Bilmiyorum. Evlenmeden önce bana hepsinin yalan olduğunu söyledi ve ben de inandım. Ama artık inanmıyorum." Kadın bunu buruk bir sesle söyledi, sonra önceki konuya döndü: "Siyanürü nereden bulduğunu bilmiyorum, ama bulmanın onun için hiç zor olmayacağını biliyorum." Aynı hüzünlü gülümseme yüzünde yemden belirdi. "Benim de bulma şansım vardı tabii. Helmut bunu biliyordu."

"Nasıl?"

"Buraya birlikte gelmemiştik. Birlikte yolculuk etmek istemiyorduk. Ben gelirken Heidelberg'de iki gün mola verdim, eski kocamı görmek için." Farmakoloji profesörü olan eski koca, diye düşündü Brunetti.

"Maestro oraya gittiğinizi biliyor muydu?"

Kadın başını salladı. "Eski kocamla dost kaldık. Ayrıca ortak mülklerimiz var."

"Olanları ona söylediniz rai?"

"Tabii ki hayır" dedi kadın, konuşmanın başından beri ilk kez sesini yükselterek.

"Onunla nerede görüştünüz?"

"Üniversitede. Kocamın laboratuvarında buluştuk. Parkinson hastalığının etkilerini azaltacak yeni bir ilaç üzerinde çalışıyor. Bana laboratuvarı gezdirdi, sonra birlikte yemeğe çıktık."

"Maestronun bundan haberi oldu mu?"

Kadın omuz silkti. "Bilmiyorum. Ona söylemiş olabilirim. Muhtemelen söylemişimdir. Konuşacak bir şey bulmak bizim için çok zordu. Bu tehlikesiz bir konuydu, dolayısıyla bizim için bir nimetti."

"Maestroyla o olay hakkında hiç konuştunuz mu?"

Hangi olayı kastettiğini sormaya kadının dili varmadı; neyi kastettiğini biliyordu. "Hayır."

"Birbirinize hiç gelecekten bahsettiniz mi? ileride ne yapacağınızdan?"

"Hayır, açıktan açığa değil."

"Bunun anlamı nedir?"

"Bir gün ben eve girerken o da provaya gitmek üzere evden çıkıyordu. 'Traviata bitene kadar bekle' dedi bana. Ne yapacağımıza o zaman karar verebileceğimizi söylemeye çalıştığını düşündüm. Ama ben onu terk etmeye çoktan karar vermiştim. iki hastaneye başvuruda bulunmuştum, biri Budapeşte'de, biri Augsburg'ta. Ayrıca bir hastanede iş bulmama yardım etmesi için eski kocamla konuşmuştum."

Her durumda, diye düşündü Brunetti, kadın kapana kısılmış durumdaydı. Kocasından ayrı bir gelecek planladığına ilişkin kanıtlar vardı, üstelik daha kocasının ölümünden önce. Ve şimdi bir duldu, hem de olağanüstü zengin bir dul. Kızıyla ilgili gerçek açığa çıkacak olsa bile, Venedik'e gelirken kızın babasıyla buluştuğunu gösteren kanıtlar vardı. Maestroyu öldürmüş olan zehre rahatça ulaşabilecek biriydi bu adam.

Kızıyla ilgili gerçeği açıklaması halinde, hiçbir İtalyan yargıç, onun yaptığı şeyden ötürü bir kadını mahkûm etmezdi. Brunetti'nin elindeki kanıtlar da hesaba katılırsa Signora Santina'nın kız kardeşiyle ilgili ifadesi, doktorlarla yaptığı görüşmeler, hatta, kızları on ikinci yaşındayken Wellauer'in ikinci karısının intiharı hiçbir İtalyan mahkemesi onu cinayetle suçlamazdı. Ama bunların hepsi genç kızın ifadesine bağlı olacaktı, atlara sevdalı ince uzun bir kız olan ve hâlâ bir çocuk olan Alex'in ifadesine.

Brunetti, sonuçlan ne olursa olsun, bu kadının o ifadeye asla izin vermeyeceğini biliyordu. Üstelik, buna kendisinin de asla izin vermeyeceğini de biliyordu.

Peki kızın ifade vermemesi durumunda ne olacaktı? Aralarındaki gerginlik herkesçe biliniyordu, kadının zehre kolayca ulaşabileceği ve her zamanki alışkanlıklarına çok aykırı bir biçimde o gece soyunma odasına girmiş olduğu da. Bunların hepsi inandırıcı kanıtlardı. Kadın sadece kocasına onu sağır edeceğini bildiği bir ilaç vermekle suçlanırsa cinayetle yargılanmaktan kurtulacaktı, ama bu senaryo ancak kızının adı telaffuz edilirse geçerli olabilirdi. Brunetti bunun olanaksız olduğunu biliyordu.

"Kocanızın ölümünden önce, bütün bu olaylardan önce" diye başladı Brunetti, "bu olaylarla ne kastettiğini yorumlama işini kadına bırakarak, "kocanız sizinle hiç yaşı hakkında konuşmuş muydu? Fiziksel düşkünlükten korkuyor muydu?"

Kadın cevap vermeden önce bir süre durakladı. Bu sorunun bağlantısızlığı aklını karıştırmıştı. "Evet, bu konuda konuşmuştuk. Çok sık değil, bir ya da iki kere. Bir keresinde, hepimizin içkiyi fazla kaçırdığı bir gün, Erich ve Hedwig'le bu konudan söz etmiştik."

"Peki kocanız ne demişti?"

"Yanılmıyorsam Erich'ti; ilende bir gün onu çalışmaktan alıkoyacak bir duruma düşecek olursa -sadece ameliyat yapamaz hale gelmekten değil, kendisi olmaktan, bir doktor olmaktan çıkmayı kastediyordu kendi başının çaresine bakabileceğini, bir doktor olarak bunu nasıl yapacağını bildiğini söyledi.

Çok geç bir saatti ve hepimiz çok yorgunduk, belki de bu yüzden konuşma biraz fazla ciddi bir havaya bürünmüştü. Erich'in bu sözlerinden sonra Helmut onu çok iyi anladığını, aynı durumda kendisinin de aynı şeyi yapacağını söyledi."

"Sizce Doktor Steinbrunner bu konuşmayı hatırlayacak mıdır?"

"Hatırlayacaktır sanırım. Daha bu yaz yapılmıştı. Evlilik yıldönümümüzün gecesinde."

"Kocanızın bundan daha açık bir şey söylediğine hiç şahit oldunuz mu?" Kadının cevap vermesine kalmadan, Brunetti sorusunu tamamladı: "Yanınızda başka insanlar varken?"

"Yani, tanıklar eşliğinde mi demek istiyorsunuz?"

Brunetti başıyla onayladı.

"Hayır, böyle bir şey hatırlamıyorum. Ama o geceki konuşma o kadar ciddiydi ki, sözü edilenin ne olduğunu hepimiz anlamıştık."

"Arkadaşlarınız da bu konuşmadan sizin söylediğiniz anlamı çıkarmış mıdır?"

"Evet, çıkarmıştır sanırım. Beni onayladıklarını sanmıyorum, Helmut'un eşi olarak yani." Kadın bunu söyledikten sonra ansızın Brunetti'ye baktı. Gözleri iri iri açılmıştı. "Sizce biliyorlar mıydı?"

Brunetti, maestro hakkında böyle bir şeyi bilmelerinin olanaksız olduğuna kadını inandırmayı umarak başını iki yana salladı ve sustu. Ama kendi adına, buna inanması için hiçbir neden yoktu. Konuyu değiştirdi ve sordu: "Kocanızın bu konuya değindiği başka zamanlar da olmuş muydu?"

"Evlenmeden önce bana yazdığı mektuplarda bundan söz etmişti, evet."

"Ne yazmıştı?"

"Aramızdaki yaş farkının önemsiz olduğunu göstermeye çalışan bir şaka yapmıştı. Hiçbir zaman yaşlı ve düşkün bir kocam olmayacağını, bunun asla gerçekleşmemesi için ne gerekiyorsa yapacağını yazmıştı."

"O mektupları sakladınız mı?"

Kadın başını öne eğdi ve yumuşak bir sesle konuştu: "Evet. Bana verdiği her şeyi hâlâ saklıyorum. Gönderdiği bütün mektupları da."

"Bunu nasıl yapabildiğinizi hâlâ anlayamıyorum" dedi Brunetti. Sesinde kızgınlık ya da hayret değil, sadece içten bir merak vardı.

"Bunu artık ben de bilemiyorum. Bu konuda o kadar çok düşündüm ki sanırım yeni nedenler, yeni gerekçeler icat ettim. Onu cezalandırmak için mi yaptım? Onu iyice zayıf düşürüp kendime mutlak bir şekilde bağımlı kılmak için mi? Yoksa bunun onu intihara sürükleyeceğini bildiğim için mi? Artık gerçekten bilmiyorum ve hiçbir zaman da bilebileceğimi sanmıyorum." Brunetti kadının sözünü

bitirdiğini sandı, ama o buz gibi bir sesle ekledi: "Ama bunu yaptığıma memnunum. Yine olsa yine yapardım."

Bunu söyledikten sonra başını öbür yana çevirdi. Brunetti avukat değildi, dolayısıyla söz konusu suçun niteliği hakkında hiçbir fikri yoktu. Saldırı mıydı? Hırsızlık mı? Bir insanın işitme yetisini elinden almışsanız, ondan neyi çalmış olurdunuz? Ve eğer bu yeti o kişi için herkes için olduğundan daha önemliyse, daha ağır bir suç mu işlemiş sayılırdınız?

"Signora, sizi kulise çağırma nedeninin onu öldürdüğünüz izlenimi uyandırmak olduğuna inanıyor musunuz?"

"Bilmiyorum, ama bu amaçla yapmış olabilir. Helmut adalete inanırdı. Ama eğer istediği bu olsaydı, her şeyi beni çok daha zor duruma sokacak şekilde ayarlayabilirdi. O geceden beri bu konuda çok düşündüm. Belki de niyetinin ne olduğundan hiçbir zaman emin olamamam için böyle davrandı. Hem böylece, bu nedenle başıma gelebileceklerden kendisi sorumlu olmayacaktı."

Kadın hafifçe gülümsedi. "Helmut çok karmaşık biriydi."

Brunetti kadına doğru eğildi ve elini onun kolunun üstüne koydu. Aklında Chiara, düşündü, düşündü ve kararım verdi. "Dikkatle dinleyin signora, bakın bu görüşme sırasında neler konuştuk" dedi sonunda. "Kocanızın giderek ağırlaşan sağırlığına ilişkin korkularını size açmış olduğundan söz ettik."

Şaşkınlık içindeki kadın itiraza yeltendi. "Ama..."

Brunetti kadının başka bir şey söylemesine izin vermeden araya girdi: "Size sağırlığından söz etmiş, bundan ne kadar korktuğunu anlatmıştı. Almanya'ya dostu Erich'i görmeye gittiğini, sonra Padova'da başka bir doktora göründüğünü ve her ikisinin de ona sağır olacağını söylediklerini anlatmıştı. Buradaki davranışları, açıkça ortada olan depresyonu bundan kaynaklanıyordu. Siz de, meslek hayatının sona erdiğini, bir müzisyen olarak hiçbir geleceği

kalmadığım fark edince kocanızın kendini öldürmüş olabileceğini düşündünüz." Brunetti'nin sesi de kendisi kadar yorgundu.

Kadın itiraz etmeye kalkışınca, "Signora" dedi Brunetti, "gerçeğin ortaya çıkmasından zarar görecek tek kişi, içinizdeki tek masum kişi olacak."

Bu saptamanın doğruluğu kadını susturmuştu. "Bütün bunları nasıl yapacağım?"

Daha önce hiçbir suçlunun kendini kurtarmasına ya da suç kanıtlarını inkâr etmesine yardım etmemiş olan Brunetti, ona nasıl yol göstereceğini bilemedi. "Burada önemli olan nokta, bana kocanızın sağırlığından söz etmiş olmanız. Buradan yola çıkınca, gerisi gelecektir." Kadın hâlâ kararsızlığını yenememiş olarak Brunetti'ye baktı. Brunetti, dersini bir türlü öğrenemeyen kıt akıllı bir çocuğa seslenir gibi konuştu: "Kocanızın sağırlığından bana ikinci görüşmemizde söz ettiniz, sizinle konuşmak için buraya geldiğim sabah. İşitmesiyle ilgili ciddi sorunlar yaşamakta olduğunu ve arkadaşı Erich'le konuşmuş olduğunu söylediniz." Kadın itiraz etmeye başladı ve laf anlamazlığı yüzünden Brunetti'nin içinden onu tutup sarsmak geldi. "Ayrıca size başka bir doktora da görünmüş olduğunu söyledi. Bütün bunlar bu görüşmenin kayıtlarına geçecek."

Sonunda, "Bunu niçin yapıyorsunuz?" diye sordu kadın.

Brunetti bir el hareketiyle soruyu geçiştirdi.

"Bunu niçin yapıyorsunuz?" diye tekrarladı kadın.

"Çünkü onu siz öldürmediniz."

"Peki ya geri kalanı? Ona yaptıklarım?"

"Kızınızın sizden de çok acı çekmesine yol açmaksızın size bunun bedelini ödetmenin hiçbir yolu yok."

Kadın bu acı gerçekten kaçmak istercesine kıpırdandı. "Başka ne yapmam gerekiyor?" diye sordu, artık boyun eğmiş olarak.

"Henüz emin değilim. Bir tek şunu unutmayın: Bu konuyu sizi görmeye geldiğim ilk sabah konuştuk."

Kadın konuşmaya başladı, ama sonra sustu.

"Efendim?" diye sordu Brunetti.

"Hiç, hiçbir şey."

Brunetti birden ayağa kalktı. Orada oturup senaryolar yazmaktan rahatsız olmuştu. "O halde işimiz bitti. Resmi soruşturma sırasında ifade vermeniz gerekecektir, sanırım."

"Siz de orada olacak mısınız?"

"Evet. O zamana kadar raporumu sunmuş ve görüşümü bildirmiş olurum."

"Peki görüşünüz ne olacak?"

"Hakikat olacak, signora."

Kadın sakin bir sesle konuştu: "Hakikatin ne olduğunu artık ben de bilmiyorum."

"Savcılığa yazdığım raporda, araştırmalarıma göre kocanızın sağır olacağını öğrenince intihar ettiğini belirteceğim. Gerçekte olduğu gibi."

"Evet" diye tekrarladı kadın; "gerçekte olduğu gibi."

Brunetti kadını, kocasına son iğneyi yaptığı odada otururken bırakıp dışarı çıktı.

25

Brunetti, kendisine emredildiği gibi, raporunu ertesi sabah hazırlayıp, sekizde ViceQuestore Patta'nın masasına koydu. Amiri saat on biri biraz geçe bürosuna gelene kadar rapor masanın üzerinde bekledi. Üç kişisel telefon konuşması yaptıktan ve ekonomi gazetesini okuduktan sonra raporu eline alma fırsatı bulduğunda, vicequestore, okuduklarını hem ilgi çekici hem de aydınlatıcı buldu:

Araştırmalarımdan elde ettiğim bulgular ışığında, Maestro Helmut Wellauer'in, giderek ağırlaşan sağırlığı nedeniyle intihar etmiş olduğu sonucuna vardım.

1. Son birkaç ay içinde kendisinin işitme yetisi ciddi biçimde, bozulmuş, normal bir insanınkinin yüzde 40'ına kadar düşmüştü. (Doktor Steinbrunner ve Doktor Treponti'yle yapılan görüşmelere ve tıbbi kayıtlara bakınız.)

2. Bu işitme kaybı, bir orkestra şefi olarak görevini yerine getirmekte giderek daha çok güçlük çekmesine yol açmıştı. (Profesör Rezzonico ve Signore Traverso'yla yapılan görüşmelere bakınız.)

3. Maestro ruhi bunalım geçirmekteydi. (Signora Wellauer ve Signorina Breddes'le yapılan görüşmelere bakınız.)

4. Maestro kullanılan zehre ulaşma olanağına sahipti. (Signora Wellauer ve Doktor Steinbrunner'le yapılan görüşmelere bakınız.)

5. Kendisinin, bir müzisyen olarak görevini yerine getiremeyeceği bir noktaya ulaşması halinde intihar etme düşüncesine sıcak baktığı bilinmekteydi. (Doktor Steinbrunner'le yapılan telefon görüşmesine bakınız. Ayrıca, Almanya'daki bazı kişisel görüşmelerin araştırılmasına.)

Bu bulguların ezici ağırlığı karşısında, bir suç işlemek için nedeni ya da fırsatı olabilecek şüphelilerin de mantıksal olarak mevcut olmayışını da göz önüne alarak, maestronun sağır olarak

yaşamaktansa intihan seçmiş olduğu sonucuna varmış bulunuyorum.

Saygıyla arz ederim, Guido Brunetti Polis Komiseri

"Tabii, başından beri ben de bundan şüphelenmiştim zaten" dedi Patta, vakayı tartışmak üzere odasına çağırdığı Brunetti'ye; "Ama o sırada, yürüttüğün araştırmayı etkilememek için sana bir şey söylemek istemedim."

"Bu cömertçe davranışınıza teşekkür ederim efendim" dedi Brunetti; "Ayrıca çok akıllıca davranmışsınız." Amirinin omzu üzerinden kısmen görünen San Lorenzo'nun cephesini inceledi.

"Müzik sevdalısı hiçbir insan böyle bir şey yapamazdı zaten." Patta'nın kendisini de bu grubun içinde gördüğü aşikârdı. "Karısı burada ne demiş..." diye başladı, Brunetti'nin raporuna bakarak. Brunetti bu kez, Patta'nın kravatındaki gül biçimli küçük kravat iğnesini inceledi. "... eşinin 'ciddi bir bunalım geçirmekte' olduğunu söylemiş." Bu değinme, Patta'nın raporu rastlanan okumuş olduğuna Brunetti'yi ikna etti. Son derece ender gerçekleşen bir durumdu bu. "Bu iki kadının davranışı her ne kadar mide bulandırıcı olsa da" diye devam etti Patta, raporda yer almayan bir şey karşısında küçük bir tiksinti sesi çıkararak, "birinin ya da öbürünün bir katilin psikolojik profiline sahip olduğunu düşünmek pek mümkün değil." Her ne demektiyse bu.

"Maktulün dul eşine gelince... bir yabancı olmasına rağmen, imkânsız." Sonra, Brunetti'nin herhangi bir ek açıklama talep etmemiş olmasına rağmen, Patta ilgili açıklamayı yaptı: "Anne olan hiçbir kadın böyle soğukkanlı bir cinayet işleyemezdi. Onlarda böyle şeyleri engelleyen bir içgüdü vardır." Patta bu parlak kavrayışın kıvancıyla gülümserken, Brunetti de bunu duymuş olmanın sevinciyle Patta'nın gülümsemesine karşılık verdi.

"Bugün belediye başkanıyla yemek yiyeceğim" dedi Patta, bunu vakayı adiyeden saydığını ima eden hesaplı bir kayıtsızlıkla, "ve araştırmamızın sonuçlarını kendisine aktaracağım." Bu cümledeki

"biz"İ duyan Brunetti; öğle saatinde söz konusu cümlede yeniden tekil kişi zamiri kullanılacağını, ama bunun üçüncü tekil şahıs olmayacağım adı gibi biliyordu.

"Artık çıkabilir miyim efendim?" diye sordu kibarca.

Patta, ezberlemeye çalışırmış gibi göründüğü rapordan başını kaldırıp baktı. "Evet, evet. Artık çıkabilirsin."

"Peki ya procuratore? Ona da bilgi verecek misiniz?" diye sordu Brunetti, bu konuda da ısrarcı olmasını, böylece başsavcıya bu vakada dava açılmaması yönünde yapılacak telkinlere katkıda bulunmasını umarak.

"Evet, o konuda da gerekeni yapacağım." Brunetti, Patta'nın belediye başkanıyla yiyeceği öğle yemeğine başsavcıyı da çağırma olasılığım kafasında ölçüp biçmesini, sonra bu fikirden vazgeçmesini seyretti. "Sayın başkanla yemek yedikten sonra o konuyla ilgilenirim." Böylece bir yerine iki kez sahneye çıkma fırsatı bulacak, diye düşündü Brunetti.

Brunetti ayağa kalktı: "O zaman ben artık odama döneyim, efendim."

"Evet, evet" diye ilgisizce mırıldandı Patta, hâlâ önünde açık duran sayfayı okuyarak.

"Ha, bir de commissario" diye seslendi Patta.

"Buyurun efendim" dedi Brunetti, o günkü bahsi kafasında kararlaştırırken arkasına dönüp gülümseyerek.

"Yardımlarına teşekkürler."

"Hiç önemli değil efendim" dedi, bir düzine kırmızı gülün işini göreceğini düşünerek.

Yedi ay sonra Questura'ya Brunetti'ye gönderilmiş bir mektup geldi. Zarfın üstündeki pullar Brunetti'nin dikkatini çekti: İki yanı zarif bir el yazısıyla süslü, leylak rengi iki dikdörtgendi bunlar. İkisinin de altında

"Çin Halk Cumhuriyeti" damgası vardı. Brunetti Çin'de kimseyi tanımıyordu.

Zarfın üstünde gönderenin adresi yoktu. Brunetti zarfı yırtıp açtı ve içinden değerli taşlarla süslü bir tacın polaroid bir fotoğrafını çekip çıkardı. Tacın ne büyüklükte olduğu fotoğraftan anlaşılmıyordu, ama eğer bir insan için tasarlanmışsa, ortadaki mücevheri çevreleyen taşlar aşağı yukarı güvercin yumurtası kadar olmalıydı. Yakut muydu bunlar? Brunetti insana bu kadar kanı hatırlatan başka bir mücevher bilmiyordu. Ortadaki köşeli kesilmiş kallavi taş ise elmastan başka bir şey olamazdı.

Brunetti fotoğrafı çevirdi ve arkasındaki yazıyı okudu: "İşte geri döndüğüm güzelliğin bir parçası." Cümlenin altında "Brett Lynch" imzası vardı. Fotoğrafın arkasında başka hiçbir şey yazmıyordu. Zarfın içinde de başka bir şey yoktu.

Willeford büyük övgüler almış bu kitabında, sanat dünyasındaki kimi efsanelerin nasıl oluştuğunu anlatıyor. Paris'ten, "başarı"nın diyarı Amerika'ya kadar uzanan bir coğrafyada geçen hikâyenin, dört aktörü vardır.

Modern resmin en önemli temsilcilerinden sayılan; NihilistSürrealist diye adlandırılan yeni bir akımın kurucusu kabul edilen; tek bir ürünle çerçeve atölyesinde açtığı tek sergiye Amerika'dan turlar düzenlenen ve ansiklopedilerde, kendisine Goya, El Greco ve Michelangelo'dan daha fazla yer ayrılan bir ressam... Sanat dergilerinin vazgeçilmez yazarı olmak, jüri üyeliği yapmak, üniversitelerde dersler vererek daha çok tanınmak ve kazanmak isteyen hırslı bir resim eleştirmeni...

Ünlü ressamın bir tablosunu ne pahasına olursa olsun ele geçirmek isteyen bir koleksiyoncu... Ve sanat dünyasının entrikalarından/efsanelerinden uzak, eleştirmeni seven, iddiasız, seksi bir kadın... Efsaneden beslenenler bir gün karşılaşırlar... Ve "sanatçı" hırsları, kimliklerindeki "kara Ayrıntılarla çakışarak, tehlikeli bir biçime dönüşür...

O, bütün kiralık katillerin en iyisidir. Hiçbir örgüte bağlanmadan çalışan tek kişilik bir örgüt, anonim bir silahtır. Kurbanlarını büyük bir özenle öldürür. Öldüreceği kişinin bütün ilişkilerini tanımak; dolaştığı, yaşadığı bütün mekânları görmek; böylece, kurbanının kaderine hâkim olmak ister. Gerçek bir zanaatkardır. Meslektaşları ona büyük bir hayranlık duyar, kıskanırlar.

Kadınsız, tek başına yaşar. Fotoğrafçılıkla uğraşır. Müziği, özellikle de Strauss'un Sanatçının Yaşamı'nı sever. Bir gün, iki kadınla ilişkisi olan birini öldürmesi istenir.

Yatak odaları, sigara izmaritleri gibi, "öteki"ne ait "kara ayrıntılar"ı içeren heyecanlı bir hikâye başlar...

Proletarya Öncüsü'nü kurduklarında, yirmili yaşlarda, üniversite öğrencisi beş delikanlıydılar. Silahlı mücadeleyi bırakıp örgütü fesih kararı almalarının üzerinden yirmi yıl geçmiş, bu süreçte içlerinden üçü, bir zamanlar yıkmak istedikleri düzene katılarak ün ve para sahibi olmuştu. Elie Silberberg, hayatta kalabilmiş dördü arasında "başarılı" olamayan tek kişiydi. Örgütü, grubun beşinci üyesi, "Neçayev" kod adını kullanan Daniel Laurençon'u yirmi yıl önce ölüme mahkûm etmişti.

Bir sabah, Elie Silberberg'in telefonu çalar. Eski silah arkadaşı Zapata'dır arayan, "Neçayev'le ilgili..." der. Nazi işgaline direniş yıllarından '68 olaylarına ve dar kadro örgütlerinin silahlı mücadele eylemlerine uzanan; bu örgütlerin yöneticiliğinden medya patronluğuna kadar savrulan üç kuşak Batı Avrupa solcularının ve onların oğullarının, kızlarının hikâyesini anlatır Jorge Semprun. Soluk soluğa okunacak bu hikâyenin bir kara ayrıntısı vardır: Aniden başlayan cinayetler ve suikastlar zincirinin hedefi olan kariyer sahibi eski solculardan hesap sormaya mı gelmiştir biri?

Son Sürgün, bambaşka bir hayatı, mevcut düzeni ve onun tüm değerlerini reddetmiş olanların dünyasını anlatıyor. Gizemli, zengin ve ahlâklı uygarlıktan vazgeçenlerin, gönüllü olarak "sürgün"ü, "yeraltı"nı seçenlerin hayatına "İçerden" bakıyor.

"Yarın"ı olmayan bir dünyadır onlarınki... Karınlarını doyurmak için çalmaktan çekinmezler, uyuşturucuyu severler, sekse bağımlılık derecesinde düşkündürler, arkadaşlıktan ise hâlâ vazgeçmemişlerdir...

Dragan Babic, toplumun içinde yaşamaktansa uçurumun kenarında seksek oynamayı seçen "antikahramanlar" aracılığıyla uygarlığımıza ayna tutuyor... Puslu, lekeli ve kana bulaşmış bir ayna...

Philip Carter, iyi bir adam; iyi bir işi, derin bir aşkla sevdiği iyi bir karısı var. "Tüm felaketlerin sadece başkalarının başına geleceğini sanarak yaşayan binlerce insandan biri. Ruhunun labirentinde, kendi zayıflıklarının peşinde koşarken bir tür "kader nevrozu" girdabında dönüp duran bir insan. Ta ki, haksız suçlamalar, cezaevi, morfin, işkence,ihanet ve sonunda kapısını çalan cinayet bütün yaşamını kuşatıncaya kadar... Cezaevindeki taş hücresinden camdan görüşme kabinine, cam morfin şırıngasından herkesi görebildiği ve herkes tarafından görülebildiği yaşamın "cam hücre"sine uzanan bir serüven...

Patricia Highsmith, işlemediği bir suçtan altı yıl cezaevinde kalan, başarılı mühendis, Fransız edebiyatına meraklı, klasik müzikten hoşlanan, tüm dünya bir cezaevidir, cezaevleri ise dünyanın abartılı biçimleridir diye düşünen "İyi aile babası" Philip Carter'in hayatındaki "kara ayrıntılar"ın giderek çoğalmasının soluk kesici hikâyesini anlatıyor "Cam Hücre"de...

Patricia Highsmith Merhameti Ertelemek'te. son derece sürükleyici bir anlatımla, okuru kendi kurduğu o akıldışı dünyaya sokuyor; Graham Green'in sözleriyle, "ürkütücü bir biçimde, komşumuzdan çok daha gerçek olan" bir dünyaya...

Sydney ve Alicia Bartleby Londra'nın gürültü patırtısından kaçarak, sırf "rahatlayabilmek ve üretebilmek" için kır evine yerleşen genç bir çifttir. Sydney televizyon için, bir türlü satamadığı dizi senaryoları yazarken, bir yandan da romanı üzerinde çalışır. Alicia'nın bütün derdi resim yapmaktır: Yaşadıkları münzevi hayat aralanndaki çelişkileri daha çıplak bir biçimde görmelerini sağlar. Huzursuzlukları

günden güne artar. Sydney "potansiyellerini gerçekleştirememek"ten Alicia'yı sorumlututmaya başlar. Alicia da kaybolmak istediği bir yolculuğa çıkmaya karar verir... Olayların akışı, merhametin ertelendiği acımasızlıkları da beraberinde getirir.

Highsmith bu kitabında "kara ayrıntılar"ın, kimi koşullarda insanların yaşamını ne kadar büyük ölçüde belirlediğini çarpıcı bir gözlemle anlatıyor...

David Kelsey, iyi bir işi olan, saygın, geleceği parlak bir bilimadamıdır. Kaldığı pansiyonda herkes tarafından sevilmektedir. Görünürdeki sade yaşamının dışında Kelsey'in yalnız kendisinin bildiği bir yaşamı daha vardır. Pansiyondakilere, hasta annesini ziyarete gittiğini söyleyerek, hafta sonlan ortadan kaybolur. Gizlice gittiği yer, onun "düş evi"dir...

"Tatlı Hastalık" gündelik yaşamın sıradanlığından akıl dışına kaçışı, ironiyi ve "pathos"u göz ardı etmeden, Patricia Highsmith'in dramatik bir sürükleyicilikle anlattığı "kara ayrıntılarla bezenmiş bir roman. Kelsey'in dışarıdan bakıldığında sade görünen, oysa için için kaynayan yaşamına, akıl sağlığını yavaş yavaş yitirişine, salt kendisi için kurduğu fantezi dünyasına kayışına okuru da ortak eden bir yapıt.

Dan Kavanagh, çok çarpıcı ve farklı bir mizah anlayışıyla, ingiltere'den son derece canlı bir sosyal kesit sunuyor bizlere. Bendeniz Duffy'de gece kulüplerinin, seksshop'ların, masaj salonlarının geleneksel mekânı Londra'nın Soho semti olanca canlılığıyla, inanılmaz bir ayrıntı zenginliğiyle gözler önüne seriliyor. Belalılar, vurguncular, uyuşturucu kaçakçıları, fahişeler, pezevenkler ve tabii ki "tirbuşon" kadar eğrilmiş aynasızlar. Bütün bu sosyal katmanlar

Dan Kavanagh'in bir cerrah bisturisi kadar keskin kaleminin altında yazınsal bir teşrih masasına yatırılıyor. Dan Kavanagh, olayların "nasıl"ları kadar "niçin"lerine de eğiliyor ve kendini çok iyi maskeleyen suçluyu; her yerde olduğu için hiç göze batmayan, adına "toplum" denen o kolektif suçluyu arıyor...

Soho'da ticaret yapan oyuncak imalatçısı Bay McKechnie'nin karısı maskeli iki kişi tarafından fazlasıyla sistematik bir biçimde kesilir, kedisi şişe geçirilir ve sonra da şantajlar başlar. Bay McKechnie pek de sağlam pabuç değildir; çareyi, özel dedektif Duffy'ye başvurmakta bulur. Duffy, eskiden, West Central Karakolu'nda çalışmış; ama sonra bir oyuna gelip oradan uzaklaştırılmıştır. intikam hırsının da karıştığı bir görev duygusuyla soruşturmalara girişir. "Kara ayrıntılarla bezenmiş bir macera başlar...

Dan Kavanagh, Duffy dizisinin ikinci kitabı olan Yalan Dolan Kenti'nde sıradışı dedektifi Duffy'yi bu kez, bir havalimanı gümrüğünde dönen dolapları ortaya çıkarmakla görevlendiriyor. Uyuşturucu kaçırmanın binbir yolu, "follukçu" olarak adlandırılan taşıyıcı kızlar, onları kendi özel yöntemlerine göre "yumurtlatmayı" bilen kurt gümrük görevlileri, ölü bebek karnında eroin kaçırmanın iç paralayıcı şeytaniliği ve daha nice çarpıcı yalan dolan, Dan Kavanagh'in keskin kaleminde, keyifli olduğu kadar düşündürücü de olan bir polisiye serüvenin harcı oluyor. Dan Kavanagh her zamanki gibi olayların "nasıl'ları kadar "niçin"lerine de dikkat çekiyor ve kendini çok iyi maskeleyen suçluyu; her yerde olduğu için hiç göze batmayan, adına "toplum" denen o kolektif suçluyu arıyor...

Kendine özgür bir polisiye roman çizgisi geliştirmiş olan Dan Kavanagh gözden kesinlikle kaçırılmaması gereken, fazlasıyla özgün bir yazar. Birinci durakta Duffy'nin otobüsüne binmiş olanlar,ikinci durakta da "Yalan Dolan Kenti'nin "kara ayrıntılarla bezenmiş ürpertici sokaklarında dolaşmaktan özel bir edebi haz alacaklardır...

Dan Kavanagh, Duffy dizisinin üçüncü kitabı olan Tekmeyi Yapıştırmakla, bu kez kamerasını, artık oluk oluk para getiren bir endüstri haline gelmiş olan futbol dünyasının karanlık iktidar ilişkilerine çeviriyor. Kendisi de bir kaleci olan kahramanımız Duffy'nin çok yakından tanıdığı, zorlu bir dünyadır bu. Ve Dan Kavanagh bu romanında, bir yandan başta kaleciler olmak üzere, değişik mevkilerde oynayan futbolcuların değişken psikolojilerini, özlemlerini, takıntılarını, kendilerine özgü ritüellerini, bireysel yetenekleriyle handikaplarını, daha üst kümelere yükselerek sınıf

atlama çabalarım, ırksal farklılıkların yol açtığı dışlanmışlıkları; öte yandan da kulüp patronlarının şeytanın bile aklına gelmeyecek numaralarını, fuhuş alemiyle ilişkilerini ve bunlarla bağlantılı olarak da gitgide sosyal bir soruna dönüşen ve bir ucuyla neofaşizme açılan holiganizm olgusunun sürekli ivme kazanmasını, kısacası aşırı rekabete dayalı bu özel dünyanın tüm karmaşık girdisini çıktısını, o kendine özgü ironisi ve gözlem yeteneğiyle inceliyor. Gitgide puan kaybedip düşme hattına iyice yaklaşan Reliables takımının başına Melvyn Prosser adında yeni bir başkan gelir. Bu yeni sürecin başlamasıyla birlikte, takımın gözde oyuncularından Danny Matson'ın "Asil tendon"u bir otoparkın karanlık bir köşesinde meçhul birileri tarafından acımasızca kopardır. Artık mavi beyazlı takım son derece zor günler yaşamakta, durmadan yenilmektedir. Takım kümede kalacak mıdır, yoksa düşecek midir? Ve sevgili özel dedektifimiz

Duffy, futbol dünyasının şatafatlı görüntüsünün arkasındaki "kara ayrıntılar"ı araştırmaya koyulur...

Table of Contents

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25